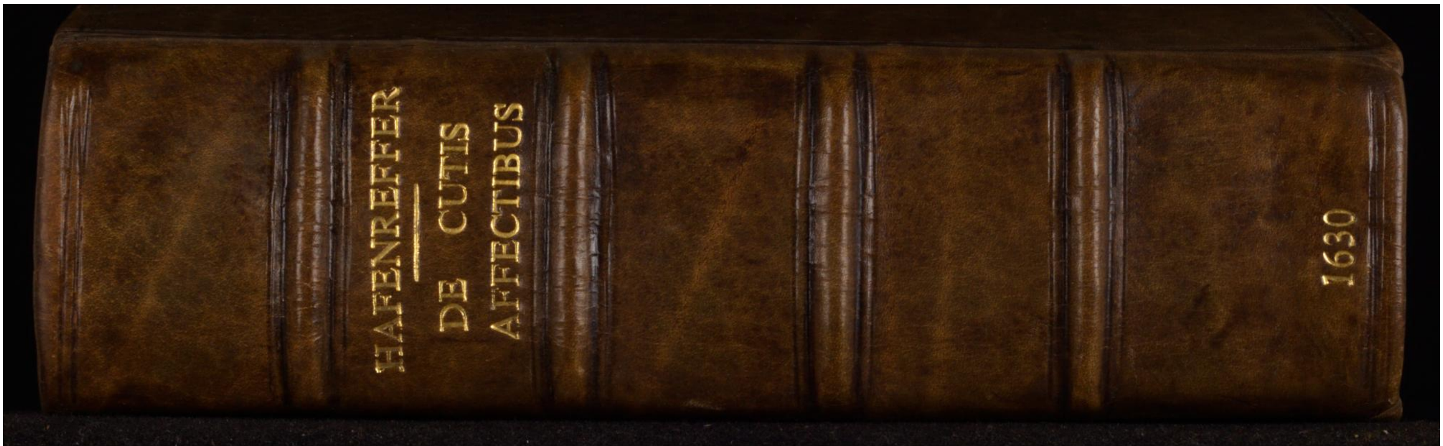
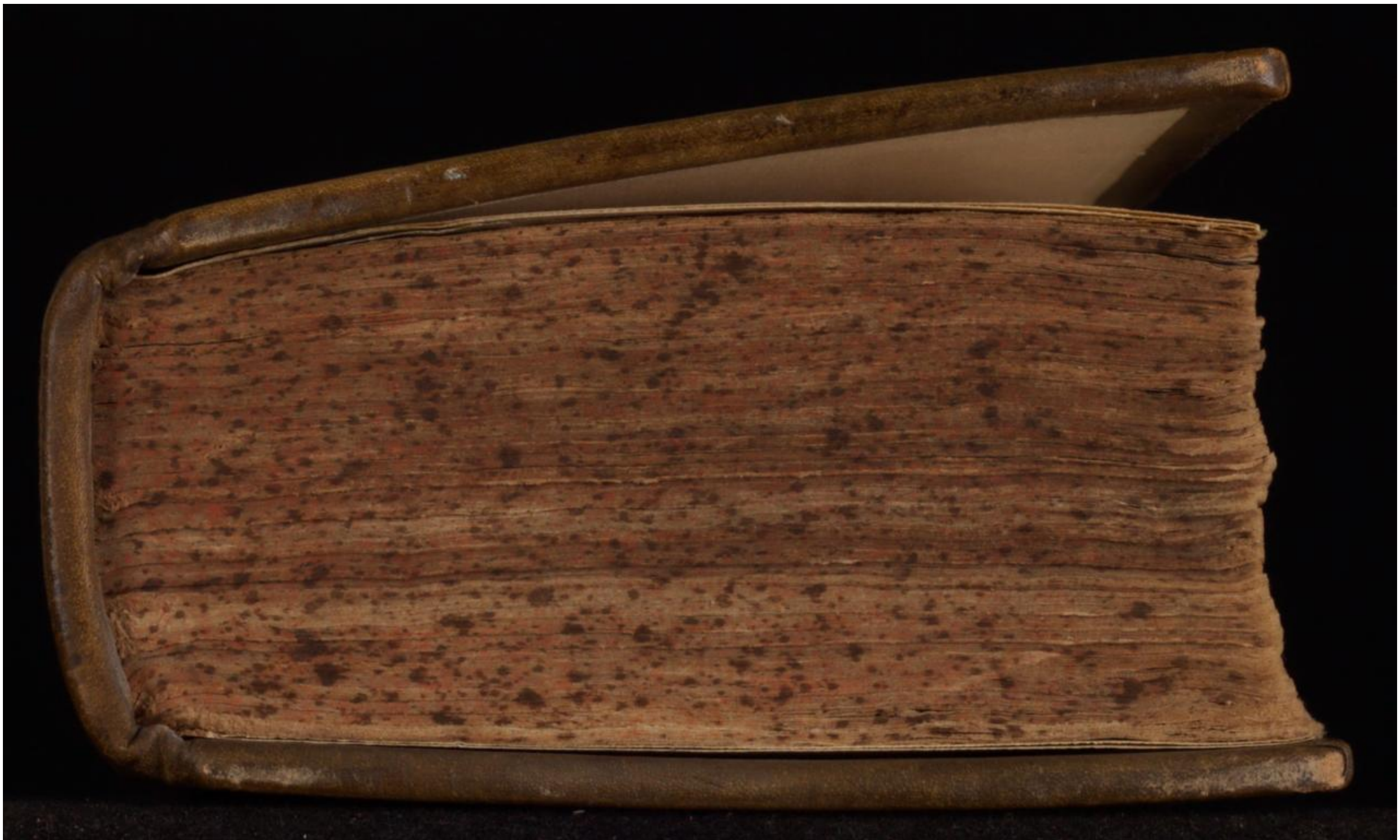

HAFENREFFER
DE CUTIS AFFECTIBUS
1630

3041/A

Πανδοχεῖον αἰολόδερμον

IN QUO

CUTIS

EIQUE ADHÆRENTIUM PARTIUM, AFFECTUS OMNI singulari Methodo, & cognoſcendi & curandi fideliſſimè traduntur: Quod etiam varijs medicamentis Galenicis, Chymicis, Coſmeticis, alijsq; nobilibus ſelectioribus eſt illuſtratum Opus tàm Medicis, quàm Cheirurgis jucundum & utile: Vbi & ſub calcem adjecti Tibicines, Lectorem, Arabica, Græca, Latina & Germanica contenta, indagare ſuccinctè informant.

ERECTUM

PER

SAMUELE

HAFENREFFERUM, PHILOSOPHI ac Medicinæ Doctorem.

TUBINGÆ,

Typis & Expenſis Joh. Conr. Gey[...]

Anno Chriſti M. DC. XXX.

ILLVSTRISSIMO COMITI
ET DOMINO,

DN. PAVLO

ANDREÆ:

Comiti ac Domino in
WOLCKENSTEIN, TROSTBVRG
& BOLTRINGEN, &c.

SACR. CÆS. MAIEST. à CONSILIIS: NEC NON SERENISSIMI & POTENtissimi Bavariæ Electoris in Sanctiori Consistorio Senatori primariæ dignationis, Ducalis quoq; Cubiculi Præfecto, & Vvemdingensis Ditionis Præsidi, &c.

OMNEM FELICITATEM.

COnfidenter Magnanime COMES, Perillustre Nomen Tuum huic Medico Libello meo præscribo. Facti mei rationem

 si exi-

exigas, licet possem afferre plumas, unam atque alteram dunaxat attingam. Cum ante aliquam multos annos Generosissimus EXCELL^æ T. Pater (cujus inclyti Baronis beatam memoriam sæpenumero mecum recolo non perfunctoriè) valetudinis suæ graviter admodum adflictæ curam credidisset mihi, ea erat felicitas tunc mea, ut non solùm tot sonticis morbis laboranti Venerando Seni Operam meam, industriam fidemque probaverim, sed & ea dein acceperim præmia, quæ longè superabant expectationem meam, & quæ perpetuò gratitudinis nexu etiamnum devinciunt me splendidissimę Do-

mæ Domui Tuæ. Neque his te-
minis VVOLCKENSTENI
circũſcribebatur in me Benign-
tas, ſed Tu DOMINE tanti H-
rois ut fortunarum, ita virtutu-
omnium Hæres ex aſſe, in m-
quoq; ſanctiſſimos Paternæ Pi-
tatis Adfectus pro admiranda i-
culmine iſto comitate ſic produ-
cis, imò tot egregia ſingularis i-
in me favoris ſpecimina edidiſ-
nuperrimè, ut lubens meritò pro-
fitear, me benefaciendi ſtudium
tàm obvium, tàm proclive, fru-
ſtra hactenus alibi requiſiviſſe.

Atq; hæc ita præfari volui, u-
publicè teſtarer, quantum Tibi
Eminentiſſime Comes,
ego deberem.

Cæterùm non hoc tantùm, ali-
d etiam hîc quæro: nempe volo
uic tenui Libello meo, & qui, si-
e argumentum, sive authorem
onsideres, valdè obscurus alio-
uin futurus sit, aliunde splendo-
em mutuari. Quod dum facere
estio, & hinc inde circumspicio,
ngenti Gratiæ Tuæ fiduciâ ad Te
eror, Humanissime patronorum;
ertus in omni hominum virtuti
imilium mihiq; optimè cupien-
ium cętu, me inventurum nemi-
nem, à quo commodiùs, &, quæ
Tua facilitas est, audentiùs Scri-
ptiunculæ meæ lumen accendere
possim. Nam Tu ex vetustissima,
& prælustri VVOLCKENSTE-
NIÆ Baronum familia deducẽs

genus

genus ; ut FORMA omnium , quos quidem ego viderim nôrimq; tui ordinis præſtantiſſimus; ita Religione & Iuſtitiâ longè ſupra communē mortalium ſortem evectus, inſuper vigore animi acerrimus, magnitudine cogitationum, celeritate conſiliorum , laborum patientiâ & expediundorum quantumlibet arduorum negotiorū dexteritate feliciſſimis par es;

&, quæ ad iſtas incomparabiles dotes nobiliſſima eſt acceſſio, vix hodiè inter Summates Viros reperire eſt, cujus altitudinem lenitas, & actionum morumque regimen bona gratia condiat decentiùs amabiliùsque; vix, qui tantæ negotiorum moli ſufficiat negotio minori, & magis, quæ agenda ſunt, curet ſine ullo ſupercilio, ſine ulla oſtentatione agendi.

Gratulor equidem Sereniſſimo & Potentiſſimo Electori Bavariæ Principi cui profectò non potuit Te, DOMINE, Sanctior Digniorq; Conſiliarius, & Adjutor, melior contingere. Vtinam verò Exemplo

Tu

Tuo alij quoq; proceres & purpurati alij, veluti ſacro quodam maximarum virtutum Tuarum contagio affecti, ſic irent Tecum in vota Remp. Germanorum ſalvam ac ſoſpitem ſiſtendi! cùm res jam, proh dolor! eô redierint, ut paſſim jus ſit vis, & diſcordiæ civium antea conditionibus ſanari ſolitæ, ferro dijudicentur, ſæpeq; bella ineantur non juſtis cauſis, ſed prout eorum merces ſperatur. Vtinam verò, atq; iterum, ô utinam!

Sic enim rediret Aurea Pax, ſacris honos, juſtitiæ Majeſtas, charitati toties orbæ & neglectæ debita veneratio, ſecuritas homini-

minibus, cultus agris, commercijs libertas, & certa cuique rerum suarum possessio.

Atenim patere Illustrissime Patrone, ut, quod facio, bona cum gratia Tua faciam, & pertenuem obscurumq; hunc Libellum meum præscriptione Gloriosi & Magnifici Nominis Tui insigniam: quem tamen si prætérea in devoti gratiq; animi symbolum à me acceperis, humanissimo facto isto, me novo planè, eoq; maximo beneficio obligabis, & pariter hoc novis-

novissimo priora beneficia omnia
figes quasi clavo trabali. Vive
feliciter & longum vale

Eximie Comitum,
Præclarissimum Germaniæ & Seculi hujus nostri
Ornamentum. Scribebam Tubingæ 28. Augusti, Anno Christi, 1630.

Ill^mæ. Excell^æ. T.

devotus

Samuel Hafenreffer,
Ph. & Med. D.

Votiva

⁂

Amicorum ad Autorem Votiva.

O *Mnigenos* CUTIS HUMANÆ SAMUELE, *laboras*
Quando doces, Medicâ restituisq; manu:
Quam Tibi promittis sortem? annè Cutanea tantùm
Gratia pro meritis est redhibenda Tuis?
Multi sic statuent, veræ virtutis egentes,
Qui parvo pensant ære medentis opem.
Ne tamen abjicias animum. Genus illud & extat,
Intus sincerè quod Te amat, inq; Cute.
Occupet interea Scabies, Verruca, Phlogosis,
Cuicunq; abiecta est hæc Therapia Cutis.

Gregorius Horstius D. Vlm. Archiater.

I I.

NVllos Mercurius Marti junctus dat honores,
Virtus dat verum, Scriptaque docta decus;
Ad Famæ SAMUEL benè scandis culmina; Livor
Quanto major, eò, Gloria major erit.

Ioh. Rudolph. Camerarius, D. Phys. Reutl.

I I I.

THeilogi magni *quoties ego* Scripta Parentis
Inspicio, toties iubilat os, Cor ovat;
Iubilat os, cor ovat Famam *recolendo* Paternam
Quamq; Europa tonat, Teccia terra *canit.*
Sic Tua Scripta *legens, quæ* ceu Galenus *in usus*
Humanos promus singula *condus* agis:
Iubilat os, cor ovat sic FAMAM *extendier* orbi
HAFFENREFFERICAM *stelliferoq;* polo.

Frater & Affinis, M. Iohan. Kies.

Elenchus

***

Elenchus Capitulorum, huius Operis.

In Libro Primo.

In Libro Secundo.

Elenchus Capitulorum.

Προλε

Προλεγόμενα.

ILLA Medicinæ pars, Morborum Exegesin, quæ tractat, παθολογικὴ dicta ab ipsis Morbis, qui πάθη seu παθήματα dicũtur, nomen deduxit suum: πάθος verò vocabulum, diversa includit; secundum veteres quidem de omni exteriore motu dicebatur, qui motus Medicis πάθος nominatur abusive, affectus intelligentes, qui ex passione provenere, nec amplius in motu sunt, per se actionem labefactantes, dicuntur iidem affectus, Morbi, quorum definitionem modò tradidimus, Sennertus vero talem tradit, Morbum, esse partium viventium corporis humani ad actiones naturales exercendas Impotentiam seu ineptitudinem, ab earundem constitutione præter naturam, ortum habentem: Affectus quoq; nominantur alterationes animi quales sunt,

Gal. tom. 6 L. 2 Meth. Med.

Gal. L. 1. commẽt. 1. de morb. vulg.

Gal. L. 2. de natur. fac.

Senn. L. 2. part. 1. c. 1.

Gaudium, timor, triſtitia, Ira, qui & ipſi modum excedentes in morbos tranſeunt. Omnium autem affectuum ſeu morborum conſideratio fit vel ſecundum eſſentiam, vel ſecundum Accidens.

Generalis Morborũ Diviſio.

Eſſentiæ ratione, vocantur alii Similarium partium, alii organicarum.

Similares Organici

Similarium vel Intemperiei, vel totius ſubſtantiæ, ijque ſunt aut ſimplices, cum affluxu aut ſine affluxu, æquales vel inæquales: aut compoſiti, ex intemperie calida & humida: calida & ſicca: frigida & ſicca, frigida & humida. Totius ſubſtantiæ morbi vel ſunt manifeſti, vel occulti, quales ſunt contagioſi &c.

Similariũ dicuntur Inteperiei ſubſtantiæ totius. Simplices cum affluxu, ſine affluxu AEquales Inæquales compoſiti cal. & frig. cal. & ſicc. frig. & humid. frig. & ſicc. Manifeſti occulti.

Organicarum partium, ſunt vel Numeri, qui aut deficit aut abundat, ſecundum naturam, ut ſextus digitus, duplex ordo dentium, dens alteri adnatus, polypus naſi, unguis in oculo. Membrana adnata, ſeu excreſcentia ab altero oculorũ angulo ortum habens, & hîc ad pupillam progrediens eamque obtegens: vel abundant quędam toto genere præter naturam, quorum in numero ſunt Lumbrici, Aſca-

organicarum ſunt Numeri.

Ascarides, calculi renum & vesicæ, grando in oculo, suffusio, pus, ἀκεοχορδόνες.

Abundantis Deficientis secũdum vel præter naturã. Magnitudinis Aucta.

Secundum genus organicorũ morborum, est Magnitudo aucta; quò spectant Tumores, ἐγκάνθις, ὑπερσάρκωσις, capitis, linguæ & aliarum partium incrementum nimium: Ejusque contrarium Diminutio, ad quam referuntur, φθίσις, ἀλεσφία, partiumq; quarundam mutilationes, omenti, linguæ.

Diminuta.

In Tertio genere comprehenduntur vitia Conformationis, quæ depravatur vel in Figura, Recta, curva, aliterve disposita; vel in cavitatum Numero & magnitudine, quæ utraq; vel Excedunt, qualiter ἀναστόμωσις, διαπήδησις, Διαίρεσις, vel deficiunt, quò pertinent, obstructio, constipatio, coalescentia, compressio, subsidentia, constrictio, vel in superficie, quæ vel levis, ubi omnia æqualia inter se & nihil eminet, Aspera, ubi aliquid partis vel eminet vel deprimitur.

Cõformationis depravatio.
1. In Figura.
2. In cavitatibus.
3. In superficie.

Conformationi succedit quarto ordine compositionis error, ubi ponderandus situs, casus malum, Luxatio nuncupatur, hujus differentiæ dicun-

Compositionis destructio.

tur Luxatio perfecta, ſubluxatio, contorſio.

Poſt ſitum obſervanda connexio, ubi aliquando partes, quæ conjungi debebant, disjunguntur, quæ verò disjunctas eſſe oportuit, cõjunguntur.

Vnitatis ſolutio, hujus ſpecies ſunt.

Tandem & unitas quandoque ſolvitur in parte Molli, cujus ſpecies dicuntur τραῦμα vulnus, cùm pars mollis à re ſecante ſolvitur cæſim.

Vulnus.

Punctura

Contuſio.

Punctura, ſi punctìm, θλάσις vel θλάσμα vulgò contuſio, cùm à re dura & obtuſa, pars mollis læditur.

Ruptio.

ῥῆγμα, Ruptio, quando ex re tendente pars rumpitur.

In nervis peculiariter, hæc ſolutæ unitatis ſpecies σπάσμα nominatur.

In parte dura ſolutio vocatur τερηδὼν, quando fit ab eroſione, in oſſe facta.

ἄγμα vel κάταγμα, quando ab alia cauſa, quàm ab eroſione, videlicet ſectione, contuſione vel tenſione in oſſe fit ſolutio. Et hæ ſunt differentiæ Eſſentiales.

Accidentalis Morborum diviſio.

Simplices.

Compoſiti.

Accidentaliter dicuntur Morbi, 1. Simplices 2. Compoſiti 1. Ejusdem generis ut ſunt Intemperies, & quando

do organicus organico conjungitur. 2. diverſi generis, quando videlicet ſimilaris organico conjungitur, vel organicus eſt cum ſoluta unitate, vel Intemperies cum ſoluta unitate.

Hi rurſus vel ſeparati & disjuncti ſunt, vel Impliciti, qui quidem diverſas partes afficiunt, ſed talem tamẽ, quæ unum communem uſum atque actionem habent.

Tertiò in Fieri morbi dicũtur. 1. cùm nondum ſunt, ſed producuntur. 2. qui augentur adhuc. 3. Etſi jam exiſtunt & affectus ſunt, quibus actiones læduntur, tamen abſque cauſa generante in corpore ſubſiſtere non poſſunt, & ita ſubjecto inhærent, ut cum cauſis ſuis recedant.

μόνιμοι ſeu Facti.

Facti dicuntur, qui etiam remotis & ablatis cauſis generantibus remanere & ſupereſſe poſſunt, nec illis ablatis ſtatim tolluntur.

Vniverſales, qui totum corpus occupant.

Particulares, qui partẽ etiam quamcunque peculiariter occupant. Infantium. Puerorum, Adoleſcentiũ Iuvenum, virorum, ſenum. Per ἰδιοπάθειαν.

Aetatum ratione.

Per συμπάθειαν. 1. cùm pars aliqua materiam aliunde excipit. 2. cùm ſpiritus, animæ actionibus, neceſſarium inſtrumentum influere, prohibētur 3. cùm materia ad actionem neceſſaria denegatur.

Legitimi & Exquiſiti, qui ab una & ſimplici cauſa proveniunt.

Illegitimi & nothi, qui ex miſtis humoribus excitantur. Inhærentes à primo ortu: dicuntur hæreditarij, communcati liberis vel in toto corpore, ut ſunt morbus Gallicus, Elephantiaſis, phthyſis, vel in parte, ut arthritis, Epilepſia, ſurditas, obmuteſcentia, calculi: Item quando conformationis vitio morbus aliquis liberis obtingit, qui in parentibus depræhenſus non eſt, ut loripes; brachiorum, digitorum, manus, brevitas fiſſuræ labiorum, palpebrarum & alii. Quidam genito jam adveniunt.

Quidam ſunt contagioſi, qui ſui ſeminium atq; inquinamentum quoddam in aliud corpus transfundere & per illud ſimile in corpore vitium excitare poſſunt.

Non contagioſi, qui alium communi-

municato inquinamẽto inficere non possunt.

Communes, qui sunt vel ἐνδήμιοι, quando ex communi causa videlicet propter aërem patrium, aquas, vel victus rationẽ frequenter Regionis alicujus Incolas, corripiũt, sic dicti quòd multis communes sint, ut dysenteriæ, febrium quædam genera: reliquum catalogum recenset divus Hipp. sect. 7. lib. 7. Epidimij, verò censentur, qui quidẽ plures corrumpunt, non tamen sunt vernaculi, sicuti erant Lues Gallica, sudor Anglicus, febris vngarica &c. Dicuntur etiam morborum alii vernales, Æstivales, Autumnales, Hyemales.

Sennert. L. 2. part 1. c. 11.

Gal. comment. 1. in lib. 1. Hippol. de morb. vulg.

Magni & quidem tripliciter. 1. Ratione dignitatis, quando organum naturâ dignius & constitutio ad vitam magis necessaria, læditur. 2. Ratione propriæ essentiæ, seu recessus à naturali statu. 3. Ratione κακοηθείας mali moris, cum nimirum prava aliqua qualitas affectui conjuncta est: sic & alii nominantur vehementes, parvi.

Benigni, quando nihil gravium Symptomatum supra propriam natu-

ram habent, tantumq; ea, quæ proveniunt à peculiari à natura recessu.

Maligni, qui peiora quàm pro suæ naturæ ratione habent symptomata, & quibus ex occultis qualitatibus aliquid vitij, quod vires deijcit, conjungitur. Breves, qui celeriter moventur & citò ad terminum perveniunt.

Longi, qui tardius moventur & ad finem perveniunt. Acuti ἀκριβῶς οὐκ ἀκριβῶς. Per acuti. Exquisitè & extremè. Acuti ex decidentia: continui. Intermittentes, ordinati, inordinati.

Sennert. L. 2. part. 1. c. 11.

In σχέσει morbus dicitur, qui εὔλυτος est & facilè tollitur, sive fiens sive factus sit.

ἑκτικὸς verò in specie ille morbus dicitur non qui simpliciter permanet, sed qui etiam omninò non aut difficulter curatur & δύσλυτος est.

Et hęc generalissimè pręfari libuit, de reliquis si divinâ cōcesserit gratia, accuratius meditari animus fovet; Impræsentiarū eos tractare morbos, qui vel propriè vel accidentaliter, cuti, eiq; inhærētibus capillis, infligūtur affectus, prosequi mens est, eam præsertim ob causam, quod plures morbi per cutis

pilorum-

ilorumq́; ſtigmata effloreſcant inte-
iorumq́; malorũ συνδρομὴν prodant:
el per colorum accidentia, vel ma-
ulas vel tumores: unde tàm phyſio-
gnomiæ, quàm pathologicæ contem-
plationi campus eſt apertus. Ex ipſa
cutis natura; ut & ulcera, & vulnera
àm externè, quàm internè, per vene-
na inflicta, locum invenêre. Tandem
humanũ Ingenium quoniam formo-
ſitatem appetit, cutis nævis, ſi non ex
toto, tamen ex tanto & fucatè ſaltem
occurrere, qualiter valeamus, appen-
dicis quaſi loco, de fucis agere mo-
nuit occaſio. Has autem operas Le-
ctori confidimus non fore ingratas
Tu Lector, interim proſper ut valeas,
opto.

LIBER PRIMVS

CAPUT I.

DE CVTE.

HVmanum ſyſtema ſecun-
dum partes, qui ponderãt,
eas, vel in continentes, vel
contentas diſtribuere ſo-
lent: ex continentium numero ſunt

Nominis ratio. Cutis, græcis δέρμα, in irrationalibu pellis, exuvium, crusta, membran: corium, dicitur: Hipp. ἀνθρωπηίη, iter φορίνη: δέρμα nuncupata ἀπὸ τοῦ δέρεσ excoriari, teste Galeno. Herophilo humanum vestimentum, eò quò corpus muniat, & suo colore & sub stantia hominem quasi ostendat, nun cupatur: defendit enim interiora contra injurias externas, maximè ve rò contra aërem, qui multorum ma lorum author, si corruptus, vel mal imbutus qualitate. Cutis quin etiam superflua attrahit, eijcitque, hinc salu brius vivunt illi, qui multa haben strigmenta.

Hipp. L. de vict. rat. in acut.

Gal. 2. de usu part. c. 6.

Usus.

Divisio. Partes eius sunt quatuor, una exte rior cuticula, græcis ἐπιδερμὶς, pellicu lis ceparum tenuioribus haud absimi lis, ex humoribus & fuliginibus, qui bus vera cutis non potest nutriri, orta & reservata, unde tàm diu cuticula crescit, quàm diu vera cutis subsit. Hâc vero remotâ, & illa subsistere ne quit. Altera interior triplex, cutis pro priè sic dicta, pinguedo & membra na carnosa. Differentiæ petantur ex Lib. 6, c. 4. Anat. Laur.

Fern. l. 1. Φυσιολογ. c. 13.

Hoc

Hoc corporis vestimentum naturâ
[illegible]â Læve, (quandoq; asperam induit
[illegible]aturam, ab externo aëre nimium
[illegible]ccante, uti hominibus ruri deditis
[illegible]venire videmus, quin & agrestes cō-
[illegible]inuati labores manifestant,) licet for-
[illegible]nam largiatur homini, cumque præ
[illegible]æteris animalibus amicabilem red-
[illegible]at, (colore suo subrubicundo, qui ex
[illegible]lbo & rubro mistus, ratione sangui-
[illegible]is in capillaribus venis contenti &
[illegible]er eam undiquaq; confertim excur-
[illegible]ente, unde plerunq; sub alba & sub-
[illegible]ubra conspicitur, in quibusdam au-
[illegible]em magis, in aliis vero minus) Acci-
[illegible]it tamen sæpius immutari & in
[illegible]colore à naturali suo statu discedere,
[illegible]ive præter naturam diversimodè alie-
[illegible]no colore affici, idque aliàs per uni-
[illegible]versam corporis cutem, quemadmo-
dum evenire solet in illis corporibus,
quæ arquato sive icteritiâ tàm fla[illegible]â,
quàm nigrâ laborant, effusâ in cutem,
vel bile flavâ vel nigrâ, jecinore vel
liene aliquo vitio laborante: aliquan-
do vero in una duntaxat corporis par-
te, utpote in oculis, facie, vel mani-
bus: dum nimirum venulis disruptis,
vel

Color naturalis cutis ejusq; causa.

1. Accidens cutis coloris mutatio.

vel alio quovis modo vim & injuriam
perpeſſis, ſanguis ſubter cutim effuſu
colorem cutis nativum immutat, &
alieno præter naturam defædat, ve
pluribus ſæpe continuatis, vel etiam
guttatim hinc inde diſperſis Maculi
idque vel ſuperficietenus vel ad ipſa
uſque carnes, & ad oſſa, fæditate eiu
modi penetrante.

Diagnoſtica ex colore.

Interiorum igitur ab Exterioribu
cognitionem cum hauriamus, Me
ritò ſagaces Medici, Galeni duct
Artis parvæ, non tantum de corpori
temperie ex cutis colore argumen
tantur, deque morbis prognoſticant
verùm & Animi Mores, qui tempera
turam ſequuntur, delineant, eorum
veſtigiis inſiſtentes ſeq. aphoriſmo
obſervandos cenſemus.

Roſeus.

1. Quòd color roſeus quaſi ex lact
& ſanguine proportionaliter miſtus
naturam temperatam deſignet: appa
ret autem iſte color maximè in facie
utpote in qua cutis (quæ ex mor
aliarum ſpermaticarum partium can
dida eſt, præſertim in conſtitution
moderata, in qua nullus exceſſus, nul
laq; viſcerum intemperies præſuppo

nitu

itur, caro vero muſculorum rubra ſt, ob ſanguinem, qua conſtat & aliur, rubicundum) tenerior, quam in liis corporis partibus, itaq; ſubjectæ carnis ruborem transparere facilè ſiit. Sunt tales moribus jucundi & edati.

2. Niger ut cornu Lucens (ut in æthiopibus) ſignum eſt aduſtionis, noatq; imbellem, timidum & verſutum propter abundantiam ſucci melancoici, qui Ingenium notat, ſed timorem confert. *Niger.*

3. Flavus & Albicans, ſignum furoris eſt, ratione bilis, quæ abundat in toto corpore cum aliquali phlegmate, unde Ira & furor. *Flavus.*

4. Fuſcus ſeu Brunus, fortitudinē ſignificat, humores enim mediocriter ſe habent, adeò ut bilis cum reliquis rectè temperetur. *Fuſcus.*

5. Viridis vel ſubnigricans vel obſcurus, iratum denotat, moroſum & invidum propter bilis aduſtionem. *Viridis.*

6. Ruffus vel ſubrubeus, ſignum aſtuti & variis moribus præditi & pernitioſi, ratione ſanguinis & bilis ideoque ratione bilis, ut plurimū audaces ſunt. *Ruffus.*

7. Pal-

7. Pallidus, timiditatem arguit phlegma enim & melancolia, timorem, ſanguis vero ad penitiora loco fugiens, qui florem corpori largiri debebat, pallorem inducit.

Albus. 8. Albus virtuti contrarius & ignaviæ eſt indicium propter abundans phlegma.

Lividus. 9. Albedo Livida & Flava, fallax notat ingenium (ex bile & pituita, in femellis hic color reperitur) Hæc & ſimilia certi aliquid pronunciant, ſi & reliqua conjungantur ſigna.

Flammeus 10. Flammeus, furioſos indicat, ſi quidem ea, quæ in corpore vehementer calefacta, flammeum colorem habent, qui autem extremè calefacti maniaci utique ſunt cum lucentibus oculis.

Prognoſtica ex coloribus. Ex prædominio humoris in cute apparentis non ſolum generaliter inclinationem morborum deſcribere ſed de criſibus etiam per pulſus & urinas ſeſe manifeſtantibus hominem præmonere, futurumque exitum, nec non & tempus ejusdem poterit, definire.

I. Ex Roſeo. Sanguis enim, quem Roſeus color dete-

tegit, natum cephalalgiæ ſangui-
æ, ſynochis, ephemeris febribus,
ginis, pleuritidi, peripneumoniæ,
legnomi, apoplexiæ &c. ob noxiũ
monſtrat.

Bilis, quam color flavus, Ruffus, *Flavo, Ruffo flammeo.*
mmeus prodit, Tertianas febres,
emitriteos, phrenitidem, Maniam,
emorrhagiam, Icterum, dyſenteri-
n, eryſipelata, exanthemata, herpe-
, carbunculos &c. nato inducit.

Atra bilis, quam color Niger, ma- *Nigro.*
feſtat, Quartanis natum affligit, le-
a, ſcyrrho, cancro, malignis ulce-
bus, incubo, melancolia, obſtru-
ionibus hepatis & Lienis, hæmor-
oidibus, varicibus &c. moleſtat.

Phlegma, quod color albus & palli-
s Indicat, œdemata, hydropem, ar-
ritidem, Paralyſin, Lethargum, co-
a, carum, catharrum, Epilepſiam in
to generat.

Tempus dictorum morborum de-
it Ætas & Aër, Annique Quadra,
m Regione Locoq; : celerem criſim
l tardam, humor facilis vel difficilis *Gal. L. 3. de criſ.*
otu, ſic & bonam vel malam, ſym-
omata dictitant: Qui vero ſine cri-

ſibus

ſibus moriuntur, triplici de cauſa ſ
lerem mortem ineunt 1. cùm in pr
cipiis acceſſionum, quod in mag
inflammationibus plurimum cont
git, ob humorum ad membra prin
palia, multitudinem, craſſitudine
ac tenacitatem, ſubitaneus fit conf
xus, ut ſpiritus meatus obſerent.
Quando jam tempore ſtatus à mor
vi, natura ſuperatur. 3. Si declinan
morbo, vitalis vigor ſolvatur, qu
tamen è numero raro contingentiu
habetur.

Pulſus cō-plexionum.

Sanguine qui abundant, Pulſus h
bēt validos & magnos, Fortes, plen
ſimiles lætis, cùm ſanguis lætitiā pr
creet, & quia per univerſum corp
calor diffunditur, plus etiam for
eius motus fertur, unde maior fit m
ritò pulſus.

Bilioſorum pulſus velox, frequen
durus, altus, ob bilis efferveſcentia
unde iracundiores reliquis.

Melancolicorum pulſus, parvu
tardus, rarus, quod triſtitia, quâ tal
afficiuntur, refrigerat & calorem i
trò concitat.

Pituitoſorum, parvus, tardus, rar
& mollis.

Vrin

Vrinarum quoq; in communi ſecundum inveſtigatas complexiones ex coloribus ſunt ſequentes.

Sanguineorum, quantitate copioſior, colore & ſubſtantia mediocris, contentumq; in ea paulò copioſius.

Bilioſorum, Flammea, ſedimento pauco.

Melancolicorum, copioſa, tenuis, alba, & ſi aliquid melancoliæ ſimul effluat, erit craſſa, livida, nigra.

Pituitoſorum alba aut pallida, nunc tenuis, nunc craſſa, turbida. Condonandum tamen etiam aliquid Hipp. ſuaſu, Regioni, ætati, loco, conſuetudini. Hunc campum conjecturarum cutis color in genere aperuit, nunc ad ſpecialiores mutationes transgredientes.

CAPUT. II.
DE ALPHO.

EXcedens in univerſa cute color, quisquis ſit, hominem dehoneſtat, ſuccumq; vitioſum, nimis abundantem, ad Exteriora depulſum notificat, medicamq; opem implorat, quod ſi levioris mo-

menti habetur, tacitè magis à bonitate declinans, sæveriorem infligit maculam, cuius Alphus argumento sit, ἀπὸ τοῦ ἀλφεῖν, Immutare dictus, Lat. Vitiligo, Arabibus Morphea, maculosa scilicet summæ cutis colore albo, sed non continua, ferèque subaspera & inæqualis quædam defœdatio, summam cutim duntaxat & superficietenus, quibusdam albis maculis, tanquam guttis superaspergens, iisque non continuis, nec cohærentibus sed loco distinctis ac dispersis, licet quoque latius interdum, sed cum quibusdam intercisionibus, quæ serpere solet.

Alphus

Vitiligo

Morphea

Vnnatürlich Flecken der Haut, so weiß seim.

Causa proxima huius mali, sunt vitiosi succi, qui ex universo corpore & partibus præstantioribus ad cutim transmissi vel etiam in ipsa cute progenerati, proprio aliquo vitio laborante, utpote intemperies, vel alia quavis affectione ibi congesti ac cumulati & corrupti. Alphi verò humor, peccans est pituita, lenta ac viscosa, quam expultrix facultas imbecillior universam in cutim propellere nequit, & caro, per multum tem-

tempus ea, cùm nutrire atque ab hoc ipſo alimento, pituitoſo, craſſo & lento, partis affectæ, nativa temperies immutata cùm non poſſit amplius, delatum ad ſe nutrimentum probum etiam, in propriam naturam ac rubedinem transmutare nequeat, præſertim influente ſubinde, novo pituitoſo ſucco, qui ſi tenerior & facultas expultrix validior, Alphum generari accidit.

Diagnoſtica. Locus, quoniam obvius, cutis ſcilicet exterior, Ipſe color Maculæque albæ ſat detegunt, ulterioribus ſignis opus ut non eſt.

Prognoſtica. Licet autem ſenſibiliter corpus non afficiat, ſed defædatio ſolum modò ſit cutis, altiores tamen radices ſi agat, in deterius vergit, & tandem ipſam Lepram inducit.

Pituita in Exterioribus facilè cùm diſcutiatur criſin quoq; habet levem, quæ ex alteratione cutis animadvertitur, & potius ſolutio, quàm criſis nuncupanda: ad veram enim criſin certamen morbi & naturæ re- *Mercatus*

 quiri-

quiritur, quod in parvis affectionibus non est: sin tenacior sit crisin etiam habet difficiliorem.

L. 3. part. 3. class. 4. quæst. 195.

Pulsus & urina. Pulsum superius pituitosorum parvum diximus & urinam albam, si videlicet interiora sint infecta; Exteriora verò hîc affecta, parùm aut penè nihil in pulsu & urina variant à naturali & mediocri sanitatis statu.

Curatio. Diæta Curationi huius mali conducit aër calidior, qui suffumigationibus ex lignis odoriferis, iuniperino præsertim præparetur, aut pulvere, aut trochise, ex Mastic. thur. galang. &c compositis. Cibi sint ad caliditatem declinantes, potus sit vinum generosius, in quo Rad. Ir. caryoph. Zinzib. galang. Item herb. Maior. aneth. chamædr. Epith. fumar. Rut. Sen. &c macerentur. vitanda quies nimia, u & somnus pituitæ propagator.

Ex pharmacorum numero in genere phlegmagoga conducunt, qualia sunt, diaphænic. Ind. Maius. Hiercum agar. Hier. diacoloc. &c. ex quibus parentur, vel boli vel pillul. ve potiones vel seq. ℞ Rad. asar. ℥j fænic. ℥ij. cich. ℥iij. Herb. Epith. scab

Lupu

Lupul. fumar. an. M. j. fol. ſen. ℥ß. Agaric. albiſſ. ʒjß decoq. in vaſe duplici in ℔ jß. aq. font. fact. expreſſ. ℞ colat ℥ijß ſyr. diacarth. ℥ß de cich. cum Rhab. ℥j. El. Ind. ʒß. Aq. ſcabios fumar. an ʒj. f. potio: vel ex iiſdem & ſimilibus, paretur Nodulus. Facta evacuatione detur ſeq. ſudoriferū, quod ℞ pulv. Rad. aſar. cyclam. an. ℈j card. bened. ℈ij. Aq. cuſc. fum. ſcab. card. bened. an. ℥j f. potio. Item poterit ʒj cyclam. cum vino propinari. Stupha ſicca, ſi plus arriſerit. ℞ Herb. orig. menth. Rut. Epith. ſcab. anchus Eruc. urtic. an. M. ij Rad. pyrethr. ℥j coquātur in aq. font. ℔. XVIII. quorum vapor in ſtupha recipiatur, facta linteolis mundis deterſione, ſeq. ung. locus affectus inungatur ℞ ſulph. aloës, arſen. tart. maſtic. olyb. cym. an. ʒj. Axung. veter. q. s. ol. Laur. ℥ß terebinth. Iunip. an. ℈iiij. f. linim. Conducunt & frictiones aſperis linteis reiteratæ. Corroborationis loco tab. vel trag. ex ſpec. diamarg. cal. diarrh. diatriaſant. diagalang. diair. dianis. diacapp. diacim. diacal. poterunt adminiſtrari. Maximè quoq; cōmendatur El.

Chirurgia.

vitæ Wecker. in Antid. Special. p. 781.

Caput III.

De Leuce.

Ultra cutem si carnem quoque vitiatus color corripiat & mutet, non levem corruptionem humorumque viscositatem, sed & affectorum locorum debilitatem demonstrat: Cum affectu verò graviore, gravius quoque sortitur Nomen, nec Alphus amplius, sed Leuce nuncupatur, ab albo colore mutuatum; Avic. Alguasen, Albaras, Manardo Vernicata, cõmunem cum Alpho generationem habens.

Nomen.

Avic. can. de Med. L. 2. tr. 6, 26. Fen 2. prim. c. 8. Doctr. 1. c. 19. sum. 1. Manard. Epist. L. 7. Epistola. 2. p. 51.

Ad dignoscendum autem duo potissimum occurrunt signorum genera, quorum primum à pilis desumptum Leucen prodit, non enim cutis solummodò, ut in alpho, albedine excedente tingitur, sed unâ cum cute & pili canescunt; ab humiditate cruda, quam nativus calor non concoquit, cui Aristot. 5. de gen. an. c. 4. imbecillitatem caloris seu putredinem excre-

Diagnostica 1. Pili cani

excrementitiorum humorũ, ex quibus pili generantur annumerat, huic eidem ſententiæ ſubſcribit Gal. 2. de temp. c. 5. inquiens, quibus ad ſummam ſuccitatem cutis non pervenerit imbecilli his omninò albique pili fiunt, quos vulgò canos vocant: Imbecilli quidem, convenientis alimenti penuria; albi verò propterea, quòd alimentum quo aluntur, velut ſitus eſt pituitæ, quæ ſpatio computruit. Inde ſecundum emergit ſignum, quo animadvertitur, perfrictione, cutem non ſolum non rubeſcere, ſed & acu punctam, aquoſam duntaxat ſaniem exire putredinis ſignum evidens.

2. Aquoſa ſanies.

Ponderatis nunc recenſitis, de prognoſi certus reddi quis facilè poterit. 1. In provectioribus ætate, malum hoc vix aut difficilius auferri. 2. ad pilorũ mutationem & locorum piloſorum, nuditas ſi acceſſerit, incurabile malũ proclamandum.

Prognoſtica

1. In ſenioribus difficile

2. In defluvio in curabile.

Inde cum mala cõcoctione, ob frigiditatem criſin communem obtinet cum affectib⁹ frigidis, tardam ſcilicet lentamq; , nauſeâ, horrore refertam.

Pulſum eiuſmodi habent Gal. teſte

Pulſus &

Vrina. tum tardum, tum parvum ac rarum, L.12. Meth. Vrinam aquoſam, propter jecoris obſtructionem & coctionis imbecillitatem.

Curatio. In curatione repetenda, quæ de alpho dicta, niſi quòd omnia ſint accuratiora, in cibo tamen ſalſamenti loco ſinapi frequenter uſurpetur ut & *Diæta.* piperitis vulgò Leberkraut/ acorus cõditus, Zinziber conditum: cõducunt quoque ſem. cardomom. fænic. cum. pro potu confert decoctũ ligni ſanct. ſaſſafr. cum herbis calefacientibus, inter quas Aſari Radix, abrot. caſſ. lign. helen. junip. gram. menth. puleg, Ruta hortens. Maior, &c. Motus ſit frequentior, vigiliisque operam navet, ſommumq; decurtet; inter animi pathemata Ira commendaretur.

Interna 1. Apozema præparãs. Dictam diætam non ſine ſucceſſu ſequitur ſeq. apozema, quòd ℞ Herb. fumar. calaminth. chamædr. orig. epith. Menth. ſalv. an. M. ij. Rad. enul. petros. veratr. alb. & nigr. an. ʒij. fol. ſen. ℥jß. Agar. troch. ℥ß. cinam. ʒj. coq. in aq. font. ℔. ij ad conſumpt. 3. part. facta colat. adde Syr. de cich. ſimpl. ℥j. de Eupat. ℥ij. de fumar. ℥jß.

Miſc.

lisc. de quo tribus diebus invicem q. singulo mane calidè exhibeantur iiii. per tres horas jejunando. Hoc pozemate hausto tradatur evacuans otio talis, quæ ℞ El. Hier. diacol. ℥i. onf. Hamech ℥ii. Syr. diaser. ℥ß. diaen. ℥ißs. Aq. fum. scabios. Lepidii an. nc. semis. f. potio una vice sumenda. Evacuato corpore seq. præstat sudoriferum ℞ aq. Guaiac. destill. unc. iij. ard. bened. unc. ij. fumar. unc. j per horam sudando in lecto, interpolatis diebus modò sudoriferũ, modò purgans administrando. Corroborationis loco poterunt exhiberi ex seq. parati vel orbiculi vel morselli, vel Aq. vel Elect. vel trag. ℞ spec. diarrh. diamarg. calid. Ros. novell. diagalang. arom. ros. diacimin. an. q. libel. cum saccar. dissol. f. dictæ formæ, vel cum syr. de Eupat. fumar. acetos. cich. &c. parentur electuaria.

2. Purgans

3. Sudoriferum.

4. Corroborantia.

Inter externa primatum obtinent frictiones pannis asperis & calidis reiteratæ, sic enim calor internus revocatur ad exteriora, & sanguis ad locum dolentem confertim fluere solitus, etiam cuti colorem communica-

Chirurgia.

bit, præſertim quando ſandaracâ tri-
tâ, nucumque juglandium viridis, te-
ſta adiecta, cum aceto ſimul contuſa
probeq; miſta, loco prius deterſo, ad
ſolem vel focum, patiens illiniatur:
hoc medium, acre ſi videatur nimis
panis adiectus acredinem mulcebit:
viribus huic ſimile quoque hoc eſt
quod ℞ ſem. cardamon. unc. ſemis
atrament. ſut. ʒjß. ſulph. viv. ʒiiij. a-
lum. rot. & ſciſſ. an. drach. iij. cum
aceto terantur omnia diligenter, lo-
coq; ex nitro & aceto præfricto, in ſo-
le vel foco, vel lecto, æger illiniatur.
Hæc & ſimilia pharmaca acriora, cru-
ſtas excoriatione ſi induxerint ſeq.
adminiſtretur exiccans. ℞ flor. mal.
pun. drach. iiii. ſpum. nitr. drach. ii. ſe-
mis. alcyon drach. i. ſemis. ſulph. viv.
drach. i. cum aceto f. lin. Parari quoq;
Balneum. poterunt Balnea ſeq. modo. ℞. Herb.
Marrub. chelid. puleg. Lanar. orig.
aneth. chamædr. Epith. Hyſſop. an. M.
iiii. Rad. aſar. unc. ii. titym. unc. iii. pe-
tros. unc. iiii. Inciſa craſſè coq. in 5. q.
aq. font. qua lavetur patiens per horas
duas: conſimilia videantur in Antid.
Weck. L. 2. p. 608. 609. & 610. abſterſo

poſt-

[p]ostmodū corpore illinatur seq. ung.
[R]ec. ol. iunip. philos. sulph. per cam-
[p]an. facti Laur. an. unc. i. semis. ping.
[c]ati Sylv. drach. iii. pulv. baccar. Laur.
[d]rach. ii. ceræ q. s. f. ung.

CAPUT. IV.

DE PALLORE.

Blaichsucht Farbsucht Gechend.

MElior conditio pallentiū est, licet & ipsi vivido & naturali colore depraventur: eorum autem triplex vel quadruplex habetur ordo. 1. Amantibus ascribi[t]ur, siquidem omnis amans pallet 2. [I]nvidorum proprius. 3. Et Iracundis quandoq; accidit, affectibus autem remotis & ipse color redit vividus. De quarto ordine, Fœminis & virginibus quibusdam proprio, potissimū, noster nunc sermo erit, unde virgineus etiam morbus vocatur, nec non & Amatoria febris, seu febris alba, coloris ratione, quam & Hipp. 6. Epid. Sect. 7. L. 6. τμήματς observans, Rubras, præpallidas, lividas &c recenset. Febris dicta, quòd specimen febrientium præ se ferat, nimirum debilitatem & pulsus celerita-

Virgineus Morbus.

tem

tem & frequentiam, non ob caloris augmentum, ſed ob ventilationis defectum: Amatoria, quia amabilibus virginibus ac pulchrioribus, ut plurimum accidit. More Icteritiæ quoniam corpus fœdat, non abſonè Icteritia alba vocari poſſet. Nam qua ratione atro vel flavo humore redundantibus flavus & niger fit, ita crudo & pituitoſo humore exuberante, albus naſcitur Icterus. Qui nihil aliud eſt, quàm in virginibus & viduis, nec non ſterilibus, vaſorum circa uterum, obſtructio, colorem præternaturam albicantem inducens, ob quam, humores ad venas maiores regurgitantes, univerſum ſanguinem vitiant, ac frigidiorem reddunt.

Definitio.

Cauſæ.

Dictam obſtructionem inducunt, ſanguinis, vel multitudo vel craſſities, maximè autem craſſities, lentor, frigiditas & viſciditas, à comeſtione rerum pravarum, ut terræ, teſtæ, carbonum, gypſi, ceræ, cretæ, ſalis & ſimiliũ ut & ſuppreſſi & improſperè purgati menſes.

Diagnoſtica.

Præter colorem album, dictum morbum retegunt, palpebrarum & malleo-

malleolorum tumor, hypochondriorum rugitus, crebra respiratio, cordis palpitatio cibi fastidium, adversorum appetentia, difficilis respiratio, cùm nimium saltant, aut acclivem locum ascendunt, corporis totius gravitas, mensium suppressio.

Prognostica. Ex maritatis steriles difficiliùs, virgines promptius liberantur: difficillimè curantur Liene simul quoq; affecto, nigrum enim in Icterum aut delirium degenerat.

Pulsus. Ob venam cavam & arteriam magnam sanguine crasso & flatuoso spiritu ac vapore refertam, pulsus excitatur tremens, interceptus rarus, nec non temporum, arteriarum & dorsalium pulsatio vehemens.

Vrina. Vrinæ propter frigiditatem, æquosæ, albæ, discoloratæ & copiosæ, crassæ verò copiosos humores pituitosos indicant.

Bonam crisin futuram, Symptomatum supra enumeratorum remissio cum signis coctionis bonæ in urina, declarat, malam verò eorundem incrementũ, quod plerunque Cachexiâ,

Hydrope

Hydrope, ulceribus, vel cancro etiam finitur.

Curatio. Diæta.

Prodest huic morbo aër calidior & humidior, cibus itidem attenuans & aperiens, constans pane optimo fermentato & condito cumino & aniso; carne avicularum montanarum aut lactantium animalium, sorbitionibus ex petroselino, pulegio, satureia, serpillo, asparago, cum aromatibus; illa enim omnia deobstruunt: In primis commendatur jus cicerum rubrorum cum multo croco ac petroselino. Potus esto vinum album, tenue, ætate medium, vel aqua cocta cum cinamomo, cortic. citri, coriandr. vel sassafr. Exercitium & somnus sint moderata.

Diagnostica obstructi jecoris.

Variant pharmaca interna, variatione causarum: si enim ex jecoris obstructione, quam detegit, dolor sub mammilla, & in dextro hypochondrio, humeros, claviculamque pertingens, vomitus biliosus, difficilisque respiratio præsertim, quando in sinistrum latus fiat decubitus; tum seq. prosunt. ℞. cass. Extr. drach. X. Syr. ros. sol. unc. j. semis. decoct. sen. unc. iiij.

unc. iiij. vel porrige, Mannæ ℥iij. cum
seri caprini unc. iiij. Inſcindet humo-
rum viſciditatem etiam mirificè ſeq.
Rec. Rad. rumic. acor. aſar. apii,
caſſ. lign. an. unc. ſemis. ſem. vitic.
dauc. lupin. cicer. an. drach. ſemis.
flor. ſtæch. junc. odor. cent. an. p. j.
fol. abſynth. Hyſſop an. M. j. coq. in
s. q. aq. font. ad ℔. i. adde colat. Mel-
lis & ſaccar. unc. ij. ſemis. f. apozem.
pro. iij. dos.

Diagnoestica obstructi Lienis.

Lien ſi peccaverit, quod animad-
vertes ex oblongo tumore ſiniſtri la-
teris, dolore eiuſdem partis, ſiniſtrum
humerum pertingente, difficultate
reſpirationis, fætido anhelitu, alvo
adſtricta, corpore emaciato, triſti-
tia, ſudore nocturno, rugitu & flu-
ctuatione in latere ſiniſtro; hoc ad-
miniſtrabis: Rec. conf. Hamech. ʒj.
El. diaſen. ʒij. Syr. de ſcolopendr. ſe-
cundum deſcript. Wecker. Antid.
Spec. p. 492. unc. j. Syr. diamic. ℥iß.
Aq. cuſcut. fumar. an. unc. ſemis. aq.
cinam. ʒi. f. pot. præſtans quoque eſt
hoc melicratum. ℞ cortic. Rad. capp.
℥iiij. polypod. ℥ii. paſſul. ſine acinis
unc. j. prunor. n. X. f. decoctum ad
℔. ij.

℔ ij. facta colat. adde mellis unc. ii
Aut quod melius ℞ cortic. Rad. ca
par. tamarisc. an. unc. j. cortic. sali
unc. semis. sem. frig. maior. agn. cæt
an. unc. semis. fol. adianth. M. j. pru
no. XII. passul. sine acinis unc. f. d
coct. in s. q. aq. font. ad ℔. j. adde Sy
acetos. borag. de scolop. an. unc. i
ms. Et obiter notandum semper in
medicamentis pro liene addenda es
folia scolopendr. & cortic. cappar. i
iis verò, quæ pro iecore conficiuntu
absynt. & eupat. Quale enim secund
gradum, absynth. est iecori, tale e
Lieni cortex cappar. & quale est iecc
ri eupatorium, tale est spleni scolo
pendr.

ἐυπόρισον in stepatic. & splen. observandum.

Rugitus tollet seq. vinum purgan
℞. Turbeth. Rad. Mech. Agari
Rhab. an. ʒ i. fol. scolop. M. ß. cinam
asar. spic. an. ʒ semis. ex synd. rubr.
Nodulus qui infundatur in ℔ ij. vin
albi tenuis in loco calido per hora
24. de quo sing. diebus manè capia
unc. v. facta maiori aut minori expre
sione, prout magis minusve fluidar
alvum habuerit patiens. Huic vino su
perveniens talis clyster conducet. ℞

Rugitus seu murmur intestinorum.

clyster

cap

cap. vervecis. Herb. cusc. Epith. fumar. scolop. an. M. j. sem. fenic. lini, fænugræc. an. ℥ij flor. genist. melilot. an. pij. coq. in aq. font. ℔. iij. ad remanent. ℔. j. & ℥ij. f. colat. adde ol. rin. rut. aneth. Laur. an. ℥jß. salis com. ʒi. f. clyst.

Obstructiones dictas tollit quoque venæ sectio facta primò in brachiis, postmodum in pede. In veterato tamen morbo præferendæ purgationes paulatinæ, non expectata perfecta cõcoctione, quam crassi humores non admittunt, & quò magis attenuati fuerint, quod ex crassiore & coloratiore cognoscitur urina, eò sæpius reiterandæ evacuationes. Non minoris efficaciæ sunt seqq. ℞. ol. Nard. amygd. amar. an. ℥ij. succ. apij ℥i. coq. ad succ. consumpt. adde spic. nard. squinant. asar. an. ʒj. sem. apii. petrosel. cyper. ros. an. ℈ij. aceti parum, cer. q. s. f. linim. vel ℞. succ. apij petrosel. fænic. senecion. cich. an. unc. j. acet. ʒij. ol. cappar. unc. iij. scorp. unc. semis. absynth. ℥iß. bulliant ad consumpt. succ. adde santal. omnium, spic. an. ʒß. cer. q. s. f. ungt. Lienis obstructioni suc-

Cheirurgia.

currit hoc Emplaſtr. Rec. Rad. lilij, malv. branc. urſin. ſcyll. an. unc. j. coquantur in vino albo, contundantur & adde ol. rut. capp. an. ℥ii dialtheæ unc. j. ſemis. Galb. acet. diſſol. unc. i. cer. q. ſ. f. Emplr. Maximè conducunt Acidulæ Griesbacenſes, & Teinacenſes, obſtructiones & jecoris & Lienis deobſtruentes, præparato tamen prius corpore obſervataq; recta adminiſtratione.

Ad cachexias, viſcerum obſtructiones, icterum quantum utilitatis conferat ſalis ſpiritus vel ſimplex vel compoſitus, conſulatur Pantheũ Hygiaſt. Deodati. L. 2. c. 1. Crollius in Baſil. chym. c. 4. p. 151. & 152. Paracelſus de rebus natural c. 4. mihi p. 1035. & ſeqq. Elixir proprietatis quoniam tenuium partium, ſecundum Crollium, omnes tàm calidas quàm frigidas infirmitates, occulta quadã proprietate curat. Non etiam ſpernenda veniunt medicamenta, quæ Paracelſus refert Paragraph. L. XI. de Elixiridum curatione, liquore orizeo, quem deſcribit de vita Longa L. 3. c. 3. mihi pag. 849. Arbore maris id eſt corall. rubr. ut & Medica-

licamine temperato quod vocat & componitur ex granis Actes: quibus tàm pallori quàm Ictericis utrisq; malis poterit succurri: plura petantur Icterica remedia chymica ex Deodato. Lib. 3. c. 25. p. 168.

CAPUT V.

DE LENTIGINE ET RELIQUIS MACULIS.

PRæter enumeratos excessus coloris albi, oriuntur quandoque etiam in cute, maculæ versicolores aliæ, variis etiam insignitæ nominibus, quorum è numero, Lentigines, Lentes, quod referunt, dictæ, græcis φακος, aliis furfures, vulgò, Roßmucken/ Kiesel/ Sprossen oder Honigmal. Sunt autem maculæ Lentis magnitudine, modo faciem, modò pectus, modò manus defœdantes ut plurimum fusco colore præditæ.

Lentigine φακος Roßmucken/ Kiesel/ Sprossen Honigmal.

Oriuntur vel ex solis interdum ardore atq; exustione, & tùm ἐφέλιδες, à Celso & Manardo dicuntur, vel ex sanguinis fervore, unde rubescentes quales in variolis (secundum

Kindtsflecken Rotsucht Röt Masecken Masern ἐξανθήματα Fuchs. lib. 5. Meth. Med. c. 9. Algidra. Alhasba. Petechiæ Sennertus L. 4. c. 11. d. febr. petech.

Tuchsium die Kindtsflecken/Rotsucht oder Rötmasellen Belgis, quibus masern, Rhasis, ἐξανθήματα Alsaharabiu Algidra & Alhasba nominant) & febribus pestilentialibus, petechiæ tun dictæ, symptoma singulare, pestis. Differunt autem à Lentigine, ut, Nobiliss. & Celebratiss. D. D. Sennertu Præceptor meus æviternùm colendissimus, tradit, figura, magnitudine & febre. Petechiæ enim habent coniunctam febrem, quæ ab aliis plerisque maculis abest. Nec elatæ, longæ ve magnæ sunt, sed rotundæ & pulicum morsibus rectissimè comparantur hinc Foresto Pulicare symptoma. Ne tamen pulicum morsus, pro petechiis habeantur, notandum quòd in pulicum morsibus, in medio tanquam punctum quoddam morsus vestigii inest, quodque compressione non delitescit, etiam reliquo rubore circumquaque evanescente. Petechiæ verò si digito comprimantur, evanescunt quidem, sed redeunt & nullum puncturæ vestigium in medio conspicitur. Præterea petechiæ, in brachiis, cruribus, pectore, & copiosius ac fre-

Forest. L. 1. obs. 18. sect. 1.

Differentia petechiarum à pulicum morsibus.

quen-

[f]quentius in dorſo apparent, non au-[t]em in facie. Erumpunt nimirum in [p]artibus, per quas inſigniores arteriæ [a]c venæ tranſeunt: In facie verò rarò [a]pparent; cùm hæc pars, ſemper ex-[t]erno aëri obvia ſit, & ab aëris am-[b]ientis frigiditate materia facilè re-[p]ellatur: ſicut videmus & in brachiis [i]n parte illa, quæ lecto applicatur, & [e]ius calore fovetur, eas conſpici, in [p]arte verò reliqua, aëri externo ob-[v]ia, deliteſcere. Et ſi apparent in fa-cie, cùm non niſi ex maxima copia materiæ provenire poſſint, ſine peri-culo eſſe non ſolet.

Petechiarum differentia colorum ratione.

Differunt etiam petechiæ inter ſe colore. Nam prout hic vel ille humor peccat in corpore, ita etiam huius vel illius coloris maculæ in cute appa-rent: Etenim ſi ſanguis aliàs bonus ac temperatus putredinem concipiat, & à ſtatu naturali recedat, rubræ ap-parent maculæ, quæ omnium tutiſſi-mæ ſunt. Si autem bilis prædomine-tur & malignam putredinem conci-piat; maculæ flavæ & virides erum-punt, quæ iam deterioris conditionis ſunt. Si denique melancolia vel hu-

mor ater & aduſtus putreſcit, puniceæ & nigræ maculæ apparent, quæ omnium deterrimæ ſunt. Foreſto ſect. 1. obſ. 41. Pfefferkorn dictæ.

Pfefferkorn.

Petechiarum differentia, quantitatis & eruptionis ratione.

Differunt & quantitate. Aliàs enim copioſius, aliàs parciùs erumpunt: aliæ ſunt maiores, aliæ minores: aliæ mox in principio erumpunt, aliæ procedēte morbo efloreſcunt: aliæ ſymptomaticè, aliæ criticè erumpunt.

Diagnoſtica.

Prognoſtica.

Reliquarum macularum in facie erumpentium, quædam etiam hyberno tempore, ultrò delentur, æſtivo tamen revireſcunt.

Propriè nominatæ Lentigines, ſine gravioribus indagationibus patent, nec quicquam aliud, quàm diuturniorem moram, ſub ſole, vel humorum in corpore motum indicant, ut & reliqua interiora viſcera imperturbata relinquunt.

Pulſus & urina.

Hinc nec pulſus nec urina perturbantur. Quædam harum criticæ ſunt expulſiones, quædam verò nihil judicant. Vnde Celſus L. 6. c. 5. penè ineptias ait eſſe curare Lentigines, ſed eripi fæminis, cura cultus ſui, cùm non poſſit à ſole contractas curare ſi

Curatio.

quis

quis voluerit, præmiſſis univerſalibus iridis radice cum albo veratro in tenuiſſimum pollinem redactis & duabus mellis partibus exceptis, illitæ, facilimè curantur: vel laventur aqua è flor. ſambuc. fabar. vel illinantur ſcabioſæ ſucc. additâ chryſocollâ, ſive borace & camphor. modicum. Reliquum cumulum medicamentorum vide apud Aët. tetrab. 2. ſerm. 4. c. XI. nec non Rondel. tract. de fucis p. 1266. Crollius commendat Spirit. tart. ſingulare hoc eſt, quando vaccinum, hirc. & caprin. fel cum vitri pulvere immiſcentur & facies illinitur, eam maximè purgat & venuſtat. Draconteæ quoque ſuccus maculas omnes emendat. Refert etiam Hipp. ſect. 5. L. 2. de morb. mul. Hepar. tauri cum oleo trito illitum, faciem mundare, quin & ptiſanæ cremorem, lupinorum & orobi farinam cum ficubus cataplaſmatis modo impoſitam, idem præſtare. Conſulatur & Weckerus L. 3. Antid. Spec. p. 1161. Viribus inſigne probatum ſeq. quod Rec. Lact. caprin. Aq. lilior. convall. Rad. Bryon. Aq.

 rapar.

rapar. aaron. virid. ſigell. ſalom. an. ℥ij. macerentur per dies 8. f. deſtill. per M. 8. cui addi poterit parùm olei tartari: ante cujus uſum f. ablutio faciei cum aqua tepida. Non minoris efficaciæ perhibetur Gummi ceraſorum dissolutum in aceto forti cum pauxillo farinæ avenaceæ. Hæc eadem recenſita medicamenta proſunt quoq; iis, à Solis ardore cutem faciei, manuum pectorisque nudati colore fuſcam, qui contraxêre, vulgò **der Sonnenbrand oder ſchwärtze von der Sonnen.**

Sonnenbrand ſchwartze von der Sonn.

ἐφῆλις gravidarum Kinderfleck.

ἐφήλιδος nomen à Divo Hipp. L. de his, quæ uterum non gerunt Sect. 5. Imponitur quoque maculis, Gravidis, modò in fronte, modò in temporibus, modò in genis erumpentibus vulgò **die Kinderflecken** / genus diverſum à variolis colore citrino & fuſco, quem ſupra c. 1. Brunum diximus.

Diagnoſtica.

Dignoſcitur à ſolis maculis, ſymptomatibus gravidis peculiaribus, potiſſimum verò tales vinum odio habent & cibos averſantur, oris ventriculi morſu torquentur, & os frequenti ſalivatione redundat, quibus Herlicius

ius in curationibus gravidarũ, quæ-
lam doloris in fronte adijcit, cum
luribus aliis accidentiis, quæ inde
eti possunt c. 3.

Prognostica.

Prognosin Hipp. citato loco pro-
lamat de fæmella concepta, sic in-
quiens: Quæ uterum gerentes macu-
am in facie veluti ex solis adustione
ἐφῆλιν vocant) habent, fæmellam
gestant: quæ verò benè coloratæ ma-
nent, Marem plerunque.

Pulsus.

Pulsus tales habent Magnos & al-
tos, quos Galenus L. 2. d. causis puls.
ita describit: si comperiamus bene
auctam altitudinem motus, nec mul-
tum latitudinem, sed omninò parum
vel nihil prorsus, rectè vocamus eos
pulsus altos. Quod si manifestum ac-
cedat incrementum, latitudini, Ma-
gnos simul & altos vocamus, sin om-
ninò obscurum, altos tantum: si am-
bo increverint, altitudo & latitudo,
sed non multum latitudinem vincat
altitudo, hos vocamus Magnos tan-
tum.

Alti pulsus qui dicãtur pulsus. Magni & alti simul qui vocentur. Magni simpliciter pulsus qui nominentur.

Vrina mulierum Ephelide infecta-
rum & gravidarum est dubia de qua
& omni οὐρομαντίᾳ Sigismundus Kol-

reutter Philoſ. & Medic. Doctor. Au-
læ Saxonicæ Coburgi Medicus olim
ordinarius inter plura c. 3. quærulus
ſic declamat: Es ſeind leyder wol etli-
che ſonſt gelehrte Aerzte / welche in jh-
ren Büchern die Tyrones Medicinæ
dahin leyten / wie ſie den Leuten auß den
Waſſern eins her liegen ſollen / damit ſie
vmb das Gelt betrogen werden / vnn
nicht wiſſen / wann ſie vom Doctor ge-
hen / obs gehawen oder geſtochen / was er
jhnen geſagt hat. Fromme / ehrliche / auff-
richtige vnd gelehrte Aerzte / werden all-
das jenige ſtehts fürnemmen / welches
zu Nutz / Ruhm vnd auffnemmen dieſer
edlen Kunſt / jhnen ſelbſt vnd deß Kran-
cken gedeyen gereichen mag. Wir ha-
ben wol loſe Buben vnd Bübinnen in
vnſern Landen / auch auſſerhalb derſel-
ben / erfahren vnnd geſehen / welche den
Leuten dinge / ſo vor ettlich Jahren ge-
ſchehen / auß den Waſſern haben ſagen
können / wann ichs oder ein anderer
thäte / würden wir für Zauberer vnnd
Schwartz-Künſtler geachtet / thäte vns
auch recht / ſolten auch denſelben gleiche
ſtraffe leyden / der Teuffel kan wol ein
weil ſein Spiel haben / doch entblöſſet

vnd

vnnd machet er seine Diener letztlich hie vnnd dort ewiglich zuschanden/ spottet nachmahls jhrer selbst/ ist billich/ dann deß Herr/ so einer dienet/ pflegt jhme auch zu Lohnen/ treibt gemeiniglich sein Wesen mit denen Dingen/ von welchen daß Volck am meisten/ auß einem falschen Wohne/ hält/ vnd so grossen Anhang haben/ wann ich mich nicht schämet/ wolte ich Bossen/ so von jhr ettlichen erdacht sein worden/ erzehlen/ nur daß die Leute dencken sollen/ sie können so wol daß Wasser besehen/ welche gantz Vnerbar vnd Schandhaffte sein/ köndte man was gewiß darinnen sehen/ auß rechtem vnd wahrem Grunde/ dörffte man nicht andere schlimme Händel vnd Betriegerey/ welche weit von Warheit vnd Ehrliebenden Leuten sein sollen/ suchen vnd vornemmen.

Etliche sein der Kunst gar gewiß/ vnd wöllen ex urinis sagen ob ein Weib schwer gehe oder nicht/ habens ex Avicenna secunda primi tractat. 3. sum. 2. cap. 10. vnnd 21. 3. tract. c. 1. Da er secundum tempora gestationis uteri, auch varias & differentes urinas setzet/ sage wider diese/ was der Hochgelehrte Mann

Mann Bernhardinus Paternus Salo-
nensis Professor, damals zu Pisa in
Italia/ mein gar trewer vnd lieber Præ-
ceptor, von denselben pflegt zu sagen/
das gemeiniglich die / so darauff sich
fleissen / am meisten betrogen werden/
dann er selbst (wie er dann ein fleissiger
vnnd alter erfahrner Mann war) nie
bey keinem schwangern Weib solche
Wasser / wie Avicenna setzt / gesehen
hatte/ aber dergleichen wol/ hat er gese-
hen bey andern Personen/so nit schwan-
ger gewesen/ auch Mannen.

Hie wolte ich derselben einen fra-
„ gen/ob nur ein Wasser allein die gantze
„ Zeit vber/ weil ein Weib schwer gehet/
„ etwan auff ein gewisse Zeit gefangen/
„ seye/ welches vns das schwer gehen an-
„ zeiget/ oder thuts ein jedes so die gantze
„ Zeit vber gelassen werden. Ich habs mit
„ fleiß observiret vnnd gesehen/ daß sich
„ die Wasser der schwangern Weiber/
„ fast alle Tag endern / vnd kein Bestand
bey jhnē ist/gleich wie bey andern Men-
schen. Wann nun das Wasser solte an-
zeigen/ ob sie schwer giengen/ müßten
alle jhre Wasser dieweil sie schwanger/
einander gleich sein. Wann einer spre-
che,

he/ es sey nur eins/ so sag er mir wann
ll dasselbe gefangen werden/ oder wañ
ach der Zeit vnterscheid. Dieweil/ wie
Avicenna will/ ein Weib schwer gehet/
uch vnterschiedliche Wasser gesehen
werden / soll ein Medicus es errahten/
der sie jhme alle bringen lassen/ würdt
r eines scharpffen Verstandes sein/ vnd
viel Müh auff sich laden müssen.

Ich achte aber es seyen nur figmen- „
a, daß halte ich für das beste Iudicium „
urinarum gravidarum, wann sie blei- „
ben/ als wie sie waren/ eh sie schwer gien- „
gen. Dann warumb wolten sie sich so „
fast ändern/ weil schwer gehen ein na- „
türlich Ding ist/ vnd keine Kranckheit/ „
sein sie nun denen gleich/ welche man in „
der Gesundheit/ oder ehe sie schwer gien- „
gen/ bey jhnen sahe/ so werden wir auch/ „
nichts anders darauß sagen köñen/ dann „
daß sie Gesund sein/ dieweil sie kein zei-
chen deß schwer gehens mit sich bringen.

O jhr lieben Herrn Doctores eins
theils dencket doch dem Handel ein we-
nig nach/ was wöllen wir auff die letzte
vns selber vnnd der heiligen Kunst/ für
einen Schandfleck anhengen/ ist es an-
ders nicht schon geschehen/ dann es mit
dem

dem Mißbrauch deß Wasser besehens nun fast auffs höchste kommen.

Du Höchster/Wahrer/Trewer/Keuscher Gott/ laß unsere Gewissen/ durch die verblümbten vnnd Weltweisen gezierten Laster nicht verführet werden. Hæc ille in libro cui Titulus, võ Rechten vnd in der Artzney nutzlichẽ gebrauchen deß Harn oder Wasser besehens impressus Norib. per Theod. Gerlach. Anno 1574. huc ob Inveteratum abusum cõmonefactionis ratione translata, occasione macularum in gravidis efflorescentium.

ἐφέλιδες autem, quibusdam citò solvuntur & delentur, quibusdam ad partum usque durant, quibusdam etiam post partum remanent. Curationem secundum gravidarũ Regulas inchoabimus. Externorum quædam recensita proderunt, arridet aliis detersio cum secundinis calentibus facta.

Curatio.

Caput VI.
De Macularum Reliquis Speciebus.

Consimilis est & illa macularum species, quæ palmæ interdum magnitudine, colore

sub-

obfuſco graſſari in corporis cute ſo-
t, & quibuſdam temporibus exori-
r & deſinit, nõnunquam etiam per-
anet, niſi medicamẽtis quibusdam
oleatur, à germanis die Leberflecken/ *Leberflecken.*
uòd ſubnigricante ſuo colore, hepar
l referant, vel ex eiuſdem qualitate
ræter naturam ſanguinem adurente,
igricantemq; colorem cuti inferen-
, cauſa fovens habeatur. Apud La-
nos nomine caret, niſi ad vividum
olorem relata, umbram, quam quaſi *Vmbram.*
efert, nominare velimus.

Cauſas rimaturus, jecoris in calidi- *Cauſa.*
ate exceſſum, ex colore Bruno accu-
bit, in curatione ergò ſcopos ad tẽ- *Curatio.*
eriem hepatis alterandam dirigẽdos,
efrigerando & corroborãdo, ſangui
emq; purificando, quem ad finem
eliciter aſſequendum præmiſſis præ-
nittendis conducet acidularum & ſe-
i caprini uſus, cum venæ ſectionibus
x ſuperius enarratis fucis, quibus ad-
iciunt quidam ol. tritici paratum
nodo amygdalarum, mixtum cum
ol. tartari vel paretur ſeq. Medium
Lac virginis dictum ab albedine.
Rec. Lytharg. argẽt. ℥iij. ſubtiliſſ. pul-
veriſati, acet. vin. opt. ℔ ß. optimè
mixta

mixta per ſaccum Lixivii Lineum di-
ſtillatum miſce cum aq. font. ℔. i. in
qua diſſoluta ſit ℥i. ſalis ceruſs. ℥iß. c
tritic. ℥ii. Præſtantiora quædã ſme-
mata vide apud Aët. tetrab. 2. ſerm.
4. c. 6.

Exoriuntur quoque ſæpè numero
maculæ recens natis infantulis, ſtatim
in ipſa conformatione, ut ſigna quæ-
dam alicuius rei ipſis inuſtæ, has ger-
mani noſtri die Mutter mähler nomi-
nant, Latini Nævos vertunt: Eſtque
ejuſmodi macularum genus, quod
nullo modo aboleri poteſt. Nam et
nonnunquam obſcurari accidit, tem-
pore tamen revireſcunt, aliàs quidem
circa illud tempus quo fraga aut ce-
raſa matureſcere ſolent, aliæ vindo-
miæ, aliæ quovis tempore, aliove cæ-
li ſtatu & conditione.

Nævi Muttermähler.

Differentiæ.

Harũ aliæ planæ ſunt & cuti æqua-
les, aliæ in tumorem extuberantes
verrucoſæ, aliæ villoſæ, nonnunquam
læves, aliæ lividæ, plerunque tamen
rubræ, & ex his, fragorum, ceraſorum
murium, vel aliarum rerum, aliarum-
que formarum, vel ſaltem particular
eorum repræſentantes, in facie ortæ

fuerint

uerint; ipſam ſæpe totam ſucceſſu emporis, magna deformitate occupant.

Cauſæ.

Hoc malum, ad dies vitæ quoniam corpori adhæret, ſat arduam cauſam ſubeſſe notat, quam, D. Iacobus Gen. o. ex naturæ ſecretioribus revelavit, ntentam & firmam gravidarum imaginationem, quæ vim ſuam in conceptum ſemen conferat, unde variegatis baculis (vernali tempore, dum maximè veneris deſiderio turgerent oves) objectis, variegatos quoque concepère fœtus; efficaciæ imaginationis in brutis evidens teſtimonium, cui aſſentitur, eademq; ex cauſa & hominibus evenire probat Fern. phyſ. L. 7. c. 12. Et cum illo Paræus. L. 24. c. 7. In hominibus autem multiplicis varietatis cauſam, cogitationum velocitatem, animiq; celeritatem idem Fernelius dicto loco ex Gal. de mot. muſc. lib. 2. proclamat: brutis enim animalibus, immobiles ſunt animi motus & ſimiles omnibus, ſingulisque in ſuo cuiq; genere.

Diagnoſt.

Signis ulterioribus opus non eſt, aſpectui cum pateant manifeſtè.

Progno-stica. In prima conformatione, quia e[...] ror commissus auferri nunquam au[...] vix potest.

Pulsus & urina. Actionem nullam cùm lædat prin[...] cipalem nullam quoq; alterationem [...] Pulsus & urinæ inducit.

Qualis imaginatio gravidæ fueri[...] species nævi declarabit, ut & tempu[...] aliquo modo notificabit, cerasa nam[...] que fraga & similia; ver: poma, pyra [...] æstatem: uvæ, autumnum notabun[...] animalia & reliqua, terrorem incu[...] sum manifestabunt.

Curatio. Licet hoc vitium incurabile habe[...] tur, experientia tamen compertum [...] habemus, calentibus adhuc secund[...] nis, detersos hosce Nævos, quando[...]

Secundinæ cur nævos tollant. disparuisse; nec caret hoc ratione: [...] enim sanguis, ex quo formatus fætu[...] eundem etiam repurgare valens est[...] maioris efficaciæ dicitur, quando de[...] tersio fiat clandestina, sine quæstion[...] cur fiat, ohn beschryhen/ cuius causam [...] aliis indagandam relinquo. Rubri [...] fuerint, & in tubercula elati, non mo[...] dò secundina abstergendi, sed etiam [...] litu frequenti sanguinis menstrui [...] tendum.

CAPUT

CAPUT VII.

DE MORPHEA NIGRA ET SUGGILLATIONE.

Aliquot nunc vidimus macularum colores, quibus sub finem adiicimus etiam Nigrũ, quem refert tertia vitiliginis species, unde μέλας dicta, quidam medicorum Morpheam nigram, quòd nigro sit colore, omnis aspredinis & excoriationis expers, summam duntaxat cutim sine omni dolore occupans, ex melancolico humore ortum ducens secundum Tagaultium L.1. de tumor. præt. nat. c. 2. Eius curatio eadem, quæ supra de alpho & Leuce recensita, in eo tantum varians, quòd medicamenta sint ad melancolicum humorem dirigenda hoc modo. Rec. veratr. Nigr. terr. cimol. an. ℥ij. in tenuiss. pollin. redact. & aceto vel aqua diluta, perfricto loco affecto illinantur, vel Rec. Helleb. alb. tenuiss. pulveris coq. in s. q. aceti ad medietatis consumptionem, fricentur eo maculæ, in balneo probè sudando.

μέλας seu Morphea nigra Avic. alguesceni.

Ad simile macularum genus refer-

ἐκχύμωσις. ἐκχύμωμα. Livor. Suggillatio gerunnen Blut/ blawe mähler.

tur quoq; illud cutis vitium, quod ἐκχύμωσις seu ἐκχύμωμα græcis dicitur: Lat. Livores & suggillata: Germ. gl- ferung deß Geblüts zwischen Fell vnnd Fleisch/ oder gerunnen Blut/ sive blaw mähler/ quorum sunt quatuor potissimum gradus, seu species.

πελίωμα.

1. Omnium livescit, vocaturque πελίωμα, color est medius inter nigrum & rubrum.

μέλασμα

2. Quando nigrescit μέλασμα dicitur.

στίγμα

3. Minora his sunt στίγματα, germanis Brand oder Malzeichen / Brandmal/ quandoq; sumitur etiam hoc vocabulum, pro nota fronti reorum apud veteres usitatò inusta, hodiè per metaphoram pro infamia sumitur.

μώλωπες Striemen Faust Zeichen.

4. Genus vibicum est græcis μώλωπες dictæ, germanis Striemen/ verberum in cute vestigia, Faust Zeichen.

Causæ

Generantur suggillata plerunq; casu ex alto, vel ex gravis alicuius ponderis ruina, quemadmodum sæpè fieri solet in faciendis cuniculis subterraneis, vel etiam in metallicis fodinis: ex tortura item, extensis vehementius artubus & simul universo corpore

fiunt

[f]iunt insuper ob ictus ab re obtusiore, [u]tpote fuste, clavo lapide, pugno, [s]clopetorum item impulsu, valentio[r]e, omnique re contundente, sangui[n]emq; seu ruptione, seu tensione è va[si]s exprimente.

Sunt ergo vibices nihil aliud, quàm [s]anguinis ex tenuibus venis, confer[ti]m per cutem sparsis, in ea spatia cu[t]is, quæ venas circum jacent effusio [a]c concretio, cum tumore levi, tactu [m]olli & cedente, magna ex parte do[l]oris experte, quandoque etiam sine [o]mni tumore, cuius effusionis gratia [c]utis livescit.

Diagnostica. *Prognostica.*

Omnium vitiorum recensitorum [i]n cute, cum appareat error, diagnosi [u]lteriori opus non est. Recens malum [s]i fuerit, sanguisque tenuis & rubens [a]dhuc, haud ita difficulter sanabitur. Pulvis autem pyrius ignescens sæpè in carnem penetrat, haut ulcerata vel excoriata cute, & tenuitate sua, sic in carnes se insinuat, ac penitùs infigit, ut nullis remediis tolli queat, & semper impressa eius maneant vestigia, haud aliter, quàm barbaris servis inusta semel stigmata, quæ nulla arte deleri & obliterari possunt.

Curatio. Auferre reliqua vitia ſi velimus, o-
pera navanda, quoniam per digeren-
tia curandum, ne per eadem effuſio
ſanguinis promoveatur, ut tum tem-
poris conſtringentia ſimul miſcean-
tur, quæ dictam effuſionem ſanguinis
inhibeant, donec ad naturalem ſtatū
fuerint converſæ, quale hoc eſt, quod
℞ ol. ros. ℥j. camom. ℥ß. pulv. ros.
rubr. Myrtill. cortic. granat. an. ʒß. al-
bum ov. n. 1. ſimul mixta uſurpentur
per biduum, tertio die foveatur locus
ſeq. ſacculo ℞ abſynth. Malv. flor. ca-
momill. an. M. j. ſem. cumin. conquaſ-
ſati ℥ß. Inciſa conijciantur in ſaccu-
lum lineum interpaſtatum & coqua-
tur in vino, expreſſus imponatur
membro affecto. Vbi autem locus
jam lividus ac emortuus ex ſangui-
ne concreto conſpicitur, vel tum pri-
mùm vocatus ſit quis, ſuperioribus
omiſſis foveatur pars affecta ſeq. ſac-
culo. ℞ Hyſſop. calaminth. orig. flor.
camomill. puleg. an. M. j. cumini cō-
quaſſati ℥ß. coquuntur in ſacc. & in
vino cui addatur parùm aceti, expreſ-
ſus applicetur loco affecto, aliquo-
ties, ubi ſufficienter fomentatum fu-
erit

rit malum, ſiccetur calido panno lineo & ſeq. ungt. inungatur. Rec. Lytharg. ceruſſ an. ℥iij. Tutiæ ℥j. probè contritis excipiantur ol. lilior. q. ſ pro linimento illiniatur locus affectus ad perfectam ſanationem vel uſurpetur cataplaſma ex farina fabarum addito ſemine cumini. Maximè diſcutit etiam ſeq. Emplaſtrum. ℞ thur. maſc. maſtic. an. ℥j. ſant. rubr. ℥ß. croc. orient. ℈jß. flor. camom. ros. rubr. an. M. j. f. pulv. & cum cer. ℥ß. Axung. cerv. ℥j ol. camom. ℥ij. è bacc. Iunip. ℥j. f. Emplaſtrum applicetur cum corio rubro, vel linteo cerato de die ſemel renovando. Si poſt venæ ſectionem ſuggillatio fiat, Rutam in ol. coctam ter aut quater venæ impone, vel ſang. humanum farin. hord ol. com. Salis & aceti an. ℥j. tepidè applica loco affecto.

Suggillatio post venam ſectam.

CAPUT VIII.
DE PILIS EORVMQVE PHYSIOGNOMIA.

EXaminato primo cutis accidēte, Colore, ſuccedit ſecundum Pili, à pelle Iſidoro dicti, quod ibi hærent: Crines, etiam nominan-

2. Accidens cutis Pili. Crines, unde dicti.

minantur, à græco procul dubio κρίνω, quod Iudico ſignificat & quòd de humorũ in corpore motu, vel abundantia judicium ſumatur, quod item in Mento, ſub axillis, & locis verecundis provenientes, generationis omen, & aptos ad generandum judicent. Generalis autem vox eſt, & accipitur, pro omnibus qui ex pelle naſcuntur; ſpecialiter verò pro iis, qui in toto excreſcunt corpore, excepto capite. Iſidoro enim non pili ſimpliciter, ſed capilli, quaſi capitis pili nuncupantur. In fine frontis, ſupercilia, in pupillis cilia nominantur.

Capilli. Supercilia Cilia.

Definitio. Eſt autem pilus excrementum ex craſſiore & magis terrena, ſuperfluitatum tertiæ coctionis genitum & efformatũ, quæ per inſenſibilem transſpiratum difflari non potuit, uti definit Paræus L. 4. c. 1. Differentias recenſet Andr. Laur. L. 10 c. 3.

Accidentium ſunt plurima genera ſuo loco explicanda, nunc generaliſſimè obiterque de ſubſtantia, & colore hæc phyſiognomonica notanda veniunt.

1. Capilli plani & ſuaves, manſuetum

am arguunt: notatur enim corpus
iquo modo frigidum,ſeu minus ca-
dum, minorve ſpirituum fervor &
aloris æſtus, unde manſuetudo &
nimus placatus.

2. Multitudo capillorum, calidi-
atem & aſtutiam arguunt ratione ca-
oris.

3. Criſpitudo ſignum caloris & ca-
iditatis. Nam ex vapore calido, in-
riſpantur pili, non ſecus ac corium
gni impoſitum.

4. Capilli erecti, timidum notant,
ropter frigiditatem, ſicuti experi-
nur, cùm homines exhorreſcunt, un-
de virgilius;

Obſtupui, ſteteruntq́; comæ & vox
faucibus hæſit. Nam per horrorem,
calor ad interiora fugit, unde exterio-
ra frigeſcunt & pili eriguntur, dicitur
hinc vulgò die Haar ſteigen gen Berg.

5. Capillorum aſperitas, aſperos &
ferinos notat mores: Eiuſmodi pi-
lum habuiſſe dicitur Nero: ratio con-
ſiſtit in humorum conſtitutione, cùm
humor craſſior & ſiccior, talis gene-
ratur pilus.

6. Capilli juxta tempora, tenues &

rari, frigidum & imbecillem, cùm verò ibidem arteriæ, frigiditatem os sium debebant corrigere, unde hoc in loco si vel desint capilli, vel tenues, significatur frigus, non modò huius loci, sed etiam totius corporis.

7. Densi capilli circa tempora & aures, callidũ & libidinosum denotant.

8. Capilli, quando augētur in ætate consistente multum adustionis repræsentant, quia calor maior, ideò vaporem illum exiccat, ut exiccato vapore copiosissimi crescant pili, maximè circa Annum 34. Notat hæc pilorum copia, insignes corporis vires, partim quia calor vegetus, partim, quia natura liberatur à copia excrementorũ, quæ aliàs naturam debilitat.

De colore altero accidente sequentes Regulæ sunt notandæ.

1. Albus capillus in superioribus frigus notat: impensè albus, calorem per inferiora & per consequens insignem libidinem.

2. Niger vel subnigricans, indicat mores bonos, & inprimis felix ingenium, ob calorem cerebri moderatũ, siquidem omnes ingeniosi sunt isti, qui

[q]ui capillum habent ſubnigricantem. [S]ummè nigricans ſemper ſignificat [c]allidum & deceptorem, ratio eſt fer[v]eſcens calor.

3. Capilli Rubri à nativitate, caloris [n]on aduſti ſignum, & quando ſummè [r]ubeus, inſidiator notatur. Plerunq; [ſ]unt furioſi ratione bilis. Flava bilis [c]ommiſcetur cum phlegmate, ſed [p]hlegma palàm nihil agit.

4. Subalbus color, cum quodam [r]ubore, avarum indicat, fit propter bi[l]em & pituitam.

5. Capilli coloris caſtanei bonum [a]rguunt animum, & mores laudabi[l]es. Nam calor benè ſe habet, obti[n]etque analogiam cum humore o[p]timam.

6. Capilli cani, per juventutẽ (ante annum 40.) frigus notant, cui rationi adſtipulatur ſcot⁹ de ſecret. nat. L. 3. c. 2. Item varium, mendacem & loquacem, fit propter commixtionem bilis & pituitæ & plerunque ſunt Invidi.

Quæ modò de pilis in genere pronunciata eadem de barba quoq; intelligenda, quæ nihil aliud, niſi pili in faciei

Barba quid.

faciei loco conveniente, & certo tem-
pore excreſcentes, ut ſint ornamen-
tum.

Cauſa barbæ genitalium calor.

Cauſam efficientem barbæ Gal. 9.
de uſ. part. c. 14. ponit humorem in-
natum & conditoris providentiam:
Card. L. 8. de ſubſt. cauſam in calor
genitalium eſſe aſſerit, tribus argu-
mentis probans. 1. quia pueris, mu-
lierculis & Eunuchis barba non cre-
ſcit, propter genitalium frigiditatem.
2. quia ſi barba cadit creditur argu-
mentum læſionis in genitalibus. 3.
Quando caneſcat, robur genitalium
imminuitur. Huic tamen rationi adji-
cienda quoq; natura, cutis conſtitutio
& humorum affluxio.

Tempus barbæ, quare definitum.

Quod autem certo tempore creſ-
cit fit ob materiæ defectum. Nam pri-
mis ſtatim annis humor ille ineptus
nec ad locum illum modo legitimo
confluit, propter nutritionem & au-
ctionem corporis, quando verò au-
ctio, aliquo modo deſiit, creſcere in-
cipit & ad multos durat aunos, licet
ſint nonnulli, qui certum tempus pro
augenda barba conſtituunt, & ipſi
quaſi ἀκμὴν quandam accenſent. Sed
pro-

rolatas caufas ponderans, etiam fa-ilè argumentabitur de Barbæ difpa-itate, cur in aliis citiùs, in aliis tar-ius, in aliis myftax, in aliis mentum ilofum & reliqua glabra.

Barbæ disparitate.

Iudicium idem de tenuitate, rari-ate denfitate & craffitie, quod fupe-ius de capillis, ferendum, de colori-us hæc phyfiognomonica notato.

Subnigricans, Ingeniofum deno-at.

Summa nigredo notat melanco-iam afininam & ftupidum femper ar-uit hominem.

In fubflavefcente, fanguis benig-ior, temperamentum notat tempe-atum, mores moderatos & ingeni-ım mediocre. Reliqua petantur ex hyfiognomonicis. Corollarii loco ciendum, per barbam, maturam æta-em, exindeque authoritatem & exi-timationem judicari. Hinc græci, vo-cantes aliquem ad officium fubeun-dum, fcripferunt, non fit absque Bar-ba, id eft non fit prorfus juvenis. Ta-lia phyfiognomonica ipfi Galeno nō difplicere, potiffimùm ex libro, quem Infcripfit, quod Animi mores corpo-

ris

tis temperaturas sequantur, c. 7. liqu[illegible] dissimè patet.

Reliquorũ pilorum nota.

Reliqui pili sub axillis & inguin[illegible] bus, propter partium adenositatem [illegible] qui generãtur, ac illi, qui Hypocho[illegible] driis innascuntur, Epatis, Lienis tem[illegible] periem ostendunt, Secundum quo[illegible] citò aut tardè, multi, pauci, longi, br[illegible] ves, duri vel molles sunt.

CAPUT IX.

DE PILORVM AFFECTIBUS.

Afficiuntur pili porrò diversimo[illegible] dè, variisque insigniuntur nom[illegible] nibus: Modò enim colore tingun[illegible] tur præter naturali Albo in capite[illegible] canitiesque nominatur, huius ma[illegible] Gal. 2. d. temp. cap. 5. pituitæ redun[illegible] dantiam. Avic. Fen. 3. Quart. tr. 1 [illegible] c. 15. aquositatem, Aristot. Lib. 5. d[illegible] gen. animal. c. 4. caloris imbecillita[illegible] tem, arguit. Vel omninò defluunt [illegible] aut proprii alimenti defectu, aut la[illegible] xitate & raritate cutis, quæ non po[illegible] test, stringendo radices capillorũ, fir[illegible] mare & retinere: Inæqualiter, deci[illegible] dunt si Quassatio, syncipùt quando[illegible] tenta[illegible]

Canities.

Defluviũ.

[illegible]o.

ntatur, calvities vocatur, teſte Gal. 2. de compos. med. ſecund. Loc. A ecie, quam relinquit, areæ modo, & ſa nomen Areæ retinuit: ob vulpis nitationem, cuius propriũ eſt, Alopecia, propter canem, Cynanche, à orcis, cherades, dicta; ab occipitio uorum digitorum latitudinem non ccedens, ad aures duobus capitibus uando ſerpit, viperas tortuoſo quaſi exu referens, Ophiaſis appellatur. Arabes, qui non ſolum viperas, ſed omnes ſerpentes Tyriæ nomine compræhendunt idem nomen huic malo imponentes, Tyriã appellavêre: ubi obiter diſcrimẽ Alopeciæ & ophiaſis notandũ venit, ophiaſis ſedem perpetuò n capite habet, infantibusq; ſolũmodò accidit, & ad leprã diſpoſitis. Alopecia verò, barbam, reliquasq; corporis partes, pilis à natura veſtitas, non minus occupat, quàm caput, nec minꝰ tiam alias ætates, quàm infantiam, nfeſtare ſolet. In Lue venerea, quando non ſolum ſuperciliorum, ſed & barbæ & capitis partes pilis denudantur, Peladam ſive pilarellam vulgus vocat. Foreſt. L. 8. Sect. 1. obſ. 2. Ad cilio-

Calvitie

Area.

Alopecia.

Cynanche.

Cherades.

Ophiaſis.

Tyria.

Differentia ophiaſios & Alopecia.

Pelada.

Pilarella

ciliorum radices hoc malum si co[ntingat], tingat, ut decidere necesse habea[nt], μαδάρωσις, si callosa durities & de[n]sitas palpebrarum accedat, πτίλωσις a[p]pellatur. Cùm pili, sub naturali or[di]ne, alii ciliorum succrescunt, & int[e]rius versus oculum inflectuntur, [ocu]lumq; pungentes plurimum irrita[nt], τριχίασιν nuncupant; bifurcatim si o[ri]antur διχοφυΐαν nominant. Concr[e]tio quando fit & in baculos coa[g]mentatio, indivisibilis, ῥωπάλασις, vu[l]gò Mohrenlöck. Si decurtantur Rad[ia]tio sive ῥατάκεια vulgò die Möle[n] Milben oder Fräwlin appellantur, φ[α]λάγγωσις, cùm pilorum subnasce[n]tium, duplex, triplexque acies, vel in superiore, vel Inferiore palpebra pr[o]venit: vide plura apud Gal. Lib. I[n]trod. Aët. tetrab. 2. serm. 3. c. 66.

μαδά-ρωσις. πτίλωσις. τριχίασις. διχο-φυΐα. ῥωπάλα-σις. Mohrenlöck. Radatio. Fräwlin. Φαλάγ-γωσις.

Causæ

Causæ dictarum affectionum, a[ut] humorum pravitas, radices piloru[m] erodens, aut alimenti, quod illos a[u]get penuria, ut in senescentibus natu[raliter], raliter, præter naturaliter autem in his, qui ob longam ægritudinem multùm exiccati sunt: ut phthysici Hectici: & qui venenum sumpsêr[unt]

sic

[...]cut etiam accidit his, qui aſſiduè u-
[...]ntur frigidis, vel quibuſcunque aliis
[...]b extra capiti applicitis, materiam
[...]ilorum, à ſuperficie repellentibus:
[...]ut meatuum cutis amplitudo & laxi-
[...]as cenſetur, cum quadam malignita-
[...]e admixta, quæ, ſi à communi humo-
[...]um corruptela putredineque prove-
[...]it, capillorũ defluvium efficere con-
[...]uevit, quod in pueris ut plurimum
[...]venire ſolet: ſin verò certa quædam
[...]& inſolita malitia, vel ex aduſtione,
[...]el alia quadam & pernitioſa conſti-
[...]utione ſubſit, certis in partibus depi-
[...]antur, uti videre licet in leproſis, qui-
[...]us ob eam cauſam, ſuperciliorum
[...]ili, potiſſimum decidere incipiunt,
[...]ropterea, quod quemadmodum na-
[...]ura, illos exiles fabricata eſt, ne in
[...]mmodicam longitudinem, quæ eſ-
[...]ſet in commoda creſcerent, ſic ob pe-
[...]culiarem corruptionem in leproſis
[...]decidunt.

Diagnoſtica.

Quæ verò cauſa ſubſit, colligitur vel ab ætate, quæ ſi ſenilis, naturale defluvium, ob caloris defectum: vel defluvii modo; ſi enim morbi ratione contingit, affatim & repentè ma-

 gis

gis sævire videtur malum, eò, quò[...] non solum ob alimenti defectum [...] magis à reseratione & laxatione me[...] tuum procedat In venerea Lue, supe[...] ciliorum citiùs & barbæ pili, quàm [...] aliarum partium defluere consuev[...] runt, & quia hoc symptoma comm[...] ne lepræ, reliqua inferius in c. de l[...] pra facilè distinguent; præsertim v[...] rò capitis atque articulorum dolore[...] scissuræ in manu. Cætera aspectu pr[...] duntur sine ulteriore signorum ind[...] gatione.

Progno-stica.

Calvitium, quod senectutis & na[...] turæ vitio fit, est insanabile, pariter e[...] iam illud, quod ex phthysi aut hectic[...] confirmata ortum est, curationem [...] non suscipit; quod verò propter Le[...] thargum vel aliam capitis malam a[...] fectionem generatum est, curato affe[...] ctu & ipsum curatur. Medicinæ ex[...] trinsecæ, quando induxerunt malum [...] sepositis illis curatur & illud, parem [...] conditionem sortitur & calvitium e[...] humiditate crassa poros cutis obstru[...] ente, ortum. τριχίασις non nisi evul[...] sione tollitur; ova formicarum cum [...] aceto contusa & τριχίασι, illita, eam [...]

tol

tollere Agger. part. 2. p. 630. pharm. reform. ſtatuit. dilucidiorem curationem tradit Arculanus in 9. Almans. c. 19. δυχοψυία & ῥωπάλασις omnem ſpernunt curationem, ῥαδ[illegible]ακεια leviter cedit. Generalis tamen hæc Regula ſemper obſervanda, quando per frictionem locus depilatus non rubeat, nullam ſpem eſſe ſanitatis & e contra. Quantò citius etiam rubor concitatur, tantò citius curatur: Inveteratum autem malum ſi fuerit, nō modò difficilis eſt curationis, verùm impoſſibilis.

Pulſus & urina.

Humorum qualitas levis, nullam pulſus & urinæ mutationem à naturali ſtatu inducit, ſed naturæ robore ad exteriora propellit. Humiditas tamen & frigiditas, pulſum undoſum debilemque cum urina multa & aquoſa producit, intenſa verò frigiditas Chryſtallinam urinam efficit: ſiccitas autem, durum, inæqualem pulſum reddit, caliditas quò magis excedit, eò magis & urinam tingit, rubicundioremq; facit.

Ex Prognoſticis & criſis colligitur, quæ in juvenibus bona: mortale in

tabidis pilorum defluvium veneran-dus senex L. 5 aph XI. pronunciat in-quiens qui tabe molestantur, quando capilli à capite defluunt lethale.

Ad tollenda prædicta vitia, requiritur optimum Regimen sex rerum non naturalium. Aër instituatur, qualitati peccanti contrarius, caveantur itidem omnia, quæ superfluitates gignunt, vel occasionem præstant ut generentur vitiosi humores, vel si boni fuerint, in vitiosos degenerent. Cibus igitur sit optimi nutrimenti, panis sit ex optimo frumento apparatus, caro pullorum, perdicum & avium in arboribus degentium, hædorum, vitulorum lactantium, vervecum, ova recentia: in caliditate & frigiditate temperatus, caveat æger ab omnibus salsis, acetosis, à vino nimis vinoso, antiquo, caveat à venere & ab omnibus nimium exiccantibus & intus & extra adhibendis: abstineat quoque à motu, statim post ingestum cibum, à malis animi accidentibus, qualia sunt ira, mæstitia, odium, & intensa cogitatio: Huic diætæ observationi, magno emolumento sequentia medicamenta administrabuntur.

Cani-

Canitiem corrigent unà cum reliquis affectibus, ex vitio & putredine humorum ortis, purgationes sæpius reiteratæ, quia humores in corporis habitu sunt impacti, unde difficillimè evelli possunt purgantibus medicamentis, nisi continuò & frequenti illorum usu quæ à locis longinquis & remotioribus trahunt potentissimè, cuiusmodi sunt hæ pillul. ℞ Mass pill. de Hier. simpl. ʒj. Rhab. Agaric. an. ʒij. sen. orient. brassic. marin. an. ʒj. scammon. troch. alhand. an. ℈j. cum Syr. Ros. Sol. f. pill. n. viij pro ʒj. quam capiat semel vel bis in hebdomade. Purgato corpore, medicamenta exteriora conducunt, quæ sunt Lixivia, ungt. pulv. Lixivium pro canitie pellenda hoc est. ℞ gallar. ponderos. ℥ij. fol. viburni, moror. cortic. nuc. jugland. virid. an. M. iij. coquantur in Lixivio forti, quo lavetur caput, & ne lixivium sit forte nimis, temperetur aqua pluviali. Commendatur quoque ad denigrandos pilos, salv. in lixivio cocta, succus baccarum sambuci. Experientia quin etiam compertum habetur, quotidiè crines pectine plumbeo, pexos, nigros evasisse.

Ad calvitiem & omnem speciem defluvij, pinguedo serpentis omnes medicinas producendo pilos antecedit, conducit & seq. ungt. ℞ Anguillã pinguem decoq; in aqua, pinguedini collectæ adde ping. anserin. gall. an. ℥ij mellis ℥j. ms. quo, capite prius ad ruborem perfricto inungatur locus depilus: in pilis porrò producendis expertum, pinguedinem talpæ in aqua coctæ, medium esse præstantissimum. Nec non radices Lapathi & asari coctas, pilos producere docuit experientia. Probatur hoc quoq; ungt. ℞ ol. de abrot. ℥ij. ping. cunic. talp. an. ℥iij. Nuc. ust. abrot. ust. an. ℥j. propol. ℥j. mell. ℥ß. f. ungt. Reliqua petantur ex Dominic. Leon. L. 1. sect. 1 c. 4. & 5. Rondel. L. 1. c. 1. Nicol. Pison. c. 1. Holl. ad lib. Gal. d. compos. med. secund. loc. perioch. 1. croll. p. 221. consil. craton. cons. 381. Paræo L. 16. c. 1. Aët. tetrab. 2. serm. 2. c. 55. 56. 57. 58.

Post ægritudinem defluvium si accidat, quæ à sola cutis relaxatione & meatuũ amplitudine provenire solet hoc probatur. ℞ polytrich. capill. ven. an. M. ß. fol. myrt. ros. absynth. an M. 1. decoq. in ol. dulc. & vini rubr. auster.

an.

n. quart. iij. ad consumpt. vini, col. facta express. ol. reponatur huius l. ℞ ℥iij. Ladan. ℥jß. Mastic. ℥ß. Labanum & Mastiche subigantur in mortar. pistillo calido, paulatim ol. nfundendo, deinde consperge & prope misce pulv. capill. ven ℈iiij. utitor nungendo. singulariter pilos produ-it seq. aq. destill. ℞ Rad parthan. seu app. maior. ℥iiiij. capill. vener. Miij. Aq. font. vini alb. an. ℔. j. Incisa grosso modo macerentur per noctem f. destillatio ad remanent. in vesica ℔. ß. manè & vesperi, hac, crines pectine colendi, cui aquæ si permisceatur aq. mellis vires reddentur maiores.

Radationi, quæ alioquin & asperitas dicitur Milben/ Frewlin/ succurrit decoctum fœnugræci ut & scabios in lixivio cocta, scylla in ol. bulliens cum foliis myrtill. & salv. idem præstant. vel ℞ Fel bovinum, acet. acerr. allium cent. min. an. part. æq. coq. quo abluatur caput.

Superciliis amissis seq. fucus parari poterit qui ℞ fulig. thur. ʒij. Mastic. ʒj. Resin. ℥i. ms quo pingantur partes superciliorum, & nec sudore oblite-rabuntur.

ῥωπύλασιν relinquere, nec tangere oportet, summos enim capitis dolores, imò & in quibusdam insaniam decurtata inducit.

De Area curanda vide Encheiridion Andreæ Christiani, Ripensis L. 4. sect. 1. c. 5.

De Alopecia & ophiasi Dominic. Leon. L. 1. sect. 1. c. 5. Pison. L. 1. c. 1. Forest. sect. 1. L. 8. obs. 1. & seqq.

Caput. X.

DE PEDICVLIS.

Quod feræ sylvis, id pilis pediculi, natura enim nunquam otiosa, illa quoque quæ tàm brutis, quàm hominibus infensa, ex putrefactione potissimum producit huius cum macrocosmo μικρόκοσμος evidens testimonium præbet. Assimilare namq; homo, quæ nõ potest, variè tanquam nociva expellere tentat, qua expulsione, quæ per insensilem transpirationem, vel sudorem non excernuntur, intra cutem hærentia, varias in cute affectiones excitant, inter quas & pediculi nume-

Pediculi unde dicti.

numerantur, Isidoro sic dicti, quòd vagis pedum motu, lædant cutem, quàm morsu. Sunt autem animalia ex putrefactione humorum intra cutem orta, quandoq; erumpẽtia quandoque intus hærentia, insignemque pruritum in cute excitantia.

Genera pediculorũ.

Genera sunt quatuor. 1. inter capillos capitis versatur, vulgò Kopff-läuß.

Kopffläuß.

2. Alterum genus, sub axillis & in pectine nec non cilijs & superciliis, ut plurimum resident sunt lati & cuti ita adhærent, ut unguibus vix avelli queant, Latinis, Plactulæ, quibusdã Morpiones, non nullis petalæ, aliis pessolatæ, Italis piattoni, germanis Filtz-läuß/ in canibus Zäcken.

Plactulæ Morpiones Petalæ Pessolatæ Piattoni Filtzläuß. Zäcken. Avic. alguandau.

3. In vestibus laneis & lineis sorditie refertis reperiũtur & interulæ militum esse solent, oblongi, crassiores, in parte posteriori desinentes in acutum versus caput, vulgò Häß oder Gwand-Läuß/ Müllerflöh.

Häß oder Gwandläuß. Müllerflöh.

4. Generatur inter digitos, in manu & in pedibus, inter cuticulam & cutim, formâ imitantur ova papilionum, sunt enim rotundi, alibi & tàm

parvi, ut videri ferè effugiant, serpunt enim per cutim & ipsam corrodendo intollerabilem pruritum concitant, & nunquam erumpunt, sed semper intra cutim & cuticulam latitāt. Qui-

Acari Cyrones Lebendige Seuren.

busdam Acari, aliis cyrones, quibusdam pedicelli germanis lebendig Seuren appellantur.

Lendes Niß.

Paris conditionis sunt Lendes crinibus inhærentes, & pilos quandoque detruncantes, germanis Niß.

Φθειρίασις

Generaliter pedicularis hicce morbus (in Numero) à græcis Φθειρίασις ἀπὸ τοῦ φθείρειν seu humorum corruptione, nominatur, teste Gal. Lib. de Theriac. ad Pison.

Causæ

Præter calorem putredinalē, hunc morbum generant, cibi tenuis succi, qui sua tenuitate facilè tendunt ad cutim: ciborum varietas, cruditates multiplicans, intermissum exercitiū, incuria circa mutationem pannorum & præsertim indusiorum, decubitus in lectis immundis, & commoratio cum hominibus egenis & sordidis. Esus quoq; viperarum & ficuum, quæ calore suo deducunt succos dulces & putredini paratos ad cutem & pediculorum materiam augent.

Quis

Diagnostica.

Quis humor produxerit, color prodit. Rubeos enim & crassiores, ex humore sanguineo corrupto generari volunt; molles & albos, ex pituitoso sanguine corrupto; citrinos, longos & acutos, ex bilioso; subnigros macilentos, tardioris motus, ex melancolico.

Prognostica.

Pediculi ob causas internas multiplicati, ex calore naturali diminuto, maximè in corpore plethorico, aut cacochymico, & corrupti, Morpheã vel lepram solent præsagire.

Pedituloꝛum fuga mortis præsentaneæ infallibile signum.

Pulsus & urina, superius recensitas ob causas nihil mutantur, quod interiora viscera, sibi contraria, in partes externas propellant; hanc tamẽ crisin faciunt, quòd ubi à corpore fugiant, Lethale, mortẽq; præ foribus adesse, significat: cùm enim ex humore calido & humido, eodemq; vivo aut certè à vivente corpore proveniãt, tali quoque nutriri necesse est, hoc autem destituuntur morituri, unde & tales cadavera ipsa fugiunt.

In auferẽdo hocce malo, aër primũ putredini cõtrarius parandꝰ, qualis est frigidior paululũ, sicciorq;. Abstineat æger à cibis crassioribus, à fructibus,

præser-

præſertim à ficubus ſiccis & recent
bus oribas. L. 1. c. 39. ab uvis, jujubi
pomis. Comedat pullos, gallinas, tu
tures, decoctas cum uva omphacit
vel ſucco berberorum, panis ſit opt
mus & à propria ſubſtantia & ab art
Maxima quoque habenda eſt cura ex
ercitationis & cultus corporis, ſicu
enim quies, morbum hunc adjuvat
ita exercitatio tollit, ſed hæc cibum
præcedat. Balnea ſimiliter ante ci
bum uſurpata maximo uſui ſunt, u
corpus mundum ſervetur. Quare &
omnis ſordities, omnis illuvies quo
tidiè tollantur, panni & præſertim in
duſia ſæpius mutentur.

Pharmacia.

Corpus item purgetur ſæpius tal
medicamẽto ℞ Agaric. ʒß. cartham
℈j. infundantur ſero caprino, facta di
ligenti expreſſione adde confect. Ha
mech. ʒij. Mell. viol. ℥ß. ms. vel Rec
Extr. ſen. ʒj. Mechoac. ℈ij. ſyr. lupul
℥j. borag. ℥ß. Aq. ſcab. ſtæch. an. ʒiij
ms. parentur etiam ſudorifera ex the-
riac. & limat. c. c. ℞ Ther. drach. j.
Aq. calamenth. cent. min. ſcab. an. ℥j.
ms. conducũt & pill. ex Agar. de Hier.
cum colocynth.

Ætas

Ætas si ferat, sanguis mittatur, vi- *Cheirurgia.*
um enim maximè positum est in
nguine. Lixivium etiam hoc pro-
st. Rec. Herb. absinth. Staphisagr.
ut. Marrub. an. M. j. cent. min. M. ß.
neris quercin. ℥v. cum aq. fontana
retur lixivium, in quo dissolve salis
ommunis unc. ij. absynth. unc. i. la-
tur caput: vel inungatur hoc mo-
o: ℞ ol. amygd. amar. rut. laur. an.
nc. i. pulv. staphisagr. myrrh. an. ʒii.
oës drach. j. axung. salitæ unc. ij.
cet parum ms. vel ℞ axung. porc. ol.
ur. sapon. nigr. an. ℥ß. argent. viv.
liva extinct. ℈j. Myrrh. aloës an. dr.
Staphisagr. ℈ii. sapon. gallic. drach.
in mortario redigantur in formam
ngt. In Plattulis profligandis exper-
um detersio cùm panno aurifabro-
um propter argentum vivum: Rad.
olchid. quidam pro annuleto pro-
atissimo vestimentis insuunt: plura
etantur ex Aët. tetr. 2. serm. 2. c. 67.

CAPUT XI.

DE CRIDONIBVS.

MVtuaverunt plurimi morbi no-
mina sua vel à loco, vel à forma
repræ-

repræſentantia quædam animalia,
ſunt cancer, lupus &c. ſic & hoc
quens pilorum accidens ſecundu
Ariſtot. L. 7. c. 11. de Hiſtor. anim
Pilare malum, quòd ex generatio
debili pilorum, non valente extra co
pus producere, ſed intra cutim hære
te oriatur, conſimile illi malo pue
perarum, in mamillis oriri ſolito, d
quo videndus Roderic. à caſtro d
morb. mul. lib. 4. c. 26. Gallis à crin
bus Cridones. Wiero in lib. der morb
germ. incognitis, dracunculi, quos e
iam Nobiliſſ. & huius ſeculi alter Hip
pocrates Dn. D. Horſtius, Patronu
meus colendiſſ. in Epiſt. medic ſect.
cum uſitata verſione die Mitteſſer vo
cat alii Haarwürm nuncupant. Sun
autem pilorum intrâ cutim, propte
eiuſdem ſolito maiorem compactio
nem, retentio ad abſceſſum quaſi ve
gens, pueris potiſſimum moleſtum
malum.

Pilare malum. *Cridones.* *Mitteſſer Haarwürm.*

Hocce quando divexantur eorum
dorſum quaſi aranearum aculeis tor
quentur, cum tumore quodam ſubal
bido, unde huc & illuc iactitant &
quietis ſunt impatientes, clamoribu
diurnis nocturniſque tempus conſu

Diagnoſtica.

unt, appetitu proſtrato, ſic & atro-
iam incidunt, repentè carnem a-
ttentes, vigiliis cruciantur, inde ca-
is inſequitur dolor cum calore.

Putredinalis hic calor, à partibus *Progno-*
nobilioribus ad Nobiliores tran- *ſtica.*
ns graviora generat mala: caput e-
m tangens, Epilepſiam: Iecur, Leu-
phlegmatiam; cor, tremorem, ac
ſam tandem mortem.

Dicta inquietudo, calorem natura- *Pulſus &*
m cùm convertat, etiam cum illo *urina.*
ulſum immutat, nativoq; celeriorẽ
ddit; appetitus deiectus, urinam
aucam tenuem, quãdoq; turbidam,
b humorem commotionẽ, prolicit.

Aufertur hoc malum, diætâ pri-
nùm ſupra deſcriptâ c. 9. & 10. vacu-
ndique humores putridi, tali vel ſi-
nili. Rec. diaſen. ℈i. confect. Ha-
nech ℈iiß. ſeri caprini ℥ii. Aq. fumar.
ß. ms. vel ℞ ſyr. fumar ℥ß. diaſer. ℥i.
ecoct. ſen. ℥ii. ms. Purgato corpore
nulierũ cætus, facto fotu pluſquam
epente aqua, linunt tergũ ex melle &
arina frumẽtacea, quò pilos ſubcuta-
neos prolectos, volſellis avellant, æ-
quant autem eiuſmodi pili vix acicu-
æ longitudinẽ. Quidã pulverem ſan-
guinis

guinis draconis cum ſpiritu vini, c
taplaſmatis modo imponunt. Alii
auripigmento & fermento Emplaſt
parant. Gabelkoverus ex vitro co
tuſo & melle tergum inungere iub
plura videantur ibidem p. 376. cereſ
lium coctum cum tota ſubſtantia,
aqua fontana, cui parùm aceti ſit pe
mixtum & tergum lotum, malū tc
lit. Radix bryoniæ in lixivio ex cin
re quercino parato, cocta & illo lix
vio, univerſum corpus abluatur, vo
ſellis vermiculis hiſce avulſis, rurſ
dicto lixivio abluendum corpus
curabitur. Aggerius L. 1. part.
c. 119.

Pili abundantes & nimij.

Evenit quandoque, locos, quos p
lis nudos eſſe debet, multitudine p
lorum nimium dehoneſtari, corr
gere ſi placet, medicamenta pſiloth
conducent, de quibus conſulantu
Wecker. Antid. ſpec. L. 3. p. 1180. a
1184. Vade mecum Witichii c. 1. par
1. p. 15. Paræus L. 25. c. 47. Rondel.
1038. Commendat Agerius in reform
pharm. part. 1. c. 18. Aquam petroſ
lini illotam. c. 161. ſuccum acacia
part. 2. p. 582. Gummi Hederæ p. 63

va formicarum, quæ ſic parantur,
ec. Gummi Hederæ unc. ij. auripig.
vor. formicar. Gum. arabic. an. ℥ij.
ulveriſentur, cum aceto f. liniment.
ura vide ibidem ſeq. pag. 715. Lac.
ulæ oleo mixtum idem præſtare ait:
ura ſimilis efficaciæ recitat aëtius
trab. 2 ſerm. 2 c. 63. & 64. Ex Eri-
aceo terreſtri cum oleo, pſylothrum
omponit tetrab. 1. ſerm. 2. c. 172 Re-
runt quidam ſeq. probatum in plu-
bus, cum cinere primùm digiti aſpe-
redditi, pili evelluntur, poſtmodum
um aqua, in qua mus coctus, ad de-
ilationem uſque, colata, manè ve-
perique locus lavatur, & in fronte
um gummi ceraſorum abſterſus, pi-
os, prohibet renaſci, videatur quoq;
rculanus in 9. Almans. c. 29. p. 94.

CAPUT XII.
DE SVDORE.

SVccorum alii naturales & utiles, alii non naturales & inutiles; pariter & excrementorum, aliud naturale, uod in corpore optimè ſano naturæ egibus provenit, aliud præter natu-

Fern. L. 6. phyſ. c. 9.

Sudor quid ram communi medicorũ edicto pr[...]
clamatur. Sic & ſudor græcis ἱδρ[...]
qui humor eſt, vel copia, vel qualit[...]
te gravis, vel laboris gravitate, vel c[...]
loris externi exuperantia, per cut[...]
ſpiracula manifeſtè, affatimq́ue pro[...]
Sudor naturalis. liens, qui, ſi naturæ vi, robore exp[...]
lentis fiat, naturalis; proprio impe[...]
Symptomaticus. ſupervacaneũ quando expellit, Sym[...]
ptomaticus appellatur: hic ſi nimi[...]
evenit, aut propter alimenti redu[...]
dantiam, aut humorum vitium co[...]
Diegnoſtica. tingit, unde Hipp. ſect. 4 aph. 41. i[...]
quit ſudor multus ex ſomno factu[...]
corpus uti pluri cibo ſignificat, ſi ver[...]
cibum non capienti hoc accidat, ſci[...]
oportet, quòd evacuatione indige[...]
Hinc alius totam cutim, vel partem[...]
aliquam tantum occupat, quare ide[...]
cous aph. 38. eiuſdẽ libri ait, qua par[...]
corporis ſudor eſt, ibi ſignificat mo[...]
bum eſſe, ſi non multꝰ effluxerit mo[...]
busque acutus aut febris non exiſta[...]
Morituris enim à morbo acuto, ſol[...]
in fronte ſudor & in cervice prodir[...]
nullo tamen proprio, in illa parte ex[...]
ſtente affectu.

Prognoſtica. Sudorum igitur alius ſalutaris, q[...]
ſcilic[...]

[sc]ilicet in exacerbatione judicatoria, [c]oncoctione prægressa & judicatoria [qu]æ bona fit, videlicet. 3. 5. 7. 9. 11. 14. [1]7. 21. 27. 31. 34. Hipp. sect. 4. aph. 36. [D]uncan. Liddel. L. 4. de præsag. c. 6. [q]ui etiam moderatè calidus per totũ [c]orpus manat ægrumque levat: vide [pl]ura apud Rondel. de dignosc. morb. [c.] 18. p. 702. & seqq. Pessimus sudor est [di]aphoretic⁹ & syncopticus, ubi cum [sy]ncope sudor frigidus erumpit ex [su]bstantiæ & solidarũ partium disso[lu]tione, ob caloris nativi exolutionẽ. [D]einde sudor omnis frigidus aut fæ[ti]dus, potissimum circa caput & cer[vi]cem erumpens: Nam sudor frigi[d]us in acutis, mortem denotat, in le[ni]s morbis prolixitatem: fætidus ve[r]o sudor, magnam putredinem. Præ[te]rea sudor intempestivè erumpens [sc]ilicet morbo adhuc crudo & in ini[ti]o, malus. Nam vitiosorum humo[ru]m copiam, aut virium imbecillita[t]em significat, plura vide apud Forest. [l]. 7. sect. 1. obs. 27.

Bonus quis sudor.

Malus quis sit.

Sudor frigidus quid portendat

Fœtidus quid denotet.

Criticus vocatur in febribus, qui per [p]rimas invasiones, parca admodum [m]anu erumpit, at instante crisi, co-

piosius funditur, quando item copio-
so sudore paroxysmus terminatur, fe-
brem brevem fore indicat. In phre-
nitide morbum solvere videtur Fo-
rest. L. 10. sect. 1. obs. 3.

Huius sudoris critici jam jam fu-
turi signa duo sunt apud Hipp. urin-
suppressio & rigor. De urinæ suppres-
sione critica meminit in progn. se-
eam eleganter descripsit, sect. 1. L.
Epid. his verbis; περὶ ῥιγέως αἱ ἐπισχέσι-
τῶν οὔρων ἢ ἐκ χρηστῶν ἴωσι, id est: Ant-
rigorem (seu sudorem, qui proxim-
rigorem sequitur) urinarum suppres-
siones, si ex bonis fuerint. Cur auten
suppressio hæc sudoris prænuntia si-
Laur. L. 1 de cris. c. 14. videtur, quò-
urinæ & sudoris eadem sit materia
ὀῤῥὸν scilicet, τῶν κατὰ τὰς φλέβας χυμῶ-
serum eorum, qui in venis continen-
tur humorum: si ergò serosi humori-
fiat in universum corporis habitum
translatio, aut supprimetur urina, au-
saltem exigua erit illius quantitas
propterea, qui multum sudant, parum
meiunt & contra. Alterum futuri su-
doris signum est Rigor: Rigoris cau-
sa est seri acrimonia panniculum ner-
vosum

2. Rigor.

ꝑsum (vulgus carnoſum vocat impropriè) exquiſitiſſimi ſenſus, vellicans, Rigorem hunc tandem ſequitur ſudor. De eo rigore ita ſcripſit Hipp. aph. 58 ſect. 4. ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ῥίγεος ἐπιγενομένου λύσις, id eſt, febre ardente occupato, rigor ſuperveniens eam ſolvit

Pulſus & urina.

Pulſus in ſudoribus ſunt magni, alti, veloces, ad diſtentionem magis feſtinantes, ac velut undoſi: urinæ propter humorum commotionem turbidæ, craſſæ.

Curatio.

Diæta ſudorum.

Sudor modò promovendus, modò reprimendus venit, quando videlicet vires nimirum ſolvit tum ſequentia retardabunt. 1. corporis ventilatio & ſpongiæ ex aqua frigida aut poſca expreſſæ deterſio. 2. nec non cauſarum aверſio, aër vel labor ſudorem movens: ex ſomno factum ſudorem ſeu ex repletione ortum, ſecundū aphor. 22. L. 2. tollit evacuatio. Promovetur autem ſudor criticus, qui reſiſtit, vel quia copioſior materia eſt, vel qualitate craſſior & lentior: propter copiam quando ſiſtitur, ne exolutio nimia virium ſequatur, modus ſervandus,

Regula de ſudore non

 dus,

sistendo, & sistendi tempore. dus, quem indicat pulsus, qui per eju[s]modi excretiones, vehemens & ma[]gnus est, dum igitur talis permane[t] sudor non sistendus, ubi verò imm[i]nui & languescere vult, excretio [si]stenda.

Sudorifera quibusdam morbus appropriata. Movetur sudor in scabie ad pu[r]gandum serum sanguinis tali potion[e]. Rec. Herb fumar. capill. vener. car[d.] bened. an. M. j. coq. in aq. com. ℥v[] ad consumpt mediet. colat. adde the[]riac. opt. ʒj. f. potio. In podagra ras[u]ra cornu cervini in petia ligata & p[o]tui data prodest: ejusdem facultat[is] decoct. ligni. sassafr. mixtum cum aquis appropriatis. Luis venereæ p[er] sudorem curatio à Querc. in pharm[.] restitut. à p. 157. ad 173. traditur. Pest[i] theriaca, Mithrid. pulv. card. bene[d.] terr. sigill. unic. Bezoar &c. sunt a[c]commodata. Pleuriticis pulv maxil[l.] Lucii & cc. ust. cum aq. cerefol. sc[a]bios. card. bened. conducit. Probat[ur] in febrib⁹ seq. potio ℞ Herb. absynt[h.] cich. Hyssop. meliss. an. M. ß. flor. g[e]nist cord. an. p. j. Rad. cich. ʒij. co[q.] in aq. font. ℥viij ad consumpt. 3. par[t.] colat. adde aq. cich. fumar. card. b[e]ned. a[n.]

ed. an. ℥ß. Ex cratonis conſilio 131.
In Aſcite ſudare maximè prodeſt, eò quòd hæc hydropis ſpecies oriatur ob læſam coctionem, quæ fit in membris exterioribus potiſſimum, cuius excrementum ſudor eſt, inde rationi conſentaneum, id vitium per ſudores tolli poſſe, cuius modũ in ſeqq. ſubnectit.

Modum ſudandi deſcribit Paræus L. 25. c. 43. ut & crato in ſuis conſiliis 50. cuius Iconem depingit Gualth. Riffius in horto gravidarum hæc in genere de ſudore, quoad cutim afficit, protuliſſe ſufficiat, de ſymptomatico morborum, conſulendi authores pathologici.

CAPUT XIII.

DE PAPULIS.

AMbiguum authoribus eſt papularum nomen, modò enim omnes cutis efflorescentias, ſeu extuberationes in cute ſpontaneas, hoc nomine inſignire ſolent (teſte Gal. in lib. 3. Hipp. de morb. vulg. comment. 3. Hipp de morb. vulg. L. 4. ſect. 7. dicta vult) græcis ἐκθύματα ab ἐκθύειν ἐκθύματα.

 quod

ἐκφύματα. ἐξανθήματα. Pustulæ. Papulæ. Bothor.

quod est ἐξορμᾶν id est erumpere; ἐκφύματα, à pullulando item ἐξανθήματα, ab ἐξανθεῖν, quod florescere significat: Plinius nunc pustulas ab erodẽdo, nunc papulas vocat, (Arabibus Bothor dicuntur) modò papularum nomine variolas & Morbillos specialiter subintelligunt, teste Manardo Epistol. 2. L. 7. tom. 2. modò de aliis symptomatibus interpretantur uti videre licet apud Forest. sect. 1. L. 6. obs. 40. Nos papularum generalissima significatione omnes intelligimus tumores exiguos, nonnulli tubercula minima appellant, quæ in genere τ̃ φυμάτων continentur, sic appellata à græcis quod instar phymarũ in plantis turgentium efflorescunt, nostri germani simpliciter Blatern oder Bläterlin / item kleine Hübelin vnnd Pfützen / quidam etiam die Leuchten nominant. Sunt autem nihil aliud quàm exiguæ quædam leviterque extuberantes eminentiæ vel eruptiones, figura quodammodo rotunda, modò totum corpus, modò partem aliquã, & aliàs cum humore aliquo tenui, aquoso & acri, vel sanie ac pure, aliàs verò

Φύματα. Bläterlin Pfützen Leucht n Kupfferhan- d l. Definitio.

verò ſine his ſuperficiem cutis occupantes, ſua qualitate potius, quàm quantitate & copia peccantes, pruritum & ardorem, vel etiam horum nullum vel ſaltem exiguum excitantes.

Harum eminentiarũ etſi plura ſint genera, quædam enim ſunt ſimiles iis eruptionibus, quæ ex urticæ naſcuntur contactu, aliæ item majores, aliæ verò exiguæ, aliæ latæ à materia frigida & craſſa provenientes, aliæ acuminatæ, à materia calida, ſicca & tenui exortæ, harum item aliæ magis pruriunt, utpote ab humore calido acri & tenui ſenſum magis feriente: aliæ nullo modo moleſtantes. Sunt item aliæ lividæ, aliæ pallidæ, aliæ nigræ, aliæ ſubvirides aliæ aliter à naturali colore mutatæ: Nonnunquam plures ſuboriuntur & humor iis ſubeſt, infra autem quaſi exulceratæ comparent, ubi eas rumpi accidit, propterea etiam ἑλκώδες à græcis appellantur, facilè enim à puſtulis ulcuſcula, aut humidiora, aut aridiora excitantur, authore Celſo L. 5. c. 28. quapropter minimè mirari oportet, ſi quidam me-

Diviſio.

dicorum ejuſmodi affectus ulcuſcula nominant, aut etiam ipſos, qui inter ulcera retulerunt, quemadmodum & Gal. inter tumores: tot tamen genera, in duas primarias ſpecies reduci poterunt, in humidas videlicet, humore, vel ſanie, & pure vel utroque plenæ, cuius generis ſunt, Hydroa, ſudamina, phlyctenæ, ephelides, pſydracia, variolæ, achor, meliceris. Et ſiccas, quæ ſquamulas duntaxat remittunt, huius ſpeciei ſunt verrucarum omne genus, thymus, clavus, callus.

Hydroa latinis papulæ ſudorum, ſive ſudalia germanis Schweißbläterlin appellantur. Sunt autem puſtulæ exiguæ, aquoſæ & tenui humore plenæ, milij magnitudine ſubitò in corpore, hinc inde, in manibus tamen & pedibus frequentius, excreſcentes, ruboris dolorisque planè expertes, ac ſubitò citra omne præſidij genus evaneſcentes. Naſcuntur ex ſudoribus ſub epidermide retentis, per latentes cutis meatus diſſipari, qui non potuit: proveniunt nonnunquam etiam critico motu, ſub finem quarundam febrium.

brium. Fiunt quoque non rarò pustulæ & bullulæ his non absimiles, in febribus, sub earum solutione circa labra & nares, quæ, cùm ægris febricitantibus obveniunt, solutionem febris portendunt test. aët. serm. 2. c 102 germanis **daß Nasen oder Maul außbrechen** vocant: quoniam verò plerumque hoc genus sponte evanescat, aliis medicamentis opus non habet.

His æquiparantur papulæ humiles & latæ, papulis ex urtica inflictis, non absimiles, corpus universum, unà cum capite & plantis pedum cum pruritu & ardore insigni, aliquando etiam sine his infestantes, & cutim cum perexigua vel nulla ipsius mutatione inæqualem reddentes, quæ tamen per se aliquando albicantibus quibusdam squamulis sanescunt, has latini sudamina, germani **die Wiselzucht / Schwülen** / appellant; sunt sæpè numero adeò contumaces, ut etiam longo temporis spatia & per aliquot septimanas permaneant, magna cum ægrotantis mole-

Sudamina. Wiselzucht Schwülen.

moleſtia, quibuſdam corporibus, præſertim vero calidis & humidis, adeò familiaria, ut ſingulis annis certis quibuſdam diebus, præſertim circa autumnum ea invadant: occaſionem eis non minimam præbent, ex cauſis procatarcticis (frigida aëris conſtitutio) intempeſtiva & immoderata exercitia, præſertim ſub dio facta, aura exiſtente calidiore, unde Hipp. ſect 3. aph. 21. eadem æſtate frequentiora prodit. Ex antècedentibus autem cauſis eſt ſudoris materia multa & uberior, eademque mordax cutem pruriginoſam reddens, ſub qua tandem ob meatus condenſatos cohibita, ubi fuerit, & aliquandiu ibi conſiſtat, tandem craſſeſſcit & eiuſmodi eminentias progignit.

Phlyctenæ hitzige Blatern wild Fewr ſpringend Fewr Hundtsblatern.

Maiori ardore homines vexant papularum ſpecies phlyctenæ dicta, germani **hitzige Blattern / wild Fewr / ſpringend Fewr / Hundtsblatern /** appellant. Sunt puſtulæ aquoſæ, ſive tubercula exigua, bullarum inſtar lucida, atque iis, quæ ex fervente aqua, vel ab igne, vel medicamentis veſicatoriis fiunt, ſimilia, non tamen cum

mani-

manifesto dolore molestantia, nisi fortassis inflammatio vel exulceratio superveniat, quibus ruptis, humor subflavus quandoq; exit, quandoque humor aqueus, pellucidus, quandoq; sanguis nigricans, crustaq; obducuntur, dum sanescunt. Phlyctenæ quoque nominantur bullæ ab igne excitatæ, teste Tagaultio instit. cheirurg. L. 1 c. 2.

Sunt quoque pustulæ & asperitates quædam rubræ & fervidæ, levi dolore cutim infestantes, quas Ephelides nominant, quibus ruptis albus quidam humor, instar lactis manet, tandem scabies succedit, hoc vitio laborantes, perpauci admodum, vel ferè nulli curationem earum expetunt.

Ephelides Engerin.

Inveniuntur etiam adhuc aliæ pustulæ paulò duriores subalbidæ, ex quibus, quod exprimitur humidius est, psydracia appellata, quæ nihil aliud nobis esse videntur, quàm affectus ille infantulorum lactantium, quem nonnulli ex recentioribus Lacteam crustam, vel Lactumina appellant. Manardus L. 7. Epist. 2. Andr. Christ. Ripens. L. 4. sect. 1. c. 2. germ.

Psydracia

Lactea crusta. Lactumina.

die

Eres. Milchrufen.

die Milch Rufen oder Eres nominant.
Naſcitur hoc malum, ab humore acri, ſalſo & mordaci, ex impuritate lactis, eoque vitioſo contracto. Annumerant quidam medicorum papulis, etiam ulcuſcula, quæ Achores & Favi dicuntur, nos verò in caput de ulceribus reſervabimus.

Diagnoſtica.

Conſpectui cum ſe offerant dicta mala, ſagaciore indagatione opus non eſt, inter ſigna tamen diagnoſtica, magnitudo & parvitas, pelluciditas & obſcuritas, aſperitas & lævitas, multitudo & paucitas, durities & mollities poterunt numerari, doloris item exacerbatio & remiſſio Hydroa enim cum multitudine parva ſunt: Sudamina cum multitudine, duritie, cognoſcuntur, ictus enim aranearum referunt: albeſcentes phlyctenas, fervor prodit, Ephelides rubedo, pſydracia, quædam tubercula parva rubeſcentia, quandoque ichor emanans genas corrodens & exedens.

Prognoſtica.

Quibus corpora pituitoſiora, his & papulæ frequentiores, autumni præſertim tempore, quo aër humidior, plures producere ſolet, his ſi fervor & putre-

putredo accedat, facilè in pestē transire possunt, unde prodromi eius, papulæ habentur.

Præsidiorum genera, quod concernit, aër primum corrigendus venit, qui in contrarium declinet. Cibus boni sit nutrimenti, non humidus, sed ad siccitatem vergens: potus non excedat, magis quoque approbatur Quies: Somnus humiditatis propagator, sit decurtatus: Lætitia excedens, nimis corpus relaxat, humoresque diffundit, ira exiccat, mæstitia consumit nimium, modus igitur servandus venit in omnibus. Hydroa sudor commotus ex Rob. sambucino, tollit hoc modo: Rec. Rob. samb. ℥ß. Aq. fumar. ℥ij. vel misceatur cum tanto vini albi, quo exhausto, in lecto bene tecto æger sudet per horam dimidiam. Sed & per se hoc vitij genus, quandoq; absq; ullo medicamento evanescit. Sudamina, ex eadem causa orta, inspersione farinæ triticeæ, obstruendi facultate, quæ pollet, tollitur. Educendi quoq; humores serosi tali medicamento Rec. Herb.

Curatio

Diæta.

Pharmacia.

Herb. Merc. bet. brassic. marin. an. M
j. decoq. in aq. font unc. vj. ad con
sumpt. Mediet. in colat. dissolv. Mann
El. unc. ij. diacarth. ʒj. f. potio. vel ℈
diacarth. ʒjß. Syr. Ros. Sol. unc. j. ß
Decoct. sen. unc. ij f. potio. purgato
corpore conferunt topica sequentia
Aperta vesica, humor exprimitur le
viter, lavanturque prius manus & pe
des, ex aqua tepida, in qua camomill
sit decocta, ungt. postmodum ex ly
tharg. & cerus. in plumbeo mortario
cum aceto vel succ. plantag. diluto
malum inungatur. Ephelides perpau
ci curant, si autem aliqui fuerint, qu
eorum curationem expetunt, utantur
ungt. albo, quo inungantur matuti
nis temporibus & eundo cubitum.
Psydracia lactantium propria, ex im-
puritate lactis nutricis orta, nutrici-
bus primum victus ratio conveniens
& sanguinem probum progignens
præscribenda, & omnes cibi, vel alia
quoque salsa, calida, acria & sicca, in-
terdicenda, aromata, carnes, bubulas
& suillas potissimum fugiendo: con-
cedenda verò vitulorum, hædorum,
pullorum, gallinarum, cum lactuca

Cheirurgia.

vel

vel Endivia cocta: perturbationes animi, potissimum verò Ira & excandescentia, muliercularum propria, vina etiam generosa & fortia sedulò cavenda utantur capitis purgationibus, per pillulas ex aloë tali modo paratas. Rec. succ. card. benedict. inspiss. ℥ij. Gum. Ammoniac. ℥ß. Aloës lotæ ℥jß. cum vino albo f. massa in mortario parùm calido, ex huius Mass. ℨj. f. pill. num. XIII. deglutiantur cum syr. de stæchad. Sumantur & tales Rec. Hier. picr. cum Agar. pill. de aloë, assajeret an. ℈j. f. pill. num. XI. propinentur cum aq. beton. Purgato nutricis corpore, ad topica tandem progrediendum: crusta itaq; si fuerit siccior singulis vespertinis temporibus, cubitum eundo, inungatur butyro recenti, quibus elapsis matutino tempore lavetur caput infantis, brodio pisorum vel cicerum, faciem ubi occupavit malum, nostrates mulierculæ, totam faciem inungunt, felici cum successu, pulticula, quâ vescitur infans, vel accipiunt aquam calidam, qua lavant ollam, in qua eiusmodi pulticula erat decocta, hâc lavant totam fa-

ciem. Horum usu nisi sanatum fuer malum, inungatur caput & facies sec ungt. eundo cubitum. Rec. ung. Ro Mes. ungt. alb. infrig. Gal an. ℥ß. f. in unctio, manè cum aqua plantag. ca momill. an. ℥iiij. rursus abluatur ung sicq; pergendum ad perfectam usqu curationem. Si autem humidior fu rit crusta, lavetur decocto cicerum applicetur cataplasma ex meliloto c fænugræc. in vino cocto ad hanc fo mam. ℞ Melil. M. iij. farin. fænugræ ℥j. coq. in vino ad formam catapla & imponatur parti affectæ. Idem pr stabunt amygd. amar. & nuces ranc dæ, cõmansæ & illitæ: Crusta oculo si attigerit, unde visus impediri possi utendum seq. medicamento. ℞ Lac opt. alicuius mulierculæ, aq. Ros. a ℥j. quo abluendi oculi. vide ultra Aë tetrab. 4. serm. 1. c. 128.

CAPUT XIV.

DE PRURITU.

SAlsi & acres humores ad cutim e halantes, intraque cutim & cut culam, propter cutis, vel constipati nem, vel meatuum obstructionem

hære

hærentes, in eadem pruritum excitant, pro quantitate & qualitate diverſum; multa enim exhalatio, magnum, acredine augmentatus, exedentem generat; cujus hæc definitio dari poterit: Quòd pruritus, (vulgò, das jucken oder beiſſen der Haut/ græcis κνησμὸς) ſit triſtis ſenſatio, deſiderium ſcalpendi excitans, ſine cutis aſperitate & exulceratione. Occupat autem pruritus quandoque univerſum corpus, quandoque certam aliquam partem, à qua & denominationem habet à capite ad calcem pedum uſque, quo fit transmiſſio materiæ ad partes externas, ad plantas autem magis, quia illæ obtectæ, chorda lata, magna, & cute dura, ut non liberè exhalare humores poſſint, vulgus ejuſmodi pruritum, à medicamine, das Säw jucken vocare ſolet, quod ad vaſcula ſuum fricatio malum tollat, quia plerunque cibum frigidum habent, de qua frigiditate vaſcula parum attrahunt: Dividitur pruritus quoque ſecundum magis & minus, unde dicitur alius intenſus, alius remiſſus, alius mediocris; intenſus

Definitio.

κνησμὸς. Jucken oder beiſſen der Haut.

Diviſio.

Causæ ex materia calidiore & ſubtiliore; r[...] miſſus ex materia minus ſubtili [...] craſſa: intenſiſſimus enim gradus pr[...] ritus ab humore ſubtili & non craſ[...] provenit, quæ ſi pauca ſit, ſcalpore f[...] cilè ſedatur calefit enim membrum [...] ſcalpendo, pori dilatantur, mater[...] ſubtiliatur & facilè exhalat.

Corporis partes, quæ magis pruriant. *Oculi domeſticus Angelus quis & quare dictus.* Ex corporis partibus citius pru[...] unt oculorum anguli, quàm cæte[...] partes oculi, & propriè maior, qui [...] domeſticus dicitur, quia plures m[...] teriæ adipſum defluunt, cùm viæ ſi[...] latiores: Eadem ratio & narium.

Diagnoſtica ex ſanguine. Pruritus ex humorum commoti[...] ne per calorem facta, ebullitionem [...] cùm referat, quis humorum ferve[...] ex ſequentibus colligitur: Sanguis [...] nim notabilem ruborem, purpure[...] ſine puſtulis, aut ſatis diminutis h[...] bet; eiusq; pruritus intenſus & fac[...] ſedabilis, ſique aliquid emanat eſt [...] tis ſubtile. *Cholera.* Cholera cùm fervet, r[...] bedo tendit in citrinum colorem [...] pruritus acutior, & quod effluit ſu[...] tile citrinum, parvæque puſtulæ pr[...] fundæ. *Pituita.* Pituitam prodit rubedo te[...] dens ad albedinem, puſtulæ latior[...]

quod egreditur maioris quantita-
s albeſcens, pruritus remiſſior, non
cilè ſedabilis. Melancolia ſubtilis
duſta, cognoſcitur ex rubore ten-
ente in fuſcum colorem: Item ex
ſperitate magna, cum puſtulis pro-
undis & aliquando, cruſtis parvis, &
uod egreditur tendit in fiſcedinem:
udorum ſtrigmenta, quæ Simonetæ
. 3. c. 2. p. 401. Haſef dicuntur, pru-
itum, quando excitant, præcedens
udor argumento eſt.

Haſef quid

Curabitur pruritus facilius, qui ex
humore benigniori oritur, quiq; per
υμπαθείαν quàm qui per πρωτοπάθειαν
qualis in Elephantiacis & leproſis
perpetuus eſſe ſolet. Curatu etiam fa-
cilior eſt, in junioribus, quàm ſenio-
ribus, quibus familiaris eſſe ſolet ex
Hipp. dicterio ſect. 3. aphor. 31. quòd
in ſenibus facultatum debilitas, hu-
midique abſumptio, pruritus cauſæ
quotidiè augeantur. Puerulis Gingi-
varum pruritus, dentium eruptionis
prodromus, habetur: Narium, ver-
mius teſtis.

Prognoſtica.

Pruritus leproſorũ perpetuus comes.

Pruritus cui ætati familiaris.

Ob ſpirituum aliqualem commo-
tionem etiam pulſus, naturali parùm

Pulſus & urina.

concitatior, urinaque conturbatio[r]
evadit.

Curatio. *Diæta.* In abigendo hoc malo fugienda[e]
causæ primitivæ, quæ sunt omnia
exacuentia humores & in huiusmo-
di convertibilia, qualia sunt, salsa,
acuta, amara; temperandus quoque
aër, nimis enim calidus, siccando
humores acres reddit; frigidus, po-
ros constringendo exhalationes fuli-
ginosas evaporare prohibet, sic & re-
liquæ non naturales res, modum ex-
Pharmacia. cedentes malum augent: Ex phar-
macia seq. evacuatio conducet. Rec.
confect. Hamech ʒj. diabalzamer ʒjß.
Syr. de epith ℥ij. Aq. fumar. Lupul.
an. ℥j. f. pot. factæ evacuationi succe-
dat sudor ex aq. Endiv. lup. fumar.
cum pulv. card. bened. Exhibeatur
etiam ʒj. aloës lotæ in aq. End. om-
nibus tribus aut quatuor diebus: tol-
lit etiam pruritum serum lactis, in
quo Epithym. bullierit, singulis ma-
tutinis exhibitum. Ebulus quoq; ad-
hibitus fomento pruritum sanat.

Cheirurgia. Commendat Crollius p. 221. inun-
ctionem cum ol. vitrioli. Inter chei-
rurgica primum etiam occupant lo-
cum

um Laconica, in quibus, Malva, nymph. ſempervivum, beta alba, fol. ſalicis, Lapatij acuti, fumar. &c. efferbuerint: poſt balneum illinantur ol. ſulph. ſal. item armoniacus cum aceto tritus, pruritum teſticulorum aufert propriè Alumen; item & pix liquida, conferunt pruritibus internis, Ani, vulvæq; ſuperimponendo pannum. Fortiores medicinæ locales, ſunt oleander & acetum: cum iſtis tamen fortibus ponitur ol. roſaceum. Semen Erucæ & oleum eius, quando apud ignem fricatur cutis, eſt utiliſſimum. Cortices ligni vitis aduſti, ſubtiliſſimeque pulveriſati, appoſiti ſuper locum prius unctum butyro, ligando deſuper & non removendo delent pruritum. Senes ungantur cum fæce vini, cum aliquantulo anethi: aut ex ſola terebinthina abietis & butyro lotis, ut ſupra additis ſale & vitello ovi: gingivæ, melle aut vino, vel cerebro leporino, inungantur. Narium pruritus, deſinit vermibus eductis.

Teſticulorum pruritus.

Caput XV.

DE SCABIE.

Ejusq; speciebus.

Comitatur pruritum ferociorem, cutis & desquamatio, & crustosa exulceratio, quæ defædatio Scabiei nomen à scalpendi desiderio, acquisivit, germanis, die Rauden/ Krätz/ Schäbe/ quæ cutis est defædatio & corruptio, cum insigni pruritu, modò squamulas, modò crustulas ulcerosas excitans; ex tenuibus salsis, acribusque succis oriens: unde alia dicitur sicca: alia humida: alia benigna, alia maligna: alia acquisita, alia congenita: alia universalis, alia particularis; secundũ dictas species etiam diversa & specialiora nomina hauriens.

Ethymologia. Rauden Krätz Schabe. *Definitio.* *Pho in cies.*

Sicca namque furfurum modo in corpore cutem depascens Furfur, nuncupatur, quòd scalpentibus hominibus, squamulæ tenues, ac Furfures tritici, quos candore & tenuitate referunt similes, græcis πίτυρα, germanis Schieppelin ex capitis reliquisque corporis partibus & summâ cute deci-

Furfures. πίτυρα *Schieppelin.*

Porrigo.

icidant. Latinis Porrigo græc. πι-
τυρίασις teste Paulo L. 3. c. 3. Aët. te-
ab. 2 ſerm. 2. c. 66. Trall. L. 1. c. 4.
citur hic affectus etiam propriè, ca-
tis affectus, quòd facilius ibidem,
opter maiorem denſitatem & ad-
rictionem proveniat, quàm in aliis
artibus, quæ laxiores ſunt.

Capitis affectus.

Non abſimile huic malo Luis ve-
ereæ ſymptoma Rondel. L. 1. c. 2. Fo-
eſt. L. 8. obſ. 13. p. 244. Paralella di-
tum, quod nil niſi internæ manuum
t pedum cuticulæ, ſine pruritu, mu-
atio. Rondel. in lib. de morbo Ita-
ic. p. 841.

Paralella.

Huc referenda quoque ſcabiei ſpe-
ies pſora nominata, quæ horrendum
deò cutis vitium ut etiam quidam
medicorum, in examine leproſorum,
ro Elephantiaſi ac vera lepra Ara-
um, non ſine turpi errore eſſe judi-
arint. Nam univerſam corporis cu-
im ſcabram, duram, aſperam & ſic-
cam reddit, eamque exedit ac erodit,
faciem deniq; ipſam quoq; & capillo-
ſam capitis cutim ita infeſtat, ut eam
ſpiſſam, duram efficiat, ac veluti cru-
ſta obducat, corpus univerſum ari-

Pſora.

dum & macrum reddit, frictione exa-
gitatum malum, furfuracea quædam
corpuscula remittit, ac pruritu in si-
gni affligit.

Lepra. Tertium genus à squamis & græco λεπίδ@ Lepræ nomen acquisivit
græcis λέπρη Hipp. d. alim. fac. sect.
4. Eidem de morb. vulg. L. 5. sect. 7
fæda scabies dicta, germ **der Aussatz**
oder schuppechte Rauden dicta quibus-
dam morbus S. Lazari, quòd in ali-
quibus pedetentim partes corporis
cum fætore, cadaveris instar, emoria-
tur. Horst. in Epist. Med. sect. 4. p. 388.
Affectus horrendo quoq; aspectu at-
que adeò profundè cutim obtinens,
ut subjectæ quoque carnis, non tamē
ita magni momenti particulam at-
tingat, cutimque usque adeò passim
& in diversis locis unius manus lati-
tudine & longitudine, vel amplius
quandoq; rodens, exulcerans, depas-
cens, exasperans ac findens, ut non
furfuracea corpuscula sed quædam
veluti magnarum piscium squamæ
ab ea abscedant & decidant colore
pallido seu cineritio, nonnunquam

Squamarum in leprosis color quis.

etiam

iam subnigro, quibus excussis, vel
tione ablutis, cutis veluti caro cru-
a ac rubicunda conspicitur: tanto
item pruritu ægrotantes molestat,
vehementissimè licet scalpant, ni-
il planè juventur, sed potius multò
agis exulceretur cutis: tertio quo-
ue vel quarto die, nisi ex dulci aqua
ventur ægrotantes, neque interdiu,
eque noctu quiescere possunt, ob
mmam pruritus molestiam, ipsius-
ue cutis extremam tensionem, à cru-
tarum vel squamarum duritie indu-
tam. Infestantur denique & ungues
summa aspredine, ita ut etiam scabri
evadant.

Vngues leprosorum quales.

In pluribus quoniam cùm superio-
ri malo Psora dicto, lepra convenit:
differentia tamen hæc notanda: Pso-
ram; extimam duntaxat cutis superfi-
ciem inficere ac lædere, & furfuracea
saltem quædam excutere: Lepram
verò manifestis squamis ipsam cutim,
non tantum universam, sed passim,
ac diversis duntaxat in locis infestare
ac erodere, simul quoque aliquid car-
nis attingens: psora verò totius cor-
poris cutim continuè obsidet ac oc-
cupat.

Differentia psoræ & Lepræ.

Quartum

Quartum genus ſcabiei ſummum & fædiſſimũ, ab Arabibus Lepra quidem vocatum à recentioribus autem, quòd cutis, corio Elephantis ſimilis, Elephantiaſis nuncupatum, germanis Malazey. Rondel. L. 1. Meth. c. 87. p. 632. cancer univerſalis vocatur. Paræus. L. 19. c. 6. p. 429. Gal. 6. aph. 15. ad glauc. 2. c. 11. d. atr. bile. c. 2. Et L. 14 Meth. c. 9. item L. d. tum. incipientem Elephantiaſin σατυρασμὸν vocat, quoniam ſatyris ſimiles fiunt vultu. Ob Rugarum frontis ſimilitudinem, cum Leonibus, Leontiaſis, græcis λέον, καὶ λεόντιον. Holler. l. 1. d. morb. intern. c. 64. Inficitur autem cutis maculis quibuſdam, ad atrum colorem vergentibus, inæqualiterq; aſpera, craſſa, & veluti ſquamis fæda, livens ferinaq; redditur: Eius tres à medicis traduntur ſpecies à coloribus deſumptæ. 1. eſt colore ſubrubro nigricans in melancolico humore: 2. ſubflavo vireſcens in bilioſo: 3. ſubalbido palleſcens, in pituita aduſta fundata eſt.

Elephantiaſis. Malazey. Cancer univerſalis. σατυρασμόν. Leontiaſis. λεον, λεόντιον. Elephantiaſis.

Non minus, ſalſi eiuſmodi humores excitant in corpore Fiſſuras vel Sciſ-

Fiſſura

cissuras, græcis ῥαγάδες, & propriè ῥαγάδες.
de illis dicuntur, quæ fiunt in collo
uteri, recto intestino & labiis. Avi-
cenn. Fen. 7. quarti tr. 3. c. 15. Fissara, *Fissara.*
quæ nimia est cutis siccitas, ita ut scin-
datur cutis, quod vitium accidit in la-
bris papillis mammillarum pudendo
muliebri, præputio, palpebris, nari-
bus, auriculis, omnium autem maxi-
mè in manibus & plantis pedum, ger-
mani **die Schrunden** vocant **Ritzen/** Schrunden Ritzen Kinnen.
Kinnen.

Hisce annumeranda venit Impeti-
go, græcis λειχὴν germanis **Flechten/
Zitterach/ Zittermähler/ Narben.** Avic.
tr. 3. Fen. 1. Tert. c. 5. Vsagro. si men-
tum corripiat ab illo Mentagra nomi-
natur. Est autem vitium cutis aspe-
rius, ingenti prurigine, partem affe-
ctam, summa cum molestia ac fæ-
ditate molestans, pustulis maioribus
emergens, cutim hinc & inde, pluri-
busque in locis acrius corrodens, la-
tiusque progrediens, huius progenies
sunt superius enarrata vitia, psora &
lepra.

Consimilis Impetigini est serpigo, *Serpigo,*
à serpendo dicta, græcis ἑρπὴς, quidam ἑρπὴς
ger-

Der Wurm.
Kriechende Rauden.
Schrtzen
Zitterach
Flechten.
Erpel.
Ignis sacer.

germani den Wurm à rependo nom-
nant alij kriechende Rauden vñ Sche-
tzen / nonnulli etiam Zitterach vnn
Flechten/ Erpel vocant. Celso Ign-
sacer dicitur. Est verò Herpes vitiu-
cutis, aliàs quidem serpentibus p-
stulis exiguis, milij semini similim-
cum insigni pruritu & ardore aff-
gens, quæ si exarescant, nihilominu-
tamen novæ, in illarum ambitu, e-
crescunt, ac si priores se in orbem
diffunderent ac serperent: aliàs ver-
eisdem pustulis exiguis, sed feroci-
ribus ac siccis, altiusque in cute fixi-
hanc ipsam cutim paulatim serpend-
infestant, quibus successu tempor-
ruptis, neque saniem neque pus red-
dunt, sed cutim ad carnes usq; subja-
centes, tandem exulcerant, magnum
dolorem & puncturam ibidem infe-
rendo, atque modò hanc cutis par-
tem, modò proximam, vel aliam ser-
pendo occupant: priore quoq; loco
affecto persanato, propinquior, viti-
um eius excipit, atque denuò pustuli-
erumpentibus, iisdem similiter ru-
ptis, nova ulcuscula inde emergunt
quæ tamen more aliorum ulcerum

seden-

ſedem unam perpetuò nequaquam ſervant, ſed ſervata veteri ſede, vicinas partes depaſcunt, atque ſicuti nomen ipſum indicat ritu ſerpentis beſtiæ, relicto priore loco, tranſit ad alterum.

Ex qua deſcriptione & ex Paul. ægin et. ſententia L. 4. c. 24. ſtatuuntur huius vitij duo genera. 1. Mitius ac ſimplex ἕρπης κέγχριος καὶ ἕρπης φλυκταινώδης, à puſtularum ſpecie dictum germ. blätterichte Herpetem vocant, quippe is non protinus ulcus facit, quemadmodum ſævior & ferocior, ſed admodum exiguis puſtulis, Milij ſeminis magnitudinem referentibus ſummam cutim infeſtat, unde & Miliaris: quæ ipſæ quoque interpoſito ſpatio in ulcus abeunt, atq; hoc modo cutim exaſperat cum ingenti prurigine. 2. Sævius ac ferocius exiſtit unde etiam ἄγριον id eſt Ferum. Fernel. L. 7. pathol. c. 4. Papula Fera, nuncupatur, papulas habet ἐσθιόμενας appellatas, totam cutim exedentes, unde quibuſdam ἕρπης ἐσθιόμενος dicitur, quòd celeriter

Species Herpetis.

ἕρπης κέγχριος φλυκταινώδης.

Miliaris.

ἕρπης ἄγριος

Papula Fera.

ἕρπης ἐσθιόμενος

ter ſerpendo totam cutim exulcer[illegible] aut exedat, germani hoc genus He[illegible] petis, zerfreſſenden oder zernagend[illegible] Schaden/ item ein einfreſſende Fle[illegible] ten/ vnd der vmb ſich frißt/ nuncupan[illegible] in quo puſtulæ exiguæ, in profundu[illegible] cutis ad carnem uſque ſubjectam ſu[illegible] eunt, quibus ea longè tàm veheme[illegible] tius ac ferocius, quàm in ſuperio[illegible] exaſperatur, roditur, exulceratur, r[illegible] bet ita, ut pilos interdum remitt[illegible] neq; uno ſolo in loco, ſed pluribus [illegible] locis erumpit.

Freſſ nde Flechten.

Differentia inter Herpetem feram & Eryſipelas exulceratum.

Eryſipelati exulcerato licet hoc ge[illegible] nus vitij affine quodammodo vide[illegible] tur; revera tamen inter ſe differunt. [illegible] Humoris tenuitate. Eſt enim adm[illegible] dum tenuis inquit Gal. L. 14 Met[illegible] c. 17. qui Herpetem excitat, adeò pr[illegible] fectò, ut non ſolum internas part[illegible] omnes, quæ utiq; carnoſæ ſubſtanti[illegible] ſunt, tranſeat, ſed etiam cutim ipſa[illegible] ad ſummam uſque cuticulam prov[illegible] nit. 2. quòd Eryſipelas conſpicua d[illegible] fluxione, derepente prorumpat: He[illegible] pes verò ſenſim, multoque tempor[illegible] manifeſta fluxione effloreſcit: He[illegible] pes verò vel Herpetis puſtulæ adauct[illegible]

ſun[illegible]

unt, ex quibus ruptis, neq; ſanies, neque pus profluit, atque ulcera in eo ſicca redduntur, uno in loco minimè manentia: Eryſipelatis verò, exulcerata & humidæ quæq; ſanioſum pus effundunt: Herpes, pruritu: Eryſipelas, dolore ac fervore affligit. Omnis Herpes eſt diuturnus, & per quàm difficillimè, vel non, niſi longo tempore curatur, eſtque omnis febris expers: Eryſipelas verò febrem comitem habet, & brevi tempore, vel ſponte ſolvitur. Herpes ſolam cutim exulcerat: Eryſipelas ulceroſum, præter cutim, ſubjectam quoque carnem erodit.

Cauſæ. Oriuntur recenſita mala omnia, modò ex bilioſo ardentiore & acriore humore, vel eius ſero ſive Ichore, aliis craſſis ſive pituitoſis; & ſalſis, ſive melancolicis ſimul permixtis, qui ad cutim impulſi & effuſi, ibique congeſti, hanc ipſam ſiccant, rodunt, ſcindunt, exulcerant; vel modicùm, ut in furfuribus capitis, vel altius cutim abradunt, ut in paralella, pſora, Lepra, Elephantiaſi, tribus poſtremis ex melancolia ortum ducentibus. Ex

bile mitiori, Herpes miliaris; ferv[...]diori, papula Fera, cum Impetigin[...] hanc tamẽ, & Fiſſuras, ambiens qu[...]que aëris calor, ad cutaneas part[...] ſuccos in corpore deliteſcentes, tr[...]hens, ſua ſiccitate cutim non ſolum aſperiorem reddit, ſed etiam ultr[...] modum ſiccitate finditur, ac ſcind[...]tur, & in manibus pedibusque ac ca[...]teris partibus fiſſuras efficit, idem præſtat etiam calor febrilis in febr[...]bus ardentiſſimis, necnon frigus hy[...]bernum intenſiſſimum, & flatibu[...] aquilonaribus frigidiſſimum, quo[...] conſtringendo ſiccat & corrugat, at[...]que calorem nudarum partium, qua[...]les ſunt volæ manuum & plantæ pe[...]dum, auriculæ, nares, palpebræ &c infringit ac ſcindit.

CAPUT XVI.

DE SIGNIS ET CVRA[...]TIONE DICTORUM AF-FECTUUM.

Diagno-ſtica.

SCabies per puſtulas & cru[...]ſtas, ut & furfures pecten[...]do ſcalpendoq; viſui ſe pro[...]dunt. Intemperiem ſiccam[...] habitus corporis ſiccus, macilentus

&ari[...]

aridus manifeſtat. Humorem pec-
antem, ex cutis colore cognoſcim⁹,
e namque ſi albidior; pituitam;
er, melancoliam; pallidus, bilem
otabit.

Paralella ex deſquamatione cutis,
anuum ſaltem & pedum, ſolum-
odò à reliquis diſtinguitur.

Luis venereæ ſignum dignoſcitur,
& ſcabies, an accerſita, vel proprio
tio humorum orta ne ſit ex accu-
itu vel convictu addiſcitur.

Leproſam conſtitutionem, præter
abiem ſequentia produnt: Licet e-
im furfuracea quædam deijciantur,
proſorum tamen dejectiones, ma-
norum piſcium ſquamas æquant o-
ulorum & ſuperciliorum, cum pi-
orum amiſſione, tumor conſpicitur,
lbugo eorundem livida, cum aquo-
tate magna, ſternutatio multa, cum
ætore narium, mediaque cartilago
orroditur, lingua in extremitate
ubtusque granuloſa, granulis albis,
iridibus vel lividis referta, ſpiratio
lifficilis & fætens, labia ſunt groſ-
a, dura, fiſſa, livida vel nigra, to-
aque facies, terribilis eſt aſpectu,

puſtulis & nodoſitatib⁹ infecta, fron
tenſa, cum ſplendore ut cornu, mu
ſculi manuum ſunt conſumpti ma
ximè pollicis & Indicis , ungues li
vent, & ſunt fiſſi, vehemens ad coi
tum eſt alacritas, noctuque ſæpius pa
tiuntur incubum , vox rauca, ructu
continui. Sanguis tromboſus, ni
ger, livens, fætens alvus adſtricta
ſumma

Eſt pondus, tumor, oculi turbatio, fætor,
Pruritusq́, ſitis, aſperitasq́, cutis.

Ex quibus ſignis Nobiliſſ. Dn. Docto
Horſtius in Epiſt. Med. ſect. 4. tom. 1
p. 388. tale inſtituendum jubet Exa
men leproſorum, quando ad magi
ſtratus mandatum Iudicium ferendū
Primò annotetur Nomen proprium
cum familia parentum, & ætas inda
getur, ex quibus inquiritur, num for
te parentibus, vel avis leproſis genitus
fuerit : deinde quæratur, quo vitæ ge-
nere utatur æger, quoq; ſodalitio ha-
ctenus uſus fuerit, num fortè per con-
tagium aliquid contraxerit : tertiò
quibus morbis, aliàs obnoxius fuerit,
ſimul temperamentum & conſtitu-
tionem naturalem, recolligendo, ubi
unà

nâ etiam consuetarum evacuatio-
ium fortè suppressarum mentio fa-
ienda: tandem quartò, lædentia &
ivantia considerantur, inquirendo
n Regionem, habitationem, victus
ationem præcedentē & similia, quæ
dustionibus atrabilariis, ansam præ-
bere possunt.

Hoc facto, quoad interna sympto-
nata, functionum naturalium, vita-
ium & animalium constitutio per-
pendenda. Quoad naturales actiones
quæritur. 1. an ructus ventriculi fre-
quenter adsint 2. An alvus præter na-
turam sicca. 3. urina num frequenter
subjugalis, varia, quam tamen fallax
signum statuunt multi: Licet Lem-
nius. L. 2. de occ. cap. 52. usti plumbi
cineres, in eâdem natantes, pro certo
signo ponat, quemadmodum ex salis
ejusdem sublimatione Paracelsus L.
6. §. 1. c. 2. quoq; morbum concludit,
quorum utrumque dubitatione non
caret. 4. Num impetus in venerem af-
fligat. 5. sudor & expiratio num fæ-
tida. Quoad vitales. 1. Num pulsus
frequenter debilis & varius. 2. Num
spiratio difficilis. 3. cum angustia pe-

ctoris. 4. eaque fætida. Quoad anima-
les. 1. Num adſit ſegnities totius? 2.
torpor ſenſuum. 3. externorum refri-
geratio. 4. ἀναισθησία cutis, 5. motu
difficilis. 6. ſomnus gravis, incubus.
7. ſomnia perturbata. 8. puſillanimi-
tas. 9. Num pruritus aliquis ſub cute
inſtar formicarum, ſeu laſſitudo ulce-
roſa?

Quibus diligenter inquiſitis, de-
nudatis partibus omnibus. 1. caput in-
ſpicitur, num pili capitis leviter de-
cidere incipiant, num ſubtiliores red-
diti in barba, ſupercilijs ac palpebris
cadant, & in radicibus extracti, car-
nis quippiam ſecum auferant? num
oculi rotundi, torvi, aures acumi-
natæ, labia craſſa, nares exterius tu-
mentes, interius occluſæ & ulcero-
ſæ, facies tuberculis inæqualiter tu-
mida, coloreque rubicante ex livo-
re tincta? num ſub lingua, varicum
inſtar, intumeſcentes venæ, cum tu-
berculis grandinum inſtar, quæ in an-
gulis oculorum ſæpius etiam obſer-
vantur? num cutis unctuoſa, vt affu-
ſam aquam non recipiat? num ſub
ea tubercula ferè inſenſibilia, præ-
ſertim

rtim post aures, circa extremitates
iam & crura? num eadem instar an-
rum deplumatarum, vel fissuris,
orrendisque rugis, corium elephan-
s referat; vel verrucis, grandinem
uillam æmulantibus scateat, vel
norphæâ, impetigine, scabie sicca
t insanabili constet? num articuli
odos? num extremarum partium
nusculi, præsertim prope pollicem,
consumpti? num ungues incurven-
ur? num puncturas per cheirurgum
acu factas in cute sentiat? num ul-
cera fætida & cacoëthe habeant?
num digiti pedum & manuum fis-
suris & ulceribus fætidis laborent?
num vox rauca & obtusa? quibus
indagatis etiam num dubium si re-
stet, venæ sectio instituatur, vt in
sanguine observari possit, num sit
crassus, adustus, fæculentus, pin-
guem quasi superficiem exhibens,
qui per pannum colatus arenosum
quid, post se relinquat, quippè cum
sale & aqua parumper mox permi-
stus, non facilè dissolvatur (præser-
tim cùm interdum unà cum aqua ge-
latinæ modo congelari soleat, quod

Marcell. Donat. L. 1. Hist. mirab. c.4 obſervavit) nec etiam additione aceti promptè miſceatur, ſed potius effervescat, qualia ſigna phil. ſchopfius in tract. germ. de lepræ cognitione cum cæteris proponit.

His igitur æquivocis etiam ſignis ex parte tantùm, unâ cum iis, quæ ab eſſentia morbi ſumuntur præſentibus in ægro, Elephantico morbo illũ correptum, judicandũ, eumq; tanquam incurabilem & contagioſa lepra præditum, à conſortio ſanorum ſeparandum, ſententia ferenda. At ſi deſint univoca morbi ſigna, etiamſi ſcabies ſicca, fæda, cutim afficiat, eamq; puſtulis maioribus exaſperet, duriorem, tumidioremque reddat, exedat, findat, in eaque furfures producat, nondum Elephantiaſis, ſed potius Pſora Græcorum pronuncianda: imò ſi in pejus adhuc malum iſtud progrediatur, ut maximo cum pruritu & corporis ἀτροφία caro ſub cute ſimul exedatur, cutisq; non ſolùm in furfures ſed etiam ſquamulas reſolvatur, nunc craſſiores, nunc tenuiores, maximè circa piloſas etiam capitis & faciei

partes,

[..]rtes, lepra græcorum inde colligi[..]r, plurimũ adhuc ab ipsa Elephan[..]si differens, utpote quæ sæpius cu[..]tionem admittit, nec ita cõtagiosa [..]tuitur, quanquam procedẽte tem[..]re, in Elephantiasin veram possit [..]utari. Cùm autem Examina talia, [..]tissimùm eam ob causam institu[..]tur, ut ejusmodi miserabiles perso[..]e, vitæ sustentationem nanciscan[..]r, quo fine Nosocomia leprosorum [..]nstituta sunt, idcircò tales etiam, [..]ibus res angusta domi, ut nesciant [..]nde vivere, multò minus ubi curari [..]ueant, à sanis ad leprosoria ea pro[..]ter, quod instar Elephanticorum, [..]abie maligna & perversa præditi [..]nt, separandos, ibique sustentandos [..]sse, solet pronuntiari. Et hæc vene[..]andi Senis, de leprosis fidelis institu[..]o, quam ductu Signorum diagno[..]icorum, huc, ex observationibus e[..]isdem transferre videbatur necessa[..]ium, quòd nostris plurimum lucis [..]fferret.

Reliqua, Fissuræ scilicet, Impetigo [..] Herpes, manifestissimis signis sese

produnt, penitiore indagatione op vt non sit.

Progno-ſtica.

A ſcabie vexati à plurimis morbi ſed & à peſte redduntur immunes, cu jus exemplũ refert Foreſtus L. 6. ob 21. ſect. 1. Scabies tuetur etiam & pra ſervat à variolis: bulliẽs enim ſangui materiam illarum, ad cutim transfur dens, in ſcabie exonerat: Scabies in fantũ, Epilepſiam avertit; acris nam humor vel ſpiritus, per ſcabiem diſſ patus, evaneſcit. Neglectũ tamen ho vitium ſi fuerit, in Impetiginem tran ſit, quæ ſi non ſtatim ab initio, vt opu eſt, curetur, in pſoram mutatur. Fac liùs quoq; ſcabies curam ſuſcipit, in juvenibus ac carnoſis & mulieribus.

Scabiei commoda.

Scabies neglecta quid mali porten-dat.

Pſora cutim altius, profundiusq; obſederit, eamq; exulceraverit, diff cillimè ſaneſcit, & ægrotantes magn negotio valetudini reſtituuntur.

Lepra non ſolum fœdum ac hor rendum, ſed etiam adeò contumax e malum, vt nullis planè curari poſſ remediis, ſed de eius curatione, vu gus divos implorare ſolet: proind hoc morbo laborantes, vt eò meliu quieſcere & pruritus quodãmodo le

ni

ri queat, singulis septimanis, ter
naterve in profluente aqua solent
lavare.

Sic & Elephantiaseos malum im-
endens difficile, præsens verò planè
curabile est.

Paralella, cum humorũ maligno-
um correctione facilè tollitur, nec
imariò medicam opem implorat.

Herpes affectus diuturnus est, &
on nisi longo tempore senescens:
um enim plerunq; à jecore impensè
alido proveniat, & ejusdem visceris
aliditas vehementior, in naturalem
atum longo benè tempore converti
ossit, accidit, vt etiam Herpetis cura-
o haud ita facilè perficiatur: si au-
em in tantum increscat malum, ut
otum corpus circumeat, hominem
nori evenit, jam enim corpus univer-
um, non solum extra, sed etiam intra,
Herpete laborat propter nimiam co-
iam pravæ materiæ, & malam in-
emperiem totius corporis.

Fissuræ seu Rhagades, pro qualitate
causæ, vel facilis, vel difficilis sunt cu-
rationis: Aër namq; si inflixit, mutatio
eiusdẽ, quæ verno tẽpore varia, Hipp.
sect. 3. aph. 20. teste; corporis intem-
periem

periem ſiccam, humectatio, calida[...] refrigeratio tollet.

Pulſus & urina.

Pulſus ſcabiei ſimplicis, natur[...] æqualis: Lepræ verò debilis, rarus [...] ſubtilis. Herpetis, Magnus celer [...] frequens. Fiſſurarum, ex caliditate i[n]terna, durus; frigiditate externa, pa[r]vus, tardus & rarus. Vrina ſcabioſ[o]rum, albeſcens; Leproſorum, qua[n]doq; alba, clara, livida. tenuis, ſub[ti]lis arenoſa: quibus autem in urin[a] craſſa, furfurea quædã ſimul exeun[t], his veſica ſcabie laborat. Hipp. ſect. [...] aphor. 77.

Inter ſcabiei genera citius judic[a]tur ſimplex ex aëris injuria extern[a] qualis plerunque hybernum temp[us] inſequi ſolet, quod in diverſitate co[r]porum, modò fiſſuras, modò ſcabi[o]ſas efflorеſcentias generat: Difficili[us] pſora, cui ſi naſus ſimus, aures eroſ[æ] labra & malæ craſſitudine peccanti[...] ſuperciliorum & capitis pilorum d[e]fluvium accedat, jam malum in El[e]phantiaſin tranſire, omnemq; med[e]lam reſpuere, judicandum. Herpe[s] quò magis depaſcendo ſævit, eò plu[...]res, acrioresq; humores comites ha[...]

ber[...]

re indicat, quò etiam contumaci-
, eò maiori malignitate præditum
e prodit. De Rhagadibus seu sciſ-
ris vide Domin. Leon. L. 6. ſect. 1.
515.

Mutationes temporum, præſertim *Curatio.* *Diata.*
goris aut caloris ex Hipp. aph. 1.
ct. 3. cùm pariant morbos; ſic & ſca-
es, ex dicta mutatione ortum du-
ns, ad illas mutatur; illius igitur fri-
oris rigidioris inclementiam, de-
ulcebit, arte paratus aër in contra-
um declinans. Correcto aëre, victus
oq; instituendus talis, qui cauſam
ccorum malorum avertat: fugien-
æ igitur carnes bubulæ, cervinæ, ca-
rinæ, abſtinendum quoq; à bellariis,
eribus, bulbis, Leguminibus, tube-
bus, fungis ac cæteris flatulentis,
em ab acribus & ſalſis, ab iis etiam
imentis, quæ ad habitum corporis
xcrementa deducunt: potus ſit vi-
um mediocre: Deambulationes,
nanè ac veſperi factæ commendan-
ur: moram verò in ſole & vehemen-
em refrigerationem, in fugiendorũ
umero, poſita ſciant ægri. Somnus
tq; vigilia utrumque ſi exceſſerit ma-
lum

lum aph. 3. sect. 2. confert Anim[illegible]
tranquillus & quietus, obest Ira & i[illegible]
dignatio: Excrementa etiam præt[illegible]
naturam retenta, humoribus acred[illegible]
nem inferunt, alvus igitur libera ut [illegible]
diligenter ponderandum.

Pharmacia. Ad humores educendos confert i[illegible]
simplici scabie seq. Nodulus, qui Re[illegible]
polypod. querc. ℥ij. Epithym. ℥j. fu[illegible]
mar. Eupat. scabios. chamæpyt. an. M[illegible]
1. flor. borag. bugl. persic. an. p. [illegible]
Rhab. El. ℥jß. Turpeth. albiss. ℈iii[illegible]
Spic. Nard. Zinzib. an. ℈j. fol. sen. pro[illegible]
bè purg. ℥j. ex incisis f. Nodul. cui su[illegible]
perinfundatur vini absynth. Mens. i[illegible]
quo utatur singulis diebus, matutini[illegible]
horis præmisso jusculo. Tenuis for[illegible]
tunæ homines purgentur tabellis di[illegible]
at. cum Rhab. ad ʒv. vel præscribatu[illegible]
pulvis Mechoac. ad ʒj. vel ℈iiij. vel e[illegible]
vacuentur pill. de fumar. pueri verò [illegible]
℥ij. Syr. de Rhab. vel Manna dissolut[illegible]
cum decocto senæ: vel exhibeatur il-
lis serum lactis caprini singulis matu-
tinis calidum, per aliquot dies conti-
nuando. Quidam solent uti ruta sylv.
seu fumar. cocta in lacte caprino, vul-
gus adhibet succũ betulæ, quia sudo-
rem promovet & Epar corrigit, si sin-
gulis

…lis manè & veſperi per dies 6. ſem-
…r cochl. 12. ſumantur. Præterea
…nficitur linimentum ex ſulphure,
…bumine ovi, butyro non ſalito, quo
…nim. ſcabies plurimum ſanatur. Ra-
…x item lapathi contuſa cum aceto
…admixto paulùm ſalis efficax eſt cō-
…a ſcabiem. Commendatur etiam
…ccus ex anſerum recenti ſtercore ex-
…eſſus, manè 3. cochl. quantitate ſe-
…el atq; iterum hauſtus. Maximè cō-
…ucit ſudor & lavacrum paratum ex
…lvia cum toto, fol. nuc. rad. aſari an.
…ec non & lotio ex aqua piſtorum,
…ua ſpiras coquere ſolent, mixta cum
…rfuribus. Ex Cheirurgicis ſeq. pro-
…nt: ℞ butyr. rec. ℥iij. Minij ℈j. ceruſſ.
…ij. coquantur in porphyrio immiſ-
…endo ℈j. ſalis petræ & gutt. 20. ol. ſpi-
…æ, f. ung. quo utatur patiens, vel poſt
…dorem, vel balneum, vel ſine his.
…onſulatur quoq; Wecker. Antitod.
…pec. L. 3. p. 1199. De ſcroto ſcabioſo
…ideatur Aët. tetrab. 4. ſerm. 2. c. 20.
… 847.

Furfures eandem requirunt diætæ …ationem, quam & ſcabies. Evacuato …utem corpore, localium primum eſt …apitis ablutio ex decocto lupino-

Furfures quomodo abigendi.

rum

rum & fænugræc. alth. malv. bet. fo
rapi ſalic. ſtaphiſagr. quæ vel in lixiv
vel aqua cocta proſunt: poſt abluti
nem f. inunctio talis. Rec. œſipi ℥
pulp. colocynth. ʒiij. ol. cheyr. ℥
gum. rut agreſt. ʒj. ladan. ʒj. ms.
inunge: vel ℞ pulv. fol. bet. myro
nigr. & alb. ſtaphiſagr. an. ʒiij. ol.
liv. myrtill. an. ℥ij. aceti ℥ß. Quida
aſpergunt hunc pulv. Rec. fænugræ
fol. bet. exiccat. an. ℥ij. myrobal. nig
ſtaphiſagr. an. ℥ijß. redigantur omn
in pulverem capiti aſpergendũ. Com
mendat Rondele L. 1. c. 2. quædam
balnea parata ex aſtringentibus qu
exinde huc repetenda. Cimoliam
cum betæ ſucco aut fænugræc iter
fabam, unà cum cortice molito c
betæ ſucco huic malo præſcribit Aë
tius tetr. 2. ſerm 2. c. 66. farraginem
medicamentorum vide ibidem. In
furfuribus ex lue venerea ortis Fore
ſtus L. 8. obſ. 13. ſect. 1. addere jube
linimentis cinabrium, axungiam por
cinam, oleum laurinum & aquam
aluminoſam, quibus ſi non cedat ma
lum, ad Avic. validiſſimum medica
mentum, quod conſtat ex calchanti

ſali

alis mineralis, ſulphuris vivi partibus æqualibus, diſſolutis in ol. maſtichino ex capi vacc. decreto L.1. c.5. transfundum: plura petantur ex Holler. perioch. 1. ad lib. de compos. med. c. 13.

Paralella tollitur curatione Luis venereæ, de qua infra.

In pſora abigenda victus primùm frigidus & humidus, qualis cancroſis notus, præſcribendus, & ni corpus exhauſtum ſit, ſanguis evacuandus, Extracto ſanguine humor aduſtus, cui ſalſus vel pituitoſus plerunq; eſt permixtus, probè purgandus erit, repetitis purgationibus diacarth. quod pituitam & melancoliam evacuat, præſertim ſi fuerit cum decocto melancoliam purgante, utpote decocto ſenæ præſcriptum, vel diaturbetho vel deniq; confect. Hamech, quæ unà cũ melancolico humore ichores ſanguinis purgare ſolet. Pro ditioribus igitur poterit præſcribi hæc ſeq. potio. Rec. Rhab. El. ʒjß. Agar. troch. ℈ij. myrob. nigr. ʒij. cinam. Zinzib. an ℈j. flor. buglosſ. violar. an. p. 1. infundantur in decoct. ſen. ℥ij. per noctem vel 12. horas

in craſtinum facta colat. diſſolv. dia carth. ℥j. ſyr. bugloſſ ℥jß. aq. cinam ℥j. f. hauſtus. Mediocris fortunæ hominibus ℞ Decoct. ſen. unc. ij ſyr. bugloſſ. drach. ij. diacarth vel diaturb unc. ß. aq. cinam. gutt. aliquot. Pillulas ſi quis maluerit præſcribantur ſeq. ℞ Maſſ. pill. aggreg ℈ii. d. fumar. ℈i. cum aq. bugloſſ. f. pill. num. XI. Cum autem morbi & ejusdem materiæ contumacia omninò requirat, probè ut purgetur corpus, reiteranda præſcripta medicamēta, & ne nauſeam ægrotantibus adferant, parandus ſeq. Nodulus ℞ Rhab. El. drach. ij. turbeth. albiſſ. drach. j. ß. vel Mechoac. drach. ij. Spicæ Nard. ℈ii. Zinzib. ℈i. myrab chebul. nigr. an. drach. i. polyp. querc. drach. ii. Epith. drach. j. ß. capill. vener. bugloſſ. an. M. i. flor. bugloſſ violar. tamaric. an. p. i. ſem. carth. unc. ß. fol. ſen. purg. unc. i. f. ex ſynd. alb. Nodul. cui ſuperfundatur vini abſynth. Mens. i. ſingulis dieb⁹ ſumendo cyath. i. & jejunando per horas iij. tenuis fortunæ homines, poſt unam atq; alteram purgationem, utantur ſero lactis caprini vel vaccini, per aliquot cōtinuos dies, in quo decocta fuerint, fumaria, mercuria

urialis, buglossa, & scabiosa. Cùm autem propter jecoris intemperiem calidam & siccam eiusq; fervorē, ingnis fiat in corpore proventus melancolici humoris, intemperies corrigenda & acrimonia humoris obtundenda in ditioribus tali medicamēto. ℞ conserv. viol ros. rubr. an. unc. ij. bugloss. borag. an. unc. sem. flor. cich. capill. vener. an. drach. vj. Rad. cich. condit. unc. sem. spec diatrag. frig. diarrh. diasant. an. ℈ iß. f. Elect. pauperib⁹ hoc praescribatur ℞ conserv. è flor. cich. unc. i. Nymph. acetos. viol. an. unc. ß. vel tales tabell. ℞ spec diarrh ʒ i. diatr. sant. diatrag. frig. an ℈ ii. sacc. finiss. in aq. viol. & bugloss. dissol. f. tab. vel rot. ponderantes drach. j. quarū una manè jejuno stomacho & una vesperi sub ingressu lecti deglutiatur vel paretur eq. tragæa ℞ spec diarrh drach. ij. diatr. sant. drach. i. diatrag. frig. drach. sem. 4. sem. frig. maior. à cortic purg. an ℈ ii. saccar. finiss. unc iiii. f. trag.

Inter topica, balneum aq. dulc. utilissimum, quod sua frigiditate ac humiditate iecoris intemperiem ac pruritum contemperat ac sedat, humiditate verò ac madore, furfures, ipsam-

que cutim duram ac scissam emollit humorem in cute impactum, magna ex parte digerit atque exhaurit, quo, si ad 8. vel 10. dies usus fuerit, cõijciantur in aquam, quædam ex emollientibus atq; refrigerantibus, humectantibus & abstergentibus herbis, ex quarum numero sunt violaria, parietaria, malva, alth beta, acanthum, sem. Lin. fænugræc. post aliquot dies, jam enumeratis, adijciantur, quædam attenuantia ac digerentia, cutim abstergentia, atq; mollitiem cutis efficientia in hunc modum ℞ alth. cum toto, Malv. violar. beton. acanth. an. M. ij. bugloss. borag. an. M. j. parietar. scabios. camom. cum flor. lapatii acut. cum toto. M. iiij. fabar. contusar. sem. Lin an. ℥iii. Hord. M. iiij. coq. simul. in S. q. aq. pro baln. parentur quoque duo sacculi ex panno lineo in quos conijciantur sequentia. ℞ furfur. farin. fabar. sem. lin. fænugræc. contus. an. M. 1. f. sacc 2. coquantur cum præscriptis herbis, quibus in balneo fricetur totum corpus: decocto etiam harum herbarum, quemadmodũ & superiorum, lavetur caput & facies. Cõtinue-

tur

ur huius balnei uſus, ſicut & ſuperio-
a 2. balnea bis in die nimirum matu-
ino tempore & à meridie 3. vel 4. ho-
as, in balneo morando, ad perfectam
uſq; curationem, tepidè lavando; re-
terando quoq; ſingulis 14. dieb⁹ pur-
gantia medicamēta ſupra præſcripta,
quæ repetenda quoq; erunt poſt abſo-
lutam curationē: poſt exitum ex bal-
neo, quieſcat æger in lectulo, per ſpa-
tium horæ unius, atq; ſi poteſt, ſudet,
differendo prandium & cænam ad u-
nius horæ ſpatium; à meridie verò
non citiùs ingrediatur balneum, niſi
expleta magna ex parte concoctione
ciborum. Ad thermas ſive balnea na-
turalia quod attinet, licet ea plurimi
medicorum conſulant, revera tamen
in hoc affectu potius in commodant,
quàm proſunt, cùm omnes thermæ
naturâ exiccent, niſi quis iis uti velit,
quæ ſulphure ſunt tinctæ ad corrobo-
rationem univerſæ cutis.

Thermæ, pſoræ malo nocivæ.

Lepræ malum ob deſperatam con-
tumaciam à medicis tum veteribus,
tum recentiorib⁹ intactum relinqui-
tur, & ad Noſodochia propter virus
cōmunicans relegantur, ut tamen mi-

tigationem habeant lavacra præscri-
bunt. At Paracelsus L. 4. Archidox.
mihi pag. 798. in hoc malo commen-
dat, Quintas Essentias Antimonii, Iu-
niperi, Ambræ, auri. Iuniperi, purifi-
cando sanguinem in primo gradu:
Ambræ, tollendo venenum, purgan-
do pulmones & cor in secundo gra-
du: Antimonii, calefaciendo corpus
in tertio gradu. Auri, radicitus tol-
lendo omnia signa leprosa, renovan-
do in modum mellis & ceræ à favis
hinc in quartum reponitur gradum.
Vnde pro diversitate causæ peccantis
& temporis morbi, modò hoc, mo-
dò illud eligendum medium. Crol-
lius p 115. Leprosos, rejecta cōcoctio-
ne, omnium primò à resolutione hu-
moris peccantis aggreditur, & balsa-
mo naturali, humanæ naturæ consen-
taneo, resolvente, consumente & dis-
sipante impuritatum seminarias tin-
cturas evellit, hinc pag. 160. à ℈i. ad
℈ii. in aqua specifica, spiritum tartari
commendat: viribus æqualis cele-
bratur p. 151. spiritus salis ad guttas
7. sumptus. Philipp. Vlstad. in libr.
de secret. nat. extollit. Q. E. chelido-
niæ. c. 13. Et c. 14. Q. E. sanguinis
huma-

umani. c. 23. præſcribit aquam com-
ositam, ex ſale armoniaco, Nitri,
ulph. vivo & Merc. ſublimato. c. 33.
aurum potabile, quod paratum eſt
x auri lamellis & melle in aquam
edactis, cui ſit admixta portio quæ-
am aquæ vitæ. c. 26. poſt evacuatum
orpus propinat ſuccum Iaceæ nigræ
& bugloſſ. cum iij. granis auri: hau-
rire quoq; iubet ℈i. vel drach. ii. auri
cum aqua caponis: item ſequentem
præſcribit Iulepũ, qui ℞ ſyr. d. agreſt.
acetos. ſimpl. an unc. ſem. aq. bugloſſ.
unc. i. cich. unc. ii. Propinandus quoq;
cerberi Mador furiarũ ſævitie extor-
ſus, ſingulis diebus unc. iii. quantitate.
Prodeſt & hæc potio ℞ aq. Meliſſ. va-
lerian. an. unc. i. beton. artemis. fumar.
cich. an. unc. ſemis. urin. human. the-
riac. camphurat. an. drach. i. ſemis. ol.
bacc. iunip. Laur. an. gutt. v. in quibus
diſſolve flor. caſſ. rec. extr. drach. iii.
Mann. calabr. ℥. ſemis. ſyr. d. ſtæchad.
drach. vi. turpeth. ex Antimon. Mer-
cur. & ſole parati. g. 1. f. potio, quæ à
ieiuno hauriatur quotidiè in balneo,
quòd ſic paratur. Rec. Rad. & herb.
viridium batrachii, quod & Ranun-
culus ſive flãmula nuncupatur. M. 10.

NB.

tussilag. M.v. Aq.fluv. q.s. pro balneo, quo Leprosus utatur, tàm diu donec nihil sordium & impuri excrementi educatur amplius è corpore. Trincavell. L.3. consil. 122. post evacuationẽ factam pill. de fumar. ℈iiij. Helleb. præp. ℈i. propinat. Adire quoq; jubet thermas Lucenses. Pro leprosis describit etiam Balneum Wecker. in Antidot. Spec. L.2. p. 610.

Elephantiacorũ curationem tradit Io. Marinellus in 9. Almans. c. 13. p. 374.375. Trincavell. L.3. consil.123.124. Holler. L.1. c. 64. p.650. qui præter reliqua medicamenta vinum viperinũ ut & carnes coctas abscisso tamen capite & cauda, cõmendant. Idem præstare creditur herba Kunigundis cum fumaria in sero lactis decocta & Epota: necnon aquæ fragrar. vis eadẽ decantatur ad quantitatem ℥ii. singulis matutinis & vespertinis horis exhausta: paratur quoq; ad hoc malũ ungt. ex succo lappæ maioris in hunc modũ ℞ succ. lapp. ol. Nuc. tereb. an. ℥ii. coq. simul igne lento & colat. adiice pulv. tart. ℥iiii. f. lin. quo inungatur malum. Eiusdem efficaciæ censetur aqua cuscut. singulis diebus usitata. Singu-

lariter

[..]ter verò Eleph. conducere dicitur [..]coctum Rad. Tamarisc. sine inter[..]missione exhibitum sic etiam pulv. le[..]ris in Martio capti pondere ʒiß cũ [..]ii. vini, per tres dies cõtinuè absum[..]us præstantis efficaciæ celebratur: [..]riter & Bezoar in abigendis vene[..]tis qualitatibus, longo rerum usu [..] probatus.

[..] Herpes, purgato primùm corpore [..] cavendã nauseam, quæ relicta sunt [..]q. Nodulo evacuari poterunt. Rec. [..]hab. El. ʒii. Agar. troch. turpeth. al[..]ss. an. ʒi. cinam. ℈ii. Zinzib. alb. ℈i. [..]l. scab. fum. capill. vener. chamædr. [..].M. j. polypod. querc. ʒii. Epithym. [..]. flor. persic. cent. min. an. p. ii. viol. [..]ugi. an. p. I. ex synd. alb. f. pugill. cui [..]perinfundatur vini absynth. Mens. I. [..]genis pro Rhab. substituatur Rha [..]onticũ. Et sing. horis matutinis circa [..] sumpto prius jusculo sumat cyathũ [..]num: venæ sectionem locum hic [..]ninimè habere, quidam medicorum [..]sserunt, quemadmodum & in aliis [..]uoque morbis à bile progenitis, eò [..]uòd biliosus humor reddatur fero[..]cior, detracto per venæ sectionẽ san[..]guine, eiusdem biliosi humoris fre-

Venæ sectio biliosis nocet.

no. Corpore verò iam à materia an-
cedente probè repurgato, tandem
causam coniunctam extirpandã, pr
grediendum, & tumoris resolutio
ulceris desiccatio molienda erit.
Herpete igitur miliari tumor in pa
fixus digerendus medicamentis q
etiam vim quandam habent reprim
di, cuius generis est gummi prun
rum, in aceto acerrimo dissoluto, q
locus affectus illiniatur. Conveni
etiam in principio cataplasma de A
nogloss. addendo pulv. balaust. & ga
larum recent. vel seq. Rec. Gall. Ma
cor. balaust. bol. arm. an. unc. i. A
Ros. unc. iiii. acet. acerr. unc. i. Qu
dam lanam siccam adurũt & cum a
pecul. ros. miscent. In Herpete Ex
dente, si adhuc materia in partem a
fectam influit, quæ serpendo part
exulcerat ac erodit, eius influxus r
stringendus erit succ. vel aq. stilla
vim refrigerandi ac restringendi, v
etiam siccandi habentibus, eò quò
omne ulcus desiccationem efflagite
cuius generis sunt succ. vel aq. solan
summitat. Rub. Arnogloss. seu plan
tag. Lentic. palustris. succorũ & aqua

run

m loco paretur catapl. ſeq. Rec. fol.
ic. arnogloſſ. ſummit. vitis, rub. an.
i. balauſt. p. ii. f. decoct. in ſ. q. aq.
cuius ℔ i. adde farin. hord. drach.
Lupinor. unc. ſemis. ol. ros. unc.
mis. cocta ad formam pulticulæ li-
idæ cataplaſmetur malum. Proceſ-
temporis, & ubi iam fluxio conſti-
erit, ſiccantia & diſcutientia appli-
anda, minimè tamen acria, ne pro-
ter acrimoniam medicamentorum
locum affectum fiat humorum at-
actio vel defluxus. Rec lanæ ſuc-
id. diligentiſſ. uſtæ & in pollinem
edactæ ʒijß. cortic. pini uſt. & loti
ißi. plumbi uſti & probè loti drach. ij.
eri caprin. ℥i. ol. myrtin. unc. iiij. cer.
. ſ. f. ungt. vel huius loco præſcriba-
ur ung. alb. Rhas. vel Emplaſtr. de
plumbo, quod ſummoperè hoc in ca-
ſu laudatur, quemadmodū & lamina
plumbi in aqua aluminoſa diu mace-
rata. Humoris acrimonia ulcus ſi effe-
cerit, locus affectus lavetur ſeq. de-
cocto. ℞ plantag. centumnod. burs.
paſt. ſolan an. M. j. calic. gland. virid.
num. X. nuc. cupreſſ. num. IX. baccar.
& follic. myrt. malicor. balauſt. an. ℥j.

Acac.

Acac. Hypocyst. an. ℥ß. Myrrh. th
an. ʒv. f. decoct. in aq. fabror. qua
cus lavetur & foveatur, hæc lotio
cus deterget ac sanat, humoris qu
fluxionem cohibet: post lotionem
aliquod ex superioribus ungt. app
cari poterit. His nisi curatum fue
malum, sed indies latius sese expa
dat, margines & labra eius ol. vitri
cōtingere jubet Paræus L. 6. c. 14. p. 1

Impetiginem curaturus initium f
ciat à purgationibus superioribus v
propinet talem. ℞ cnicoph. ℈ii. Ext
sen. ℈i. Agaric. ℈ß. syr. de cich. cum R
℥j. Aq. fum. chamæpyt. an. ℥ß. f. poti
unica vice deglutienda: malū autem
pertinax si fuerit, venam incidat salv
tellam; humerus seu brachium ho
vitio fædatum si fuerit: saphenam a
tem seu malleoli, coxas aut tibias
occupaverit; hoc namq; modo non
solū universum corpus evacuabitur
sed etiam materia derivabitur. In to
picis, ratio habenda sexus, ætatis, atq
etiam ipsius affectus. Recens enim f
fuerit malum, & corpus pueri seu mu
lieris, in ipso principio vocatus medi
cus, mitioribus tum tractandus affe

ctus

..; Robuſtior autem ſi fuerit æger,
..alum adeò inveteratum, ut etiam
..ſoram degenerare incipiat, valen-
..a applicanda.
Recente igitur ac ſimplici adhuc
..tente malo, hoc præſcribi poterit.
..ummi prunor. arab. an. ℥i. diſtem-
..ata aceto, inungatur loc⁹ affectus,
..etur quoque aqua hord. in qua fur-
..es & ſemina melonum fuerint in-
..cta, hinc panno lineo exiccatum
..lum inungatur ol. ex tritico cum
..etos. citri mixto: Puerorum impe-
..go ſolâ ſalivâ jeiuni hominis, item
..cus inunctus ficu madefacta, dictâ
..livâ, ſingulis matutinis poterit Sa-
..ri. Gummi quoque ceras: in melle
..quefacto vel etiam ol. ovor. pars af-
..cta inuncta, ſanatur. In alia ætate,
..orpore exiſtente humidiore ac mol-
..ore ol. juniperi uſurpari poterit:
..ngt. item citrin cum ol. tart. & ſucc.
..cetoſ. citr. efficaciſſimum eſſe vo-
..unt, ſi quis eo cutim affectam validè
..ricaverit. Si autem non uſque adeò
..ecens fuerit vitium, in corporibus
..umidis ac puerorum, myrrhâ aceto
..iſſolutâ, ſi illinatur locus affectus,
..lurimum convenit.

Hæc

Hæc mitiora ſi nihil quicquã pr fuerint ad valentiora tranſeundum erit, quale ſeq. Rec. ſulph. thur. cha canth. an. ℥ß. Gum. arab. ℥ij terant ſimul admiſcendo inter terendũ ac tum. Aliud expertiſſimum & omni præſtantiſſimum, etiam in vetuſtiſſi mo affectu hoc eſt: ℞ baccar. junip conquaſſat. ℥iiij. coq. in ſ. q. aq. in co lat. diſſolve ad ignem axung. ſuill. ℥v tereb. ℥i. ſemota ab igne & refrigerat terantur in mortario, donec colat. a xung. & terebinth. probè mixta fue rint, quibus tandem adde ſulph. viv in tenuiſſ. pollin. redact. ℥vi. f. ungt. Efficaciſſimum quoq; eſſe volunt ad antiquam impetiginem: Mel Anacar dinum, item cortices Rub. tinctor cum aceto contuſæ, locum affectum fricando. Tollit hoc medicamentum, non ſolum Impetiginem ſed & mor-phæam albam, adeoq; omnem cutis fædum colorem: vel poterit etiam ſeq. præſcribi ℞ ſulph. thur. aloës vi-triol. an. ℥ii. gum. arabic. drach iiij. contuſa ms. cum aceto f. litus. pluri-mum quoque conferet, tum ſuperio-rum, tum huius Balnei uſus. Rec. La-

patii

[...]si acuti cum toto, Malv. alth. Merc. [...]pios. fumar. Apii an. M. iiij. flor. [...]nom. melilot. an. M. ii. Hord. M. [...] crasſè inciſa dentur ad chartam, [...] baln. poſt uſum huius inungatur [...]us affectus ex prædictis aliquo.

Rhagades ſeu ſciſſuræ, ſi fuerint [...]æ ab aëris injuria, illo correcto, & [...]æ decedent, criticæ quando ſunt, [...]aliter in febribus evenire ſolet, pri[...]riam abolitionem ad ipſum affe[...]um transmittunt; in labiis infe[...]ribus, mulierum uteri ſiccitatem [...]guentes, amplexus frequentiores [...]nducent: In genere verò humores, [...]citatum cauſæ, educendi, lenien[...]que. Inter cheirurgica celebratur [...]ccus ſempervivi ad Rhagades pa[...]llarum: nec non aq. Symph. cum [...]mentis lineis impoſita, fiſſuris La[...]iorum conducere dicitur. Vngan[...]ur item adipe ſeu pinguedine anſe[...]is. Item confert ungere cum melle [...]oſaceo ſolo, aut cum ſucco bryo[...]iæ & ſale, conducunt & bryoniæ fo[...]ia: valet quoque porrum aſſatum cum melle mixtum: diſſolvatur, quin etiam dragacanthum in aqua ro- NB.

ſacea

ſacea & per pannũ coletur, exprim
do, in colat. diſſolvatur amylum &
niantur partes prædictæ, cum pa
petia in eis infuſa: Item Rec. fur
ris, pilorum caudæ equi an. ʒii. co
bure ſuper lamina ferrea ignita, &
nerem eorum miſce cum melle ro
ceo & inunge. Præſtans etiam hoc e
Rec. ol. viol. mucilag. coton. pi
gued. gallin. an. ℥i. lytharg. trag. a
ʒj. ceræ q. ſ. f. ungt. Et hæc quoq; ſc
ſuris auricularum conducunt: In ſc
ſuris pedum & manuum à frigore, c
nis cancrorum fluvialium, conduci
inunctus. cum axung. porci & anſeri
Item ℞ Lytharg. arg. præp. ℥ß. myrrh
rubr. ℥ß. Zinzib. alb. ʒj. ſaccar. albiſ
ʒiii. f. pulv. tenuiſſ. qui miſceatur cu
ol. olivar. ℥iii. Mell. ℥i. ceræ unc. ii. l
quefiant ad ignem f. unguent.

Vteri oſtiolum ſi moleſtent, quo
quandoq; accidit aut ex violento eni
xu, ob magnitudinem capitis infan
tis, aut etiam ex coitu, pudendo gran
diori facto, nec non & uteri ſiccitate
cum inflammato condylomate, pro
varietate cauſæ, variandum quoque
in medicamentis, in genere conducet

hoc

ne apozema Rec. Hord. mundi p. iij. l. lupul. Endiv. asplen. fumar. borag. etos. an. M. i. chamædr. chamæpyt. uinant. an. p. I. flor. cordial. sem. ig. maior. an. p. Iß. infundantur per oras 6. in libr. 7. aq. coq. vase cooper- , in fine adde fol. sen. unc. i. coletur cum sacc. s. q. fiat apozema clarum omatisatū drach. j. spec. diatr. sant.

A Laborioso partu cruor emissus q. clyst. uterino sistendus. Rec. fol. lantag. M. j. flor. & capitum ros. an. ii. coq. in s. q. aquæ ad medias co- t. unc. vi. adde pulv. sang. drac. bol. m. myrrh. thur aristol. an ʒß. vel mnia simul coquantur, contundan- r & per setaceum extrahantur addi- o ovi albumine, cum prædictis pulve- ibus ex lana madida f. pessus. Si verò ssuræ, siccitatem calorem ac pruri- um habeant, fovendus est locus hu- nectantibus, ut decocto carnis can- rorum fluvialium, Limac. Ranar. n. ʒii. hord. p. ij. malv. lentic. palustr. n. M i. sem. Lini ℥i. coq. in suffici- nte quant: aq. decocti ℥v. inijce per terinum clysterem, deinde uteri o- tium liniatur ungt. de ceruss. cum ca-

phura, vel alio, ex mucilag. sem. cyd[illegible]
malv. psyll. cum lacte caprino & but[illegible]
ro vaccino, aq. ros. sæpiꝰ loto, quod[illegible]
ardor & dolor fuerit magnus ℞ ung[illegible]
popul. ℥j. camph. ℈ii. ceruss. lot in a[illegible]
ros. ℈i. cum album. unius ovi ms. v[illegible]
utitor lacte muliebri cum saccaro v[illegible]
ungt. alb. cum caphura vel ung. pom[illegible]
phol. popul. an. unc. j. camphor. ℈ij. [illegible]

In Fissuris mammillarum Rec. o[illegible]
ros. ℥ij. pul myrob. citrin. ʒiiij. ceræ [illegible]
s. f. linim. Optimum est, quod confic[illegible]
tur ex mucilag. cydon. ac plumbo ust[illegible]
cum ol. omphac. ros. de salice ac v[illegible]
tell. ovor. aut cerotum lytharg. vel [illegible]
ovi vitell. assum, vino dissolvatur [illegible]
ceroto ros. misceatur. est etiam mir[illegible]
ficum sequens quod ℞ pomphol. lo[illegible]
plumb. usti ac loti an. ʒii. ceruss. l[illegible]
tharg. an. ʒi. gum. trag ℈iiij. thur. pul[illegible]
rad. symph. an. ʒii. terantur & cũ ung[illegible]
ros. excipiantur, cui si calor adsit ma[illegible]
gnus, adde succ. plantag. portulac. a[illegible]
centaur. ℥ß. & vitell. ov. assatũ. Com[illegible]
mẽdatur etiam adeps hirci cum ung[illegible]
ros. in mortario plumbeo agitatus a[illegible]
coloris mutationem.

Ad manuum scissuras, summæ effi[illegible]
caciæ hoc est. ℞ ol. de vitell. ovor d[illegible]

sem[illegible]

n. lini an. ℥x. adipis hircin. terebint.
t. an. ℥iii. thur. maſtic. an. ℥ß. reſin.
ni ℥j. aloës epat. ℥iiß. tapſi barb. fol.
ant caud. equin. an M. i. cōquaſſatis
contuſis omnib⁹ extrahatur ſuccus,
nc ſimul bulliant, ferè ad conſum-
ionē ſucci, colentur & adde lytharg.
r. & arg. an. ℥ß. ceruſſ. ℥iii. plumbi
i, tutiæ an. ℥ii. ms. agitentur in mor-
rio plumbeo per horas 2. ad coloris
utationē f. ungt. vel ℞ ol. ros. mell.
s. ceræ ℥i. myrrh. lytharg. arg. an. ℥ii.
ungt. Item ℞ chart. cōbuſtæ drach.
ol. ros. ℥iii. quod itidem valens, ad
iſſa labia, idem præſtat & ungt. po-
adæ. Quidam pro ſecreto hoc ha-
uit. ℞ cranij canini rec. mortui com-
ſti ac in pulv. redacti drach. iij. ol.
s ſ. q. in mortario plumbeo teran-
r ad inſpiſſationem : mirificum &
rtiſſimæ experientiæ eſt, præſertim
à ſiccitate malum oriatur, ſacculos
neos hordeo replere, in aqua coque-
& ita tepidos manibus tenere, aut
ſſuris per 9. dies applicare aut cer-
pulticula ex farin. hord. in lacte
octa: Quibus remediis ſi non cedant
ec. aq. vit. finiſſ. ℔. j. Merc. ſubl.
i. flor. æris ℈ß. album. ovor. num. iij.

omnia fortiter agitentur & pars alter
his diebus liniatur, ac imponatur Em
plaſtrum diachyl. commune, quo
ſemper geſtandum tranſactis aliquo
diebus, ſi granula apparuerint, locu
butyro recenti inungatur & brevi ſa
neſcet.

Rhagades ani, (qui propriiſſimè d
fiſſuris eius ſic dicuntur. Avic. Fen. 7
tert. tr. I. c. 12.) eadem tollent, quæ ſu
pra de ſciſſuris uteri ſunt relata.

Caput XVII.

DE SCABIE HVMIDA

PRæter enumeratas ſcabiei ſicca
ſpecies, affliguntur quoque, tum
lactantes, tum adultiores, aliis & hu
midioribus malis, in capite præſer
tim, quæ diverſa ſortita nomina, à di
verſo fluxionis modo: Ab anguſti
enim foraminum, è quibus ἴχωρ ema
nat, quidam ἀχῶρας, Pollux & Ale
ἰχῶρες xander ἰχῶρας dici voluerunt; qui
dam etiam, unum foramen ſeu unam
cavernam apparere atq; ab ea humo
rem aquoſum manare tradunt, und
& nominis derivationem, ἀπὸ τοῦ χώρ
ἀχῶρες καὶ ἀστερητικοῦ μορίου deducentes ἀχῶρε
appel

appellant: Maioribus foraminibus cutis si pertundatur, & humor effluens lentus, Mel referat, κήρ⸗ιον, Favus, sive μελικηρὶς nominatur. Avic. L. 4. Fen. 7. tract. 3. c. 1. Saphati, quibusdam Lactumen, quod pueros & infantes potissimum infestare soleat vocatur, germanis ein fliessender Haupt⸗Grind/ vel simpliciter der Grind am Kopff dicitur. In vermiculi modum vestes erodentis si serpat, Tineæ nomen reportavit, vulgus den Erbgrind appellavit.

κήριον
Favus
μελικηρὶς
Saphati
Lactumen
Fliessender Hauptgrind.
Grind am Kopff.
Tinea.
Erbgrind.

Sunt autem dicta mala nihil aliud, nisi ulcera quædam capitis non solum cuticulam, sed & cutim ipsam pertundentia, & humore misto, qui partim tenuem serosumq; & mordacem, partim verò crassum succum in se habet, orta.

Species ex superioribus patent, de iis quoque consuli poterit capi vacc. L. 1. c. 4. p. 15. nisi quod Tinea humida, achores & Melicerides includat: altera verò sicca dicatur, in qua nihil vel parum emanat; Lupinosaque aliquando appellatur à colore & figura lupino simili, ex qua veluti cortices,

Tinea humida.
Tinea sicca.
Tinea Lupinosa.

ac squamæ quædam decidunt, inte-
dum cineritiæ, interdum nigricante
maiore tamen ex parte cineritiæ &
bæ, minusq; siccæ & duræ, sed lento
cuiusdã seu visciditatis participes:
altera specie, furfuracea quædam a
scedunt, eaq; tenuia, nonnunquan
etiam aliquantulum crassiora.

Causa. Hoc vitium oritur ex humore m
lancolico pravo & vitioso, cui aliqu
bilis vel acris alterius alicuius hum
ris est permixtum, qui ad cutim cap
lis tectam effusus, eam unà cum rad
cibus pilorum erodit ac corrump
cuius humoris origo est, ut plurim
ex pravo sanguine materno, quo, du
infans adhuc in utero gestaretur, n
tricbatur, vel ex vitioso utriusque, v
alterius saltem parentis semine, c
postmodũ edito in lucem, maiore
occasionem generandi præbet, pra
ac vitiosa vivendi ratio, usus item c
borum vitiosorum, vitiosa deniq; i
ternorum viscerũ constitutio ac ten
peries, ac neglectus quoq; ipsius co
poris cultus, unde hoc malũ plerun
pauperculos infestat, qui propter pr
vitatem victus, & cibi vitiosi usum

caco

[c]acochymiæ nutriculam, attrahunt [i]bi pernitiosum istud malum.

Diagnostica. Cognoscitur verò malum à pruritu [m]ordicante, à materia ex foramini[b]us emanante, à pediculorum multi[t]udine, & etiam à vermibus aliquan[d]o sub crustis generatis: in processu [e]xhalat fætor odorq; teterrimus: sig[n]a sanguinis erunt in loco rubedo subobscura, calor, dolor, pruritus, & [a]liquale virus effluens.

Prognostica. Achores & Favi difficulter & ægrè sanescunt eò, quod pituita bili mixta, haud ita facile digeri discutiq; ac evacuari queat, propter suam crassitiem, pueri quoq; medicamenta necessaria haud ita facilè admittant & diætam cõvenientẽ minimè observant, quòd si autem non statim curentur, in alopecian & ophiasin degenerant, atq; sæpe numero non solum cutim, sed etiam cranium corrodunt. Favi, puerulis quoque sunt familiares, siquidem facilè humores pravos acquirunt, propter insignem ingluviem, vel etiam lactis improbitatem, vel ob pravitatem sanguinis collecti in utero materno, unde postmodum gestationis tempore multis replen-

tur excrementis, quæ natura statim
ubi fuerit in lucem editus partus, e
purgare conatur, præsertim per eiu
modi partem, quæ est à naturâ, hum
diss ma & aliàs pituitosis, aliisq; pr
vis excrementis referta: adultior
hoc vitii genere correpti, longè peiu
se habent ipsis puerulis. Vterque h
morbus, malè vel tardè curatus, in
Tineam longè peius vitium de gen
rat. Tineæ verò non solum perdiffic
lis est curatio, sed etiam neglecta
fuerit, & vetustius jam factū malum
incurabile ferè existit; idcircò satiu
est ab ipsi⁹ curatione abstinere, quàm
cum dedecore sanitatem polliceri: ta
metsi etiam curetur, nihilominus: ta
men post se relinquit, quandam capi
tis deformitatem, ob pilorum priva
tionem & arearum multitudinem.
Nam ubi diutius protrahitur eius cu
ratio, degenerat tandem ad incurabi
lem ophiasin & alopeciam.

Pulsus & urina.

Extremitantes quoniam malum
occupat, nihil aut parum in interio
ribus visceribus mutatur nisi à con-
ceptionis puncto, eadem fuerint in-
fecta, ex qua infectione sanguinis of-
ficina

ina perturbata urinam causat quã-
que tenuem ad albedinem vergen-
n, quandoq; crassam & turbidam,
c non & pulsum languidum, non-
nquam serratilem, ob humorum
rimoniam arteriam ferientem.

In utero contractum quando ma-
m, critico modo peccantes humo-
s, à nobilioribus partibus, quas na-
ra tueri conatur, ad exteriores & ig-
obiliores protrudit, hinc in capitis
ute, vel copia, vel tenuitate, vel viru-
entia graviore, modò achores, modò
avos, modò Tineam excitat.

Curatio.

Lactantium ferè puerorum malum
esse supra demonstratum, antequam
gitur curatio suscipiatur, primò om-
nium nutrici proba victus ratio ac
purgatio erit præscribenda. Diætæ
ratio petatur ex D. Herlicii libello de
cur. gravidarum, puerperarum, & In-
fantium c. 14. p. 64. item c. 29. p. 296.
& seqq. Necessitas si urgeat sic eva-
cuari poterit ℞ El. Lenitiv. ℥iii. Syr.
Ros. Sol. simpl. ℥iß. Aq. fumar. bu-
gloss. Ros. an. ℥. semis. f. potio, pro
circumstantiarum qualitate reiteran-
da. Adultiores autem si fuerint pueri,

eadem diæta institutâ purgandi
manna, vel syr. diaser. exhibendo
sum per aliquot dies singulis matu-
nis, per unam aut alteram horam, an-
tequam quicquam comederint, ad
cochl. dosin, semper adaugendo, n
quidpiam effecerit medicamentu
vel si fuerint validiores pueri. R
syr. diaser. unc. ij. dissolve cum dec
cto senæ q. s & detur 2. horis ante
bum quod reiterari poterit post 3.
4. dies: vel Rec. Rhab. El. ℈iiß. infu
dantur in jure pulli macri ℥ii. ma
facta expressione detur ante cibum
At si non usque adeò vehemens fu
rit malum, licebit ad topica medic
menta statim ab initio progredi,
missa corporis purgatione, debe
autem esse repellentia, sed moderat
item discutiētia seu attenuantia cra
sitiem & lentorē humoris; Nam pe
culosum in tenellis puerulis, usus r
percutientiū, eò quòd horum capit
sint refertissima humorum, quam c
rem, abraso prius capillo, abluatur c
put lixivio, in quo decocta fueri
myrt⁹ vel lentes, aut lupini amari cra
sè triti, idq; duabus vel 3. vicibus, à l
tio.ne & exiccato corpore inungatu
loc

cus affect⁹ seq. medicamẽto ℞ succ.
ccar. myrthi, si possit haberi, fol.
br. salicum & polygoni an. unc. j. il-
natur locus affectus vel applicetur
alva in vino cocta ac probè pistata
ui addatur farina hordeacea, quibus
obè simul subactis applicẽtur capiti
el ℞ cortic. granator. lytarg. tutiæ,
n. drach. j. sem. ol. ros. ℥ß. ping. anseris
ceto lotæ f. ungt. quo illitæ petiæ te-
uiss. applicentur capiti & imponatur
ucupha ad melius retinendum. Sanie
utem adhuc nimia ex achoribus pro-
luente applicetur hoc medicamentũ.
℞ terr. Lemniæ, cymol. samiæ, pom-
phol. spod. spum. arg. cadm. an. ℥j. in
tenuiss. poll. redacta & ol. ros. omph.
excipiatur & illinatur affectus. Quidã
abluunt caput cum aceto & desuper
spargunt pulverẽ tartari, vel inungunt
locum cum melle & lavant caput a-
qua dulci. Quod si æger humidę fuerit
temperaturę & mollis, abluatur caput
aq. mellis & postmodum inunge tali
℞ ol. ros. ℥ij. fuligin. furni ℥ß. cer. q. s.
liquefiant ad ignẽ. Idem præstat char-
ta combusta, mista cum acęto & calce
lota. Expertũ & hoc est. ℞ Lyth. bac-
car. laur. an. ℥iij. terantur cum aceto &
ol.

ol. myrt. Consulatur præterea C
vacc. L. 1. c. 4. Enchirid. Andr. C
stian. Ripensis L. 4. sect. 1. c. 3. Io.
gault. L. 1. c. 13. de tum. præter n
Aët. tetrab. 2. serm. 2. c. 68. Fu
Meth. Med. L. 1. c. 5. Nicol Piso l
c. 5. Cum decocto fol. salicis pa
tar. virid. bliti albi & lentium, si
put abluatur, & post ablutionem p
dict. ungt. aliquo inungatur loc
plurimū profuisse ipsa testabatur
perientia.

In Tineæ curatione primò om
observandum ne statim ad topica
recursus, sed benè præparandus h
mor, isq; ut melius educi, alioque
velli & derivari queat, reiterata p
gatio conducet, quæ parabitur ex p
coch. & aggregativ. & confect. H
mech. cum syr. diasen. melancolia
peccaverit: tenuioris fortunæ hom
nibus: tab. diat: cum Rhab. eru
commodo: facta universali purgati
ne, ipsum quoque caput seorsim, E
hinis vel apophlegmatismis vel m
sticatoriis, per nares vel os expurga
dum erit, à quibus omnis causa co
iuncta tollitur. Sed in hoc affect
con

mmodius per os ducere, eò quòd
via sit aptior crasso humori ex-
gando, & commodissimè fit per
garismum seq. ℞ passul. exacinat.
. j. ficuum num. 9. Hyssop. orig.
gloss. borag. an. M. i. coq. in s. q.
in colat. unc. viij. dissolv. Mell. ros.
at. Syr. capill. vener. bugloss. an.
c. j. Ex hoc medicamento singulis
tutinis gargarizet ægrotus aliquã-
in ore tenendo per aliquot dies.
Errhin. videatur Wecker. antidot.
c. L. 2. sect. 11. vel paretur hic pulv.
c. sem. Lolii, nigell. Helleb. alb.
. ʒij. pip. long. ʒi. Herb. salv. roris-
ar. beton. an. ʒijß. f. pulv. naribus
trahendus: quòd si aliqua plethora
cochymiæ mixta fuerit, vena me-
a dextri vel sinistri lateris, prout vel
jecore, vel à liene suam originem
uxerit malum, aperienda erit, & san-
uis haud in magna copia educen-
us: cucurbitularum quoq; usus fre-
uentior esse debet; & melancolicus
uccus, per hæmor rhoides, quibus
onsuetæ sunt, singulis mensibus edu-
endus, si fortè aliquando ex consue-
o fluere desierint, hinc ad reliqua de-

veni-

veniendum. Et quidem evellendi pi
aut psylothro tali, ℞. calcis vivæ ℥
Auripig. unc. j.ß. fecis vini ustæ, (wei
aschen) unc. j. cum aq. tepida in mort
rio plumbeo trita ad linimenti red
gantur formam, ex quo fiat capitis i
unctio, cuius acrimonia vel opio, v
ungt. dialth. popul. leniri & corri
poterit: plures formas vide apud W
cker. in Antidot. spec. L. 3. Evelluntu
quoq; pili seq. tropace; ℞ Amyli unc
NB. ij. farin. frument. unc. j. Resinæ unc.
cum aq. decoq; ad modum pulment
quo imbuantur 6. frusta lanea per no
ctem, quæ manè quæq; seorsim ablat
radicitùs pilos tollunt, post inunga
tur locus seq. linimento Rec. ovum
ad duritiem coctum, butyri non salit
tantundem super prunas coquantur
ad formam unguenti. Quidam ex te-
la xylina & pice nigra liquida tropa-
cem componunt, quem capiti impo-
nunt calidè ad octiduum gestandum
Bechhauben. (vulgò die Bechhauben) quibus ela-
psis, vi ac subitò quoad fieri potest,
unà cum Eschara sive crusta pilos a-
vellunt, quod si autem ægrotus deli-
catior fuerit, vel eiusmodi picationē

susti-

inere noluerit, pili taliter corru-
volſella eruendi, ſed prius caput
lotione humectandum cruſtaque
3. vel 4. dies emollienda: Rec. fu-
r. Lapath. acut. an. M. i. Rad. alth.
. ij. flor. camom. furfur. an. p. ij.
. lin. unc. j. ß. lupinor. unc. iij. fa-
. unc. iiij. quibus omnibus benè
ntuſis coq. in ſ. q. lixivii ex cinerib⁹
mentorum vitis confecti, iſto lixi-
lavant caput ſingulis diebus 2. vel
icibus in die. Exiccato capite inun-
nt ſeq. ungt. ℞ lardi liquefacti ℔ j.
. heder. fumar. oxylapat. an. M. ij.
laur. unc ij. terebinth. pur. unc. j. ß.
maſtic unc. j. ſucc. braſſic. levis unc.
. omnibus ſimul contuſis ſtent per
. horas in aliquo loco calido, poſt-
odum cocta ad conſumptionem
ccorum, traijciantur per ſetaceum,
i refrixerint, ſerventur uſui, quibus
ungatur caput.

Alii verò recens adhuc ſi fuerit ma-
m, pilis evulſis panno lineo aſpero,
l pulv. ſæpiæ & nitri æquali quanti-
te ſimul mixtis, locum affectum va-
diſſimè fricant, deinde cum decoct.
mom. bet. & fumar. abluunt, hinc
iccant ac ol. amygd. dulc. vel ol.

nuc. vel ping. gall. inungunt. Alii ru
ſus in ſimili caſu ac tinea mitiore, vo
ſella evulſis pilis, caput prædicto pu
vere, valenter fricant, ac altera quo
die, ſeq. decocto lavant. Rec. Ra
bryon. lilior. alb. an. p. ij. fol. mal
oxylap. fumar. an. M. i. coq. in ℔
aq. ad conſumpt. 3. part. facta expre
ſione addatur vini albi cyathus unu
Hoc ipſo decocto altera quaque di
abluto capite intermedio fricant
depilant, deinde exiccato cum ol.
mygd. & cæteris dictis inungunt.

Alii Tineam pertinacem ſeq. mo
dò tractant. Primò omnium locu
affectum ſacrificant profundioribu
plagis, hinc cataplaſma ex farina lu
pinorum, in aceto coctum, capiti im
ponunt, remedia iſta continuando a
perfectam uſq; ſanationem, cuius ſig
num eſſe volunt, ſi cruſtæ apparean
albæ, rubedo namque contrarium
oſtendit. Alii ſeq. medicamentum
mirum in modum commendant. ℞
cantharid. pulveriſat. drach. ij. ſulph
unc. ſemis. cortic. nuc. unc. ij. ſinap
Myrrh. an. ℥j. in tenuiſſimum polli
nem redacta excipiantur melle & ace

te

o, applicentur capiti, retinendo per
pacium unius diei: cataplasmate au-
em amoto, superponantur folia cau-
ium calefacta per 4. dies, donec om-
is aquositas sit probè extracta & fæ-
or ex toto ablatus. Notanda tamen
t hæc Regula: in psylothris, huic ‹‹
morbo medicamentis appropriatis, ‹‹
emper miscenda Emplastica, vim ‹‹
rodendi & urendi, quæ contempe- ‹‹
ent, cuius generis sunt succus oryzæ, ‹‹
el ptisanæ vel amylum.

Tutissimus & felicissimus, huicq; NB.
malo accommodatissimus processus
ic est: Rec. vitellum ovi ad duritiem
coctum. Mellis unc. j. simul cocta ad
inimentum molle, hoc inungatur
niversa Tinea Emplastri modo, sin-
gulis 24. horis renovando continuan-
doque ad dies 4. vel 5. donec Tinea
mollescat, postmodum lavetur lixi-
vio forti, in quo bullierit sat bona
quantitas tartari permittatur caput
per se exiccari, quo facto, tegatur i-
dem vitta, post 24. horas reiterando
lotionem seq. lixivio. Rec. Lixivii
communis 3. vel 4. parati, coq. inseq.
herbas. Ligustic. absynth. salv. ca-

mom. betonic. an. M. j. Rad. Rumic
ſive lapath. unc. j. Rad. Lapp. Maior
unc. j. Bacc. junip. ℔. ß. poſt ebulli
tionem unam atque alteram adijc
ſalis Petr. unc. iij Alum. unc. j. vitrio
unc. ij. ſulph. unc. iij. Lytharg. unc. v
hoc abluatur caput, quo exiccato in
ungatur flor. Antimon. cum tartar
& ſale Petr. præpar. & ol. nuc. ad li
nimentum paratis. Reliquos curand
modos addiſces ex Foreſto L. 8. ob
18. ſect. 1. Fuchs. L. 1. Meth. Med. c.
Rondel. c. 4. L. 1. Paræo L. 16. c. 2. ca
pi vacc. L. 1. c. 4.

CAPUT XVIII.

DE CUTIS EXCORIA TIONE.

AFfinis ſcabiei eſt cutis exco
riatio, in qua non ſolum ἐπι
δερμὶς læditur & aufertur, ſe
etiam vera cutis, quaſi abraditur &
abſcedit, vel etiam avellitur, cuiu
ſpecies, ex cauſarum variatione, ſu
hauſerunt nomina.

Solent enim calciamenta nonnun

quam

quam strictiora, & crassiori filo contexta, ligaturæ quoque arctiores, interdum cutim excoriare, hocque malum Attritio nuncupatur: sic & diuturnior decubitus, eandem inducere potens est, unà cum incauta contusione, vulgò dicitur, **ein Fäll gangen oder gestossen**/ ex diuturno vero decubitu vulgus dicere solet, **hat sich auffgelegen.** In Equo strigoso, tabido & excarni, facta equitatio, ut & Ephippium incommodum, nec non Equi durus ingressus, Sphincterem Ani quandoque atterit, & Intertrigo nominatur: vulgò dicitur **der Wolff: der hat ein Wolff geritten.** Vrina quin etiam acrior puerorum, (ob eorundem teneritatem, maxima ex parte circa femorales musculos interiores, tum propter frequentiorem mictionem, tum diuturniorem decubitum, inquietudinemque) dum cutim erodit, vulgò **Frätte oder Seere** nuncupatur.

Attritio.

Fäll/ gehen auffligen.

Intertrigo

Wolff.

Frätte Seere.

Læditur quoque cutis, ustionibus, quas græci ἐπίκαυμα vocant, fiuntq; tales ustiones, aliàs superficietenus,

ἐπίκαυμα.

epidermide duntaxat inusta, alià profundius etiam penetrat: prio-

Causæ Ambustionũ.

ris generis ustiones fiunt, ex casu in ignem, ex profusione olei, vel aquæ ferventis, plumbi, stanni, vel etiam pulvere bombardico, item cauterio-rum actualium applicatione, nec non & cauteriis potentialibus, aliisq; medicamentis potentiâ urentibus, cuius generis urtica &c. Tandem quod Arist. 8. Hist. animal. c. 17. de senecta anguium refert, verno & autumnali tempore dum tota exuitur: idem in convalescentibus & à morbis resurgentibus evenire testata est experientia multoties; per morbi enim curriculum, naturæ infesta, ad cutim transmissa, præsertim in pedum plantas & manuum volas, nonnunquam etiam in reliquas artuum partes priorem & veterem cutem anguium more, exuunt, sub illa novâ generatâ: vulgus in-

Haut abgehn

quit die Haut gehet jhm ab.

Prognostica.

Causæ cùm sint manifestæ, & ipse morbus signis ulterioribus opus non habet, nec gravius quicquam portendunt, nisi Ambusta neglecta in maligna ulcera, quòd degenerent aliquan-

do

Pulsus & uxin.

o. Eadem & pulsus, celeriores & rinas rubicundiores reddunt: nihilque quàm incuriam judicant postrema tamen species, Sanitatis indicium st non postremum.

Leviora licet videantur mala, actionem tamen non parùm offendunt, oq; medicam opem implorant.

Curatio.

Attritioni ex calciamentis ortæ, primùm causæ remotio cōducit, quæ sine observatione diætæ, solâ cheirurgiâ tollitur, loco inuncto sævo cervino vel hircino, vel etiam ungt. de cerussa, ol. vitell. ovor: quæ conducunt quoq; longiori ex decubitu factæ attritioni, rubore tamē conspecto, succus plantaginis cum ol. rosarum mixtus erit usurpandus, & folia vitis viridia, pistata loco affecto imponenda, & duriora stragula mutanda, quidam ad calorem vitandum, pellem cervinam vel corium rubrum Borussicum substernunt. Ex urina puerulí si affligantur, locus aq. rosac. primum eluendus, sic enim acrimonia retunditur, recentia quoq; linteola sumenda & partes affectæ muniendæ: Ipsa autem excoriatio, pulvere amyli con-

Für das auffstigen.

Frätt der Kinder.

ſpergenda, vel farinâ fabarum, item farina panis: locus ſi rubicundus appareat, ungt. albo erit inungendus vel mucilag ſem. cydon. aqua roſar. exacta.

Intertrigini ſuccurrit candela ſeba cea accenſa ſeuvo deſtillante, anus inungendus, vulgus ſolet locũ inungere, pinguedine canina, item loca iſta inungenda ſunt manè ſevuo hircino ante iter, firmat enim cuticulam, ne per attritionem lædatur: plura recenſet Aët. tetrab. 4. ſerm. 2. c. 6. & p. 896.

Ambuſtiones. De Ambuſtionibus perelegantem conſcripſit libellum Guilielmus Fabricius, qui diligenter evolvendus. Generaliſſimus & communiſſimus modus iisdem ſuccurrendi hic eſt: puſtulæ quam primùm aperiendæ, ac humor concluſus effluere concedendus, ne diutius in loco concluſus acrimoniam acquirens, carnem ſubjectam corrodat, & ulcera cava efficiat, quibus apertus loco affecto ſeq. uſu experta. Lardum ablutum in tenues laminulas diſſectum, figantur in feru ligneo & in 2. ſingulas taleo-

la:

is interponatur folium lauri viride
hinc feru lignei apex incendatur, per-
mittaturque, ut unâ cum lardo & fo-
liis excandeſcat, ſupponendo patel-
lam, qua excipi poſſit illud pingue,
quod ex incenſo lardo deſtillat, quo
poſtmodum exulceratus locus erit
inunguendus ad perfectam uſque ſa-
nationem: oleum item Hyperic. cum
calce lota mixtum efficaciſſimum
eſt, in quavis uſtione, etiam à pulve-
re ſclopetario nata: vel Rec. calcis
decies lotæ unc. iij. ol. ros. ceræ, ce-
ruſſ. optimè in aq. lotæ, vel in lacte
alicuius animalis, ſcilicet capr. an.
unc. ij. camphor. ℈ii. f. ungt. quo
panniculi linei inuncti, affecto loco
applicentur Balſamina poma, ſeu bal-
ſaminæ fructus in ol. amygd. dulc.
aut è lini ſemine expreſſ. & ad u-
am quanque ol. libr. liquid. fernic.
addita & in B. M. aut fimo equi-
no macerata, medetur ambuſtis tàm
ab igne, quàm ab aqua generatis.
Conducunt quoque ſuccus portulac.
plantag. burs. paſt. lactuc. ſolan. vel

carundem aq. destillatæ cum ovorum albumine agitatæ: Si fortè nil horum præstò fuerit, conijciantur pedes vel manus adustæ in acetum fortissimũ in quo retineantur, dum omnis dolor & calor quieverit, quòd si autem in aliis partibus fuerit ambustio, intingantur panni linei in aceto madefacti nec expressi, hoc enim medicamentum dolorem tollit, fervorem compescit & vesicas fieri prohibet: succus item ex foliis & baccis hederæ plurimum convenit in hoc vitio, quemadmodum & raparum, vulgus magni facit fomentationem ex brodio brassicæ vel raparum sale condit: Herbæ quoq; prædictæ virides pistatæ & impositæ, vel crudæ, vel in aqua, vel in vino, cum oleo communi vel rosac. & adipe suillo prius coctæ: cortex item viridis sambuci, vel foliola tenuiora viridia, pistata & imposita. Album en & vitellum ovorum, cum ol. ros. & succ. solani vel plantag. agitatum prodest, vel applicetur seq. Rec. album. ovor. num. iij. ol. ros. unc. ij. aq. unc. j. simul omnibus conquassatis, panniculi inde madefacti loco ambusto

Krautwasser. compust.

...io applicentur; transacto princi-
...id est quarto die, loco albuminis
...orum, luteum ovi cum prædictis
...quassetur, vel lactuca cum sale
...a, imponatur. Oleum item ex ovo-
...n vitellis, vel ol. Lini in aq. Rosar.
...nymph. ablutum & applicatum
...ducit plurimum, sic & lac huma-
...n vel vaccinum cum oleo & aq.
... mixtum. Commendatur quoq;
...quam præstantissimum medium,
...parum succus expressus, vel ipsæ
...pæ crudæ, cum sale pistatæ ac im-
...sitæ, conferunt, sed hoc medio u-
...dum, statim à principio inustio-
..., cute adhuc integra existente &
...ndum excoriata, secus enim pluri-
...um noceret. Profundior autem &
...tumacior si fuerit ustio, Eschara
...rificanda erit profundius, ut faci-
...r pateat ingressus emollientium
...edicamentorū, ablatâ crustâ, erunt
...ui abstergentia cum exiccantibus,
...d citra omnem acrimoniā, ut ungt.
...b. Rhas. vel Rec. ungt. alb. camph.
...nc. j. Tut. præp. Lytharg. ceruss.
...omphol. an. ℥i. terr. sigill. siles. ℈ii.
...lc. decies lot. ℥ii. f. ungt. vel Rec.

 calc.

calc. viv. aq. frig. decies lot. ℥j. ung
ros. butyr. rec. ſalis experti an. ℥jß. v
tell. ovor. num. iij. f. mixtio.

Dolor immanior ſi fuerit, demu
ceri poterit mucilag. ſem. lin. vel pſy
cum aq. ros. extr. addito pauxil
camphoræ vel Rec. Mucill. ſem. Li
& cydon. an. ℥ij. vitell. ovor. num. i
ms. & loco inuſto impone ſæpius r
NB. novando. Item ℞ Lytharg. ℥iii. ac
vini quart. j. coquantur lentè in ſ
tag. ferr. donec. acetum guſtui redd
tur dulce, tum ſemota ab igne, ac
tum ſeparetur, ad uſum, reſervatis r
liquis. Rec. huius Aq. ℥i. ol. oliv
vel lin. aq. Rapar. cannab. papav. ui
us vel alterius unc. i. vel plurium ſim
mixt. an. ℥i. cum ſuperiori aq. coc
leari frigidè mixta donec albi un
formam recipiat, ambuſtio inung
tur & folia braſſicæ vel olerum co
mun. imponantur, bis in die reitera
do, donec ambuſtionis locus alb
reddatur, calor & tumor reſideant
expirent; tum ℞ Lyth. ceruſſ. an. ℥
ol. olivar. ℥iß. f. ungt. quod int
ctum, malum torrefacit novamq
ſubtus cutem generat.

Ex sclopetario ambustio facta si Büchsenbr.
rit ♃ super. aq. ℥i. in qua dissolv.
s petr. ʒi. camph. ℈i. quæ dissol-
da in ol. oliv. calido, mixtis probè
nibus f. ungt. liquidum, quod ca-
è vulneri per siphonem inijciatur,
urunda imbuatur balsamo vulne- NB.
i, qui sic paratur. Rec ol. oliv. ℔ ß.
rebinth. ℥iiij. vini alb. opt. Mens.
flor. Hyperic. M. iiij. flor. tapsi M.
ros. rubr. camomill. an. M. 1. cent.
n. M. ß. flor. chelid. M. ß. prunell.
c flor. sophiæ M. i. abstrahatur vi-
m per alembicũ in cineribus (Nam
Baln. non ascendit propter oleum)
inde exprimatur oleum à floribus,
ponantur rursus recentes flores, ad
lem digerantur per mensem. Hic
lsamus est potentissimus in omni-
is vulneribus : turunda muniatur
mplastro sticticoCrollii non reiecta
otione vulneraria.

Si quis dormiens amburatur in pe-
ibus vel manibus sive brachiis, ita ut
aro corrugetur, inungatur locus ru-
ens, ungt. posteriori supr. rec. ex lyth.
t ceruss. parato, mortificata verò pars
inun-

inungatur seq. Rec. vitell. ovi uni
ad duritiem coctum, Mell. unc. j
ungt.

Ex aqua fervida, facta excoriati
eam sic inunge Rec. Excrem. vacci
rec. ol. lin. ℔ j. ms. in sartagine
formam ungt. quo affectus locus t
inungatur in die, leviter tecto corp
re, ne interiora quoq; incensa, mag
urantur: dictus modò processus, p
3. dies continuandus, quibus finiti
per triduum quiescendum, quo ter
pore corpus vivido colore florens, c
lini perfundatur & aspergatur pul
baccar. laur. hocq; singulis reitera
do diebus, ad perfectam usq; sanati
nem. Internè exhibeatur Magist. c
rall. rubr. ocul. cancr. terr. sigill. a
℈i. Aq. flor. til. unc. ij. vel unc. iij, qu
potio internũ fervorem expellit, co
roborat, & præcavet symptoma
graviora. Potum quotidianum se
compositio sublevabit. Rec. spirit. v
triol. ℈i. syr. limon. Nympheæ a
unc. iiij. Aq. font. Mens. ij. de quo
cundum appetitum bibat, reddit a
vum apertam avertitq; reliqua mal
Mirificum & hoc est. Rec. ol. oli

un

. iiij. in vitro ſatis amplo, infunde
uot gut. acet. ros. vel acet. ſam-
. agitentur ad ung. albi conſiſten-
n uſque, hoc ungt. inungatur ma-
. Aët. tetrab. 1. ſerm. 2. c. 116. ſter-
ovillum mixtum ros. cerato, am-
is commendat: ſelectiora enu-
rat tetrab. 4. ſerm. 2. c. 64. Ambu-
quoq; profuiſſe perhibetur muci-
ſem. cydon. cum aq. calida colle-
& illita. Marcellus hoc compoſi-
n tradit. Panniculi melle imbuti
rdei ſucco irrigui, combuſtique ci-
is Rec. ʒviij. ceruſſ. drach. iiij. bu-
. drach. viij. cer. ſev. hirc. ungt. ro-
. an. ʒxvi. ms. plurima peti poſſunt
Foreſt. obſ. cheirurg. obſ. 16. p. 69.
eqq. Gordonius portulacam cum
rdei farina cõmendat, proficuum
oq; eſt ungt. diapalma dictum, cu-
deſcriptionem hanc tradit. Rec.
ipis veteris. h. e. axung. pondo duo
veter. lytharg. an. pondo iij. calci-
l. unc. iiij. adeps ad ignem liquetur
per colum deſtilletur, cui reliqua
miſcentur, hinc confecta in caca-
m, ramulo palmæ arboris moven-
r; oportet autem, ut ramulus ſit re-
cens,

cens, habens hinc inde portiuncul
foliorum contuſas, ut pharmacum
ſucco ſuo inficiat: proinde tenuia pa
mæ fragmēta inijcere oportet, don
medicamentū cerato conſiſtentiam
ſimilem habuerit: nam ſi inter init
immittas, ſuccus ipſorum, quem m
nere volumus, ex decoctione conſ
metur.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE CVTIS AFFECTIBV
Liber Secundus.

Caput I.

DE VLCERIBVS EORVMQVE divisione generali.

A Naturali συμμετρία humores al
errantes, vel mordacitate, vel pu
tredine infeſti, corporis excitant ab
ſceſſus, qui aliis ulcus, græcis ἕλκ@
germanis Geſchwär oder Ayß/quibu
dam etiam ἀπόστημα, vulgò Apoſtem
nuncupatur: Sunt autem ulcera con
tinui ſolutiones ex quibus ſanies &
purulenta quædā colluvies effluens
modò internam corporis partē co

rodunt

ūnt, modò ad cutim detruſa, ean-
[illegible] depaſcunt: Internorum plurima
[illegible]era, nunc de Externis in cute appa-
[illegible]ibus ſermo noſter pauca recen-
[illegible]t. Variantibus autem cauſis, va-
[illegible]tur & ulcera, quæ pro illa diver-
[illegible]e, diverſas etiam acquirunt diffe-
[illegible]ias & Nomina.

Vlcerum diviſio.

Generaliſſimè aliud vocatur Sim-
[illegible] aliud compoſitũ. Simplex id in-
[illegible]igendum, cui nec affectus alius ul-
[illegible] nec ſymptoma ullum eſt compli-
[illegible]um, & hoc vel planum ſeu ſuper-
[illegible]arium, profundum, magnum, par-
[illegible]n, breve, longum, latum, Angu-
[illegible]m.

A Figura nominatur aliud, rectũ,
[illegible]liquum, pampini modo retortum,
[illegible]mi ritu uncum: item aliud, recens,
[illegible]ud inveteratum dicitur.

Ratione partis occupatæ, appella-
[illegible] ulcus auris, narium, oculorum,
[illegible]s, faucium, pulmonum.

A cõplexu cum morbo vocatur ul-
[illegible]s, dyſcratũ, phlegmonoſum, Eryſi-
[illegible]latoſum, Gangrænoſum, cancroſũ,
[illegible]tridum, cavum, ſupercreſcens, pha-
[illegible]dænicũ. Symptomatis reſpectu, cru-
cians,

cians, dolore vacans, purum sordi[...]
saniosum, cruentum: item cacoc[...]
mum cacoëthes, Rheumaticum, [...]
παρὸν græcis, arrosum.

Νόμη, quid.
Νόμη vocatur putredo, quæ ad sa[...]
partes distribuitur, huius species [...]
Vlcus νομόδες quid.
phagedœna: ulcus νομόδες, con[...]
dens carnem subjectam & circum[...]
tem corrumpens.

Vlcera chironia & telephia quæ & qualia.
Chironia & Telephia, sunt spec[...]
phagedænæ: illud, quoniam eius m[...]
lignitas chirone medico indigere [...]
detur: Hoc, quòd Telephus eo fue[...]
vexatus, nomen sortitum est: su[...]
autem antiqua & difficilè ad cica[...]
cem venientia ulcera. Celsus tame[...]
chironeum vocat ulcus magnum[...]
non serpens, doloris modici oras [...]
as, callosas, tumentes habens, sine [...]
flammatione quidem & periculo, t[...]
difficilè sanescens.

Πλάδαρα. quæ dicantur.
Sunt & quæ πλάδαρα, græci [...]
cant, id est laxa & mollia, & q[...]
Δύσωδα, quæ
δύσωδα id est malè olentia seu f[...]
tida.

Κόλπος, quid in
Κόλπος sinus nuncupatur, in q[...]
adiacens cutis, est à subjectis corpo[...]
bus adeò separata, ut adglutinari [...]

ha[...]

ad facilè possit. Quod si in totum
...sa fuerit, ita ut lacernæ similis vi-
...atur, ῥακώδεις, id est lacernosum di-
...ur, ab Avic. verò Absconsio & ca-
...na: si flexuosum sit, græci vocant
...όνωμα, latini cuniculosum σύριγξ
...est Fistula, dicitur sinus, qui obcal-
...t, per metaphoram ut inquit Pau-
..., à fistulis, quæ ex calamis fiunt:
...sus definit ulcus altum, angustum,
...losum.

ulceribus eius 3. species tres. 1. dicitur ῥακώδης 2. ὑπόνωμα. 3. σύριγξ.

Est etiam apud celsum Thymii
...entio, ulceris pessimi, ex carcino-
...ate facti, & quod tolli non potest,
...d curationibus irritatur, Nostri can-
...um ulceratum appellant.

Cancer ulceratus.

Meminit & inter mala ulcera cel-
...s, Ignis sacri, duas eius faciens spe-
...es, & utramque serpentem minimi
...ntum periculi inter ea, quæ serpunt,
...d quæ propè difficillimè tollantur,
...detur autem duabus hisce speciebus
...ompræhendisse, herpeta comeden-
...m & φλυκτινώδην græcorum, for-
...icas corrodentes vocant arabes. Sed
... Erysipelas exulceratum: Mentio
...t huius formicæ & apud Avic. c. de
...runa & igne persico.

Ignis sacer.

In ulcerum numerum referuntur Therioma vulgò der Afel: ulcus palpebrarum, vulgò der Wörner/ paronychia, der Wurm am Finger: parotis ulcus juxta aures, ulcus digitorum, der Assel/ Grattel Dachs: carbunculus, Lupus der Wolff/ cancer, Ignis persicus, wild Fewr: Exulceratio radicis unguium, Nagelschwärung: aphthæ, die Mundfeul/ variolæ Durchschlecht/ Kindtsblatern/ Parpeln/ Bocken/ ἐγκανθὶς Augenschwer. Bubones Luis venereæ, die Frantzosen/ pestilentiales, die Pestilentz Beulen: de quibus nunc singulis ξὺν θεῷ dicemus, adjectis etiam iis Exulcerationibus, ab externis causis, videlicet contusione, collisione vulneratione, quassatione ortis, germani zerknitschung/ Spreissen fangen/ Dorn oder Nagel tretten/ Spindelfangen oder gemeine Schwirung vocant.

θερίωμα
Afel
Wörner
Paronychia
Wurm am Finger
παρῶτις
Assel
Grattel
Dachs.

Causa.

Causæ partim sub initium capitis partim modò recensitæ sunt, vel veloci motu, videlicet externæ, vel tardiori progressu, in cute sese manifestant quædam cum, quædā sine tumore vel rubore, duritieq;: προγνώσεως ratione habentur salubriora, simplicia putredine virulentâ carentia, quæque mor-

bum

...um quandoq; ſolvere ſolent: è con-
...a difficiliora judicantur Interiora,
...rincipesq; partes occupantia, vel ijs
...iciniora, vel ad virulentiam deſcen-
...entia, viresq; deijcientia: plura vide-
...ntur in Tagaultio L. 3. c. 5. Item ex
...ipp. aph. ſect. 3. aph. 21. ſect. 5. aph. 20.
...2. ſect. 6. aph. 45.

Pulſus & urina.

Phlegmonem & plethoram com-
...muniter cùm ulcera ſequantur, cum
...aſorũ diſtentione etiam pulſum red-
...unt celeriorem, urinamq; vel primò
...urbidam, poſtmodũ rubicundiorē,
...el modo inverſo apparentē, quidam
...aturali non diſparem reddunt lon-
...inquiores ſi occupent partes.

Prognoſtica.

Cauſæ benignitatē vel malignita-
...em ſequitur etiã criſis bona vel ma-
...a, idem & ulceribus contingit, peſſi-
...na enim illa judicantur, quæ ex inte-
...iorum viſcerum malignè corrupto-
...um oriuntur motu, quales ſunt pe-
...tilentes bubones, in putredinem ab-
...untes: Secundum ab illis locum oc-
...upant Morbilli, non ij, qui ex collo-
...oſtri critica expulſione ſimpliciter
...mergunt, ſed qui præter dictam cau-
...ſam etiam aëris peſtilentis injuriam
...patiuntur, unde non tàm pueri, quàm

 pro-

provectioris ætatis homines iisdem
corrupti plerunq; medicæ manui, sæ
vitie & resistunt & perimunt. Reliqu
non nisi neglecta & aliis morbis im
plicita, vitæ vim inferunt, sed cheirur
gica ope auferuntur. Lethalia tamen
mortemq; præ foribus ulcera judicā
arida, liventia vel pallida.

CAPUT II.

DE VLCERVM CVRA TIONE GENERALI.

EXternis causis ulcera induc
tibus, remotione illarum su
curritur. Aëris igitur Intem
peries corrigenda, pro qualitate ex
cessus, cibus cum detersionis facult
te ad siccitatem declinet, quem finen
assequi facient, ptisana cum melle ro
saceo, eclegmatis forma sumpta: eju
dem conditionis erunt & cotone
mala, sorba, mespila, pyra, corna, iten
uvæ immaturæ, si juribus incoquan
tur ex Gal. decreto I. ad Glauc. Pr
potu vinum austerum cōceditur, m
dò nulla adsit inflammatio, hæc enim
diæta humores fluidiores compesce
ulcusq; ad consolidationem magis c
tiusc

usq; deducet, Motus & quies, somnus & vigilia omnia sint moderata, alvus tamen libera & animi pathemata modum non excedentia. Dicta hunc diætæ ratio, etiam internis causis succurret, quæ vel augeri vel minui poterit pro modo & causa humorum peccantium.

Pharmaciam quod concernit, ut majori commodo succedat, generalis Galeni norma benè notanda venit, quam tradidit L. de compos. pharmac. per genera p. 808. tom. 5. Initio ulceris & fini potiora esse, quæ non nihil astringens contineant, in mediis dulcia. Nam in principio medicamenta repellentia prosunt ulceribus, ne phlegmone corripi incipiant, inde quæ magis relaxent, si non phlegmone adsit, transpiratus gratiâ: quod si affuerit, etiam ob illam, ut citiùs dissolvatur. Et L. 4. eius argumenti p. 913. Sicut in corporibus curandis differentia particularis per magna est, ita quoq; in ulceribus. Nam simplex, cavum & purum ulcus, à mediocriter siccantibus curatur: sordidum verò & malignum, & oris prætumidis ac

duris quidem, ſed carne ad cutem
fluida, validiſſimè ſiccantia requiri
Summa, omne ulcus, ſiccantia med
camenta requirit, teſte Gal. L.
Meth. Med. ubi generalem tradit m
thodum omnia ulcera curandi, qu
inde repetenda.

Tandem ad particularia proceder
dum, qualia hæc ſunt. ℞ Extr. panch
magog. ʒj. Extr. ſen. ℈jß. ſyr. diaſer. ℥
decoct. commun. ℥jß. f. pot. vel Re
El. Lenit. ʒiiii. ſpec. diat. cum Rha
℈ii. Syr. Ros. Sol ℥iiß. Aq. pimpine
ſcabios. tormentill. an. ℥ß. ms. vel d
tur pulv. panchymag. Querc. in pha
macop. reſtit. deſcript. ʒi. in iuſcul

Præter hæc etiam medicus ſe a
cheirurgica accinget, inter quæ pr
mum locum obtinent maturantia ſe
ſuppurantia ut hæc ſunt. Rec. ceræ t
rebinth. medull. cervin. adip. vitu
anſer. bubul. butyr. rec. Mell. ol. ro
Lilior. lumbric. an. ʒiiii. ms. ſimilis e
ficaciæ quoq; diachyl. ſimpl. ex muc
lag. paratum Emplr. de melilot. tri
pharm. ungt. Baſilic. de alth. nec non
& illa quæ refert Weck. in Antid. ſpe
L. 2. p. 952. cataplaſma quoq; ex farin
triti

ritic. in aqua & oleo tēperatè ac mediocriter cocta constans, ad pus movendū non inutile est. Laudatur etiam cataplasma ex Rad. alth. & caric. dulc. ac ping. decocto quod mellis crassitudinem repræsentet & farina tritic. compositum. Est & puri movendo apprimè idoneum, quod habet cortic. Rad. alth. Lilii senec id est Creutzwurtz/ fol. malv. an. M. i. farin. tritic. ℥iii. far. sem. lini ℥i. axung. suill. recent. ℔ ß. coq. herbæ in s. q. aq. & tundantur cum reliquis in mortario fiatq; cataplasma. Mirabile & hoc ad suppurandum quod ℞ cer. tereb. medull. cerv. adip. vitul. anser. bubul. butyr. rec. Mell. opt. ol. ros. myrrh. an. ℥i. myrrha cum melle subigitur, & prunis leviter incoquitur, ex quo reliqua adiecta sedulò misceantur.

Cur à suppurantibus curatio ulcerū inchoetur.

Præmittuntur autem suppurantia, quod materia, quæ extra propria vasa fluxit in porositates, cogitur putrescere, illa concoquenda, ut pus bonum, generetur, quæ materia si non concoquatur & purgetur, caro in ulcere generari nequit: tandem ut citiùs ad cicatricem ulcera redigantur & tempora velocius absolvant.

Vlcerum tempora, quo modo ex sanie colligenda.

Galenus enim cap. 3. lib. de totiu[s] morb. temporib. ait primum saniem tenuem & aquosum ex ulceribus fluere: In augmento, parciorem & cras[s]iorem: in statu non amplius saniem sed pus tenue: in declinatione pu[s] magis album, consistentia crassius & minus copiosum. Hisce temporibu[s] ne diutiùs ulcus inhæreat, principio sanies tenuis, crassior est reddenda, u[t] tandem concoctionis beneficio in pus vertatur; hoc deinde in album crassum & minus copiosum pus: no[tandum] tandum tamen, dicta, in putridis ulceribus, locum non habere.

Tempus suppurantium, quantum sit.

Hisce, suppurantibus scilicet, insi[stendum], donec pus bonum appareat quod sic colligitur, quando est albũ æquale, non grumosum, læve tangenti, minimè fætidum, hoc si apparuerit ulcus mundificandum & pus expurgandum, tum carne implendum, postremòque cicatrix inducenda, quam promovebit ulceris facta mundificatio, à qua & medicamenta nomen desumplere, mundificantia dicta, quæ tripliciter dicuntur: Latè, strictè, strictissimè. Latè, omnia quæ habent

Mundificantia unde dicta & quotuplicia.

facul-

facultatem mundare solutas conti-
nuitates, sive mundent eas à carne,
crustis, escharis, sive squamis, carne
molli, carne putrida, carne ostracata.
Strictè, solutæ unitati ulcerosæ, pro-
priè tantum competit, qualia sunt,
quæ ipsum ulcus mundant, ab altera
duarum superfluitatum, solutas con-
tinuitates insequentium: ex quarum
præsentia tale ulcus, interdum sorti-
tur denominationem, ut à sanie sub-
tili quâ ulcus virulentum denomina-
tur: seu à sanie grossa, quâ ulcus sor-
didum. Strictissimè dicuntur mundi-
ficativa, quæ mundant solutas conti-
nuitates, tum à propriis superfluitati-
bus simul & collectivè, scilicet à sanie
subtili & grossa simul, quæ secundum
plurimum solutas continuitates ulce-
rosas insequuntur.

Vlcus virulentum. Sordidum vnde dicatur.

Perficitur autem mundificatio sa-
niei subtilis; exiccantibus: grossæ; at-
tenuantibus & dissolventibus, id est
abstergentibus, hisq; insistendum us-
que dum saniei diminuta quantitas,
ipsiusq; in substantia & qualitate per-
fecta laudabilitas affuerint.

Mundificationis methodus.

Quale verò mundificans seu deter-
gens

Mundificans quale

eligendū.

gens conveniat Naturæ ægrotanti
magnitudo ulceris & ſenſus ipſiu
partis declarabit. Si enim ulcus par
vum ſit, & corporis laborantis tem
peratura mollis ſive humida, & par
ſenſu exquiſito prædita; uſurpand
ſunt, quæ moderatè detergunt: u
ſunt manna thuris, farina erui, ho
dei, fabarum & aqua mulſa; Secun
dum Gal. L. 6. d. compoſ. med. ſe
gener. cap. 2. & L. 8. cap. 8. parvum
namque ulcus, non omninò multa
efficit ſordes; caro autem mollis fa
cilè colliquatur; & pars ἐυαίσθητ⊙
facilè exacerbatur, à validiore deter
gente: Vnde in tali caſu, quo
modicè detergit ſolùm ex uſu eſ
Si verò ulcus fuerit magnum, car
mollis ſeu humida & ſenſu exquiſi
to prædita; valentiora requiruntu
detergentia, ut Iris, panacis Radix
ariſtolochia: licet pugnantes ſin
Indicationes. Si verò ulcus magnu
ſit, & caro ſicca & ſenſus obtuſu
adhuc valentiora indicantur deter
ſoria, ut ſtaphiſagria. Denique
ulcus valde magnum ſit & corpu
valde durum & obtuſum, habea
ſen

sensum; magis valentia indicantur detersoria: ut cyminum, semen eruc. mel. rosac. &c.

Mundificantis appropriati signa.

Signa autem medicamenti detergentis accommodati, si purum appareat ulcus, & sine mordicatione: nam si impurum sit ulcus & morsum sentiat æger, non est bonum detergens, quia sic impeditur carnis generatio, imò cavitas fit maior & ora ulceris rubentia, atq; calidiora evadunt, totumque ulcus veluti inflammatione afficitur: Quòd si hæc signa non compareant, sed ulcus sit purum & caro rubra sine sordibus, crassisve excrementis adhærentibus, certi sumus, nos invenisse medicamentum detersorium, ulceri implendo accommodatū Gal. L.3. Meth. Med. c.6. Mundificantium catalogus legatur apud aët. tertrab. 4. serm. 2. c. 33. 34. & 35. sunt præterea hæc seq. Elleb. alb. Lupin. amygd. amar. æs ustum, sigill. salom. Mastix, myrrh. Iris: farin. hord. fab. Agar. vitriol. thus. ceruss. Mumia, pix liquida, tamarisc. cassia fist. Eupat. orob⁹, pineę fumar. porrū, sem. atripl. diptam. vinū dulc. aneth. calam. raphan. stæchas,

Mundificantium catalogus.

spuma

ſpuma maris,rub. tinct. praſſium, cu-cum. ſapa, lac mulier. liquir. ſcoro-don, tapſia, ſtaphiſagr. ſemen Melon, Mel, gentian. aſphaltus. Ex quibus u-num aliquod ſolum, pro ratione ul-ceris, vel ex pluribus, medicamentum componi & applicari poterit: Qualia hæc ſunt: Rec. vitell. ovi ad duritiem

NB.

cocti. Mellis unc. j. in ſartagine co-quantur, donec ad mediam conſiſten-tiam redigantur, coloremque rubeſ-centem acquirant, hoc ungt omnia ulcera, fætentia, impura, repurgan-tur, ac etiam à gangræna liberat, huic ſi reſiſtant, adſintque vel caro excreſ-cens, gangræna, Speck &c. adde Merc. præcipit. unc. j. donec impuritas om-nis receſſerit, quo facto ad prius rede-undum, uſque ad plenariam purga-tionem.

Dictis modò ungt. rectè quoq; an-numeratur ſeq. Rec. Terebinth. in vi-no rubr. potentiſſ. ad conſumptio-nem vini coctæ, ex aq. Hydropip ac chelid. novies lotæ, aut viſci è fibris abietis ℥iiij. vitell. ovor. num. X. mel-lis crud. ℔. ß. Aloës ex aq. cyclam. & plantag. ſepties lot. ℥j. virid. æris ℥ß.

vitriol.

[V]itriol. calcant. an. ℥vi. alum. calcinat. [&] aceto aliquoties extinct. unc. j. sem. [c]oquantur simul in formam ungt. [f]usc. Rec. huius ungt. part. 4. ol. è Merc. ℥j. ms. & utere, cautelâ hac ob-[s]ervatâ, per detergentia & mundifi-[c]antia, ne ulcus ad calidã frigidamve [i]ntemperiem deducatur, & carnis ge-[n]eratio impediatur: à quo effectu & [m]edicamenta σαρκωτικὰ nomen repor-[t]arunt, quæ in eodem gradu caloris [e]sse debent, quo gradu pars affecta [p]ollet; unde si caro ulcerata sit tem-[p]erata, ut in summa manu, ubi modi-[c]a est caro & plurimi nervi, tempera-[t]um erit sarcoticum, si verò paulò ca-lidior fuerit, ut locus supra cubitum, vel in humero &c. ubi maior veræ carnis est copia, calidius erit sarcoti-cum. Quòd si caro subiecta recesserit à naturali habitu, vel per frigidita-tem, vel per calorem, non amplius si-milibus sed contrariis utendum, ut caro ad pristinam temperiem reduca-tur. In quo casu Gal. monet, aëris quoq; ambientis, id est Anni, tempo-ris, Regionis & constitutionis haben-dam esse rationem, ut horum exces-

Cautela in usu mundificantium observanda.

σαρκωτικὰ unde dicta, & Regula in illorum usu notanda.

ſui occurratur. An igitur, ſarcoticum ſit accommodatū, ſpatio unius duorumve dierum certi eſſe poſſumus, an verò aliquid addere vel detrahere oporteat, idem tempus manifeſtat Gal. teſt. Libr. 7. cap. 1. d. med. ſec. gen. Cumulus ſarcoticorum eſt legere apud Gal. L. 3 Meth. Med. cap. 3. Paræum. L. 25. cap. 15. Rondel. de med. extern. p. 1078. Aët. tetrab. 4. ſerm. 2. c. 35. Fuchs. de medend. morb. L. 6. c. 5. Brunsfels. in appendice inter ſarcotica numerat. Lytharg. arnogloſſ. aſpalatum, ſem. atripl. aloë, orobum, orizam, ſymphytum, ceruſſ. plumb. cinerem tamariſc. thus. Ex compoſitis habentur ungt. aureum dictum, Baſilic. magn. ungt. alb. de ceruſſ. vocatum, diapomph. ceraſ. magn. & parv. Mirab. diair. Mirab. Nicodemi, ungt. ex panno lineo Hebenzezar vide Antid. Wecker. Spec. L. 2. de ungt. uſual. pag. 931. & ſeqq.

Sarcoticorum enumeratio.

Hæc ſi applicare animus eſt, opus habet cautelâ, non æquè omnia conducere omnibus: Sunt enim quædam enumeratorum imbecilliora, pueris ac mulieribus, carnem mollem

Cautela in ſarcoticis applicandis obſervanda.

m habentibus accommodata (du-
s enim corporibus dura, & molli-
us, mollia conducunt) ut ſunt vi-
um rubrum & auſterum, thus, thu-
s cortex, aloë, colophonia, ex re-
na, farin. hord. & fænugræc. Quæ-
am fortiora ſiccioribus corporibus
ilia: ariſtol. iris, farin. orobi &
pin. panax, hæc, viribus ſuperant
entaur. polium, glutinum, limaces
tæ, cadmia, calcitis, plumbum, re-
quaq; metallica, quæ omnia urenda
q; lavanda ob acrimoniam.

Errores in ſarcoticis qui vitandi.

In applicatione duo vitandi erro-
es; primus, ne nimis ſint mollia, tùm
nim propter partis calorem, liquan-
ur & undique diffluunt, mundum-
ue linteum ſupra carnem ulcera-
m relinquunt, quare Gal. L. 2. ad
lauc. cap. 8. monet, in ulceribus,
on admodum profundis, ſed in
mmitate hærentibus, medicamen-
s craſſiori conſiſtentia præditis uti
os debere: Molliora etiam, pro-
ter oleoſam & remollientem natu-
am carnem nimis laxam & mol-
em generant carni ſubjectæ diſſimi-
em. Siccis ergò corporibus ſicca po-
tius

tius applicanda medicamenta, præ-
ſertim ubi oſſa, in quacunque parte
fuerint denudata. Nam ad oſſa denu-
data, pinguium, & eorum, quæ a[d]
tingenda linamenta parantur, uſus v[i]-
tandus & ſiccis utendum. Quin & c[on]-
tra oſſium denudationem, pingui[a]
non ita frequenter in ulcerum, cura-
tione adhibenda, jubente Aët. tetrab.
4. ſerm. 2. c. 35. quâ cautelâ neglect[â]
error emergit ſecundus, quo parte a[f]-
fectæ non ſolum non occurritur ſe[d]
potiùs, maius infligitur malum, e[x]
medicamento non accommodato.
pulveres igitur itidem cum ungt. e[x]

Sarcotici pulv.

effectu ſarcotici nuncupantur, qual[es]
ſunt ℞ thuris, aloës ſarcocoll. Sang.
drac. Rad. ireos. an. ℈ij. f. pulv. ve[l]
℞ oliban. maſtic. myrrh (Nota Myr-

Myrrha veſtit oſſa.

ha carne oſſa veſtit) ſarcocoll. bo[l.]
arm. ſang. drac. farin. hord. an. ʒj[.]
ungt. ſi magis arrideat, vel locus, co[r]-
pus & ætas poſtulet, adde terebint[h.]
coloph. ſev. hirc. an. ʒij. cum exigu[a]
cer. q. ſ. f. ungt. vel Rec. Reſin. ℥ij. te-
reb. ℥j. Mell. ℥ß. thur. maſtic. myrrh.
ſarcocoll. aloës croc. an. ʒij. ol. oli[v.]
ʒiiij. cer. citr. q. ſ. f. ungt. vel ℞ agr[i]-
moni

mon. abſynth. verben. centaur. gallitric. chelid. ſcabios. ſymph. maior. cynogloſſ. caul. rubr. plantag. min. fabæ invers. (quæ telephium vel craſſula minor dicitur) an. M. j. ex quibus omnibus ſuccus extrahatur cui adde acet. ℔ ß. ol. ros. ℥ ix. cer. alb. unc. iiij. axung. vervec. ℔ ß. Reſin. unc. x. coq. ſimul igne lento, poſtea inijce ammoniac. & galb. an. unc. ß. in aceto diſſol. terebinth. ℔ ß. Mell. unc. iij. thur. Maſtic. an. unc. j. reſin. crud. unc. iij. f. ungt. ex arte. Si loco ol. ros. capias ol. lumbric. vel potius in ol. ros. lumbricos coxeris efficies ungt. nervis optimum. Huic eidem negotio conducet quoque hoc Emplaſtr. Rec. tereb. unc. XII. reſin. pin. unc. iij. gummi Elemi unc. v. ariſtol. long. ſang. drac. an. unc. j. cer. q. ſ. f. Empl. vel Rec. ol. veter. ℔ j. cer. nov. unc. vj. lytharg. ℥ iij. ceruſſ. unc. ij. gallar. unc. ß. ſang. drac. ʒ iij. liqueſcat cum cera & dicto ol. deinde reliqua inijciantur ex arte f. ceratum.

Evenit quandoque vel ægri errore, vel medici ignorantia in ulceribus, caro ut generetur ſuperflua græcis

ὑπερσάρκωσις quid. Geylfleisch Faulfleisch. *causæ*

ὑπερσάρκωσις, germ. Geylfleisch / Fau-fleisch / cùm in victus quantitate de-linquit, unde sanguis maiori copi- quàm debet, ad ulcus accurrit: Me-dici respectu, quando minus, quàm res postulat, ulcera purgantur, und- humiditates consistentes, carnem su-perfluam inducunt, utramque pe-cantem causam ipsa caro prodit:

Signa causarum in Hypersarcosi.

victu excedente si generetur, caro g- nita, est similis carni subiectæ: Su- curretur per sanguinis diminutio-nem vel purgationem, corpus supe-fluis si scateat humoribus; nam c

Curatio ejusdem.

evacuatione excrementorum, part- corporis redduntur ficciores, in de-tinendo avaræ, in expellendo prom-ptæ. Medicus in causa si fuerit c- ro genita laxa, mollis, flaccida, d- teget, quam validior tollet exicc- tio ex Gal. monitu L. 3. Meth. Me- cap. 8. si modica fuerit caro superflu- & corporis natura humida, stup- cannabinæ minutim incisæ sufficien- ex Avic. sententia: vel spongia mo- lis sicca similiter incisa & imposita caro excrescens si modica sit, & co- pus humidum, minuet lana comb-

st-

-ta, item linteum infusum in aqua -alita vel alumniosa: si caro super-crescens sit abundantior, & pars ul-cerata humida, convenient misy, chalcitis, ærugo secund. Gal. L. 3. Meth. cap. 8. cum iis, quæ desic-cant & detergunt. secund. diosco-rid. in hoc ordine sunt cinis quer-cus, titimal & ficus. secund. Ras. -nelli per mistum sal. cepa cum mel-le, nuclei dactyl. usti, semen urticæ, radix vitis albæ. Secund. Avic. o-reæ contusæ, fex aceti & vini, pulv. hermodactyl. aristol. rotunda. Si caro supercrescens sit copiosior, pars sicca & duræ, ex usu sunt æs viri-de, alumen ustum, & è composi-tis Merc. præcipit. ungt. ægypt. calx viva cum melle involuta in pasta & in furno cocta; nigrum veratrum in pollinem redactum & insper-sum, ol. vitriol. sulph. laterum, quod tollit omnia, quæ contra na-turam, cum potentia, sine acredi-ne vel Rec. gran. junip. ℔. ß. ol. myrtill. Lini an. unc. iiij. destilla per Alemb. & utere. Hæc καθαιρέ-τικα dicta sunt medicamenta, quo-

Olei Laterini vires.

καθαιρέτικα medicamēta

unde dicta.

niam interdum inflammationem ex citant: frigidis fluxio repellenda cera to, vel ungt. de cerussa vel de tutia aut vino nigro austero aut alio quo dam, vide Fuchs. de med. morb. L 7. cap. 5

Cicatrix quid.

Tandem cicatrice ulcus clauden dum. Est autem cicatrix caro densa ta, siccata & veluti callosa reddita, cu tis (quam natura extra procreare ne quit ob materiæ seminalis defectum officium supplens: Medicamenta

Medicamenta συνȣλωτικὰ ἐπȣλωτικὰ Sigillativa quæ dicantur.

quæ cicatricem inducunt συνȣλωτικὰ καὶ ἐπȣλωτικὰ, Avicen. Sigillativa di cuntur. Pueris ac mulieribus cicatri cem inducent, gallæ immaturæ, ma licorium, fructus spinæ ægyptiæ refe rente Gal. L. 3. Meth. c. 5. Si autem ulcera sint maiora, & corpora non it humida, prosunt misy, chalcitis, æs u stum, æris squama, alumen fissum vehementia sunt misy & chalcitis mitior æris squama: adhuc mitius æ ustum, quod præcipuè lotum pra stantissimum ἐπȣλώτικον esse prodidi Gal. c. 5. L. 5. simpl. composita sun ceratum diapalm. de quo supra sub fi nem l. 1. de minio. Tum autem cica

Quando Epuloticis

tric

[c]rices fiunt, cùm ulcus ad æqualita-[t]em est repletum. Modus inducendi [c]icatricẽ describitur à Gal. L. 3. Med. [M]eth. cap. 5. qui ut intelligatur scien-[d]um, ἐπελωτικὸν duplex esse & vel actu [&] potestate siccum; vel potestate sic-[c]um, actu verò & consistentia humi-[d]um. Deinde notandum quod ul-[c]us omne, indigens cicatrice, habeat [a]liquam cavitatem, in ulceris medio maiorem, minorem verò in circuitu. [P]roinde cùm cicatrix est inducenda [i]mponatur Epuloticum potentiâ & [a]ctu siccum in oris ulceris seu in cir-cuitu, cuiusmodi est æs ustum, æris squama in pulverem redacta: & hoc [f]it, ut citissimè in his partibus induca-tur cicatrix, quia cavitas media maior est, nec tàm forti eget epulotico. In medio autem ulceris Gal. imponit Epuloticum molle & humidum con-sistentia, ut ungt. è cadmia. Summa felicissimè cicatrix inducitur insperso ære usto, loto, aut tutia præparata, su-per ulceris ora, in medio autem ulce-re imposito ungt. de tutia, de cerussa aut de lytarg. aut alio Epulotico con-sistentia humido. Foris sufficiet lini-

utendum.

Epuloticũ duplex est.

mentum vel ſiccum vel vino madens potiſſimum quod fit è mollib⁹ elychniis. Ex quibus hoc oritur corollarium, quando in ulcere plures indicationes, omnibus ſatisfaciendum, diverſis medicamentis, diverſo loco impoſitis.

Caput III.

De Vlcerum Symptomatibus.

Comitantur ulcera quandoq; humorum accurſus ex quibus & δυσεπούλωτα dicuntur, cùm vitium κράσεως non eſt in parte ulcerata: hanc verò ſi occupaverit κακοήθεια maligna vocantur Gal. l. 1. d. med. ſecund. gen. c. 18. & L. 4. c. 1. & 13. Si dictæ cauſæ miſceantur ut & vitioſus ſanguis affluat, & pars δυσκρασία laboret, dicũtur ulcera ſupra modum maligna L. 4. ſec. gen. c. 5. Quòd ſi humor influens admodum ſit vitioſus & intemperies ita intenſa, ut pars habitum pravum contrahat, oriuntur νομαὶ, id eſt ulcera, quæ vicinas partes putrefaciẽdo & erodendo depaſcunt, febresq; inferunt.

Vlcera δυσεπούλωτα quæ.
Maligna.
νόμαι.

Δυσε-

Δυσεπούλωτα, (per dilatationem erosionemque, diuturnitatem, labiorum & circumjacentium partium tumorem, saniei & virulentiæ copiam majorem, dolorem sæveriorem, factum in partibus nervosis villisq; ob humorum acrimoniam, quem plerunq; sequitur inflammatio &c.) detecta sequenti tollentur modo.

Fluxus, qui plerunque à jecoris aut lienis vitio ortum ducit, causa copiæ humorum, vacuatione superfluorum intercipietur. Bilis, taliter: Rec. pulv. Rhab. ℥jß. spic. g. v. infundantur in vini albi q. s. ad potum decoct. tamarind. ℥ij. syr. ros solut. unc. iiij. f. potio. quam acuere poteris adiectis ʒij. El. è succ. ros. vel El. ros. Mes. Melancoliam adustam sic purgabis ℞ Epithym. polypod. an. ʒjß. fol. sen. ʒij. schænant. Zinzib. an. g. vj. f. infus. in decoct. flor. & fruct. colat. adde syr. de polypod. ℥iiij. de sen. ℥ij. vel Rec. El. Lenit. ʒx. confect. Hamech. ʒiij. cum saccaro f. bolus. Pituitam sic educes, Rec. Agaric. troch. ℈iiij. Zinzib. g. vij. f. infusio in decoct. beton. express. adde Mannæ calabrin. ℥iij. Mell.

ros. ſol. unc. ij. f. potio. maioris efficaciæ gratia poterunt addi ℥ij vel drach j. diaphænic. vel ♃ pill. coch. drach. i de agaric. drach. ß. cum ſyr. de betonic. f. pill. num. v. ſeroſitas vacuabitur vel per ſudorem vel per urinam. ſudor tali potione prolicietur: Rec abſynth. cich. Hyſſop. Meliſſ. capill. vener. card. bened. fumar. an. M. ß flor. geniſt. cord. an. p. i. Rad. cich. drach. ii. coq. in aq. com. unc. viij. ad 3. part. conſ. colat. adde aq. cich. fumar. card. bened. an. unc. ß. f. potio vel Rec. c. c. uſt. ʒj. terr. ſigill. drach. ß aq. fumar. card. bened. epith. an. unc. j. ms. vel Rec. Aq. Guiaiac. deſtill. unc. iij. card. bened. unc. ii. urinam citra gravitatem ciet ſcylla aſſata delincta cum melle aut ſcyllam aſſatam terito, eique farinæ erui alb. par pondus admiſceto, ſiccato, ac drach. i. ex vino dato Egregiè etiam cõmodam myurum herbam decoctam aſſiduè bibendam collaudant. Vrinam etiam promovebit pulv. ocul. cancr. ʒi. pondere in ſucco raphani drach. iii. abſorptus. vel Rec. pulveris calam. arom. Enul. pimpinell. Meu. an. ʒii. Bacc. laur.

Diuretica.

ur. drach. i. sem. anis. fænic. carui.
uc. an. ℈ii. saccar. ad pondus om-
um f. pulv. de quo hauriatur cum
q. petrosel. & Eryng. an. unc. i. Item
phanus in vino albo decoctus, cui
ulv. pilorum leporis ℈i. sit iniectus
haustus, summè urinam movere di-
tur, reliqua diuretica passim apud
uthores obvia.

His recensitis succurrent quoque *ἀντισπάστικα* dicta medicamenta, la-
nis revulsoria, quæ humorem, ad
artes contrarias, trahunt, calore, do-
ore, aut vi vacui: qualia sunt præter
urgationem, etiam venæ sectio, fri-
io, vincula, setacea, fonticulus. Re-
ulsoriis æqualia sunt Intercipientia,
iis defensiva dicta, quod partem af-
ectam defendant & præservent à flu-
one frigiditate, & astrictione: hâc
nim vasa constringunt, illâ verò &
sa cogunt, densantq; & humorem
crassant, quò ad fluendum minus sit
romptus. Sumuntur autem æquales
ortiones bol. arm. sang. drac. myr-
ll. balaust. cortic. granat. quæ in te-
uiss. pollinem rediguntur; excipi-
ntur ovi album. ol. myrtin. modico

ἀντισπάστικα medicamenta qualia sint.

Intercipientia cur defensiva dicantur medicamenta.

aceto ac cera & fit ceratum. Idem præstat vinum nigrum austerum, ve[l] simplex, vel in quo alumen sit liqua[…]tum, aut calx sæpissimè extincta. E[…] hæc medicamenta ponuntur ant[e] adventum humoris in locum exitus[:] ut si ulcus sit in summa manu impo[…]nantur in carpo, ubi vasa magis ap[…]parent, & partes minus sunt carno[…]sæ: si supra, in cubito; si sublimior[…] in humero: si in coxa, ad inguina[:] si in capite, ad collum; si in mammil[…]lis sub his, & etiam ad inguina. Opor[…]tet autem hæc defensiva frequente[r] immutare ne calefiant. Inter defensi[…]va summam obtinet laudē Emplastr[…] crollij sticticum dictum, quod de[…]scribitur in Basilic. p.266. Item oppo[…] deltoch Paracels. cuius mentio fit in[…] L. 2. cheir. magn. c. 6. Eius genuin[a] præparatio hæc est. Rec. Galb. Am[…]moniac. bdelli. an. ℥i. macerentur i[n] aceto per mensem vel octiduum, ve[l] 14. dies, quantò diutius, tantò melius[:] cola & inspissa ad mellis crassitiem, deinde Rec. Lytharg. ℔. ß. opt. trit[…] coq. in ol. oliv. ℔ j. ß. lentè, optim[è] agitando donec fuscū acquirat colo[…]

Locus defensivis, qui nam destinatus.

rem

m, & dum adhuc fervet diſſolv. cer. j. cui inijce ſuperiùs enumerata & ſſoluta gummata probè mixtis ombus adde tereb. unc.iij. ol. laur.℥iij. pq. & miſc. ſemoto igne adde ſeq. ulv. qui ℞ croci Mart. Mum. magn. agiſt. corall. alb. & rubr. an. unc. ß. pid. calaminar. Myrrh. rubr. thur. aſc. Maſtic. ariſtol. rot. an. unc ij. f. ulv. ſubtiliſſ. & hiſce probè mixtis ec. Bals. ſuccin. nigr. unc. ß. in huius efectu Rec. pulv. ſuccin. ℥ß. ol. laur. j. terebinth. ℥ß. calefiant ſeparatim, illis diſſolv. camph. ʒj. hoc facto oſtremò adde croci orient. ʒi omnius probè mixtis ſine refrigerare & um ol. Hyperic. f. magdaleones. Ditum hoc Emplaſtr. viribus augere ſi olueris Rec. huius Emplr. q. vis. ade flor. antimon. rubr. vitriol. rubr. lcinat. non dulcorat. Merc præciit. fixati an. q. lubet huius pulv. Rec. ß. Emplr. ſuperius facti ℥i. cum pauo terebinth. oleo ſuper prunas forna magdaleonem.

Signa κακοχυμίας in ulceribus ex ſiccitate.

Κακοχύμιαν ſiccitatis (quam detegit aro ulcerata ſqualens, & ſicca, ita t vel nulla ichoroſa ſanies effluat, vel

vel certè quàm paucissima: pars ulce-
rata asperior & durior) tollet secun-
Albucas pannus lineus, aquâ calid-
imbutus, cui adstipulatur Gal. L.
simpl. c. 7. & L. 4. Meth. cap. 2. lic-
aliàs ulcera non nisi vino madefac-
enda lib. d ulcer. vel posca, l. 4. Met-
c. 2. quia videlicet ulcus perpetua eg-
exiccatione, humectantia ei non co-
veniunt. L. 1. sec. gen. c. 7. hîc tame-
intemperiei ratione tepidam aquam
admittit. Fallopius aquæ, hydrelæu-
præfert, ait enim, aquam tepidam
præter id quòd humectat, etiam r-
frigerare, calorem scilicet evocand-
L. 3. c. 17. de iis, quæ fiunt in medi-
Linimentum huic malo convenie-
tissimum seq. est. Rec. ol. oliv. dulci-
unc. ii. succ. malv. unc. i. cer. rec. q.
ad ungt. mollissimum, quod hum-
ctat. Partibus circumiacentibus ext-
rius imponenda spongia, vel lint-
hydrelæo madefacta, donec siccitat-
signa recedant, & ipsa ulceris sicca i-
temperies curata sit: ad omnimoda-
curationem cum reliquis scopis, u-
ceribus omnibus, cōmunibus etia-
hæc conducent. Rec. Mastic. thu-

pic-

Vlcera si madefaciēda, quæ conducāt.

Aqua tepida refrigerat.

ris græc. an. drach. j. seuvi arietini ℥j.
ol. ros. unc. ij. ceræ parum. ms. vel ℞
resin. tereb. an. unc. ii. thur. aloës. an.
drach. i. ol. ros. unc. i. cer. q. s. ad ungt.
molle. vel ℞ succ. beton. agrim. tormentill. alchymill. an. unc. ii. ß. ol. ros.
umbr. viol. an. unc. iij. cer. q. s. f. linim.

E contrà Humiditas κακοηθείαν si excitarit (quod caro humidior, caro mollis, flaccida, multæ humiditates in ulceris porositatibus, & tandem membrum, cui ulcerata pars adhæret, vel totum corpus humidum, prodit) observatis observandis, videlicet intemperie non admodum intensa, corpore molli, aëre temperato, seq. conducent. ℞ cadmiæ drach. i. semis æris combust. ærug. æris. an. drach. i. alum. scissil. drach. ß. cer. nov. ping. v. ms. Humiditas si maior fuerit, ulcus parvum, sensus partis obtusus. ℞ æris squam. ærug. ras. an. drach. i. Lapidis combust. drach. ii. cer. unc. ii. semis Resin. laric. unc. semis ms. fortissim. si requiratur. Rec. æris squam. calcis vivis lotæ an. drach. ii. chalcitid. combust. drach. i. stibij drach. semis. cer. unc. ij.

κακοηθεία ulcerum ex humiditate.

unc. ij. Resin tereb. an. unc. j. affu[illegible]dendo liquida siccis.

Curatio carnis flaccidæ in ulceribus. Carnem flaccidam corriget hoc [illegible] tutiæ præp. c. c. ust. aloës an. ℥i m[illegible] vel ℞ calcis lot. ℥ii. alum. ʒß. ceru[illegible] ℥i. ms. valentissimè siccat quæ ℞ A[illegible]tim. ℥i. tutiæ ʒß. ms.

Correctio Intemper. humidæ ulcerum. Si cum humida intemperie, etia[illegible] frigida fuerit coniuncta feliciter qu[illegible]que adhibetur aq. vitæ chalybeata, [illegible] si ulcus abluendum, fiat cum vino, v[illegible] posca, vel decocto austerorũ, ut su[illegible] rosæ, germina rubi, folia myrti, b[illegible]laustiũ, malicoriũ, alumen, hypoc[illegible]stis &c. quæ in vino decoqui possun[illegible]

Caliditas ulcerum quomodo abigenda. Caliditas si infestet, hanc rubor l[illegible]vis detegit; convenient ungt. infri[illegible] Gal. de tutia, de ceruss. popul. Avice[illegible] laudat solanũ cum bolo arm. & ac[illegible]to aut cum santalis, externè, parti im[illegible]posita. Optimum quoq; est si lytharg[illegible] contrit. & aceto dissol. ol. ros. au[illegible] myrtin. subigatur & misceatur cum modico cerussæ, plumbi, camphora[illegible]

Frigiditati ulcerum qualiter subveniendum. Frigiditas si comitetur fomẽtis cu[illegible]rabitur, parari ergò poterit ex vin[illegible] albo intinctis linteis & superpositis [illegible] maiore urgente necessitate, poterun[illegible]

in illo[illegible]

stillo coqui salv. calaminth. origan. mentha & alia calida sicca: pro fomento etiam usurpatur aq. calc. viv. cum aq. vitæ, quæ valenter calefacit & siccat.

Præter enumeratas Intemperies ulcera quoque aliis divexantur symptomatibus, qualia sunt Hæmorrhagia, labia ostracosa, dolor, durities, os corruptum, varices, vermes.

Hæmorrhagias ulcerũ examen.

Hæmorrhagia ex continuitatis dissolutione, aut ex putrefactione orta, venalis, venalis an arterialis sit, cognoscitur; quãdo leniter, placideq; erumpit, à venis subrubeũ ac grossum exire videbimus sanguinem: si verò rubeus, spumosus & saltans prodit, arterialis esse judicabitur sanguis. Vbi ad sistendum sanguinem scopi emergũt observandi 1. quomodo vena sit læsa, nunquid tota transversaliter, aut secundum partem; profunda an superficialis sit læsio: cui scopo satisfaciet seq. pulv. incarnativus qui Rec. sarcocoll. myrrh. alo. Epat. sang. drac. thur. mast. an. drach. iij. bol. arm. drach. iiij. cũ stupis cannabinis ex alb. ovor. subactis & ulceri pulvere primùm solo injecto,

injecto, postmodum dictis stupis d
center ligato, sang fluxus retardal
tur: vel vino stiptico elvatur ulcus
orificium venæ sanguinem vomen
sic illutetur. Rec. alb. ovi unius pul
panni linei combusti unc. semis. ga
lar. farin. fabar. farin. volat. an. ℈
ms.

2. Ex putrefactione malum si pull
let, incarnantia dimittenda, & putri
separationi incumbendũ quòd ung
ægypt. præstabit, mundificando. Si p
tredo superficialis fuerit, profundi
autem quando extiterit Avic. con
mendatur medium quod ex partib
æqualibus mellis, flor. æris, alu
Roch. & aceti constat. Sin, ne sic m
lum cedere velit, quidam Merc. sub
cum aq. plantag. & farin. hord. su
actum applicant, quod tamen magn
requirit tum loci, tum temporis, tu
complexionis cautelam.

Labia ulcerũ ostracosa, quæ tollant.

Labia ostracosa, consolidatione
impedientia, corriget hic pulv. Re
Myrobal. citrin. ℥. semis. corall. ru
drach. semis. gallar. non perforat. ʒ
sang. drac. terr. sigill. ceruss. an. ʒi
flor. æris drach. ii. alum. combust. ʒ

Sarc

[S]arcocoll. Myrrh. thur. mastic. an. [d]rach.j.semis.Ms.f. pulv. subtiliss.cui [s]upponatur hoc ungt. quod Rec. ol. [r]os. ℥j. camom. myrt. an. unc.j.semis [a]xing. castrat.℥ii.gallin. unc.semis Me[d]ull. crur. vit. cerv. an. drach. iij. Ly[t]harg. unc. i. cerus. unc. semis bulli[a]nt ad colorem nigrum deinde ad[d]antur tereb. clar. drach. vi. pic. na[v]al. unc. semis. cer. nov. unc.i. iterum [p]arum ferveant spatula bene agitan[d]o, donec congelescant. Malum si [s]it pertinax hic pulv. inspergatur ℞ [c]eruss. Merc. subl. an. drach. i. hunc [c]ooperiat seq. Empl. doloris sedati[v]um & Escharam removens, quod ℞ [f]ol. malv. viol Lact. an. M. i. bulliant [s]imul in brodio carnis castrati,pisten[t]ur, pisturæ adde farin hord. ℔ semis. [o]l. ros. unc ij. butyr. ℥iii. vitell. ovor. [n]um.ij ut iii. f. Emplr. cum quo ad re[m]otionem Escharæ procedendum, [q]uâ abscissâ, digerendo & abstergen[d]o, finaliterq; incarnando pristinum [v]aletudinis statum acquiremus.

Dolorem ulcerum quæ abigant.

Nequoq; dolor, qui assiduus ulce[r]um comes esse solet, plura sympto[m]ata faciat scaturire, per evacuatio-

nem factam, Caſſia, Manna, aut diacathol.co etiam per ſeq. mitigabitur. Rec. fol. Hyoſcyam. Mandrag. vel papav. M. 1. obvolvantur folio chartaceo aqua madefacto, & ſub prunis, coquantur folia, poſtea liberentur à charta, adde croc. ℥j. caſtor. ℥ß. ms. vel ℞ cortic granat. Ros. deſtill. cum aq. & urin. æquis partibus mixtis, colat. adde cochl. j. mellis, alum. uſt. drach. j. bulliant rurſus ultimæ bullitioni adijce aliquid ſannicul.

Duritiei ulcerum quæ tollant.

Duritiei conducunt Embrocationes aquæ calidæ, aut brodium carnis arietinæ, Emplaſtra, quæ ad maturationem apoſtemata ducunt, inter quæ primum tenet locum Emplr. de Meliloto dictum, unguenta item de mucilaginibus parata.

Oſſa corrupta quomodo tractando.

Oſſis corruptiones externè prodit caro hebes & flaccida, internè ſpecilli indagatione opus habet, hiſce conferunt Raſio, ungt. ægypt. & cauteria actualia, Item hoc ſeq. Rec. Rad. peuced. ariſtol. rot. opoponac. Euphorb. an. ʒjß. tereb. ℥iß cer. ol. an. ℥ß. acet. ʒij. f. ceratũ vel ℞ Rad. acori cyper. galang. an. ℥j. fol. beton. melilot. prim.

rim. ver. chamædr. an. M. j. flor. anth. ambuc. camomill. an. p. j. sem. fœnu-ræc. lin. an ℥ j ß. flor. utriusq; stæchad. . ij. f. decoct. in aq. font. ℔ ij. qua fo-nentetur locus, vel inspergatur hic ulv. ℞ Aristol. rotund. ℥ j. peuced. ℥ ij. garic. Euphorb. an. ℈ i. vel Rec. Rad. euced. panac. Heracleæ aristol. irid. n. ℥ ß. thur. ℥ i. plumbi usti drach. j. aq. ut. ℔. iiij. vini granat. auster succ. li-non. an. ℔. ij. f. maceratio per 3. di-s & destillatio, qua indies pars. ab-atur. Miraculosè operatur in om-ibus ulceribus hoc seq. Rec. succis. nic. alchymill. symph. aristol. agrim. eton. artemis. rubr. an M. 1. in olla itrea cum vini ℔. iiij. ad tertias de-oque manè & vesperi cochl. unum xhauriatur.

Nomis, quæ prosint. Ad Nomas Experimentum infalli-ile hoc est. ℞ salis M. ij. acetos. M. 8. el 12. contunde & mitte cum sale in llam, affunde aquam ad eminẽtiam digitorum fac bullire ad consumpt. imid. adde aluminis combusti ℥ iiii. itriol. alb. pulveris. drach. i. hac aqua nalum indies bis lavetur. Tibias si ccupent Nomæ Rec. thur. mastic.

myrrh. Mumiæ an. drach.j.sem. Ireos sicc. drach. j. ß. aristol. rot. combust. abrot. combust. vermium terrestr. vino lotorum, Lytharg. an. unc. semis. æris & plumbi usti an. ℈i. gallar. nuc. mosch. cupress. curcum sant. alb. & rubr. an. ℈ij. sang. drac. bol. an. drach. semis. pic. naval. colophon. resin. tereb. an. unc.iii. ol. myrt. ros. nuc. an. unc.ij. f. ung. pro arcano quidam hoc celebrant. Rec. veronic. pyrol. sanic. beton. an. M. i. semis. concisis concidendis, infundantur cerevis. ut digitum emineat repone in cella per 6. septimanas adde alb. græc. unc. i. quod unà maceretur: dosis 6. cochl. indies duo manè, duo meridie, duo vesperi sumpta, & in modū sanationis, etiam cochl. minuenda.

Vermes ulcerum ut depellendi.

Putredinis soboles sunt vermes, qui in sordidis æstate præsertim, ulceribus quandoque generantur, & interdum vel oculis conspiciuntur, vel morsu dolorem inferunt, vel undoso motu & fætore insigni, suam præsentiam produnt, qui tollendi, specilli mucrone, vel tenacius carni adhærentes, primùm necandi, succo absynth.

ynth. abrotani, aloë, filice, felle tau-
ino. Necant quoq; eosdem sulphur,
nisy, chalcitis, viride æris. succ. hel-
eb. nigri, præterea Epithymi succus,
æpæ, pyrethrum, urina antiqua, lac
ytimall. Fomentatio item ex foliis
buli coctis in vino, optima est ad ver-
nes enecandos: succus item virgæ
astoris & succus parietariæ, cum
modico pulv. Elleb. nigr. statim ver-
mes interficit: Interfectis vermibus
etergendum ulcus valentioribus, ut
st aristol. cum melle, Marrubium
um melle, & valentissimum ungt.
gyptiacum.

Vlcerum vestigia quo modo tollenda.

Sanatis ulceribus vestigia sic dele-
is. ℞ Rad. cucum. asin. aristol. long.
ryon. cyclam. an. drach. ij. amyli, fa-
in. lupin, fabar. cicer. alb. depilat.
ulv. rad. ir. an. drach. iij. gran. been
ontus. cum aceto unc. semis. ossium
etust. combust. ad albed. perfect. sem.
nelon. cum cortic. cort. ovor. gumm.
eras. an. drach. i. pulverisatis omni-
us subtilissimè, cum succ. rad. bryon.
n quo decocta sit Rad. bryon. cum
ænugræc. orob. & bet. f. ungt. in
mortario, eoq; illinatur locus. Borax

quoq; cicatrices attenuando detergi
nec non passulæ cõtusæ cum ruta d
lent vestigia. Stigmata quoq; tollu
folia urtic. Radix item dragonteæ c
bryonia alba & melle, cicatrices ex u
ceribus factas curat. Tandem & ser
pinum cum aceto illitum vestigia u
cerum tollit.

CAPUT IV.

DE VARIOLIS.

SVperius L. 1. c. 13. inter papulas et
iam variolas numerari diximus, u
& communi nomine ἐξανθημάτων cō
tineri, & ab Arabibus papulas nomi
nari. Alzaravius vocavit Algigram &
Alasmon, Rhas. communi quodam
nomine, Pestem, quòd dum cæpit, in
star Pestis orbem peragrarit. Apu
Græcos & latinos, propter inconsue
tudinem nomine caruerunt: post
modum autem variolæ dictæ, ob si
militudinem, quam gerunt cum va
ris, qui çossi dicuntur Italicè, nequa
quam tamen veri sunt vari. Qui
busdam Morbilli dicti, quòd pueri
communes, vulgò die Kindsblattern,
Durchschlechten/Parpeln/Bocken/di
Masern.

Algigram.
Alasmon.

Variolæ.
Vnde dictæ
coßi.

Kindsblater.
Durchschlechten.
Parpeln/
Bocken.

Masern. Quæ sunt tubercula in toto corpore, omnium hominum & præsertim puerorum sponte efflorescentia, cum febre, dolore, pruritu & ichore purulento.

Diviserunt Authores hæc ἐξανθήματα, in sublimia & lata, sublimia variolas; Lata, morbillos vocantes.

ἐξανθημάτων divisio.

Horum differentiæ benè notandæ: variolæ sunt tubercula multū elevata; in morbillis verò vix apparet cutis elevatio, ita ut nisi manibus tractentur, non possint dijudicari. Materia item morbillorum proxima, multò siccior subtiliorq; materiâ variolarum. Variolæ videntur propria quadam naturâ oculos petere; Morbilli verò minus eos affligere consueverunt. Variolæ ferè semper in abscessus finiuntur, cum emanatione ichoris purulenti, propter quod, non solum pluribus diebus perdurare solent, sed etiam incredibiliter corpora deturpant, vestigia indelibilia relinquunt. Morbilli autem vix unquam septimum diem pertranseunt, quin aut evanescant ex toto, aut maiori ex parte minuantur & absumantur; præter-

Differentia variolarum & morbillorum.

Variolis singulare, petere oculos.

quam, quod nullum veſtigium nullamque fœditatem in corpore inducunt.

Cauſæ variolarum. Cauſas variolarum internas, Arabes aiunt eſſe reliquias excrementitias ſanguinis menſtrui, quo nutritur fætus in utero: cauſam verò efficientem eſſe naturam, vel calorem naturalem, qui inquinamento hoc menſtruali ſtimulatus univerſum ſanguinem exagitat, in qua exagitatione cùm multis motus laborq; fiat calor præter naturalis excitatur, ac ſubinde in ſanguine fit ebullitio, propter quā ſequitur, ut illæ ſordes menſtruales tanquam excrementum à ſanguine ſecernantur, & ſecretæ in partes cutaneas, tanquam in communem cloacam extrudantur, ubi ſi materia calida ſit & viſcida, variolas parit, ſin ſicca & ſubtilior Morbillos, (qui & purpura) inducit. *Purpura.* Avenzoar quoque ſuæ Medicinæ tr. 7. cap. 2. huic ſententiæ ſubſcribit: ſed cap. poſtremo dicti libr. diſſentit. *Fœtus non nutritur menſtruo.* Inquiens 1. Fætum in utero non nutriri ſanguine menſtruo, ſed totius corporis puriſſimo teſt. Gal. L. d. ſem. c. 8. & L. 1. d. tuend. ſanit.

2. Licet

licet in utero infans sanguine men-
tio non nutriatur, veruntamen ab
magnoperè inquinari & maculari;
c simili declarans: quod sicuti vi-
mus vasa, etsi vitriata sint, à rebus
positis inquinari, ita ut si in aliquo
e diu detineatur fermentum, ac de-
ceps fermento illo ablato, nova pa-
imponatur, expertum sit, pastam
am novam, vim fermenti, à vase in-
inato contrahere: sic fit inquit, ut
tus in utero diu contentus, tandem
sese contrahat labem, sanguis verò,
enstrui. 3. cùm infans utero egres-
s, quotidiè invalescat, augeatur &
bustus evadat, fieri non posse, quin
tura robustior effecta, tandem à
nguine omne inquinamentū amo-
i non aggrediatur, quod cùm agat
mmo labore & summa vi, necessa-
ò sequi deliria & febres. Conveni-
nt igitur de sanguine menstruo, dis-
ntiunt autem Avicenn. & Avenzoar
e alimentoso & inquinato.

Mercurialis L. 1. de morbis pueror.
2. statuit, licet fætus sanguine alatur
urissimo & dulcissimo, quia verò æ-
uè bonus & pravus sanguis simul

ſunt miſti, fieri, ut cum ſanguine p
ro non nihil etiam impuri attrahat
maxima ex parte in utero fruatur c
timo & puro ſanguine, ſed fieri n
quaquam poſſe, quin etiam non n
hil pravi ab ipſo attrahatur: cauſ
veras tamen variolarum nequaqua
aut ſanguinis menſtrui excreme
tum aut reliquas à menſtruo fæd
tas eſſe: 1. quia variolæ maxima
parte proveniunt vitio morbidi c
li vel aëris. 2. quod vitium ſanguin
menſtrui ſempiternum eſt, à mund
nato poſt peccatum Evæ, unde f
ctum eſt, ut homines ſemper hac m
ſtruorum labe ſint labefactati.

Perennis quoq; eſt cauſa efficien
ſcilicet natura aut calor naturali
quare cùm ſemper fuerit materia
agens, jure debuiſſent omni tempor
homines hoc morbo vexari, quo
falſiſſimum, cùm ante tempora me
dicorum Arabum, nullus Author d
hoc morbo extet. 3. Quod nullus e
homo, qui in juvente vel adoleſcen
tia, vel virilitate, aliquo morbo grav
non laboret, in quibus morbis, fi

ſan

alii ſed pravi nunquam inferti

[sa]nguinis ebullitio, fiunt putredines [d]onec expurgantur variis & diversis [m]odis corpora, quod si in sanguine [se]minaria huius mali à menstruis re[li]cta essent, deberent & hæc purgari [&] propterea, post alios morbos, ho[m]ines immunes esse ab his malis, [q]uod quidem nequaquam probatum [es]t, cùm certò videamus, homines [et]iam immediatè, post alios morbos [g]raves, tentari hâc ægritudine; imò [v]erò hoc usu evenire solet, ut qui [su]nt colore floridiore, qui habent [q]uasi inculpatam sanitatem, maximè [e]xerceantur ab his malis. 4. Si vario[l]æ orirentur ex menstruali labe, etiam [b]ruta, menstruas purgationes pati[e]ntia, qualia sunt Equus canis, asinus [te]st. Aristotel. L. 6. de Hist. animal. c. [1]8. & L. 1. d. gen. animal. c. 19. etiam [v]ariolis & morbillis tentarentur, ex [c]ausa materiali, sanguinis menstrui [e]x causa efficiente, calore agente, 5. [Q]uia natura, ut tueatur animal, om[n]ia excrementa nutrimenti excernit. [F]ern. L. 2. d. abdit. rer. caus. cap. [1]2. variolarum originem, ad cæcam [e]t arcanam aëris vitiati qualitatem

trans-

transfert. Fuchs. L. 6. Epid. commen
2. text. 18. & L. 5. de rat. med. c. 9.
humoribus omnis generis excremen
titiis variolas oriri ſtatuit. Alexand
Petronius, medicus Romanus, al
mentum fœtus in utero putre, vario
las excitare voluit, quæ tamen ſenten
tia evidentiſſimæ rationi repugnat, u
& reliquæ enumeratæ ſunt inſuffic
entes. Cum Mercuriali doctiſſimo &
accuratiſſimo concludimus variola
& morbillos hæreditate paternâ, fier
ex ſanguine & ichoribus bullient
bus, ob calorem, qui in corporibu
excitari poteſt variis & diverſis ratio
nibus, quibus & hæc annumeranda
ſcilicet complexio calida & humida
habitus corporis tener & obæſus, æta
puerilis primùm, deinde Iuvenilis
Cauſæ externæ ſunt aër calidus & hu
midus, conſtitutio auſtrina, tempu
vernum, Regio calida humida, exer
citationes corporis immodicæ: ma
ximè autem morbillos ſolet efficer
uſus vini meracioris, ciborum cali
dorum, dulcium, item cibi corrupt
& putridi, nec non contagium.

Diagnoſtica.

Ad futuras variolas declarant rau

cedo

...io, quæ fit, quando ex ebullitione ...ta partes ſpirituales, exiccantur ...tes vocis, capitis dolor, oculorum ...aciei inflammatio, pandiculatio-..., lachrymarum fluxus, ſternutatio ...quens, ſubitus tremor, dolor ven-... & tormina, converſatio item cum ...ectis, χάλαζα ſeu albeſcentes puſtu-... in lingua ortæ.

ribertti.

χάλαζα

...Præſentes eſſe ſignificant delirium, ...ònia terrifica, pavores in ſomniis, ...ior gutturis & pectoris, difficultas ...nelitus, tremor pedũ & manuum, ...ris ſynocha, modò ſine, modò ...n putredine, faciei rubedo, & aſpe-...s totius corporis pruritus narium, ...ulorum. Sed maximum omnium ...icium eſt, cùm apparent tubercu-... veluti capita acuum, quæ mox ma-...a fiunt & rubra, indies augeſcen-... quouſq; tandem, albeſcunt, exul-...antur, & exiccantur.

...Motus variolarum Avicennæ cùm ...atur criticus: criſis autem vel bo-... vel mala; parem etiam conditio-...n cum illa obtinebunt variolæ, ...e tamẽ ut plurimum, bonum ſor-...ntur finem: Si enim ſint albæ, pau-

Prognoſtica.

cæ, &c

cæ, & ſine ullo accidente alio; v
multæ, & febris diminuatur, atq; al
accidentia, facilitas etiam adſit anh
litus, indubitatum ſalutis eſſe ſolet a
gumentum: Si verò variolæ ſint vi
laceæ, nigræ, aut virides, ſi vel pauc
vel multæ appareant, & nihilomin
reliqua exacerbentur accidentia, cu
difficili anhelitu, Exitiale ſignum h
betur, teſt. Averroë 4. collect. 37. u
in febribus, fiunt in cute tubera, i
totum malum, à cauſa peſtifera, pr
manare, præſertim ſi ulceratis tube
culis illis, fiant Eſcharæ, ſimiles com
buſtioni Ignis. Item ſi apparet ſanie
virulenta, mors præſtò eſt: ſi mod
appareant, modò occultentur, & a
helitus ſit difficilis malum eſt ſignum

Pulſus & urina.

Commotione ſanguinis etiam ſp
rituum fit æſtus qui per calorē febr
lem, per corp⁹ ſparſum, manifeſtatu
hinc ſecundum Gal. 9. Meth. c. 3. pu
ſus magnus, plenus, mollis, æquali
celer. Cumq; fiat motus à centro a
circumferētiam, urina redditur alb
pura, & ferè ſanis ſimilis: febris tame
quandoq; efficit, ſubrubeam vel ſub
rubicundam, ſpiſſam vel tenuem pe
totum

num, ſine ariditate & fætore, qui pu-
dinis proditor eſſe ſolet.

Collendi hoc malũ duo ſunt ſcopi, *Diæta.*
orũ 1. occupatus juvando naturam
ellentem. 2. tutando ne partes in-
næ & externæ aliquid detrimenti
iantur. Primo ſcopo ſatisfaciet
tæ proba inſtitutio. Aër igitur ſit
perate calidus, neq; copiâ panno-
n, ægri (quo mulieres plerunq; pec-
t) ſtrangulentur cavendum, modò
ema non frigeſcant. Cibi omnes
ſi vitandi, acres, ſalſi, pingues:
veniunt autem brodia in quibus
tæ ſint herbæ refrigerantes. In po-
bſtinendum à vino, donec penitus
ra ſit febris & omnia accidentia:
ducit autem hoc decoctũ: ℞ Fi-
m num. x. Lent. mund. ℥j. Lacc. ʒij.
. ſem. fenic. an. ʒiij. ſaccar. finiſſ.
coq. in aq. font. Mens. 1. ad re-
. ℔. iij. vel Rec. Rad. ireos flor.
l. Liquirit. an. ℥i. ſem. fænic. ʒii.
. junip. ʒiij. coq. in aq. font. Mens.
l conſ. 2. digit. colat. adde ſaccar.
. hoc decoctũ ſit quotidianus po-
Vires quoniam proſtratæ, quies
plurimum à naturâ ipsâ efflagita-
ſed & ſomnus moderatus eſſe de-

bet,

bet, eò, quòd ſomno cohibeantur
vacuationes. Animi quoq; motus
cet compeſcendi, tamen ira non fo
midanda, quippe quòd conferat
extrudendos humores in corporis ſ
perficiem, in Excretis, ne alvus nim
ſit lubrica invigilandum.

Pharmaceutica. Hâc obſervatâ diætâ, reliqua pha
maceutica maioris erunt efficaci
natura igitur, in expellenda mater
ſi langueſcat, ſeq. ſuffulciri & excita
poterit Rec. Lap. Bezoar or. gr. ii
unicorn. veri gr. ij. c. c. uſt. gr. iij.
pulv. alcoolisatus: vel Rec. Lent. p.
ficuum num. xv. hord. pß. fol. lacti
acetos an. M. 1. f. decoct. in aq. fon
℔ i. ß. huius decocti hauriantur ma
& veſperi unc. vii. viii. pro patient
qualitate, conſtitutione & ætate. hu
decocto miſceri poteſt vel ſuccus gr
natorum vel ribium, vel moror. co
duceret quoque aurum ſudoriferu
Quercet. in peſte Alexic. deſcript.
436. 437. Itē aquila præcipitata Kor
taveri, nec non Merc. Bezoardicus I
D. Hartmanni cum conſerva cordia
3. vel 4. Gran. pondere propinatus. v
tium debilitatem corriget hæc aqu
qu

uæ Rec. Aq. roſar. fragr. ℥iii. borag.
abios. flor. liſior. alb. cheyr. an. ℥j.
ıb. Manus chriſti perl. ʒiiij. Ocu-
, quos ſingulariter affligere ſolent
ariolæ muniendi, ſequenti modo. ℞
q. Ros. plantag. an. ℥iiij. ſumach.
nc. ſemis. macerentur per noctem &
odico albumine ovi f. mixtio, qua
odicum goſſipij vel bombacis ma-
efiat & oculi crebrò fomententur.
el ℞ Aq. Ros. unc. j. Aq. decoct. ſu-
ach. unc. ſemis camph. gr. I. ms.
em Rec. Aq. decoct. coriandr. Ro-
r. ſumach. an. unc. ij. croc. camph.
n. ℈i. aq. album. ovor. unc. j. ms. &
um bombace frequenter oculi irro-
ntur. vel Rec. Acac. Lycij, croc. an.
rach. j. camph. drach. ij. diſſolvantur
aq. ros. & frequenter cum pluma,
culi tingantur. Aures cum aqua te-
ida & oleo roſac. ex ſpongia foven-
æ. Nares poſcæ attractione, vel re-
epto fumo ex decocto ros. plant.
yrrh. munientur. Nec non per im-
iſſionem ſucci menth. cum ſanta-
s: admoveatur item acetum nari-
us. Faucibus utiliſſimi erunt garga-
iſmi parati ex ſeq. Rec. Aq. Hord. ℔.

j. ß. fol. plantag. ros. an. p. 1. sumac.
Ribes, an unc iij bulliant, quibus a
di quoq; potest succus granat. berb.
arant. diamoron, vel lambatur diap.
paver cum syr. farf. vel decoct. liqu.
jujub. fic. sebest. dissolutum. Ad li
guæ asperitatem Rec. Aq. portula.
℥i. sem. psyll. gr. x. stent per noctem
cuius infusione madefiat spongio
vel petia lini rara & lingua fricet
quater in die vel sæpius, valet etiam
aqua prunellæ & papaveris nigri sy
vestr. Alvus si non respondeat, ne
dum plenæ eruperint variolæ, nequ
quam catharctico movenda, ne dy
senteria, quæ lethalis in hoc affect
esse solet, subsequatur, aut motus h
morum perturbetur, & ab exterior
bus ad interiora retrahatur, ægerqu
mortis periculo subijciatur: irritan
da solùm glande simplici ex melle pa
rato, pariterque quiescendum, quan
do jam in toto corpore ad maturita
tem pervenerint juxta aph. 20. sect.
quæ judicantur & indicata sunt inte
grè neque movere, neque novare ali
quid, sive medicamentis sive aliter in
ritando, sed sinere oportet, sub finem

Dyssenteria in variolis lethalis.

tamen

men Mannâ vel caſſiâ reliquias ex-
rgare nil nocebit.

Sanguinis ebullitione quoniam va- *Cheirurgia.*
olæ oriuntur, eiuſdẽ quoq; miſſio,
corporibus habilibus utilitatis erit,
revulſionis ad exteriora, & reſtin-
ionis caloris febrilis gratia maximè
onducet, ſi ex vena cõmuni hæc fiat *Vena in variolis quæ & quando ſecanda.*
atim in principio: quidam autem in
artibus infernis, poplitibus ſcilicet
cruribus fieri perſuadent, quod ta-
nen in pueris, quibus hic morbus
roprius eſſe ſolet, locum non habet:
cet Avenzoar 7. collect. cap. 3. filio
uo, tertium annum agenti venam ſe-
uerit, & Rhaſes, pueris lactantibus *Arabum temeritas.*
quintum menſem exceſſerint, cu-
urbitulas apponendas præceperit:
uod tamen temeritati potiùs, quâ
rabes clari, quàm legitimæ curatio-
i aſcribendum: Si verò reliquæ cir-
umſtantiæ, venæ ſectionẽ ſuadeant,
atim in principio ad levandã naturã
anguis mittendus, quantitate mode-
ata. Cùm jam maturuerint, quod al-
edo ulcuſculorum detegit, & fran-
gere retardarint, melle farinâ hord.
ubacto inungẽda, ruptione ſaneſcent

Vana persuasio vulgi de acu aurea.

vel ruptio perforatione, secundum quosdam acu aurea, promovenda: quoq; amplius coalescant solent aliqui forcipe discerpere: ut mox exi[...]centur conducet hoc decoct: ℞ A[...] fluv. ℔. 2. salis. unc. semis hord. lupi[...] an. p. ß. croc. drach. i. bulliant & cum gossipio in huiusmodi aqua macer[...] to tangantur pustulæ vel Rec. fol. ta[...] marisc. myrth. ros. an. M. i. santal. o[...] mnium an. unc. ii. hord. p. ß. salis un[...] semis. f. decoct.

Relinquunt etiam variolæ in cut[...] coloris defædationem & quandoqu[...] foveas. Colorem corriget hoc se[...] quens Rec. Lupin. fabar. hord. an. M[...] semis. contusis crassiusculè, bullian[...] in aq. font. q. s. ac redigantur ad for[...] mam pultis, cuius cremor cum aqu[...] flor. ligustr. & sigill. salomon. expri[...] maturfaciesq; cum manibus manè a[...] vesperi diligenter abluantur.

Calculus marinus.

Vestigiis hoc ungt. utile Rec. ce[...] ruff. lot. Lytharg. aur. lot. pulv. rad[...] arund. adustæ, calcul. marin. (Stein[...] saltz) an unc. iiij. ol. lilior. unc. i. ol[...] tart. unc. ß. cer. q. s. f. ungt. Ad reple[...] tionem fovearum laudant usum pin-

guedi-

edinis humanæ, urſi, cinerem te-
d. uſtarum. Tollit etiam diſcolo-
tionem faciei, aq. rapæ coctæ, qua
cies calidè abluatur: oculorum ma-
las relictas aufert phlegm. ol. vitri-
. virid unc. ij. cum aq. ros. ℥i. mix-
m & quotidiè uſurpatum: plura vi-
antur apud Foreſt. ſect. 1. L. 6. obſ.
. De Morbillorum curatione pro-
editur eâdem methodo in hoc ſe-
undum vulgi perſuaſionẽ differen-
s, quod pannorum rubrorum im-
oſitione citiùs erumpere credantur,
uius nulla ratio alia tradi poſſet,
iſi quòd ruber color imaginatio-
em moveat, inde & ſanguinem,
uius igitur phantaſia fortius fuerit
ffecta, citius quoq; motum ſentiet &
contra, ſed hæc mulierculatum po-
iùs perſuaſionibus cenſemus aſcri-
benda.

Panni rubri cur morbillos proliciãt.

CAPUT V.

DE FISTVLIS.

Sinuoſa quædam eſſe ulcera L. 2. c. 1. relatum, quæ ma-lè quandoque à cheirurgis tractata in fiſtulas tranſeunt

Fiſtularũ cauſa adjuvans.

σύριγγες *τύλωσες*

quæ græcis σύριγγες: Frischl. τύλωσ[...] germanis Fessel oder Fistel/ab arund[...] num cavitatibus nomen deducent[...] dicuntur. τυλωσες, à callo, nisi enim f[...] cti sinus citò curentur subinde ind[...] rantur & callum contrahunt, seu [...] quidam interpretantur, ostracosa re[...]

Fistularũ nomen unde.

duntur: σύριγγες nominantur quò[...] vel fistulam pastoriam (Flötten) v[...] arundinem fistularem, vel fistulam a[...] vearis apum referant.

Definitio.

Est autem fistula, arctus, oblongu[...] & callosus sinus, aliquatenus indo[...] lens, in carne per exulcerationem o[...] tus, in cute oris conspectu arctioris.

Divisio. *A sinu.*

Habentur fistularum plurimæ diffe[...] rentiæ: vel à sinu deductæ, qui pe[...] longitudinẽ partis si protenditur, Re[...] ctus dicitur, quando in latus quodam[...] modo inclinat, obliquus nuncupatur[...] Rectus sinus, aut fundum superius, &[...] os inferius habet, & declivis dicitur[...] aut contra, os superius & fundum in-

A situ.

ferius, & Acclivis vocatur: vel à situ, figura, numero, magnitudine; vel à parte loci &c. denominatæ: hinc a-liæ sub cute extensæ sunt, aliæ al-tiùs penetrant, aliæ intra carnem

desi-

minunt, aliæ ad oſſa & cartilagi-
m penetrant; aut ubi neutrum
rum ſubeſt, ad interiora perveni-
t: Aliæ nervos attingunt, aliæ ve-
s, aut arterias occupant: aliæ præ-
rea ſimplices, aliæ duplices, tripli-
ſve ab uno ore intus orſæ quæ tres
ınt, aut etiam in plures ſinus divi-
ıntur. Aliæ faciles, aliæ difficiles
ratu; aliæ ſanabiles, aliæ inſanabi-
s; aliæ virulentæ, aliæ non.

A loco aliæ partium nobilium, aliæ
nobilium, hinc proprium quoq; à
co nomen etiam deducunt, ut ſi
ter nares & maiorem oculi angu-
m excitatur, græcis αἰγίλωψ & an-
eruptionem ἄγχιλωψ. Avic. Ga-
ab dicitur, in ulcus cùm degenerat
bſceſſus, Avic. Algabar, Latinis Fi-
tula lachrymalis: cuius duæ ſunt ſpe-
ies: 1. tactui renitens dura, glandu-
oſa, huc, illuc, absque eruptione
mobilis. 2. in forma parvi apoſte-
matis ſe oſtendit materiam purulen-
tam continens, quæ per corroſio-
nem erumpit & in fiſtulam degene-
rat.

αἰγίλωψ
ἄγχιλωψ
Garab.
Algabar
Fiſtula lachrymalis.

Occupant fiſtulæ alias quoq; cor-

poris partes, potiſſimùm verò ocu-
los, nares, tergum, pectus, pudenda
anum, cui frequentiores eſſe ſolent
propter ſitum declivem, equitatio-
nem & alias exercitationes, quæ cale-
faciunt & proinde affluxum humo-
rum contrahunt; quòd item propter
mollitiem & laxitatem, non ſolum
naturaliter humoribus acribus ſca-
tet, ſed etiam aliunde affluentes reci-
pit; inſuper bilem liberè, per omnia
inteſtina decurrentem, ſphincteris
miniſterio retinet, ut magis erodat:
ita ut natura illis aſſueſcat, & illis tan-
quam emiſſariis quibuſdam utatur, &
ad expurganda varia, quæ quotidiè in
corpore gignuntur excrementa.

Cauſæ. Cauſa fiſtularum cenſetur, partis il-
lius, quæ excavatur corruptio, cuius
nutrimentum defectu caloris in ve-
ram ſubſtantiam converti non po-
teſt: Ideò excrementitius fit humor,
qui erodit membrum absq; dolore:
Fiſtula cur ſine dolore. caret enim propterea dolore fiſtula,
quòd pars illa quaſi ſit emortua, hu-
morque ſit non naturalis, (naturalis
enim ſolet putreſcendo & rodendo

dolo-

[-]orem inferre) ſed adventitius ex [-]nento, qui illic corrumpitur.
[I]nterdum tamen fit etiam fiſtula, [ob] contuſiones magnas, quia omne [co]ntuſum, neceſſe eſt putreſcere & in [pu]s converti, unde ex globulis vi ſclo[pet]orum eiectis, contuſis circumqua[qu]e vel etiam altioribus partibus, fi[t], ſinus.
Specillo ſinus indagare neceſſe eſt, [qu]æ indagatio de profunditate & tor[tu]oſitate, nec non de oſſe, carie, car[til]agine, pluralitate & ſi quæ ſunt alia, [op]timus eſt magiſter: Si namq; mol[le] eſt, quod ultimò ſpecillo contingi[tur], intra carnem adhuc vitium eſt, ſi [re]nixus, ad os ventum eſt. Ibi deinde, [si l]abitur ſpecillum, nondum caries [est], è contra, ſi æqualis innuitur caries [qu]idem, verùm adhuc levis eſt, ſi in[æq]uale & aſperum quid ſubeſt, vehe[m]entiùs os exeſum eſt; cartilago ubi [su]bhæſit, ex renixu patet: de nervo [læ]ſo, dolor & ſenſus acutus, nec non [st]upor punctioq; cum motu deprava[to], declarant: venam eroſam, pluri[m]us craſſusq; ſanguis effuſus detegit: [ar]teriam, tenuis & flavus cum multo

Diagnoſtica.

 ſpiritu

ſpiritu ſtridóreq; manifeſtat. Ex pu
Fuchs. L. 7. c. 14. de med. morb. ſi
argumentatur; ſi plus fertur, quàm
quod ſimplici ſpacio convenit, pl
res ſinus calloſos eſſe manifeſtum
eſt. Ex carne, pus læve, album, copio
ſius fertur. At ex nervoſo loco, colo
ris quidem eiuſdem, ſed tenujus &
minus. Ex nervo, pingue & oleo no
diſſimile.

Ægilopis ſigna ſunt tumor, duri
ties, dolor, humiditatis ab oculo de
fluxus, gravitasque cum lippitudine
Hic abceſſus, priuſquam eruperit & i
fiſtulam migraverit, cognoſcitur eſſ
à ſanguine, per colorem rubeum, do
lorem gravativum, & facta compre
ſione, non albeſcit: à pituita ſi fuerit
prodit color albus, paucus & nullu
dolor; bilis ſi foveat malum, cogno
ſcetur à colore ſubflavo, dolore pun
gitivo, lachrymæ emanabunt cali
dæ cum pruritu, locus compreſſu
albeſcit: Humor atrabilarius, quan
do mali cauſa, cognoſcitur à colo-
re ſubobſcuro, duritie & pauco do-
lore.

Fiſtulam factam eſſe depræhendes à

mala

ula partis diſpoſitione, à ſanie viru-
ta, quæ comprimendo egreditur.
Fiſtulæ altiores, tortuoſæ & anfra-
ctuoſæ curatu difficiliores ſunt: ſi
multiplices, maius in manu, quàm
medicamentis præſidiũ eſt: minusq;
feræ eſt ſi ſub cute tranſverſæ ferun-
tur, quàm ſi rectæ intrò tendunt. Ex-
pedita quoq; curatio in fiſtula ſimpli-
ci recenti intra carnem, adjuvatq; ip-
ſam corpus juvenile, ſi firmum eſt,
inimica contraria his ſunt. Itemq; ſi
fiſtula os, vel cartilaginem, vel nervũ,
vel muſculos læſit. ſi articulum occu-
pavit: ſi vel ad veſicam, vel ad pulmo-
nes vel ad vulvam, vel ad grandes ve-
nas arteriaſve, vel ad inania, ut guttur,
ſtomachum, thoracem penetravit.
Ad inteſtina quoq; eam tendere, ſem-
per periculoſum; Semper peſtiferum
eſt, quibus multum mali accedit, ſi
corpus vel ægrum vel mali habitus eſt.
Ægrè etiam conſaneſcit, in ano fiſtu-
la, quæ orificio caret: tum quæ deli-
teſcit, & in os terminatur, multifa-
riamq; fiſſa eſt.

Prognoſtica.

Ægilops ægrè curabilis eſt, non
enim poteſt ab acribus medicamentis
curari, nam ab iis oculus cõficitur, atq;
læſæ

læſæ partis inflammatio augetur: levibus nihil alteratur, & hæc vel ill citra obligationem quæ totum oc lum complectatur, adhærere nō po ſunt quoniam impoſſibile eſt tot p ferre diebus, quot ad mali curati nem requiruntur. Ægilopa prætere carcinomatis naturam ſapiens, cur re periculoſum eſt; talis enim cur mortem accelerat: ſic ad nares te dens ægilops, non ſaneſcit, at quib in angulo eſt, aliquatenus curation recipit, ſed difficulter, quantoque an gulo propius foramen aſſidet tant difficilior. Summa Ægilopi recent & nondum fiſtuloſo, reliquo faciliu eſt mederi.

Pulſus & urina.

Partes Exteriores fiſtulæ occupan tes, in pulſu & urina nullas excitan mutationes: ad thoracis autem cavi tatem pertingentes, ſanguificationis que organa infeſtantes modò cele rem inflammando, modò tardum & inæqualem, ſanguinem eroſion fundendo reddunt. Vrinam pariter ureteras vel veſicam cùm occupant turbant, eamque iam albeſcentem,

iam

n sanguinolentam reddunt, venu-
badiacentes si corruperint.

CAPUT VI.

E FISTVLARVM CV-
RATIONE.

Olluntur fistulæ penè sola chei-
rurgia, cui tamen & reliquæ duæ
rtes pharmaceuticæ, diæta scilicet
pharmacia succurrunt: diæta in ul-
ibus descripta huc repetenda ve-
. Variat autem pharmacia, pro di-
rsitate loci, quem obsident, cuius
propriata medicus noverit applica-
videlicet in capite si orirentur, pill.
pulveribus capitalibus accursum
morum derivabit in hunc modũ:
c. pill. aggreg. aleph. arab. an. ℈i.
m syr. de stæch. f. pill. num. XIII. vel
Extr. sen. drach. i. troch. alhard. gr.
syr. d. beton. stæch. an. unc. semis.
ser. ℥iß. Aq. ceras. nigr. til. salv. an.
i. f. potio. pariter & reliqua medi-
menta dirigenda. Facta generali
acuatione, potiones roborantes &
iccantes partes interiores poterũt
æscribi hoc modo Rec. Herb. agri-
on. pyrol. alchymill. plantag. filicis
maior.

maior. cent. min. an. M. 1. lign. saf
fras unc. ij Guaiac. ℥iß. coq. & bu
ant in vini ℔. 8. ad consumpt. iiij.
git. de quo manè hauriat æger tepi
cyath. unum & sub ingressum le
cyathum, sudando matutino temp
re alternis vicibus.

Præmissis hisce generalioribus, a
cedatur ad cheirurgiam, ubi profu
ditatem & fistulæ locum sic investig
bis. ℞ agrim. & sal. com. part. æqu.
bulliant in s. q. aq. font. hoc deco
per syring. immittito, & adverte u
ægrotus conquæratur & per aquæ d
missionem f. saccus, ibi sequens in
pone (sine ulla scissione, quæ che
rurgis communis esse solet) opp
deltoch. ℞ vitriol. præp. ol. myrtil
an. ℔. ß, cer. virg. seu propol ℔.
liquor. aristol. rot. carab. mastic. a
drach. iiij. ms. f. magdal. Et hæc in
fistulis non profundis, sed intra ca
nem tantum hærentibus locum ha
bent: in reliquis autem sequenti
usurpanda; & quidem mortificatio
ni, ne ulterius serpant hoc condu
cit: Rec. camph. ol. oliv. an. ℥ß, pul
verisatam camphoram, per Noven
dium in oleo macerato, huius guttam
fistula

Fistulas indagandi modus.

Cautela.

ulæ immitte, tàm diu repetendo
nec malum ſerpendo quieſcat con-
nit etiam malignitatem & putredi-
m carnis, bonamq; regenerari facit
pulv. ℞ calc. viv. ℔. 1. Auripig. ℥iii.
℥iiij Farin. hord mellis alb. an. ℔. j.
ntuſis contundendis, cum melle &
ico aceto, formentur globuli im-
ttendi in fornacem piſtoriam, qui
ccati pulveriſentur, & huius pulve-
parum turundæ immittendæ im-
natur. Ejuſdem efficaciæ hoc lava-
ntum. ℞ aceti fortiſſi. vini acerbiſſ.
℥vi. calc. viv. ℥iiij. bulliant ad 3.
rt. conſumpt. colētur & quieſcant,
ſt adijce ſal. gem. ſal. armon. ſal.
r. Alum. plumos. an. ʒi. pulveris.
miſceantur vino rurſus colentur
r pannum, repone in vitro, & tan-
m adde parùm æruginis, quæ tin-
colore rubro, hoc eluantùr fiſtu-
Commendatur & ſeq. Rec ſur-
los hæderæ ſine foliis, contundan-
& deſtillentur per Alembicum,
a deſtillatione cum panno intincto
cus fiſtuloſus foveatur. Vel Rec.
rb. cyan liguſtr. plantag. caryoph.
m Rad. verben. flor. lin. Raph. ſylv.
atric. Rad. urtic. ariſtol. rot. ro-

rismar. viciorũ sylv. pseudomelan[illegible]
chelid. tormentill. lil. albor. an. M
Ms. & coq. in aq. font. s. q. express[illegible]
ne forti facta, adde sang. human.
lid. unc.iii. de qua mistione per syr[illegible]
gam fistulæ iniice, herbas autem [illegible]
terius calidas impone, mundific[illegible]
prius fistulâ vino albo. Fistulam q[illegible]
que purgat hoc ung. quod ℞ succ. [illegible]
rol. hederæ an. unc. vi. mellis unc. [illegible]
coquantur donec temperentur p[illegible]
modum adde thuris, myrrh. an. un[illegible]
ms. f. ungt. fistulis inijciendum te[illegible]
dè. Paracelsus in curatione fistu[illegible]
rum loco potionis vulnerariæ s[illegible]
commendat. ℞ cyclam. M. ij. sann[illegible]
alb. M. 1. sophiæ M. 1. coq. in vini s[illegible]
cui postremò adde ol. caryoph. dest[illegible]
unc. j. ß. de hac indies ter bibat, q[illegible]
potione cedere si nolint, jubet per [illegible]
ringam inijcere seq. ℞ ol. laterin. ℥ i[illegible]
terebinth. ℥ vi. caryoph. unc. j. ß. thu[illegible]
Mastic. myrrh. an. unc. ij. Mumiæ ℥ i[illegible]
destillentur rursus per alemb. sive r[illegible]
tortam. Exterius muniatur locus o[illegible]
podeltoch superius descripto.

Angustiam Fistularum dilatant r[illegible]
rundæ vulgò **Quel Meissel** / ex ra[illegible]

Ge[illegible]

rentian. cyclam. ſymph. paratæ & an-
quis oſtracoſis fiſtulis Gualtherus
Ryffius part. 5. cheirurg. germ. hoc in-
ſerit. Rec. ungt. ægypt. Merc ſublim.
. drach. j. Lixiv. unc. iiij. Arſenic. ℈i.
q. ros. unc. ij. plantag. maior. ℥iiij.
oq ad 3. part. conſumpt. Purgatis fi-
ulis & ad probam ſaniem redactis,
lenariam ſanationem perficiet hoc
ollyrium quod Rec. vin. ſubl. vin.
alvatic. an. unc. j. Mell. ros. unc. i. &
rach. iiij. pulv. Myrrh. rad. peucedan.
. ʒiiij. ſarcocoll. aloës. an. ʒj ſemis.
oq. ſimul lentè, fiſtulisq; inijciantur.
eliquam farraginem medicamen-
orum vide apud Aët. tetrab. 4. ſerm.
c. 55. Fuchs. L. 7. de meth. med. cap.
. Andream Chriſtianum Ripenſem
. 3. ſect. 2. c. 8. Nicol. Agerium phar-
acopol. reform. part. 1. pag. 7. 39. 128.
o. 143. 175. 177. 197. 203. 224. 269. 365.
21. 545. 592. 629. 655. 695. Angelum
ologninum c. 2. p. 946. de cura ul-
erum Tagaultrium L. 3. Inſtit. chei-
urg. c. 18. Hipp. ſect. 6. Libr. propr.
em ſect. 4. ſect. 1. Gal. 1. in libr. Iſa-
og. Item L. 1. de compoſ. pharm. per
ener. Witichium pag. 360. Gabel-

koverum p. 380. chalmeteum L. 3. In-
ſtit. cheirurg. c. 13. p. 184.

Aegilopis cura.

In Ægilope ſtatim in principio oc-
currendum inflammationi, revulſio-
nibus, derivationibusq;, tùm per ma-
nifeſtam vacuationem, tùm citra il-
lam: item localibus repellẽtibus, quæ
tamen non exaſperent aut irritent
oculum, unde collyria uſui futura
ſunt, quibus utimur ad fluxiones &
inflammationes oculorum reprimẽ-
das, additis illis, quæ ſtuporem infe-
runt, ut collyrium album cum opio
vel hoc ℞ collyr. alb. ℥ß. ros. aridar.
aloës, thur. an. ℈ß. corall. rubr. præ-
par. ex aq. ros. ℈ß. trita & in tenuiſſ.
pulv. redacta, ovi albo aſſumptus li-
neo panniculo molli & tenui excipi-
tur, demerſo nimirum panniculo in
medicamentum in dictam conſiſten-
tiam redactum, ut non defluat, &
loco inflammato bis quotidiè, ma-
nè & ſerò permutando imponitur.
Laudatur à Paulo ruta ſativa, cum
lixivio, quod ex cinere & calce con-
fectum eſt, contrita, cocta & impo-
ſita, licet in principio mordax ſit ocyſ-
ſimè tamen poſtea miteſcit, & ad o-

uſq;

usq; penetrat. vel Rec. staphisagr. ℥ij. ammoniac. in aceto dissoluti ℥ß. ms. & superimpone. Nux quoq; rancida, tanquam multũ discutiens ab omnib⁹ probatur. Ad exiccationem fortius collyrium hoc est. ℞ aloës, thur. sarcocoll. sang. drac. balaust. alum. an. ʒj. ærug ferr. ℈ß. f. collyr. cum aq. myrt. vel rosar. & usu exigente, sanies prius educatur deinde infirmus super latus, in quo non est fistula jaceat, & de prædicto collyrio, aliquid in aq. dissolvatur, tresque guttæ, interposito notabili temporis interstitio inter guttam & guttam in angulum proijciantur: hinc æger per 3. quiescat horas: sequenti die fistula optimè pariter exprimatur & fiet eadem cura, quæ tam diu continuanda quousque nihil à fistula egrediatur. Si verò os corruptũ sit, quod cognoscitur ex nigrescente colore, quodq; extrinsecis nõ juvatur medicinis, detectũ os, per triangularem incumbẽtis carnis factam detractionẽ Literam Δ referentem; aut terebello perforatur, vel scalpello, quatenus judicatum fuerit vitiatum, abraditur; aut ferro vel auro candente uritur, & postquam squamæ vitiati

Oßis corrupti signum.

Oßis corrupti curandi ratio & modus.

ossis à natura adjuvante, interdum ar-
te fuerint separatæ & expulsæ, ulcu[s]
siccantibus, & pro ratione opportu-
nitatis, detergentibus, carne replen-
dum, moxq; ad cicatricem perducen-
dum, ut alia cava ulcera; sunt qui post
carunculæ excisionem, terebra us[i]
humorem aut pus in nares derivarint.
Post factam cauterisationem Petrus
Beyrus in suo Encheirid. L. 3. cap. 26
hoc commendat ungt. ℞ cent. min.
aristol. rot. an. ℈i. myrrh. ʒj. alum.
gallar. an. ℈ß. ir. sarcocoll. sief. alb.
seu coll. alb. an. ℈i. vir. ær. ℈i. confi-
ciantur cum melle & f. ungt. Reliqua
petantur ex Io. Arculan. in 9. Almans.
c. 33. Paræo L. 16. c. 15. Aët. tetrab. 2.
serm. 3. cap. 85. Rondel. L. 1. cap. 62.
Fuchs. L. 1. d. meth. med. cap. 47. Fo-
rest. sect. 2. L. XI. observ. 15. Avic. Fen.
tert. tertij tract. 2. c. 14. & 15. Gal. tom.
6. Libr. introd. p. 220. & tom. 5. L. 4.
d. compos. pharm. sec. loc. p. 566. &
L. 5. p. 595. tom. 1. L. 10. de us. part. c.
10. pag. 648. Iul. cæsar. Arant. de tum.
præt. nat. c. 15. p. 160. Fistulam in pe-
rinæo quomodo curaverit Forestus
vide L. 26. obs. 1. sect. 3. pag. 557. Vteri

Fistulæ

fistulæ quomodo tollendæ consula-
ur Rodericus à castro L. 2. de mor-
is Mulierum. c. 30. pap. 207. & seq.
ani Fistulas curare docent Aët. te-
rab. 4. serm. 2. c. 11. pag. 843. Arant.
e tum. præt. nat. c. 61. p. 275. Forest.
ect. 3. L. 23. obs. 14. p. 438.

CAPUT VII.

DE CANCRO.

CVM fistulis parem malitiæ famam obtinet id ulcus, quod ab animalis aquatic. figura & forma nomen reportavit; tumore namque suo cancri corpus repræsentans, venis vero lividis crassisque ejusdem pedes & chelas referens Latinis cancer, dictũ, græcis, καρκίνωμα, καρκίνος germanis der Krebs. Huius Ethymi quidam rationem tradunt hanc, quod sicut cancri, animalia sunt aspera, suis chelis, quæ apprehẽdunt, firmiter stringunt: pariter & cancer morbus ægrè tractabilis existit, atque ubi semel in parte aliqua corporis radices egerit, difficulter inde avelli tollique potest, sed ceu clavo quodam firmatus esse videtur.

Cancer. καρκίνωμα. καρκίνος

Species cancri.

Hic nares si occupet, à curation[e] difficultate vel potius impossibilitat[e] Noli me tangere, Arabes Alharnab[et] vel Alharnab Avic. Fen. 5. Tert. tr[a]ctat. 2. c. XI. nuncuparunt. Ad Tibi[as] si pervenerit, erosione aspectu horr[i]bilis redditus Lupus, der Wolff qu[i]busdam nominatur: vel ex mala pe[r]suasione quorundam, (qui gallin[a]rum vel vitulorum vel hædorum ca[r]nes imposuerunt, falsò persuasi, quò[d] singulis diebus gallinam unam dev[o]ret, quam si non habeat, ægram pa[r]tem ipsum absumere afferunt) Lu[pi] nomen acquisivit: alias corporis pa[r]tes occupans ab illis denominatio[]nem accipit, hinc cancer capitis, oc[u]lorum, palati, labiorum, Mammar[um] uteri, sedis &c. appellatur.

Noli me tangere. Alharnabet. Alharnab. Lupus. **Wolff.** *Vulgi deliramentum in hoc malo.*

Definitio.

Est autem cancer, tumor præt[er] naturam, à principio exiguus, cic[e]ris vel pisi magnitudinem non sup[e]rans, durus, rotundus, asper, inæqu[a]lis, renitens, immobilis, coloris f[u]sci, livescentis, & nigricantis vel e[t]iam cineritij, tantæ postremò magn[i]tudinis ut si mamillam occuparit, a[d] axillas usque sese expandat, inferio[r]

autem

autem sui parte, nonnunquam ultra
costas nothas excurrat; interdum tor-
pidus ac omnis sensus expers, sæpius
dolorificus ac pro incrementi mo-
do, dolore punctorio caloreque acri
ægrum excrucians. Exulcerari si con-
tingat malum, præter dolorem, duri-
tiem, renixum, tumoremq; pars ejus
assiduè exeditur & rodendo altiùs pe-
netrat, ad carnem corruptam, & hinc
ulcus reddit fœdum, crassum, ma-
lignum, horribili terribilique aspe-
ctu, putridum ac fœtidum, labra ha-
bens prætumida, dura, inversa, cal-
losa, ex quo, sanies virulenta & pe-
stifera, tenuis sub nigra vel fulva,
odoris gravissimi & fœtidi, prodit
ac exudat, & quò impurius fuerit
ulcus, eò etiam malignius existit,
symptomatis sævioribus affligens æ-
grum.

Causæ.

Causam tanti mali Gal. c. 7. Lib.
de tum. præter natur. cap. 12. Lib 2.
de cris. putat melancoliam natura-
lem, quæ fex sanguinis dicitur. Lib. 3.
d. sympt. seu atram bilem redundan-
tem, quæ si in universo corpore super-
flua existat, Elephantiasin, uni autem

Fex sanguinis atra bilis.

parti insidens cancrum excitari contendit. Avicenna fieri vult à melancolia adusta. Oribas, à bile fervefacta: hinc colligitur, à bile atra mitiori, excitari cancrum occultum seu non ulceratum, sive is in internis, sive externis corporis partibus consistat: ab acriori verò generari exulceratum. dicti ergò humores in corpore, à jecore calidiore & ficciore geniti, & à liene infirmiore, vel alio quovis modo affecto, non attracti, neque extra corpus ut decet, evacuati, vel per febres ardentes cumulati, neq; vel medici opera per alvum educti, vel à natura imbecilliore per Hæmorrhoides, vel per menses, vel aliqua alia purgatione non purgati, in unum aliquem certum ac circumscriptum locum, per defluxionem delati, vel vitio alicuius partis congesti, atq; hac in ipsa parte, tanquam in Ergastulo & in Angustiis hærentes & conclusi, ac per putredinem, vel assationem, sive aliam quampiam ob causam, maligniores & acriores redditi, cancros gignunt ac faciunt.

Cancer quæ loca

Licet quoq; unamquamlibet partem

m occupare ſoleat hoc vitium, ma- *corporis potißimũ occupet.*
mè tamen ſuperiora loca aggredi-
r, circa faciem, nares, aures, labra,
ammas, imò & uterum ipſum tan-
am receptaculum omnium corpo-
ſuperfluitatum, quæ facilè eodem
loco putreſcunt: earum verò præ-
puè mulierum, quarum purgatio-
s menſtruæ ſolitò more non pro-
unt, vel ſi fluxerint, tenuior dunta-
t profluit humor, craſſiore in venis
anente: in viris autem plerunque
boriuntur cancri, quibus conſuetæ
ariſcæ ſive hæmorrhoides, per quas
umor ille craſſus, rudimentum hu-
s mali, expurgari naturâ conſuevit,
tra rationem ſubſtiterunt.

Quibus opitulantur etiam cauſæ *Cauſa Externa.*
xternæ cibi nimirum vitioſi, admo-
um calidi & craſſi, ut allium, cæpæ,
orrum, limaces, caro leporina, aſi-
ina, naſturtium, legumina, vina po-
ntia, aër item impensè calidus, ani-
i affectiones, ira potiſſimùm.

Cauſæ duplices, dupliciter etiam *Cancri diviſio.*
ancrum dividunt, mitiores, occul-
um, ſeu non ulceratum; ſæviores,

 mani-

manifestum, seu ulceratum nomin
tum generant.

Diagnostica.

Refert Gal. L.14. Meth. cap 9. Ca
crum incipientem, difficulter cogn
sci, quòd primò habeat acciden
mitissima & maximè confusa. T
stante enim Almans. tract. 7. incip
ens interdum vix magnitudinem le
tis æquat, interdum ad ciceris, i
terdum ad fabæ, interdum ad nuc
avellanæ quantitatem excrescens, a
cendit: quandoque festinans ita a
crescit, ut melonis magnitudinem
æquet.

Auctus jam signa clarissima habe
si tangitur, durus; colore; plumbeu
maximè dolens quia unitatis soluti
adest, ob multam materiam diste
dentem, & comprimentem part
nervosas, adest etiam intemperies va
dè calida, quæ dolorem excitare p
test: item conspicitur, caliditas, r
tunditas & inæqualitas, cum venis
circuitu nigricantibus, quibus si acc
dat locus suspectus, mammillæ sci
cet, nares, pudenda &c. cum habi
melancolico, adusto, corpus pra
cibis nutritum, facilè in cancri cogn
tionem veniemus.

Vlc

Vlceratus dignoſcitur ex fæditate
ceris, cum odore fædiſſimo, labiaq;
bet craſſa, prætumida, viridia, foris
verſa, eroſa, aſpectu horrida & ma-
mè dolentia ut ex ſuperiore defini-
one patet.

Affectus hic præter naturam, ſive exulceratus fuerit, ſive non exulce-ratus, ſemper is pernitioſus admodũ contumax & curatu perdifficilis xiſtit; tanta enim huius mali feroci-is ac ſævitia, ut etiam vehementiſſi-na medicamenta ſpernat, atque illis otiùs irritetur & excandeſcat, quàm lla ratione curetur: mitiora verò de-piciat ac planè contemnat, atque ubi emel radices egerit, incurabilis planè ſſe cenſeatur, vel ſaltem curatu cõtu-nax. Difficultatis cauſæ quoq; ſunt, uòd ab initio exiguus ſit ut etiam à eritiſſimis medicis vix agnoſci poſ-it idcircò neglectum à principio vi-ium, vix deinceps curari poteſt, ubi tamen adhuc recens fuerit, atq; non-dum exceſſerit tempus ac ſpatium trium menſium, neque perfectè ſta-tim, membro alicui inſederit, ſpem aliquam præbet ſanationis: at invete-

Prognoſtica.

ratum

ratum si fuerit malum, altiusque, i[illegible]
corporibus præsertim effætis inhæ[illegible]
rit, in quibus languidæ admodum
sunt vires in illis neq; medicamen[illegible]
acrioribus, neque ferro, neque ign[illegible]
vel cauteriis potentialibus curatio [illegible]
tra rationem tentanda erit, sed pr[illegible]
stat tales levioribus medicamentis
cura duntaxat palliativa tractare,
ne ferocius longiusq; serpat malum
curandum, ita enim multi ad extr[illegible]
mum usq; spiritum sunt servati.

Ferro vel ustione si aduruntur can[illegible]
cri, ferociores evadunt, multoq; m[illegible]
gis irritantur, nisi radicitùs extirpen[illegible]
tur, atq; venæ, sanguine melancolic[illegible]
turgentes, & undiq; ad loca circum[illegible]
stantia extensæ, nisi funditus excin[illegible]
dantur, Novacula excisi & cicatric[illegible]
obducti, nihilominus tamen reve[illegible]
tuntur, augescitque tàm diu malum,
donec tandem è medio tollatur æge[illegible]
omnis autem cancer, licet censeatu[illegible]
esse ferè incurabilis, vel curatu con[illegible]
tumax, omnium tamen difficiliori[illegible]
curationis sunt censendi Exulcerat[illegible]
Perfecta igitur eorum curatio nequa[illegible]
quam est promittenda. Inprimis et[illegible]
ian[illegible]

n obſervandus aphor. 38. ſect. 6.
acros omnes melius eſſe non cura-
curati enim citò pereunt, non cu-
i verò longius tempus perdurant.
Malum hoc horrendum non po-
t non etiam ſuâ malitiâ, reliquos
corpore humores inficere & per-
bare, hinc febres oriuntur putri-
, quæ per pulſum inæqualem, mo-
celerem & frequentẽ, modò par-
m & imbecillum, manifeſtantur.
elancolicus præterea humor, cùm
vum hoc excitet malum, uriniæ
nnunquam miſtus, eandem livi-
m reddit, ſpiritus & calorem ſan-
inis, cùm extinguit, uti plerunque
hoc malo evenire ſolet: Nigram
nninò reddit, & tum Læti calcan-
m viam ſciendum.

Pulſus & urina.

Omnimodam & abſolutam cura-
onem, cancrum reſpuere, iam con-
amatum eſt: Extrema verò quæq;
ntare, quàm ægrũ certiſſimæ morti
ommittere Aretæus & Soranus, nec
on Codronch. de chriſtiana & tuta
edendi ratione L. 1. c. 7. conſuluẽ-
, dicentes, pij Medici & humani
unus eſſe, Excruciato, in deſperatis
quoq;

Curatio.

Medici pij munus in deſperatis morbis.

quoq; casibus succurrere, tùm ne d
serti, spem omnem & animum, d
spondeant, & miserrimè pereant, tù
quia deplorati quidam ægrotant
præter spem ex maximè lætalib
morbis nonnunquam convaluerin
sed ut existimationi suæ medicus
iam consulat, assidentes de pericu
& interitu imminenti commone
ciat, qui ut plurimùm, sub huiusm
di gravissimum morbum cõsequi s
let. Non igitur deserendi sunt ægr
tantes in quocunq; existant statu, c
eorum solamen, ac jucunditatẽ, qua
ex medicorum visitationibus haber

Diæta. Quemadmodum autem in sa
teste Gal. 2. de differ. febr. c. ult. v
ctus ægrotandi adfert occasionem
eodem etiam modo, multò magis
laborantibus, ex erroribus in vict
admissis, graviores fiunt occasione
quamobrem non solùm cùm hom
nes ægrotant, sed cùm à morbo refic
untur quacunq; ex causa, in victu si e
raverint, offendi promptissimè cõsu
verunt: quæ in cancri curatione
evitentur, & ne cancer incrementu
suscipiat seq. victus ratio instituatu

nece

...ſſe eſt. Vitandi cibi omnes me-
...olicũ ſuccum generantes: ut ca-
...abula, cervina, leporina, porcina,
...ertim ſalita & aviũ, quæ in aquis
...antur: piper & omnes ſpecies ca-
..., caſeus antiquus, fabæ, lentes.
...ndum autem ptiſanæ cremore,
...va, atriplice, beta, & huiuſmodi
...is: piſcibus ſaxatilibus, carnibus
...um montanarum, pullorum, hæ-
...um, luteis ovorum, & ſimilibus
...coctu facilibus, & ſanguinem bo-
...n procreantibus: bibendũ vinum
...ue, album non valdè antiquum:
...ducit quoq; ob humectationem
...nnus prolixior.

Victui ſuccedat altera manus me-
...a, Pharmacia videlicet, qua corpus
...verſum, ſenſim & blandè (ne hu-
...ores plus juſto commoveantur, &
...ſperentur, vires item infirmiores
...dantur) ab humore melancolico,
...cuetur: cui ſcopo ſeq. Nodulus ſa-
...faciet. Rec. Rad. bugloſſ. polypod.
...erc. an. unc. ß. fumar. ſcolop. Ling.
...v. agrimon. caryophyll. capill. ve-
...r. an. p. iij. ſummitatum tamariſc.
...r. bugloſſ. violar. an. p. j. Rhab. El.
ʒjß.

Pharmacia.

℥jß. turpeth. albiss. ʒi. fol. sen. pu
unc.j. f. puppa infundenda in 2. Me
vini, de qua sing. matutinis ad unc. i
vel vi ex hauriat. vel ℞ Extr. sen. ʒ
Hellebr. nigr. gr. iij. syr. de fumar. ʒ
de pom. unc. j. Aq. cuscut. fumar.
plen. an. drach. iij. ol. anis. gutt. i
ms. vel Rec. conf. Hamech. drach. j
pulv. sen. ℈ii. cum syr. de Epith. q. s
pill. vel paretur El. Quercet. diahel
borat. descript. in phar. restit. p. 33
Hisce medicamentis aliquoties rei
ratis, & corpore sufficienter purgat
negligi quoque minimè debent, qu
cordi roborando conferunt cuiu
modi hæc sunt. Rec. conserv. bora
bugloss. anth. an. drach. iij. Ros. M
liss. an. drach. ij. spec. diamarg. fri
drach. j. confect. alkermes ʒi. car
citr. condit. unc. semis. cum syr. ac
tos. citr. & acetos. q. s. f. El. vel Re
spec. diamarg. frig. drach. i. arom. r
sat. drach. j. ß. Ras. Ebor. ℈ii. oss. d
cord. cervi ℈i. corall. utriusq; præp
rat. an. ℈iiß. diatrag. frig. ℈ii. sem. ac
tos. drach. j. saccar. finiss. ℥iiij. f. tra
vel propinetur Aq. cordialis Querce
p. 93. Aq. capon. pag. 94. Aq. cont
venen

Confortãtia.

[...]nena pag. 96. pharmacop. restit. de[...]ripta.

Tandem & ad cheirurgiam descen[...]ndum, ubi à phlebotomia facien[...]m initium, incidenda autem vena, [...]tas & vires permiserint, commu[...] vel jecoraria in brachio, & paucus [...]guis, pro vice extrahendus, si re[...]gerandi solùm & adustionem pro[...]endi, sit intentio: in proplite vel [...]o, si præcesserit in consueta hæ[...]orrhoidum vel mensium suppres[...] ; ad extractionem materiæ con[...]nctæ, secari quandoque poterit sa[...]ena.

Venæ sectio.

Causa antecedente sufficienter, vel [...]aiore ex parte purgata, topica erunt [...]plicanda, quibus humor, in partem [...]ectam effusus, si fieri queat digera[...]r ac discutiatur. Incipienti ergò [...]ncro, succus plantag. solan. lactuc. [...]tic. palustris. burs. pastor. conso[...]. min. agrimon. succus item omni[...]n spec. intybi, vel etiam ipsæmet [...]rbæ contusæ vel harum aquæ stilla[...]iæ : plurimum quoque juvabunt, [...]æ à proprietate cancris adversan[...]r, ut herba Roberti, tapsus barba-

tus, caprifol. cum succ. lactuc. aut m
NB. cilag. psyll. Cancri item fluviatile
ranæ virides & inprimis ol. de rani
quæ omnia in mortario & cum pist
lo plumbeo, si fuerint pistata, vel ag
tata in sole, donec aliquam crassitie
acquirant, & plumbi colorem cōtr
hant, eò maiorem vim & propriet
tem habebunt, contra huius mor
pernitiem. In horū itaq; uno atq;
tero simul mixtis succis, linteola ni
da ac leviuscula, pura, duplicata m
defacta, loco affecto erunt applica
da, & desuper mollis & benè pexa la
imponenda, quæ dictorū aliquo su
co semper conspergenda ne siccesc
NB. Commendatur insuper maximè ci
cancrorum combustorum, cera &
leo exceptus, passulæ quoq; dulces, c
acinatæ cum foliis rutæ & hederæ
mortario plumbeo contrita ac sup
posita. Ex his quoq; simplicibus p
sunt formari composita in seq. mod
℞ succ. utriusque plantag. consoli
min. scabios. cancr. fluvial. Rad. lili
alb. an. unc. ij. alb. ovor. nu. iij. ol. r
unc. j. ß. aq. Ros. unc. iij. acet. ros. un
omnia simul mixta agitentur in m
tario plumbeo modo ante dicto. C

me

rendat Paræus hoc quod ℞ blumbi
t & loti pomph. thur. an. ʒijß. ab-
nth. pontic. unc. ß. ol. ros. unc iij. cer.
i. ſucc. ſolan. q. ſ. ad liniment. quod
ſolvit & repercutit. His & ſimilibus
ncri incrementum ſi quiſpiam pro-
buerit, magnum quippiam effeciſ-
putet.

Progrediente verò cancro, ubi jam
ſignem aliquam magnitudinem ac-
uiſiviſſe viſus fuerit plurimum con-
runt ungt. in officinis parata, cuius
eneris eſt diapomphol. de Lytharg.
x plumb. uſt. cum axung. gallin. &
t. Emplr. de cancr. fluvial. Emplr.
x carn. limac. Emplr. de ran. quo-
um omnium compoſitiones peten-
æ ex diſpenſatoriis. vel paretur ſeq.
Rec. Lyth. ceruſſ. tut. præp. an. unc. j.
lumb. uſt. unc. ſemis omnibus in te-
uiſſimum pollinem redactis excipi-
ntur ol. ros. omphac. & camom. an.
nc. ii. pulv. cancr. fluviatil. & Ra-
ar. an. drach. i. ſemis. Ms. in quo
anni linei madefacti applicentur tu-
nori. Defenſionis loco, ne mor-
us recidat & pars corroboretur ſeq.
ræſcribi poterit. ℞ ungt. pomphol.
nc. ij. ex Lytharg. unc. ſemis. ol. ros.

 omphac.

omphac. an. ℥jß. agitentur in mort-
rio plumbeo & parti affectæ applic-
tur: plurimum etiam conferet bol-
armen. sang. drac. in tenuiss. poll. r-
dactus & ol. omphac. vel mucila-
psyll. exceptus. Ad removendam do-
lorosam punctionem & cancri calid-
tatem. ℞ ceruss. Aq. Endiv. acet. a-
ʒiij. opij gr. vi. f. liniment.

Exulcerato malo, præmissis unive-
salibus, diligens ablutio cum lacte c-
prin. facta plurimum prodest: cui
absterſiva miſta fuerint, maioris eff-
caciæ reddetur: ablui quoque poter-
ulcus, ac tota pars tumefacta, vino r-
bro, in quo taps. barb. plantag. agr-
mon. folia fuère macerata: conferu-
& metalla probè lota præsertim pom-
pholyx, plumbum, cadmia usta, & l-
ta cum lacte, in mortario plumbe-
agitata, item cerussa & lytharg. cum
ol. ros. agitentur. Dolorem etiam
mitigat seq. catapl. ℞ fol. Malv. alth-
an. M. ij. cocta in mulso, pistata ap-
plicentur parti affectæ vel hoc ungt-
Paræi. Rec. Ther. vet. ℥j. succ. canc-
fluvial. ℥ß. succ. lactuc. & ol. ros. an-
℥jß. vitell. ovor. sub cinerib. cocto-

num

am. camph. ʒß. piſtentur in mort.
umb. f. ungt.

Sanguinis effluxum, ex corroſione
narum & arteriarum, qui oritur,
ſtinguet hic pulvis inſperſus. Rec.
ol. arm. terr. Lemn. an. ʒvi. thur.
aſtic. ſarcocoll. an. ʒijß. myrrh.
oës an. drach. j. ſemis. tragac. ſang.
rac. an. drach. j. farin. hord. fabar. an.
rach. ß. ms. vel paretur ſeq. Dn. Fa-
ritij in libr. de gangræna cōſcriptus.
em Felic. Würtzij Lib. 4. cheirurg.
ap. 4.

Cura palliativa ægri quando non
ontenti, ſed cheirurgi manum effla-
itent, ac ſubire potius vitæ pericu-
um, & mori malint, quàm diuturno
empore miſerè tractari, dummodò
ublatum fuerit tàm fœtidum vitium
ive id ferro fiat, ſive Igne, vel alio
quovis modo, conſentientibus quoq;
grotí agnatis, præmiſſo prognoſti-
o, & ſignificato periculo, manuari-
am operam aggrediatur: & primò
omnium conſideret ſedulò, an in
molem ſatis magnam ſublatus ſit tu-
mor, atq; in ejuſmodi loco conſiſtat
qui oculis ſit expoſitus, & in quo ex-

cisio commodè fieri possit, veluti in mammillis vel etiam auris media parte: mox evacuato prius probè universo corpore, & educto per incisionem venæ sanguine, tumor totus radicitus ad costas usq; acutissima novacula excindendus, perquàm celerrimè, ad carnem usq; vivam, nec sanguinis profluvium statim compescendum erit, sed pro modo & conditione mali fluere permittendus, ac ex totius loci affecti ambitu exprimendus, ne quid supersit, quod recidivam causare queat, hinc vel laqueo vasa intercipienda, vel unâ cum venis, ipse locus affectus ferro candescente inurendus, dolor demulcendus & eschare casus procurandus, ulcus relictū more aliorum curandum. Quidam madefaciunt pannos lineos succo solatri vel plantag ac ulceri imponunt, eo tamen prius asperso pulv. arsen. & ne carnes sanæ ulceri vicinæ vi arsenic. corrodi possit, circumveniunt eas ung. defensivo de bolo arm. & succ. solatr. confecto, atque sic procedunt, ad extirpationem usque mali. Quod si autem accidat, locum affectum

...m, ad uſum medicamenti inflam-
...ri ac intumeſcere, deſiſtunt per 2.
...s ab uſu, applicando ſolummodò
...ccos prædictarum herbarum.

Eſt deniq; & tertius cancri exulce-
...i curandi modus, utpote ungt. ægy-
...iac. cancrum putrefaciente ob plu-
...ma tamen pericula inde ſubſequen-
..., tutiùs curâ palliativâ, tàm exulce-
...tos, quàm non exulceratos tractare.
...eliqua petantur ex Roderico à ca-
...ro L. 1. de morb. mul. cap. 22. Nicol.
...ſon. L. 3. c. 59. Fuchs. Lib. 7. Med.
...eth. cap. 15. Guilielm. Fabrit. obſ.
...heirurg. 1. Aët. tetrab. 2. ſerm. 2. c.
.... tetrab. 3. ſerm. 2 cap. 57. tetrab. 4.
...rm. 4. c. 43. Gabelkov. p. 79 & 376.
...etr. Beyr. L. 20. c. 7.

CAPUT VIII.

DE GANGRÆNA ET SPHACELO.

LEthifera ſua tyrãnide in corpore humano, graſſatur etiam horribilis Gangræna, γάγγραινα, cuius ἔτυμον qui-dam à ῥαίω, quod idem cum Φθείρω corrumpo, alii ab antiquo γράω, per

Nomen Gangrænæ γάγγραινα.

 diaplaſ-

diaplasmum ἐσθίω, comedo, absum[...]
derivant, vulgò **den heissen Brand** a[...]
pellitare solent. Et est partis cuius[...]
corruptio ad omnimodam νέκρω[...]
tendens, sensu hebescente, coloris[...]
flore livescente: ubi verò memb[...]
planè sunt emortua σφάκελον medi[...]
vulgus **den kalten Brand** vocat. La[...]
nis sideratio: Aët. serm. 2. tetrab.[...]
c. 56. caries. aliis ἐσθιόμενον; Avic. ref[...]
rente Manard. L. 7. Epla. 2. corrup[...]
Ascachilon nuncupatur. Hispanicu[...]
& Gallicum vulgus Ignem S. Ant[...]
nij & S. Marcelli nominant: Alij m[...]
nus propriè Herpetem dicunt. Ho[...]
etiam nomine insignivit ulcus cer[...]
bri depascens. Forest. sect. 1. Lib. 1[...]
obs. xi.

Heiß Brand. *Definitio.* *σφάκελος* *Kalt Brand.* *Caries* *Sideratio* *ἐσθιόμενον* *Ignis S. Anton. & S. Marcell.* *Herpes.*

Causas sævientis huius mali cùm[...]
indagamus omnium primò sese o[...]
fert humorum affluxus, qui parten[...]
perspiratione privantes, obstruction[...]
suffocant, exinde mortificant & Gan[...]
græniam inducunt: huic suffocationi[...]
opitulatur quoque frigus externum[...]
quod in congelatis seu catalepticis[...]
cernere licet, qui & ipsi sphacelantur[...]
quare & Erysipelas nimium refrige[...]

ranti[...]

-tibus, admotis, in Gangrænam
-grare contingit. Pariter & calor ex-
-neus excedens, gangrænam indu-
-, naturalem irritando. His adijcien-
-s quoque venit alimentorum defe-
-us, quem arctior constrictio adju-
-t: venenosi humores, in corpore
-nsistentes, geniti; vel à pravis ciba-
-s, vel pravo aëre attracto, cùm in
-rtem aliquam influunt eam morti-
-rant, ob id, ex ictu etiam venenoso
-ngrænæ solent excitari. Sic in vul-
-eribus, & contusionibus, luxationi-
-us &c. eveniunt gangrænæ, recitatas
-b causas, plures contemplari potest
-dulus indagator apud paræum Lib.
-. c. xi.

Diagnostica. Dignoscendi malum, causarum va-
-etas, modos diversos inducit: Hu-
-norum namq; affluxus, ex febri con-
-inua & maligna, dolore intollerabili
-ustula, sub qua macula nigra, flori-
-i coloris immutatione & invasionis
-nodo deprehenditur: incipit enim
-lerunq; talis gangræna in digito ma-
-gno pedis, progrediendo ad coxam
-usque, brevi temporis spatio. Sine af-
-luxu, Gangrænam ortam produnt,

 dolo-

doloris & pulſationis, ſine cauſa manifeſta, diminutio: coloris in par flammei & rubentis ſubitò in fuſcu aut lividum mutatio. A Frigore g neratam, acutus dolor pungens urens derepentè partem quando in vadit, indicat. Item ſi micans rubo ut Paræus docet L. xi. c. 13. tanquam à nive manibus tractata mox in liv dum colorem abeat; ſi pro acciden tario, qui inerat calore, mox frigu & ſtupor cum horrore partem occu pet, quaſi quartanario inſultu quat retur, reliquarum cauſarum ſigna ib dem ediſces fuſius.

Prognoſtica. Prognoſin definitioni Gal. in ſcholio aphoris 51 ſect. 7 hanc ſubijcit. Al utuntur aliquando verbo ſphacelare ad ſignificandum inceptionem, qu tamen nondum exactè completa ſi Tale enim quiddam carnoſis etiam partib⁹ accidit, quas Gangrænam pa dicimus, cum ob magnitudinem in flammationis inſenſibilitatem, nigri tiem, aut denique morticinum quen dam colorem intulit, & cùm in han diſpoſitionem tendere particula pati ens incipit. Sicut igitur gangrænam

iti

[...]am completam, ut pars ſit inter [...]rtua, ſanare eſt impoſſibile; dum [...] adhuc ſit poſſibile: ſic & ſpha[...]um. Sanæque partis carnoſæ in[...]tus, ex magnitudine Inflammati[...]s, quem propriè Medici Gangræ[...]n appellant, Græci, ſphacelum et[...] appellabant.

[...] Inæqualis cauſa, inæqualem red[...] pulſum: Inflammatio malum [...]ando induxerit, celerem & undo[...]m; refrigeratio, vermiculantem & [...]ϱον; ex animalium venenatorum [...]ibus cùm oritur malum, pro eo[...]ndem diverſitate & pulſus varian[...]r, de quibus infra. Cum pulſibus, & [...]ina mutatur, ac ex flavedine, in ci[...]ritium, tandemq; in nigredinem, [...]æ hîc loci, caloris naturalis extin[...]ionem deſignat, migrat.

Curatio.

Si unquam, certè hoc in loco, id [...]roverbium verificatur, quo jactatur, [...]rudelem morbũ, crudelem reddere [...]edicũ; dum igitur vera gangręna, & [...]c ſphacelus confirmatus, iam nõ niſi [...]erro & igne opus; ſævitiei tamen li[...]nites, ut cõſtituantur, præter cheirur[...]iã, & diæta & pharmacia cõducunt: diætam

diætam quod cõcernit, illa cauſæ ſe
per contraria ſit oportet: calidis i
tur conferent infrigidantia, fugien
hinc vinum & omnia calorem ſtim
lantia, potus verò aq. hordei in q
ebullierint acetoſa cum tamarind
adjecto ſyr. acetos. citr. limon. gra
tor. Rab. rib. berber. &c. frigus cau
quando fuerit victui immiſcenda r
marinus, Hyſſopus, thymus, major
na cinamom. & ſimilia. Melancol
excedenti & malum cauſanti ſuccu
ritur victu probi ſucci, mediocrit
humidi, vitando cibos, melancoli
ſuccum generantes, potiſſimum a
tem fugienda omnis cruditas.

Victui manus auxiliatrices ſupp
nendæ pharmaciis educentibus hu
morem peccantem, quorum è num
ro, neceſſitate urgente hoc poterit e
ſe quod ℞ El. de ſucc. roſar. ʒiij. ſy
diaſer. ℥i. de cich. cum Rh. ℥ſem. Ac
acetos, Endiv. Lactuc. an. ℥j. ms. bi
lis fervorem hæc potio, educendo
eam ſenſibiliter reſtinguet: pro me
lancol. educenda, confect. Hamech
hieralagod. diaſen. &c. commoda
bunt. Interim tamen & ipſæ vires, pe

viru

s gangrænæ debilitari, quæ maxi-
solent, reficiendæ vel aquis, vel
lis vel aliis appropriatis medica-
ntis; qualis hæc ℞ Aq. flor. cheyr.
ag. bugloss. acetos, Ros. Meliss. an.
confect. alkerm. ℨi. spec. diambr.
mosch. dulc. an. ℈ß. Ex pulv. seq.
ari poterit ℞ c. c. præp. ℨß. corall.
r. Marg. præp. an. ℨj. succ. albiss.
unic. gr. v. lap. Bezoar. gr. vi. f. pulv.
sui adijciatur saccar. q. s. dissolvi
sunt in aq. acetos. & parari rotulæ
morselli. Eiusdem conditionis e-
t El. ex conserv. bugloss. Rosar. vi-
cum syr. acetos. citr. arant. aceto-
. & si quæ sunt alia, ut & hic pulvis
Bol. orient. terr. Lemn. an. ℨiij. Rad.
nt. tormentill. sem. citr. cinam. an.
ch. ii. scord. utriusque Marg. præp.
d. cord. cerv. cc. ust. præp. an. ℨi.
s. drach. i. vide Fabric. de gangr. p.
5. Item hoc applicetur Epithem.
aq. bugloss. Borag. an. ℥ii. vini mal-
t. unc. i. acet. unc. ß. spec. diambr.
marg. frig. an. drach. semis. lign.
oës, cortic. citr. Ras. ebor. an. ℈ß.
oc. gr. vi. f. Epith. succedunt alia Ex-
rna, quæ duplicia: defensiva & cu-

rati-

rativa: defensivis opus est, cùm Gan-
græna est sanguinis fervore & accu...
oritur; ne igitur materia ad par...
principes recurrat, in ambitu tum...
locus liniendus ungt. ex bolo a...
terr. sigill. santal. ol. rosar. vel myr...
& aceto, alii addunt succ. plantag...
solan. vel applicetur seq. ℞ Bol. a...
℥iiij. terr. sigill. ℥ij. c.c. ust. Ras. eb...
an. ʒii. camph. ʒiij. cer. unc. iij. ol. ...
℔. j. acet. unc. iiij. Aq. Ros. unc. ii. ...
ovor. nu. ij. f. ungt. vel ℞ farin. H...
℥iiii. bol. arm. alb. ℥ii. pulv. gall. vi...
Nuc. cupress. cortic. granat. an. ...
cum oxymell. f. cataplasm. Eid...
scopo inservient quoque venæ sec...
nes, item hirudines, ligaturæ, con...
tientibus reliquis indicantibus: ...
ctiones hîc respuuntur, eò quòd ...
guinem potius reddant fluxibili...
quàm restringant: Liberiorem et...
à malignitate reddit hominem ...
in malo alvus libera, quæ vel po...
nibus, vel clysteribus vel suppo...
riis procuratur. Potio hæc sit ℞...
El. diacathol. ʒiii. Lenitiv. drach...
Aq. bugloss. Meliss. acetos. an. u...
f. potio. clysterem parabis ex dec...

cor...

mm. in quo dissolutum sit El. Leni. diacass. cum Manna, bened. laxat. similia. suppositoria parentur vel ia ex butyro, ficubus: vel acriora, mell. cum spec. acuantur etiam ercore murium.

Quibus nil proficientibus, sed ma- m accrescat, donec νέκρωσιν ipsam duat, secundum illud Hipp. Extre- is morbis, extrema esse adhiben- a remedia progrediendum: quare anceta pars affecta vulneranda san- uinis usque ad fluorem, qui sat lar- us esse debet, ut reliquus à malig- itate præmuniatur, locus vulnera- us aceto & sale abluendus, utpo- e, quæ putredini maximè resistunt, vel etiam hoc decocto, quod com- mendat Guilielmus Fabric. in libell. de Gangr. & sphacel cap. 13. pag. 164. Rec. Lixivij fortiss. acet. opt. an. ℔. iij. scordii utriusque absynth. rut. lu- pinor. contus. an. M. semis. Rad. ari- stol. rotun. vincetoxic. an. unc. se- mis. sal. marin. unc. iiii. coq. ad con- sumpt. 3. part. in colat. dissolv. A- loës, myrrh. an. unc. semis. Aq. vi- tæ unc. ii. camph. drach. semis. cum

hoc

hoc decoct. fomentetur locus sæp
calidè, post fomentationem vuln
bus indatur ungt. ægypt. Mes. in
tid. Weck. L 2. sect. 28. p. 927. descr
quòd si videbitur nimis debile p
tur Dn. Fabrit. hoc modo Rec. æ
℥iiij. Mell. opt. & cũ decoct. absy
& scord. despumat. ℔. i. Acet. scy
unc. vi. Alum. Roch. sal. Ammo
an. unc. semis. succ. rut. scord. utr
que Alliar. an. ℥iii. coq. ad spissit
mellis deinde adde theriac. opt.
thrid. an. unc. semis. camphor. un
ms. hoc ungt. totus locus affectus
ungatur, cui imponatur seq. catap
ma Rec. farin. lupin. Lent. fabar.
lii. sal. obsynth. an. ℥iii. summit.
synth. scordij utriusque rut. an. un
coq. in oxymell. simpl. ficatapl.
postremò adde aloës, myrrh. an.
Aq. vit. unc. iij. Ms. quibus tàm
inhærendum donec gangrænam
misisse intellexerimus, quod addi
tur. 1. ex mali consistentia, non p
grediendo ulterius. 2. quando ci
malum rubens conspicitur circu
cum maxima sensibilitate. 3. pus
bum crassiusculum apparet.

Remissionis Gangrænæ notæ.

A I

A Frigore si gangræna orta, vulgò das erfröhren der Glieder vocant, eius principium cognoscitur ex splendente rubedine partis & pungente urenteq; maximè dolore, non ad calida protinus confugiendum, sed locus aqua frigida, vel etiam nivea abstergendus, docuit enim experientia, frigus frigore pelli: quod in rapis cō-gelatis cernere licet, quæ in aquam frigidam projectæ glaciem amittunt; contrarium autem evenit, quando in calidam inijcerentur: sic & frigiditas aquæ, in membro residuum calorem trahit, qui retractus augetur, & tandem frigus tanquam inimicum aggreditur & propellit: Aqua igitur frigida, maiorem partem cùm expulit, quod dolor remittens docet, tum locus leniter fricandus, & lacte dulci in quo herbæ calefacientes, ut rorismarinus salv. menth. orig. Marrub. Mel. Rut. &c. ebullierint, fovendus: commendantur etiam rapæ coctæ, vel cum pauca quantitate calcis vivæ imposita: Item Rec. calcis vivæ unc iij. lixiv. fortiss. ℔. viij. macera calcem ad horas 6. hoc lixiv. laventur pedes

Glieder erfröhren unde dignoscendum.

calidè. Defensionis loco pars sana
ungatur ungt. popul. vel laventur
des vino calente, hoc facto impo
tur Emplr. modo rapa frixa: vel R
ol. oliv. Mastic. an. ℥ij. tereb. ℥i.
℥ii. thur. masc. unc. ii. ms f. ungt.
℞ butyr. ex lact. muliebr. parati ℥
succ. alb. unc. j. semis tumor lave
urina propria. Interius propinetu
cetum rosac. in quo maceratum si
per longum: vel exhibeatur in gra
ri malo ex vino sublimato Ther
cum Rad. tussilag. vel hisce defic
tibus Rec. caryoph. ℈ii. gran. para
cardomom. an. ℈i. cum vino cale
exhauriantur & in lecto sudet æg
vel bibat spiritum guajaci ad unc
benè sudando; postmodum impo
tur seq. ℞ Herb. sabin. Rut. an. M
gallar. unc. i. ß. vitriol. alb. unc. i. M
unc. iij. coq. cum vin & acet. an. ℔
ad consumpt. 2. digitor. hoc imbu
tur panni linei, calidique superim
nantur malo, reiterando hæc do
caro rubra incipiat apparere. Quid
locum inungere solent ol. laur. ph
soph. tereb. cer. chym. ol. urinæ p
bant. Mitigat etiam malũ semen I

ac

na coctum & membro inde fomē-
o.
ix alimenti defectu, fortiori ligatu-
orto, relaxatio eiusdē prodest, sub-
quēte hoc medicamēto corruptio-
quod resistit. ℞ consol. maior. aloës
ʒi. tutiæ præp. ʒiii. pulv. matric.
rd. an. ʒii. cum oxymel. f. cataplas.
orbi ratione alimentū cùm defece-
attrahentibus utendum attrahunt
tem calida qualia sunt, ol. amygd.
nar. & quæ putredini resistunt: ut
viperinum, aq. therm. aq. salita cui
t incoctum scordiū: attrahit etiam
resistit putredini, pix liquida cum
rina Lolij aut hordei inspissata cata-
as. formâ, succus apij, thus, myrrha,
anna thuris, attrahunt & frictiones
ves, item & picatio non solum do-
re, sed etiam vi vacui.

Schwinen der Glieder.

A morsu venenatorum, gangræ-
cum gignitur, quoniam membra
incipalia maximè citissimeq; offen-
untur, ea potissimum, superius reci-
tis medicamentis, corroboranda &
unienda sequentiq; venena expellē-
. Rec. Rad. Angel. vincetoxic. an.
nc. ß. Herb. scord. utriusq; Rut. dipt.
ect. an. p. i. coq. in s. q. aq. bugloss.

& card. bened. ut colat. sint unc. ii
his dissolv. theriac. opt. ℥i succ. c
unc. semis f. pot. vel ℞ Antidot. M
thiol drach. j. syr. de bugl. unc. j. a
card. bened. rut. fumar. meliss. an. n
pauperib⁹ exhiberi poterit terr. sig
cum cc. ust. in aquis prænominati

Cheirurgia. Sphacelus cùm jam confirmat
& omnia respuerit medicamenta:
tremum (sectio scilicet & abla
membri) suscipiendum: cuius m
dum describit Aqua pendens. L. 1.
tum. præt. nat. c. 19. Henric. Petra
tr. 10. cap. 18. Paræus L. 11. c. 18. Gu
Fabrit. L. de gangr. & sphac. cap. 8
seq. ubi pulvis sanguinem restringe
benè notandus, qui Rec. farin. vo
unc. vi. sang. drac thur. aloës, an. u
semis. bol. arm. orient. terr. sigill.

Ranarum vires in sanguine sistendo. drach. ii. gypsi unc. semis. Ranaru
aquatilium præpar. mirificè enim
proprietate quadam occulta sang
nem sistunt, præcipuè autem, quæ i
quercinis arboribus inveniuntur
Musci cran. human. pilor. lepor. n
nutiss. incisor an. drach. ij. pulv.
star. ovor. spong. nov. torrefactæ
unc. semis. f. pulv. subtilissimus.

Q

Quidam ante membrorum abſciſ-
nem ægro narcotica offerunt, ne
dolores ſentiant: ſicut autem ipſa hęc
delis operatio, non niſi ſumma
gente neceſſitate; ſic & narcotico-
m oblatio non niſi ſumma pruden-
tentanda. Huiuſmodi verò potio-
s ſic parantur: Rec. papav. Err. ver-
ſc cum caule rad. an. M. iiij. contu-
optimè exprimatur ſuccus, qui co-
atur cum vino albo & melle benè
ſpumato, ſervetur ad vitrum, de
oc ſucco propinetur unc. ſemis plus
inusve cum cyatho vini rubri. Rec.
iperis nigr. Herb. Hyoſcyam cortic.
andrag. an. unc. ſem. pulveciſentur
btiliſſimè, huius pulveris ʒi. propi-
etur in vino. Vel ℞ Mandrag. Hyo-
cyam. opij an. drach. ij. cum aq. tepi-
a miſceantur, in hac madeſiant pan-
i linei, qui temporibus & fronti ap-
licentur, exinde patiens ad 7 horas
dormiturus eſt: expergefacere ſi velis,
aceto nares fricabis vel ſternutare fa-
cies, plura ex opio & reliquis narcoti-
cis poterunt parari.

CAPUT IX.

DE CARBVNCVLO.

GAudent delicati homines or-
nari gemmis, verùm sup[er]-
biæ mulcta, vermes & ulce[ra]
inter quæ fulget quoq; Carbuncul[us]
à gemmæ fulgore nomen haurien[s]
barbaris althoin sive pruna nomi[na]-
tur, urit enim ut pruna, sive carbo [ig]-
nitus, cuius etiam colorem refert; [di]-
citur quoq; Ignis persicus ob pustu[las]
virentes, & quòd illi nationi sit co[n]-
suetus, græcis ἄνθραξ germanis ca[r]-
bunckel oder wild Fewr/ nominatu[r].

Althoin, pruna, carbo, Ignis persicus, ἄνθραξ, Karbunckel wild Fewr.

Est autem carbunculus tumor pr[æ]-
ter naturam seu inflammatio, vel u[l]-
cus crustosum, diversas & indiffere[n]-
tes partes corporis occupans, atq; st[a]-
tim in principio pruritum insignem
& ægrotanti admodùm molestũ co[n]-
citans ac inferens, unde postmodu[m]
vesiculæ, maximè urentes, his simile[s]
quæ ab igne vel aqua fervente excit[a]-
tur, protuberant ac prorumpunt.

Diagnostica.

Harũ non rarò unica duntaxat, ea[que]
maiuscula, quandoq; etiam, vel m[a]-
jore ex parte, plures, milij seminis i[n]-
star, parvæ & exiles, crebrò in part[i]-

cu-

a residentes, eæq; flagrantissimæ, ore nigricantes, inter etiam lividæ prumpunt, ubi nimirum sanguini isso, tenuis quidam ichor fuerit adxtus, à quo præcedente illo pruritu igni, ejusmodi pustulæ gignuntur: às verò nullis ante comparentibus stulis vel vesiculis, crustaceum uls statim à principio provenit, à sanine crasso & syncero prognatũ, qui onfertim in aliquã partẽ incumbens mq; exurens, crustã ejusmodi proucit, & circumpositas partes, in vaum tumorem, cum inflammatione rventissima ac dolore vehementissino attollit, eoq; longè intensiore ac raviore quàm qui esse solet in pestientiali carbunculo. A pustulis autem i incipiat malum, his ruptis demum lcus crustaceum gignitur, quod comitatur febris ardentissima, fervor ac putredo cordi si fuerint communicata: cùm enim id inflammationis genus ob crassitiem & fervorem humoris, carnes summopere exurat crustas inducit, non aliter atque candens ferrum, quod flammâ potentiùs urit.

Hæc crusta aliquando cinerea, ali-

quando verò subnigra conspicitu carni subditæ continuè adhærens quasi affixa, ut inde diduci divelliq vix possit; progressu temporis, ign illo fervore, latiùs sese effundens, e que ulteriùs serpente, circumjacent ulceri reliquas carnes fervidiores i reddit, ut inflammatæ nigrescant, a instar bituminis ac picis resplend ant, parte inflammata sub crusta su purata, puris nihil conspicitur, s particula quædam duntaxat corrup carnis ab exustione producta, quæ u excutitur, vel avellitur, cavum fore dumq; relinquitur ulcus.

Differentiæ.

Carbunculi licet omnes sint pra & maligni, inter hos tamen alii ali sunt mitiores. Mitiores ac simplice sunt ij, qui è solo ardore simpliciq putredine sunt prognati, neq; haben illam malignitatem, etsi nullus an thrax sit sine aliqua virulentia, quæ i pestilentibus invenitur: sunt rursu alii pravi ac venenati & luis pestifer comites, suaq; contagione alios inf cientes, qui è sanguine torrefacto a venenato oriuntur, naturæq; benefi cio foràs produntur de quibus cap. se quenti.

Anthrax omnis virulentus.

Causæ

Causa huius mali procatarctica & *Causæ.* externa est in primis victus ratio vitiosa, & usus ciborum calidorũ, pravique succi, unde in annonæ caritate frequentiores, appetente vere, uti Gal testatur L. de cibis bon. & mal. succ. sub initium c. 1. Interna verò & antecedens carbunculi causa sanguinis ferventis è toto corpore defluentis, vel eiusdem in parte affecta redundantis est copia, non quidem laudabilis & mediocris, sed nigri, crassi & feculenti, adeoq; ferventis ac ebullientis, ut è vasis propriis effusus partique alicui impactus, fervore suo ac intensa caliditate eam exurat & escaram producat, quin & pustulas quasdam φλυκτίνας dictas summa in cute progenerat humiditas quædam tenuis, ejusmodi sanguini si fuerit admixta.

Carbunculorum eventus etsi periculosus admodum sit, vixque horum *Prognostica.* aliquis sine aliquo periculo visus sit unquam extitisse, utpote quod materia ipsius magna ex parte aliquid maligni in se habeat; non idcircò tamen omnes in genere sunt pernitiosi, sed

pro maiore ſolummodò vel mino
gravitate ipſius cauſæ, ſymptomatu
ſyndrome, leviore vel graviore, po
liceri ſalutem, aut interitum prædic
re oportet. Quicunq; ergò carbunc
li, extra peſtilentem conſtitutionen
oboriuntur, ij licet maximos, veh
mentiſſimoſq; pariant dolores cura
tamē ſæpe numero ſunt difficiles. N
ſolùm verò partes externas, ſed inte
nas quoq; nonnunquam, adeoq́; v
cera ipſa, ſæpè utraq; ſimul, occupan
non ſine ægrotantis periculo. Cord
viſcus autem à carbunculis ſi ita o
cupatum fuerit, ut nihil foràs perſp
cuum emergat, tales ægrotantes, d
repentè moriuntur, edentes, bibēte
nihil deniq; de morte cogitantes.
diaphragmate autem aut pulmone,
obortus fuerit carbunculus ægrota
tes ſuffocati intereunt, cerebrū ſi o
ſederit, phrenetici pereunt.

Pulſus & urina.

Inflammatio ex ſanguinis redu
dantia cùm malum generet, exin
plerunque febris ſit conjuncta, pulſ
efficitur magnus, vehemens, celer, fr
quens, atque rhythmoſus & vibratu
Magnus autem omnes febres com
tatur, magnus etiam nullus eſt, q

ne

on etiam sit vehemens & mollis. Ce- c pulsus, & ipse est cuiuscunque fe- is argumentū, quin imò ex senten- Gal. L.3. d. præsag. ex puls. cap.3. & certius febris signum est celeritas, àm magnitudo & frequentia. Vi- atus & inæqualis, ratione situs arte- æ. Nam ut docuit Gal. L.2. d. caus. uls. c.11. ubi arteria repl ur, necessa- ò in ea parte extenditur, in aliis verò ontrahitur. Contrahitur autem in m partem, ad quam tumor inclinat, nc distrahitur quandoque à proprio co, fitque magis dextra vel magis si- istra. Hæc ipsa inflammatio etiam er urinas sese manifestat, ac cum fer- ore sanguinis, ipsum serum inficit, de urinas perturbat, eas crassas red- it, tenuiores factæ, ex fulvo in rubo- em transeunt.

Febris signum pulsus celeritas.

Prodit pulsus magnus virium fa- ultatem robustam, vehemens & ce- er, inflammationis testes sunt, itidem turbida urina naturæ laborem ma- ifestat, in segregando sero inflam- nato, quæ conjunctim de patiente enè sperare iubent, nisi dicta mala ncrescant.

Tollere

Tollere malum hocce confere[illegible] proba victus ratio, quæ ex refrigera[illegible] tibus constabit: aër igitur si æsta[illegible] ratione sit justo calidior, corriget[illegible] irroratione continua aquæ frigid[illegible] vel herbis frigidioribus ipsum pa[illegible] mentum sit conspersum. Cibi quo[illegible] moderatè frigidi & humidi, vel plu[illegible] culum exiccantes, quiq; sanguine[illegible] copiosiorem minimè generent, hi[illegible] paucissimi sunt exhibendi, ut put[illegible] juscula gallinarum, vel carnis vitu[illegible] næ, in quibus decocta fuerint, lact[illegible] ca, acetosa Endivia & borrago. C[illegible] nes autem bubulæ, vervecinæ, suill[illegible] ferinæ omnes, item pinguia, oleag[illegible] nosa, in sartagine cocta, pastilia o[illegible] nia, ova mollia, & quæcunq; sangu[illegible] nem adaugent, quæque excalfaciun[illegible] fugienda: sic & acria, utpote sina[illegible] allia, cæpæ, & similia non sunt ex[illegible] benda. Interdictum etiam sit vin[illegible] inflammatio & febris quando su[illegible] intensiora, dilutum autem in rem[illegible] sione est concessum: pro potu quo[illegible] diano decoctum ex hordeo glyzyr[illegible] passulis & prunis adiectis florib⁹ co[illegible] dialibus conducet. Perturbation[illegible]

anim[illegible]

[a]nimi vehementiores ira potissimum [e]xcandescent . , quæ sanguinem [c]ommovere sol[ent] , interdicendæ : [alv]us ut sit libera procurandum, mo[tu]s omnis fugiendus: somnus in ex[ter]narum partium carbunculis pluri[mu]m confert, interiores verò cùm [o]ccupaverint summè cavendus.

[V]ictu sic instituto, reliqua phar[m]aca feliciorem sortientur effectum. [A]vertendi causæ antecedentis gratiâ, [di]tioribus poterit exhiberi potio, quę [R]ec. Hord. Mund. M. i. tamarind. ℥i. [e]pith. ℥ii. flor. cordial. an. p. i. passul. [℥]ß. fol. sen. ℥ii. f. decoctio in sero ca[pr]in. vel vaccin. in huius decoct. col. [℥]i. infunde per 12. horas Rhab. El. [℈]ß. Agaric. troch. ℨi. spic. Nard. alb. [a]n. ℈i. in express. dissolv. syr. diaser. ℥j. [a]q. cin drach. ß. f. haustus: Pauperi[b]us; Rec. decoct. sen. ℥ii. syr. violac. [d]rach. ii. tab. diat. cum Rh. unc. ß. f. [p]ot. vel detur Tab. ℥ß. Corrobora[ti]onis loco exhibeatur seq. Rec. con[s]erv. violar. rosar. rubr. an. unc. j. sem. [R]ab Rib. unc. j. cortic. citr. condit. [u]nc. ß. cum succ. de rib. vel berberor. [a]solato. f. El. vel ℞ iulep. viol. unc. j. syr. d.

Pharmacia.

ſyr. d. bugloſſ. citr. Limon. an unc.
ſucc. berber. ſimpl. ſ pro ſuavi ac
ditate.

Cheirurgia.

Commodius inter medicament
huic malo vix ullum eſt venæ ſectio
ne, qua & inflammationi & febri con
ſulitur, eam igitur ad animi uſque de
liquium fieri iubet Gal. l. 14. Metho
Et lib. de curandi ratione per ſang
miſſ. cap. 12. hæc præcipit: ubi ferve
ſcentis ineſt ſanguinis plenitudo, acu
tiſſimam accendens febrem, ſubit
ac ſimul evacuare expedit, eamq; ina
nire tentandum, vel ad animi deliqu
um uſq; virium modò inſpecto robo
re: & poſt pauca; Nam in quibus tib
ſanguinis ferveſcentis copia appare
quàm ocyſſimè eos vacuare conatur
priuſquam in principẽ aliquam par
tem ingruat, quamobrem nec perno
ctem ſanguinẽ mittere verearis: Hui
generali ſuccedunt reliqua particula
ria, inter quæ ſunt moderatè repel
lentia, quæque vim diſcutiendi obti
nent, quorum beneficio, impetus flu
xionis aliquantiſper refrenatur, dolo
ris ſævities mitigatur, pars fluxæ ma
teriæ diſcutitur, ut hac ratione reli

Venæ ſectionis Regula generalis Galeni.

quum

rum à natura loci eò facilius supere-
ac evincatur, partes quoque vici-
à putredine exedente tutiores red-
atur: inter eiusmodi autem medi-
menta omnium maximè commen-
tur Emplr. de Arnoglossa, quod
ficitur ex fol. plantag. lentibus &
dulla panis triticei in clibano co-
& à furfure non planè purgati, par-
æqual. in aqua simul decoctis &
tatis, adjecta scabiosa; proderit
oq; seq. ℞ Mal. punic. acid. & dulc.
num. 1. discissa coq. in acet. vel aq.
tos. & hord. contus. excipiantur
a q. s. imponantur parti vicin. cru-
vel ℞ ol. ros. myrt. an. ℥j. acet. ℥ß.
. arm. ʒi. Ms. Applicari etiam pos-
nō sine magno commodo Emplr.
herb. per Gal. L. 6. d. compos. med.
gener. descript. tom. 5. p. 972. Aqua
dens L. 1. de tum. præt. nat. cap. 18.
pam mali cydon prunis incoct. ca-
lasmat: utitur & hoc seq. quod ℞
cupress. virid. passul. sine nucl. fa-
hord. caricar. an. ℥ii. fol. rut. M. 1.
c. jugland. ℥ii. cum lact. caprin. pul-
isat. omnibus subtiliss. f. cataplas.
inito malo, ad maturantia progre-
ndū, quæ supra c. 2. huius libr. reci-
tata;

rata; item & hoc. Rec. farin. tritic
furf repurg. unc. i. ficuum num
ovor. lut. num ij. contus ficub. &
mul mixt f cataplas. cùm jam m
lum maturum fuerit; Rumpentia
plicanda, quod miraculosè credit
efficere Radix consolid. maior. in
2. lapides contusa & imposita; fim
item columbinus, cum sem. lini &
leo mistus. Hisce succedunt Mun
ficantia, quale hoc est. Rec. Tereb
aq. scabios. lotæ unc. j. succ. scabi
unc. ij. vitell. ovor. nu. ii. Mellis ℥
Deterso satis ulcere, cavitas explea
carne seq. Medicam. Rec. sarcoc
unc. ß. Misceatur cum melle ros.
formam liniment; cuius usus est,
perfectam usq; consolidationem:
paretur seq. ℞ succ. calend. absyn
scabios. apii an. unc. i. Myrrh. El. R
ir. flor. aloës, sarcocoll. an. drach i
Mell. ros. unc. ii. Ms. Item appli
Petr. Beyerus L. 20. cap. 9. seq. R
Anacard. anis Mastic. iunc. an. un
Lap Lazul. unc. sem. cum pari qu
titate succ. cydon.

Vlcera quæ rumpant.

Palpebras carbunculus si occu
verit, quod referente Aët. tetrab

fer

rum. 3. cap. 30. sic colligitur; rubent primò, & ægri oculum sibi peruri putant, tumorem verò aut eminentiam non statim inducũt: Nam ob immodicam caliditatem velut ruptionem quandã carbunculus sustinet, & quod effluit ex ipso, cùm sit acre & mordax, superficiem quidem carbunculi siccat, & crustam inducit, vicinis verò locis morbum inserit: consequitur igitur ad ipsos fortis inflammatio, tum ipsius oculi, tùm partiũ circumiacentium, & maximè glandularum circa aures, ut quandoq; magnarum ulcerationum & ruptionum, oculi causa fiant, insuperq; prolapsuum & nuditatis palpebrarum.

Cicatrices à carbunculis crassæ fiunt & assiduè ulcerantur. In reliquo corpore, sanguis, qui effluit, ex carbunculis, niger reperitur, propter sucrassationem. In oculis autem sanguis non omninò ex carbunculis manat, eò, quod neq; redundet in oculo sanguis, unde plerunq; etiam albi colore sunt carbunculi in palpebris, qui si citò moveantur per convenientem curationem, carbunculus penitus disparet,

Carbunculi palpebrarum sunt albi.

T

ſparet, quando ægrè diſcutitur, loc
neceſſariò nigreſcit: Qua ratione v
rò malo ſuccurratur, farrago med
camentorum ex dicto loco Aëtij h
repetatur.

CAPVT X.

DE VLCERIBVS SEV B bonibus Peſtilentialibus.

Dirus hoſtis, diris ſtipatur c
mitib⁹, hinc & peſtifera Lu
non ſolùm interna viſce
torquet, verum externam
quoque cutem non intentatam reli
quit, ſed Bubonibus eam præſertim
malignis exagitare ſolet. Sunt autem
Bubones teſte Gal. 13 cap. 5. & 2.
Glauc. inflammationes, quæ in gla
duloſis partibus, exoriuntur, præſ
tim in inguinibus, ſub alis & ſecun
aures; quas partes, emunctoria juni
res vocant, quia in illas vicina mem
bra præcipua, jecur, cor, & cerebru
ſua excrementa, ex aliqua interna v
externa occaſione congeſta, exc
nunt, & ſeſe velut emungunt. Qua
vis ſæpe ab univerſo corpore prop
ſa materia ad has partes, glandulæ i
tumorem conſurgunt, utpote à nat
ra laxæ & imbecilliores factæ.

Bubones quid.

Emunctoria unde dicta.

Vn

Vnde Bubones duplici modo gene-ntur. Alii enim, ex manifesta causa oveniunt, videlicet cum ex labore l dolore, in artubus; ex insueta & ooriosa equitatione; difficili deam-latione in eis, qui recens claudi fa-i sunt; item dum in scabie, copiosa ateria expulsa ad crura, (widergáng) l brachia versus cutem tendit; in ul-ribus infantum, qui favi vocantur; ulceribus manuum & crurum, præ-tim aliquam magnã venam vel ar-riam occupantes, attolluntur etiam bones. Et hi sanè, non admodum ali sunt, neq; maligni, ac plerunque e febre exoriuntur, nisi aliquando citetur aliqua ephemera.

Bubonum duplex Generatio.

Widergáng.

Alij verò sunt bubones, qui in febri-us, aut unà cum febribus putridis na-untur, quiq; malignitatẽ febriũ te-ntur. Et proinde Hipp. 4. Aphor. 55. t, febres omnes ex Bubonibus malas e, exceptis ephemeris. Rationẽ ad-t Gal. quia ab inflãmationibus vis-rum foventur. Vnde maximè in fe-ibus malignis & Pestilentibus, in andulis prædictis protuberare solẽt.

Ipsa causa movens bubones, per olorem & locum illorum, sese pro-

Diagnostica.

dit. Cérebrum enim affectum, fro[illegible]
tem, aures, malas, mentum, occipu[illegible]
omoplatas, exulcerat. Cor patien[illegible]
ſub axillis, mammillis & præcordi[illegible]
extuberat. Iecur infectum, inguin[illegible]
pudenda, Genua, ſuras, pedes, te[illegible]
gum, nates, &c. moleſtat. Hinc & c[illegible]
lore variant: quidam enim albi, aq[illegible]
referti, quidam virides, quidam li[illegible]
di, quidam rubri, quidam flavi, o[illegible]
nes tamen brevi temporis ſpatio i[illegible]
nigredinem tranſeuntes.

Prognoſtica.

Naturæ quidem robur venenum[illegible]
centro ad circumferentiam quòd e[illegible]
pellat, licet denotent prædicti bub[illegible]
nes, attamen celerrimus cauſæ m[illegible]
tus, vires quoniam fortiſſimè deijci[illegible]
parteſq; principales confeſtim aggr[illegible]
ditur, omnes Lethiferos proclama[illegible]
quis dubitat, maximè illos, qui ſu[illegible]
axillis & in præcordiis exoriuntu[illegible]
quò remotiores enim à partibus n[illegible]
bilioribus, eò facilius recipiunt m[illegible]
dicinas, nec adeò truculenti. Ita [illegible]
minus periculum ſignificant bub[illegible]
nes plures, modò promineant atqu[illegible]
ad ſuppurationem mox tendant.

Co[illegible]

Contrà periculum ſummum adeſ-
mortemq; adeò imminere ſignifi-
tur: ſi bubones tardiùs erumpant,
noresque ſint, ſi cordi proximi, aut
ttur occupent, ſi iterum deliteſcant
que ad interiora, materia recurrat,
aque comitantur ſymptomata gra-
ora, utpote, mentis abalienatio,
nvulſio, perpetuæ vigiliæ, coma,
mor cordis, animi deliquia, poſt
mmum labor &c.

Pulſus & urina.

Bubones hi, febrium putridarum
tus, pulſum excitant frequentem,
rvum, inprimis debilem, interdum
rmicanti ſimilem, minimum & fre-
entiſſimum, ob materiæ malignæ
piam: Nonnunquam ſentitur in-
rcidens, tranſactis primis diebus, ob
gnam naturæ & materiæ.

Variat & urina, aliquando enim
nuis & cruda conſpicitur abſq; ſedi-
ento: aliquando craſſa, colorata &
rbida, craſſum, rubrum & turbidū
dimentum habens, quod maximam
amorum conturbationē, magnam-
ue putrefactionem, & facultatis na-
ralis impotentiam ſignificat.

Curatio.

Priuſquam bubones nigreſcant

(Non enim de pestis totali cura jam agere, sed de bubonum symptoma quoad cutem molestat tollendo co tamus) Radix liliorum alborũ rece effossa, contusa & cataplasmata, ga grænam nigredinemq; bubonũ toll

Defensionis Ratione loca vici seq. poterunt tutari. ℞ Rad. valeria ʒii. terr. sigill. ʒiij. salv. min. unc. se Rut. p. iiij. baccar. junip. ℥ii. nucl. gland. unc. j. macerentur in aceto v & sambuc. q. s. cum saccaro tande formentur trochisci qui tandem s siccentur, urgente necessitate cum liva in linim. formam redigantur vicina loca bubonis non ipse bub inungenda: non enim defensiva b boni vel emplastranda, vel quovis a modo applicanda ne refrigerando v nenum repellant, quod potius ev candum hoc modo ℞ vel cepam cavatam imple Andromachi ther ca addito succo rutæ, sub cinerib torreantur, abiectis exterioribus co ticibus, unâ pistentur & contunda tur in mortario, & cataplasmatis m do buboni imponantur. Clariss. D. Ioh. Iac. Haugius quondam Profe Tub. celeb. Hoc seq magno cõmo

app

plicuit ♃ Diachyl. comp. ℥jß. Thec. Androm. unc. j. ß. cæparũ toſtar. ior. aſſator. an. unc. ij. caricar. nu xx. ment. ſem. ſinap. an. ℥ß. Rad. Malv. h. an. unc. j. Galban. Ammon. aceſ diſſol. an. ʒiij. ungt. dialth. ℥j. Ms. iſo quin etiam in umbra exiccatus, aceto per ſex horas maceratus, buoniq; impoſitus venenum attraxiſſe bemus expertum. Item Rec. ſtercus ccin. ſole ſiccatum pulveriſatum, m aq. font. pultis modo imponar, tandem Lentes cum pane ſecal. q. & cataplaſmentur. Conducit & q. Rec. Malum granatum maceretur ceto, contuſum applicetur, quoties cceſcit rurſus aceto irrorandum: vel ec. Album ovor. n. ij. alum ℈ii. conuaſſ. omnia ſimul ad formam liquii caſei & pondere nuc. avell. dimiiæ buboni ſuperimplaſtretur. Theohraſtus Paracelſus ſecundũ quatuor lementa peſtem dividens unicuique ngulare attractivum veneni, ex buonum loco aſſignat & ſic inquit.

Peſtis quadruplex.

Was mit groſſer Hitz vnnd mit groſſem brennen / mit auffahren groſſer Beulen hinder den Ohren auffähret / vnnd mögen nicht trincken /

ist pestis ignis: Da ist die Chur / zu ex-
trahirn das Gifft (welche Gifft den
Hertzen den Todt einführet) Terenia-
bin, Manna, Saccarum, Allium, V
schlauch/ Zwibeln.

Was aber mit grossem Durst/ weni-
gem Schlaff/ vnnd Zeichen in beyde
schlichten/ ist pestis aquæ: Da brauch
Fisch/ Frösch/ Krotten/ vnnd alles wa
sich deß Wassers nehret/ vnd jnsonder-
heit deß Storchen vñ Antvogels fleisch
durch aufflegung.

Was aber mit Beulen vnter de
Vchsen/vnd mit schwerem keuchen vn
trucken vmb die Brust/ grosse Haup-
weh vnd Aberwitz erscheinet/da brauch
Spätzen/ Amselen/ Hünerfleisch / v
Rebhünern/ Pfawen/ Awerhanen/ d
es ist pestis Aëris &c.

Was aber mit schwerem Schlaff/oh-
ne erscheinung der Beulen vnd Zeich
es seye wo es wölle am Leibe/ ohne da
solche Leute gemeiniglichen/ spreckli
vnd Braunfarbe am Leibe seind/ dere
Farben gleich einer geschlagnen Beu-
len / mit Blut vnterlauffen/ ist pesti
Terræ: Da brauche Naterschmaltz
Dachsenschmaltz/ Maulwerffenfleisch

Fuchs

…sfleisch/Wolffsfleisch vnd Katzen…
…h/ wie die erfahrenheit lehret.
…hr sehet das der Wolff/Schlangen
…Blindenschleichen im Leibe hecket/
…ist jetz ein Exempel/ daß er auch die
…ney wider solche Gifft an sich hat.
…nn pestis würdt im Leibe deß Men…
…n geheckt vom Gestirn/ vnnd auch
…e daß Gestirn/ dann es ist anfällig
…st/ welchs Arbeit/ gleich zuverste…
…/ wie ein toller Hund/ ein gesunden
…nd / durch verletzung auch Toll
…cht/ dañ ein Wolff ist nichts anders/
…n ein wilder Hund. Jetzt wisset jhr
…Zeit der Hundtstagen/ in welchen
…meiniglich die Hunde vnsinnig wer…
….

Pestis astralis & non astralis.

Der Hirsch hat seine Zeit gewiß in
…lcher er wilder vnd vnsinnig ist/ dann
… andern Zeit/ das heist man/ so er in
…Brunst gehet/ da lasset er den Spei…
…l in solcher Brunst fallen/ auff vnnd
…die Erden/ so wächset Hirschbrunst/
…yclamen darauß/ in gestallt einer wel…
…en Baumnuß/ ohne Blätter: Das
…ein Incarnativum der Wunden/ so
…peste ist worden: Das mittelste Bein
…er im Hertzen deß Hirschen/ ist ein

confortativũ cordis, tempore pest
das Blut vom Hirschen/ ist ein præ
vativum eingenom̃en mit Mumia v
Menschen vnd Storchen: derhalbẽ
jetz vom Hirschen vnd Hunde gemel
würd/ daß sie jhre Zeit haben/ wann
wilder seind/ dann zu andern Zeit
So wisset/ das es den Hirschen nat
lich kompt/ den Hunden aber vnnat
lich. Also auch der Wolff/ nit alle
Schlangen/ vnnd Blindenschleich
heckt allein die Constellatio orio
Gestirn/ erreget vnd verursachet das
Wolffe: Dann daß Gestirn/ verbr
get sein operation im Wolffe.

Constellatio orionis.

Das Gestirn cochab, vollbringet
ne würckung im Wahlfisch zu welch
Zeit der Wahlfisch/ sein sperma fal
lasset/ vnnd aber der Hecht im Me
der Salm ꝛc. sind dem Samen vn
spermati deß Wahlfischs auffsät
vnnd begierig darnach/ wie ein Hu
nach einem Aaß: Dieses sperma wür
vom Hecht/ in Aahl vnd in Schlang
digerirt vnd putreficirt: also entspri
get der Ahl vnd Schlangen auß diese
Samen. Der Ahl/ ist auffsätzig de
spermati deß Hechts/ in der Zeit wa

Et cochab quid efficiant.

...fische Leichen: Also würdt solches
...ma vom Ahle vnnd im Leib deß
...s verkläret in den Neunaugen/ wel-
... den Fischen am besten bewußt ist:
...d der Barb verkehrt daß sperma
... Neunaugē Fisches in das dritte Ge-
...echt deß Ahls/ welches man Stein-
...sen nennet. Darumb auch solche
...che alle zur außziehung deß Giffts
...beste eine perfecta cura sind. Vnd
...s was den Samen durch den Mund
...pfahet/ junge darauß zugebären/ vnd
... auff solche Art zu mehren ist eine
...ur vnnd Mithilff wider die grosse
...anckheiten der Pestilentz.

Dann also empfanget auch der
...ensch den Samen dieser grawsamen
...anckheit/ durch den Mund für ein
...eil/ auch durch die gantze Haut/ gleich
...e sich einer vergifften kan/ so er ein
...fftig Ding angreiffet: also auch durch
...leider anrührung/ der Gemach/ der
...ensch vergifftet würdt. Zum dritten
...urch das Gesicht/ auff die Art wie der
...asilisck durch die Augen den Men-
...hen vergifftet: Also auch die Frawen/
... jhr menstruum vervnreiniget in Zeit
...er Pestilentz haben/ etc. Durch die

Augen

Augen fast einen jeden Menschen/du
blosse ansehung vergifften: also verg
tet ein Mensch den andern/ vnd also
bet die pestis auff viererley Art.

Wider solch vergifften durch die A
gen/ ist die Zung von der Schlang
gut/ so sie der Schlangen im Vollm
den genommen würdt/ein præservat
bey sich getragen. Auch das Hertz d
Guckgucks/ deß Wolffes/ Maulwer
vnd Dachsen/seind alle præservativ f
NB. diese Kranckheit: Dann alle würcku
deß Gestirns gehet dem Hertzen zu/
einem jeden Thiere/vnd eine jede Kraf
in allen lebendigen Thieren/ ist am vo
kommensten/ wann der Mond voll i
Quoniam hæc Paracelsica sapiu
philosophiam nõ vulgarem, nec n
communicant medicamenta sing
laria, inserere placuit. Superiorib
recensitis nihil proficientibus pauc
horis, maturatio nulla expectand
sed vel cucurbitulis scarificatis, v
cauterio, bubo aperiẽdus, cuius ape
tionis dolorem mitigabunt turund
madefactæ ex seq. & impositæ ℞ A
bum. ovor. num. 1. vitell. ovor. d
mid. ol. rosar. ℥iß. opt. conquassen

tu

quiescat inde patiens per diem.
m.
pertum ulcus mundificabis hoc
Rec. cepar. ℥ii. sapon. ℥i. Mell.
ß. ungt. ægypt. ʒij. fiat liniment.
colis imponendum vel Rec. vitell.
r. num. farin. hord. ℥ß. Mell. Ros.
j. ß. ms. in quo tingantur turundæ
neri imponendæ vel ℞ Terebinth.
l. comm. an. unc. ii. ms. Tandem
petur ad finem usque sanationis
Emplr. ℞ Herb. pimpinell. beton.
pen. an. M. j. coq. In vin. alb. Mens.
id. ad consumptionem medieta-
colentur & succ. exprimatur, ad.
Resin. ℔. j. sev. Hirc. ℔. iiij. Mastic.
i. ij. ß. Aloës. unc. ß. cer. citr. unc. v.
mplr. D. D. Sennert. Lib. 4. d. fe-
. c. 8. commendat etiam Emplr.
uligine. Item Angeli salæ.

CAPUT II.

DE LVE VENEREA.

BEllorum agmina, morborum quoq; cohortes sequuntur: sic & Gallorum exercitum in Re-
o Neapolitano Anno à Christo na-
to 1495.

to 1495. Lues quædam ſequebatur,
Italis Gallica; Gallis, Neapolita
quibuſdam Hiſpanica dicta; quòd
Hiſpanis ex America, (ubi morb⁹
demius eſt) credatur in Europam p
mùm delata: pleniorem huius mo
hiſtoriam legere licet apud Foreſtu
L 32 obſ. proprio: Ex inquinata ve
re, quod plerunq; evenire ſoleat, V
nerea Lues, quibuſdam ſcabies Ga
ca ſeu Hiſpanica nominatur: vete
bus quoniam incognita, etiam ap
illos nomine caret: Verenda plu
mum occupans, ab Augerio Pud
dagræ nomen reportavit, quod & I
reus Lib. 18. c. 1. indidit. Germani ſ
idiomate Gallis cauſam attribuen
per Ironiam die liebe Frantzosen app
lant. Symptomata morbum hunc
comitantia, Gonorrhœam videlic
virulentam den Schlier/tumorem
cariem veretri glandis den Kolben n
minant. Areas circa crotaphitas &
occipite Itali, La pelade, germ. Fra
tzösisch Kahlkopff: ungues leproſis
miles, Itali. onglade, germ. Frantzö
sche krumme Nägel: cuticulæ in ma
ſine pruritu mutatio, Italis La pa
le

Lues Gallica Neapolitana Hiſpanica.

Lues venerea.

Pudendagra.

Die Frantzosen

Schlier

Kolb.

La pelade.

Frantzösisch Kahlkopff.

Onglade

Paralelle

vulgò Frantzösisch Haut abgehen llitant: tumores artuum vulgò beulen: Bubones inguinũ, Fran- Beulen vocant, pustulas faciei ò die Frantzösische Poppen dicũt, rum symptomatum ductu, de hac quatenus cutem defædant, hoc aliquid dicere monuit occasio.

Lambeulen Frantzosenbeulen.

Frantzösisch Poppen.

Definitio.

Definit autem Pareus hanc Luem, d sit morbus contactu quidem, o præsertim, qui per impurũ con- itum fit, genitus, occultæ qualita- articeps, ferè à pudendorum ulce- s initium ducens, inde capitis, cæ- rumq; partium externarũ pustulis lius innotescens, viscera deniq; & es internas inficiens, cum capitis, ularum, articulorum, aliarumq; tium, sævis & nocturnis dolorum ciatibus. Diversi autem authores, ersè definiunt, ut videre est apud ivacc. L. 5. c. 1. Dunc. Liddel. L. 3. 2. Rond. Libr. de morb. Italic. c. 1. rc. saxon. de Lue vener. c. 1. Fernel. Luis vener. cur. c. 1.

Divisio.

Dividitur hic morb' ex symptoma- n speciebus & à causarũ differẽtiis: contactu si oriatur, diversi con-

tactus

tactus modi, diversas inducunt
cies: temporis respectu, alia di
incipiens, alia augescens, alia in
tu: A motu, hæc velox, illa tarda
minatur; sic & à more, licet omn
mali moris, una tamen est alterá
terior: Omnium levissima est ea
cies, quâ solùm capitis & barbæ
sensim citra aliam corporis offen
nem defluunt. Altera paulò dete
est, quâ cutis universa, crebris m
lis minimè extuberantibus cons
gitur, iisq; parvæ lentiginis instar
modò rubris, modò flavis, quæ n
ante deleri extinguive possunt, qu
morbi radix sit evulsa. Tertia spe
gravior, ac jam vera lues est, hâc
bræ aut flavæ pustulæ, primùm
dem circa frontem ac tempora, po
que aures, deinde in capite, atq; et
toto corpore erumpunt & extube
rotundo schemate, siccæ sine pu
quæ deinde siccâ crustâ obducun
atque neglectæ, serpunt in ambitu
excavantque cutem, donec ex pust
verum ulcus evadat, quod verè vi
lentum est ac sordidũ. Partes, quæ
podicem, ad nares, atque fauces su

1. Species Luis.

2.

3.

[..]a tenellæ, omnium primò exulce-[..]o solent. Quarta his species succe-[..]icùm jam invalescens Lues, solidas [..]tes, ossa, vincula, membranas ac [..]vos adoritur.

Os, præputium, vulva facilimè [..] lue quòd corrumpantur Forest. [..] Lib. 32. obs. 1. rationes affert. 1. [..]a membra ista ingrediuntur in [..]pus. 2. quia laxa admodum sunt, [..]deò agens faciliùs imprimit in sub-[..]o disposito, quàm non disposito. [..]uia ex confrictione in coitu, virga [..]vulva incalescunt, & pori rarefiunt [..]gis, magisq; relaxantur; quæ cale-[..]ta, humores magis recipiunt, & vi-[..]entiam illam & qualitatē malam, [..]gulis partibus communicant, cor-[..]utem communicatâ virulentiâ ob [..]eriarum ora immodicè patentia, [..]ob vaporosum spiritum in fistulo-[..] nervo ortum, pudendum disten-[..]do priapismus exurgit: lædendo [..]oque cerebrum per vapores ascen-[..]ntes ab inferioribus partibus, coa-[..]lat humores, inde tenso & duro pu-[..]ndo comitantibus doloribus teta-[..]cis cōmunibus, patiens brevi mor-

NB.

tis fauces ingredi necesse habet: Hi[c]
à generatione & natura huius sym-
ptomatis Moderna Italorum Expe[ri-]
entia Crystallum vocavit, quòd cr[y-]
stalli vis, Secundum Paracelsum L.[..]
grad. & compos. Recept. & nat. c[..]
est humidum coagulatum, & in a[d-]
ministratione sua, quicquid super[..]
transmutat & cogit in humidum co[a-]
gulatum: Hîc si resolvatur mortem
præsentaneam denuntiat. Nam mo[r-]
te veniente ex cerebro, resolvitur i[n]
crystallinum liquorem unde vulg[o]
dicitur **die Augen brechen oder seind g[e-]**
brochen/ quod mortis signum pleru[m-]
que in viris animadvertitur secund[um]
vulgi opinionem, **daß die Mäñer vo[n]**
oben herab sterben pflegen. Et crysta[l-]
lo morientes tenso & duro pudend[o]
cum fusione crystallini humoris o[b-]
eunt & hoc mortis genus, quibusdam
ob cœlestem vindictam contingere
vulgus sibi habet persuasum, quod se[d]
licet talis vivens rem cum Monia[li]
habuerit (tritum enim est adagium
Qui monacha potitur, virga tenden[te]
moritur) at in mortis articulo acc[i-]
dit, quod spiritus ab extraneo dissipa[..]

5. Crystallus.

Theoph. L. 2. d. urinar. Iud.

calor[..]

ore, ad arterias pudẽdi expandun- d ibiq; post mortem congelati ar- as tensas & consequenter puden- m erectum tenent.

n causarum Examine scortatorum um esse flagellum, hoc mali ge- , unanimi consensu omnium sta- ur, reliquas scrutaturus, virus tàm nter, quàm manifestè haustum uendùm: latenter, ex cæli aërisq; lementia incolas Americanos di- ari, Montanus voluit. Alij, in Sa- ni Martisq; conjunctionem cum ere retrograda, causam conijci- : Latenter etiam virus hoc hauri- , pueri lactantes, à nutricibus in- tis, reliqui, in stragulis infectorum, ibidem sudantes, vel vestibus eo- dem inscij sese ornantes, vel ex eo- m vase combibentes. Labiorum m impuro contactu ad poculo- m margines, virulentam saniem ac ivam relinquunt, quæ in suo gene- non minus est contagiosa, quàm ephanticorum aut canum rabido- m virus.

Causa.

Pareus L. 18. cap. 2.

Prima verò origo & fundamen- m huius mali est humida & calida

Trincav. cons. lib. 3.

intemperies, præsertim jecori imp[illegible]
sa, per contagium ad alias partes ad[illegible]
cur serpens. Nam & contagium p[illegible]
mùm id indicat, quòd non sit, nisi [illegible]
putridum vaporem receptum, ab [illegible]
fecta muliere, putredinis verò qu[illegible]
mater, est humiditas cum calore: [illegible]
inde verò, quòd partes calidæ & h[illegible]
midæ, primæ hanc labem contrahu[illegible]
ut pudenda & fauces. 3. quia ulcera [illegible]
tubercula, quæ his solent subori[illegible]
semper sunt tanquam soboles putr[illegible]
dinis. Hisce adijciuntur spirituum n[illegible]
turalium & Hepatis debilitas. 2. fa[illegible]
lis apertio & raritas venarum & ar[illegible]
riarum. 3. facilis spirituum & vap[illegible]
rum incalescentia. 4. constitutio c[illegible]
tis & pudendi mollis. Et huc co[illegible]
mant omnes quotquot de hac L[illegible]
scripsêre authores.

Diagnostica.

Hæ causæ latitare nequeunt hi[illegible]
variè sese produnt. In principio q[illegible]
dem, cùm jam incipit Lues. (Fore[illegible]
L. 30. observ. 4.) papulæ carnosæ, i[illegible]
fronte vel in capite, pustulæ aut cr[illegible]
stæ oboriuntur sine dolore subitò. [illegible]
vaga libidine, caries pudendi, gonor[illegible]
hæa & bubo, quibus si accedant dol[illegible]

r[illegible]

omoplatæ, clavicularum & sterni, ...ræ manuum & pedum, areæ circa ...aphitas, tristitia insueta, men... mollis & humida, de Lue Galli... ertò concludendum.
Pustularum causas rimari licet ex ...entibus, Rubeæ & elevatæ, tumi... & humidæ, sanguinem produnt, si ...n sanguine cholera admisceatur, ... rubicundiores, sine magno tu...re cum pruritu & siccitate, si verò ...or paulatim extrinsecus accedat & ...ulæ sint latæ, ad albedinem ten...tes, à phlegmate sunt, si cum pru... & ardore à phlegmate salso.
Augescentis signa sunt præter enu...rata, tumores glandularũ in collo, ...mi seu verrucæ, acrochordones in ...dendis, callosa ulcera, gonorrheæq́; ...n consummatæ & perseverantes.
Inveteratæ luis signa sunt calli reli... in pudendis post cariem, ulcera fi...losa, phagedænica, cancrosa, quæ ...agnam carnis partem depascuntur.
De occulta lue certiores erimus ex ...gnitione veneris remissę lassitudine ...ontanea, præcipuè ulcerosa, somno ...rbulento, melancolia citra causam

manifestam, & si sub oculis adsit ci-
culus quidam lividus, si facies sit in-
sueto pallore infecta, & dolores qui-
dam discurrentes & vagi duntaxat ap-
pareant, si pruritus virgæ & per quæ-
dam intervalla, superficiales quæda
erosiones in glande.

In utero quando Lues contract
pueri nascuntur emaciati, ulcerib
pleni, quandoq; cæci, absq; ciliis v
superciliis.

Ex nutrice si contractum sit vi-
um, cognoscitur ex ulceribus lingu
palati, faucium.

Prognostica. Symptomata graviora, graviore
reddunt curationem, levior quoq
est in mulieribus, quàm in viris pr
cipuè verò illis, quibus menses supe
veniunt brevi post acceptam Luem
Ex viris, minus mali incurrunt qu
bus viæ excernendorum noxiorum
per intestina, per hæmorrhoides
vesicam, & sudores ipsos sunt apert
levior quoque curatu, recens, invet
rato malo: Incurabilis prognosin v
de apud Paræum L. 18. c. 5. crystall
corrupti accedente resolutione, mo
ti adjudicandi.

Calid

Calida intemperies, non nisi ma- *Pulsus & urina.*
rum & celerem, humida, undosum
icit pulsum; caliditas accrescens
riorem reddit, magis si excedat, in-
qualem gignit: pariter & urinæ tur-
ntur, & propter humorum cumu-
m crassescunt, teste cratone consil.
. Marquardus tradit urinam rubrã,
assam & divulsam.

Non solum sævis symptomatibus *Curatio.*
gri interdiu, verùm etiam noctu
atiuntur, sed cruciantur quoq; se-
rioribus curationis regulis; præter
ctum enim tenuem repetitæ sudati-
nes purgationesq; molestiam con-
ahunt maximam, quæ ex sequenti-
us dilucidiora evadent: Aër autem
mbiens frigidior cùm fuerit per hy-
ocausti inclusionem corrigendus,
ibi concoctu sint faciles, potus quo-
idianus paretur talis Rec. Agrimon.
eron. auric. muris, prunell. an. M. j.
ign. guajac. ℔. ß. Rad. diptam. alb.
ʒij. Ireos. ʒi. polypod. querc. unc. ß.
liquir. fænic. an. ʒi. ms. de quibus M.
i. coquatur in aq. font. Mensuris iij.
ad consumptionem duorum digito-
rum, sæpius movendo tandemque

transſcolentur per pannum, ex hoc [illegible]
piat æger quantũ libuerit, & quan[illegible]
libuerit, adiecta parte quarta vini. D[illegible]
lores motũ prohibent ut & ſomnu[illegible]
interturbant, Triſtitiæ, hilaritate co[illegible]
ſulendum, alvus quoq; libera ſit, ſed [illegible]
lò procurandum.

Pharmacia.

Nullo in morbo tàm miſerè tract[illegible]
bantur ægri, æquè ac hoc. Agyr[illegible]
rum enim genus ex perperam adhib[illegible]
to hydrargyri uſu, plurimos vel ad c[illegible]
cum miſerunt, vel inextinguibilib[illegible]
nævis, ad extremum halitum uſq; c[illegible]
mitantibus, conſpurcarunt: Hinc P[illegible]
racelſus in libr. de Lue vener. meri[illegible]
illos taxat; Noſtro verò hoc ſecul[illegible]
meliora edocti, Mercurium quidem [illegible]
exhibent ſed rectius præparatum, c[illegible]
jus Exemplar apud croll. pag. 124. h[illegible]
bemus. Æquivalens etiam hic eſt [illegible]

NB.

probatiſſimus. ℞ Antimon. & Mer[illegible]
ſublim. opt. per vitriol. ad perfectar[illegible]
albedinem calcinati, ter aut quantu[illegible]
libuerit, trita ſimul & primò ſeorſi[illegible]
Ms. diligenter ac ex retorta vitrea in [illegible]
arena deſtilla ol. adhibito primùm [illegible]
lento, poſt auctiori igne donec omni[illegible]
procedant & habebis ol. in recipient[illegible]

ſpiſſum

-tum & coagulatum Merc. vivum, quandoq; ſimul prodire ſolet, ſe- quantum fieri poteſt, ac eius ol- i ♃ ℥iiij. pone in cucurbitam, in- ad fundum loricatam vel lutatam, e ſeu infunde aquam ex nitro fa- n, ut ſignetur pedetentim vel gut- im, nam excitat ſtrepitum unc. iiij. tilla per Alembicum ad ſiccita- , deſtillatam aquam fortifica alia enti aq. ſalis petr. unc. i. deſtilla ſe- nda vice, ac idem opus affunden- & redeſtillando augendoq; aquam tium repete ex unc. iiij. pone unc.

In prima deſtillatione figuntur c. ii. in ſecunda unc. i. ex tertia iti- m unc. i. hunc Merc. præcipitatum e ſubtiliſſimè & ſub tegula ex ca- lo igne, fac ignem fulminationis, anetque totus vel parum decedit, que albicantiſſimi coloris inſtar ni- s, tandem edulcora per ſpiritum vi- aliquantiſper digerendo & abſtra- endo. Aquam ſalis petr. ſic præpa- . Rec. ſalis petræ vel ſalis nitri ℔. i. uſtul. teſtarum argillacearum non- um coctarum ℔. iii. tere ſimul tenui- er, impone retortæ & deſtilla mo-

re aquæ ſtygiæ. In recipientem p
aq. com. ℔. ß. habebis ex ℔. j. ſalis p
penè integram ℔. aquæ, qua uter
ſuperius dictum. Huius Merc. d
eſt à gr. 1. ad gr. iiij. nec ſolum in
lica lue verùm etiam in omni mo
excellentiſſimum eſt medicamētu
tranſit enim ad centrum morbi &
denter diaphoretica ſua facultate
peratur, quando exhibitus fuerit c
conſerva appropriata. Exempli gra
℞ Merc. huius bezoardici gr. 1. c
ſerv. Ros. ℈i. ms. ex quo ſudabit æ
ad horam benè tectus habita ratio
virium, ſecundum quas, doſis aug
vel minui poterit. Commendat qu
que Croll. pag. 128. Arcanum cora
num: p. 131. flores butyri Antimon
Mineralia hæcce ſi cui diſpliceant
ria deſcribit Hydrotica alia Querc
tanus in pharmacop. reſtitut. à p
157. ad p. 168. quæ ſudorifera tempo
pomeridiano circiter 3. repetend
continuandaque ad dies 3. vel 4. po
modum purgentur ſeq. Rec. Deco
ſen. unc. ii. El. d. ſucc. ros. confect. H
mech. an. ℥iiiß. ſyr. ros. ſol. compo
unc. j. f. potio, quæ primo ſtatim d

exh

bbenda: vel præparationis loco
triduum ſeq. apozema propinetur
Rad. fænic. gram. petroſel. poly-
. paſſul. expurg. an. drach. iij. ſem.
ham. ℥iii. Herb. Endiv. lupul. Hyſ-
ſcolopendr. an. M. ß. fol. ſen. El.
decoquantur in aquæ font. ℔. i.
conſumpt. 3. part. in colat. mace-
Agaric. troch. albiſſ. unc. ſemis
am. El. ℥iß. In expreſſo ſolvito ſyr.
ch. ſimpl. unc. ij. ms. f. apozema
hauſtium, poſt repetantur ſudori-
a & quarto quoquo die purgans
per 30. dies exhibeatur ſeq. El. Rec.
locynth. ℥jß. Rhab. El. drach. i. ß.
oci ℈ii. piper. long. cinam. nuciſt.
ryoph. Zinzib. an. drach. ii. fol. ſen.
polypod. Epithym. ariſtol. an. ℥iß.
rtic. Helleb. nigr. unc. ſemis. bul-
ant in ℔. iii. vini vel alterius liquoris
artis eſt colat. expreſſ. ſumitur &
um melle f. Elect. cuius doſis ℥ii. ſem.
ngulo mane exhibitæ.

Citiùs ut lues expellatur ſeq. potio conducet Rec. Lent. unc. i. ſem. cari-ar. ping. paſſular. liquir. an. unc. ſem. oquantur in aq. font. Menſur. 2. ad onſumpt. digiti unius, hauriantur

Dz die Frantzosen blühen vnd außschlagen.

cali-

calidiss. unc. iiii. vel ℞ fumar. hir
dinar. an. M. ii. macerentur in vino
quo per triduum vel quadriduũ ma
& serò hauriat æger cyathum unu
tepidum, hunc potum sequatur e
cuatio, modo superiori recitato,
paretur hicce panis laxativus. R
Rhab. turpeth. an ℥i. mastic. ʒv. sca
mon. ʒii. cinam. ʒvi. saccari drach. i
croc. dr. i. amyli q. s. cum aq. scabi
pistentur & coquantur, de qua ma
exhibeatur unc. i. postero die exhibe
tur seq. potio quæ ℞ El. è succ. ros. c
fect. Hamech. El. diacathol. diapru
sol. an. drach. ii. Aq. Endiv. fum. sc
bios. card. bened. an. unc. ii. ms. pu
vis si arrideat paretur talis ℞ turbet
℈ii. Esul. præp. ℈i. diagrid. gr. viii. c
nam. galang. nucist. mac. an ℈ß. sa
car. drach. i. ms. Excellens etiam hi
est pulvis, qui ℞ sarsæparigl. guaia
pulverisati an. unc. i. fol. sen. unc. se
mis. beton. Ivæ, Hermodactyl. an. ʒ
caryoph. cinam. an. ℈i. dividantur i
7. partes æquales, sing. matutinis u
nam partem cum decocto ligni, quo
seq. modo paratur. absumendo. Rec
lign. Indic. ℔. i. sars. parigl. ℥iiß. mi

nutim

m incisæ ms. in. oll. 8. Mens. im-
fervidâ aquâ fontan. pone ad 24.
as probè tecta in loco calido, co-
Igne lento ad consumpt. 3. Men-
Eiusdem efficaciæ seq. El. per 40.
sumptum conducit Rec. sars. pa-
El. vel lign. Indic. unc. iij. sen.
ent. unc. ij. turbeth. drach. iij. tart.
. j. semis. syr. Ros. sol. ℔. ij. ms. de
capiat æger unc. semis. quotidiè
dies 40. Lucas Ghinus Medicus
onienſ. seq. utitur decocto ℞ seri
rin. toties percolati, donec in co-
ra nihil caseosi remaneat ℥xv. pas-
unc. semis. ms. bulliant ad 4. part.
nsumpt. deinde adde card. bened.
rim. fumar. an. M. semis. beton.
n. drach. ij. Epithym. veri. drach. j.
rum bulliant 20. Ebullitionibus
mum adde fol. sen. orient. unc.
nis. & unica ebullitione bulliant,
noveatur ab igne manè fiat co-
cum expressione, quæ calidè bi-
tur.

NB.

Hæc generaliora sequuntur chei-
rgica in capitis igitur dolore. Rec.
cc. Enul. campan. bryon. styrac.
lamit. terebinth. an. unc. j. gum.
heder.

heder. unc. semis. ping. urs. anser. la-
tyr. ol. irin. q. s. inungatur in terna p[...]
brachij circa cephalicam.

Vlceribus colli conducit seq. R[...]
Aq. ardentis aceti an. unc. ij. disso[...]
in hoc theriac. ℥iii. destillentur, h[...]
destillationi adde bol. arm. drach.[...]
& f. collutio oris, cum decocto li[...]
si bulliant gallar. drach. ii. Myrrh. ℥[...]
cupul. gland. drach. i. & hoc os c[...]
luatur.

Dentes tremuli eodem corrobo[...]
buntur, & singulariter illis prod[...]
muscus striata.

Defluvio capillorum consulet[...]
lixivio in quo abrotanum capill. v[...]
ner. Rad. Lapp. maior. &c. efferbu[...]
rint, præsertim si facta lotione, cap[...]
serpentis pinguedine inungatur.

Tophis duris applicetur seq. Emp[...]
Rec. ol. cam. ros. lilior. aneth. an. ℥[...]
axung. gallin. anser. an. unc. sem[...]
ping. serp. unc. i. tax. urs. an. unc. i. [...]
mis. Lumbric. unc. i. ranar. virid. n[...]
vi. vini opt. ℔. ij. coq. ad consumpti[...]
nem vini colat. adde resinæ unc. ii. t[...]
reb. clar. unc. iij. Mastic. aloës thu[...]
myrrh. an. ℥i. lytharg. aur. & argen[...]

ceru[...]

. Antimon. an. unc. ij. coq. omnul exceptis gummis, ad nigren parvam, donec consistentiam irat mediocrem, tum addatur q. s. refrigerari cùm incipit poò adde Merc. præcipit. unc. iiij. el Rec. succi bryon. cyclam. an. ol. olivar. ℔. semis. Sesam. ℔. j. ull. cruris bovini ℔. semis. butyri t. unc. iij. bulliant in igne lento ccorum consumptionem tum cortic. rad. cappar tamarisc. sem. cast. an unc. j. semis. Ammoniac. an. Bdell. aceto dissolut. an. ℥ se- styracis ʒ vi. ceræ q. s. f. Emplr. cui inem post solutionem ceræ adæ unc. iiij. Merc. viv. continuè spatula agitando, donec refrige-

Gonorrhœæ virulentæ succurrit ctum ligni sæpius injectum, vel pulv. Millefol. drach. ii. bol. arm. i. ms. Huius mixturæ ℞ ʒ i. cum sorbili exhauriatur, quam potio sequatur potio succ. sempervivi. lcera virgæ ungt. hoc tollit Rec. enic. ros. virg. past. an. unc. iiij. arg. argent. ℥ i. virid. æris drach. i.

sulph.

ſulph. ℥iiij. coq. unà ad conſump
part. quo ulcera inungantur, vel R
acet. & aq. font. an. Mens. j. alum.
Rad. chelid. unc. ß. coquantur ad c
ſumpt. digit. unius, quo veretrum
pius involvatur vide ulterius Herc
xon. c. 37. ubi ait. Experimentum
verum & videtur poſſe confirmar
ſcalig. exercit. 180. cap. 18. qui ſcr
Affros à Lue venerea curari dum
Numidiam & Æthiopiam ſecedu
Hoc quoq; ſcio Antiquâ Gonorrh
plures fuiſſe liberatos, qui cum vi
ne rem habuerunt, ſed tunc mu
inficitur.

Gonorrh. tollendæ Experiment.

Inflammationem tollere ſi veli
albumen ovi tene cum pauca qua
tate aluminis donec linimenti for
acquirat, hoc inungatur locus.

Puſtulas pudendi auferet ſeq. R
Aceti opt. Mens. dimidiam virid.
℥ij. lytarg. arg. ℥i. coquantur, ad n
dietatem, quo abſtergantur ulc
hoc facto inſequatur inunctio cu
ol. ovor. vel coquatur vinum cu
alumine & virid. ær. vel ℞ lap. ca
minar. ℥i. Lytharg. ℥ß. bulliant cu
aceto ad ungt. conſiſtentiam, hæc,

co

ra multoties curasse dicitur.

Scroti tumoribus seq. conducet ℞ ii Mens. i. vitriol. ung ℥i, alumin. coq. in sartag. cupr. in quo intin- tur pannus cærul. & scrotum invol- tur, sæpius reiterando. Idem efficere editur, si foveatur locus cum aqua rorũ, in qua liquefacti fuerint M. sal communis.

Glandis exulcerationi internæ con- et, quando indies bis vel ter ad tiduum per syring. seq. injiciatur. ov. nu. I. cum aq. ros. optimè agita- m & injectum.

Thymos carnemque supercrescen- m tollet hoc. ℞ aristol rot. unc. ß. drach. iiij. virid. ær. unc. sem. Bellid. c. j. omnibus subtiliss. pulverisatis, pergantur affectibus. Reliqua ex thoribus, quorum plurimi occu- ti sunt in hoc morbo peti possunt, superius, sub finem definitionis idam alligati, unico notato Hercu- n Saxoniæ c. 16. p. 272. præservatio- m tradere non contemnendam.

Ad macularum in cute relictarum olitionem inserviet seq. Rec. pipe- long. ℨß. Aluminis drach. iij. Merc.

ſubl unc.ß. croc. Euphorb. canthar
an. ʒß. ceruſſ. ʒiii vini ardentis ℔.
quo maculæ abſtergantur.

De reliquis informant Fracaſt
crato. Chinus. Foreſt. Pareus, A
tius, Fernel. & alij innumeri præ
puè de Rhagad. vener. conſul. P
cap. 29.

Grien. Stranguriæ virulentæ, vulgò d
grien dictæ c. 17. proſpicit, comp
tum etiam habetur profuiſſe ol. co
acet. & piper. nigr. pari quantit
hauſta.

Venæ ſectionis cautela in Lue venerea. Pugnant quidam medicorum
venæ ſectione, ubi notandum, n
omnibus ſtatim ſanguinem mitt
conſultum, ſed tum demum ex c
vacci decreto cap. 6. de Lue ven
cùm Lues generatur à ſanguine
corpus affectum morbo ſanguin
ut inflammatione, laborat. Mo
autem Luis ad inguina, prohibet
næ ſectionem, hinc illis tumeſcen
bus nullo modo ſectio tentanda.

Quæ vena ſecanda in Lue vener. & quan- Secanda autem interna cubiti
na, quam baſilicam appellant, qu
do partes collo vicinæ infeſtant
Externa, quam cephalicam voc

qu

ando frontem, caput, palatum, *tum evacuandum.*
ces & collum symptomata impe-
it. Communis verò & media,
ando partes supernæ & infernæ ex
uo afficiuntur. Trahendum au-
tantum sanguinis, quantum
otantis ætas, vires & temperatu-
morbi, symptomatumque vehe-
ntia & circumstantis aëris status
uirere videbuntur.

Præservationis ratione, abstinen-
omnimoda est optima, qui ta-
n periculum experiri volet (à
divinum edictum meritò avo-
e debet) membrum prius deco-
Fallopij tract. proprio de Lue
er. cap. 89. abluant, vel aceto,
rosaceo. At si quis negligentior
rit in abluendo, & congressus cum
ecta, sentiat quasi puncturas acu-
in glande, timendum est de pu-
is, quare sæpe partes abluat.

Si pustulæ jam appareant, sæpius
die abluat illas aqua plantaginis,
qua partes 2. alumnis & pars 1.
g. æris ebullierint. Si ulteri-
malum procedat, jam curatio-

ne opus erit, non tantum præserv
one: interim patiens victus rati
ad frigidum declinante utatur,
non talibus, quæ Hepar refriger
possint, faciendo ex iis decocta & ℥
vel unc. vi. quotidiè manè poter
addi & serapia, ut sit gratius, qu
refrigerent & corroborent He
Reliqua petantur ex Herc. Sax. de l
vener. c. 16. p. 272.

CAPUT XII.

DE VLCERVM CORPOR RELIQUORUM ENUMERATIONE.

PRotuberant & alia in corpore
cera variis nominibus insignit
delicet inter maiorem oculi angul
& nasum abcessus quidam, pus co
nens, quod erumpens aut os exe
aut ad angulum vel usque ad nares
stillat, græcis αἰγίλωψ, seu ἀγχίλ
Hoc autem nomẽ invenit ἀπὸ τοῦ ἀ
quod est prope & ὤψ id est ocu
quia prope oculum sit, αἰγίλωψ v
ab αἴξ quod capra est. Angulus au
maior, quibusdam etiam Hircus
catur. Andr. Christ. Ripens. L. 4.

αἰγίλωψ

ἀγχίλωψ

Hircus.

4.

.12. inquit, dicitur αἰγίλωψ, quasi
caprinus oculus, quia pars prædicta
tumet & rubet, perinde ut in capris.
Illo abſceſſus priuſquam in ulcus
rumpat, ἀγχίλωψ, poſt eruptionem
αἰγίλωψ vocatur. Avicenna Garab
nominat. Halyabbas cornu vocavit
&c corna, ἀγχίλωψ Avic. Bachilus di-
citur. Latinis fiſtula lachrymalis Ger-
manis **Augenfiſtel** de qua etiam ſupra
. Alzaravius Abracor nominat.

Garab
Cornu
Corna
Bachilus
fiſtula lachrymalis
Augenfiſtel.
Abracor

Huic ſuccedit juxta aures ulcus
Græcis παρώτις Avicen. Fugille: ſed
ſecundum chalmet. L. 1. c. 35. Bubo
in axilla etiam Fugilla nominatur,
hoc ulcus inflammatio eſt cum apo-
ſtemate in glandulis poſt aures, ger-
manis **Geſchwär hinder den Ohren**
oder **Ohrenmützel.**

παρώτις
Fugille
Ohrenmützel.

Ejuſdem farinæ ſunt ἐπινυκτίδες, pu-
ſtulæ, colore vel ſublivido, vel ſubni-
gro, fabæ magnitudinem non exce-
dentes, in eminentibus partibus, ut
tibiis & pedibus maximè naſcentes:
circa has vehemens inflammatio eſt,
& cùm adapertæ ſunt, reperitur intus
exulceratio mucoſa, color eſt humo-
ri ſuo ſimilis, dolor verò ex eis, ſupe-

ἐπινυκτίδες.

rat magnitudinem earum: Nomen
nocte acceperũt, vel quòd noctu gr
viori dolore torqueant, vel ut Cels
voluit, quòd noctu ferè oriantur. P
nius eas pustulas liventes, ac noctib
inquietantes nominant. Arabes ve
Essere, sere vel saire, ejusmodi pust
las vocaverunt.

Essere
Sere
Saire.

Infestantur quoq; ulceribus ocu
variæ autem sunt differentiæ, Na
alia exulceratio superficiaria, alia
va. Ex superficiariis una similis
aëri caliginoso, colore cæruleo pr
pè, unde caligo dicta Avicenn. A
chasi. Altera profundior, minor,
ba quodammodo Nebula, græcis N
φέλη seu ὀμίχλη sive chatemãt. Te
tia in nigro oculi profundior co
rem cineritium referens, ἐπίκαυμ
serapioni Aufume. Quòd si exulce
tio altiùs penetraverit, cum crusta i
nigro & albo oculi, ἔγκαυμα voc
tur. Et hæ ulcerationes ab Aëtio t
trab. 2. serm. 3. cap. 25 superficiar
dicuntur.

Caligo.
Alchasi.
Νεφέλη.
ὀμίχλη
Chatemã.
ἐπίκαυ-
μα
Aufume.
ἔγκαυμα

Vlcera cava juxta Paulum quadr
plicia sunt, unum cavum angustum

P

rum, græcis βότριον Latinis fossula *Βότριον*
itur, Avicen. Anulum vocat seu *Anulum*
lunum : alioquin βόθελον parva *Fossula*
minatur fovea seu scrops, à cuius *Aulunum*
itate, dentis alveolus & cavitas ap- *Βόθελον*
latur. Alterum latiùs seu minùs
profundum, græcis κοίλωμα Avi- *κοίλωμα*
nnæ Lilimie seu Luluma. Ter- *Lilimie*
m in iridis circulo nascens, ita ut *Luluma*
ra iridem albus, extrà, rubens co- *ἄργεμος*
appareat, græcis ἄργεμος, ἄργεμον, *ἄργεμον*
εμα Latin. Albugo germanis ein *ἄργεμα*
olgeschwähr bey dem Kreiß deß Au- *Albugo*
s/ so vmb den Augstern ist/ item weis- *Hlgeschwär*
Flecken oder an mal der Augen/ Sera-
on Achymon appellat. *Achymon.*

Consimiliter oculum affligit pu-
s collectio sub cornea translucens,
æ, si determinata fuerit circulo iri-
s à similitudine ὄνυξ Lat. unguis ge- *ὄνυξ*
raliter : ἕλκωσις seu πύωσις cum ex *Vnguis.*
tu seu inflammatione, sub cornea
us colligitur, dimidium nigri occu-
ans, aut per totam corneam tuni-
am pellucens, & tum ὑπόπυον pro- *ὑπόπυον*
riè nuncupatur.

Ex fluxione etiam acrium, salsorum

& nitroſorum humorum, ulcerantu[r] nonnunquam palpebræ, præſertim circa angulos, unde palpebræ intumeſcunt, & rubent, non ſine inſign[i] pruritu, & oculi illachrymantur, d[i]citurq; hic affectus ψωροφθαλμία, latinis lippitudo ſcabra germ. **trieffun[g]** vel **greckig rinnen der Augen** ſolen[t] præterea, variis quoque tumoribu[s] palpebræ tentari, quorum 1. κρίθη [i]est hordeum dicitur, Aëtio tetrab. [2.] ſerm. 3. cap. 82. præputiolum tuberculum eſt in ſumma palpebra ſuccrecens propè cilia aliquantiſper oblongum, quod dum ſuppuratur, colore & figura imitatur hordeaceum granum vulgò **Wärner** dicitur, quidam **Wärtzlin an den Augbrawen.**

ψωροφθαλμία. Lippitudo ſcabra Trieffung greckig rinnen der Augen. *κρίθη Hordeum* Wärner Wärtzlin an den Augbrawen.

Acrium humorum defluxu, non tantum oculi, verùm & nares tentantur, unde in alis internis ulcus excitant quandoque putridum, & fœten[s] ὄζαινα dictum, à piſce, qui aliàs ὀσμύλ[η] vocatur.

ὄζαινα Stinckendt Naßen Beschwär.

Defædatur porrò facies ficoſis tumoribus: ſunt autem ficus expullulationes, ulceroſæ, rotundæ, ſubdura[e] rubicundæ, quarum comes ſolet eſſ[e]

dolo[r]

..., & plerunque in capite, inter-
... & in reliquo corpore erumpunt,
... s ὄγκοι συκώδεις.
... s affines sunt ἴονθοι, latinis vari,
... cossi, germanis Poppen Finnen;
... ctos volunt quidam, quòd instar
... d est fimi, faciem deturpent, &
... ulis fædent: alii ab ἄνθος, quod
... ætatis florem erumpere soleant.
... ris conditionis sunt φύματα, ἀπὸ
... εσθαι, enascor, protubero ab iis
..., quæ spontè ex terra nascuntur,
... rotuberant; sic φύμα omnem e-
... entiam extra corporis superfici-
... ub se complectitur germanis al-
... nd Gewächs vnd Beulen nomi-
... ur.

... uius generis sunt δοθιῆνες seu fu-
... culi, germ. spitzige hitzige kleine
... en die bald Rufen vnd außgehen:
... ύγεθλα Latin. Panus & panicula,
... d pano textoribus usitato sit simi-
... erm. ein Schwenten oder Drüß/
... sel oder Knüttel / gleich wie ein
... öttle von wegē der Geschwulst/aliàs
... Kneyle Faden/ Weberspul: item,
... hartter Schwamm an Bäumen/
... umschwamm / einem Brodt nicht
... leich.

ὄγκοι συκώδεις.
ἴονθοι.
Cossi, Poppen. Finnen.
φύματα
Allerhand Gewächs vnd Beulen.
δοθιῆνες furunculi
φύγεθλα
Panus
Schwenten.

Θηριώμα

Θηριώμα ulcus est, quod per se na-
tur, & interdum ulceri ex alia cau-
cto supervenit, color est vel lividus
niger, odor fędus, mult⁹ & muco-
lis humor. Id ipsum ulcus neq; ta-
neq; medicamentum sentit, pru-
ne tantum movetur: at circa dolo-
& inflammatio, interdum etiam
bris oritur: Nonnunquam ex ul-
fanguis erumpit, vulgò der Afel

Afel.

hart Afelig Geschwär oder Wildn-

Huic simillimũ est ulcus νομώδης,

Φαγε-δαίνα.

γεδαίνα dictũ, carnem subiectã &
cumstantẽ corrumpens, factũ à m-
ria, quę est media inter materiam
facit Herpeta, quæ tenuissima est
eam, quæ causat cancrum quæ cr-
sima, vulgò der Wurm/ oder der sc-
fend Wurm: Vnguium radices s-

Wurm. παρωνυχία

cupat παρωνυχία, quibusdam πτερ-
ut Corn. cels. L. 6. c. ult. Latinis R-
via, germanis, Nagelstroh/ Wurm

πτερύγιον. Reduvia. Nagelstroh. Wurm am Finger.

Finger oder Zehen/ ein Kranckheit/
von sich die Haut von den Nägeln
wirfft oder schelet. Intercapedinem
gitorũ si possideat Meles, vulgò G-

Meles. Brattel. Assel Dachs

tel/ Assel/ Dachs. Fabrit. in obs. c-
rurg. 96. Acarum vocat, qui aliàs

Acarus.

Seuren item ein Milben significa-

[...]d nec oris coelum ab ulceribꝰ tu-
[...] præsertim in pueris illud obnu-
[...]ur, & ulceribus dehiscat, græcis
[...] vel ἄφθαι dicta. Avic. Alcola, Ha-
[...].Calaba; Germ. Curfes/Durfch/
[...]dfeul vocarunt, fiunt autẽ ut plu-
[...] pueris lactantibꝰ: cùm aut vitio
[...]fuerit lac nutricis, aut non probè
[...]n concoxerit infans, quæ si pesti-
[...]sunt, lata, cava, pinguia, quodam
[...]rreto humore albo aut nigro, aut
[...]o sordentia, quod si concreta illa
[...]es altiùs descenderit, affectus ille
[...]ara, Latin. Crusta vocatur.
[...]t & circa gingivas, abscessus, qui
[...]solutus fuerit, suppuratur & græc.
[...]λις, germ. Zahn geschwär dicitur
[...]cenna Abulen nominat.
[...]st & ulcus, quod Avicenna venam
[...]deni, quòd in urbe Medena fre-
[...]ns esset malum: Albucasis venam
[...]lem, Halyabb. venam saniosam vel
[...]osam græci δρακόντιον vocant, à
[...]guine atræ bilis naturam habente,
[...]ab exusta & valdè sicca pituita. Ver
[...] quædam similia corpora sub cute
[...]nsistunt, quæ & locũ instar anima-
[...]mutare videntur, & progressu tem-

ἄφθαι
Alcola
Calaba
Curfels
Durfch
Mundfeul
Eschara
Crusta
παρουλις
Zahn geschwär
Abulen
Vena Medeni
Vena Civilis
Vena Saniosa
Vena Famosa
δρακόντιον.

 poris

poris ſuppurationẽ faciunt, in me
bro cum dolore. Aliqui verum a
mal eſſe dicunt: Alii, videri quide
eſſe animal, ſed non eſſe. Ab hac a
malis forma, ulcus dracontij nom
accepit, infrequens vel nullus eſt
morbus in occidentali plaga, freq
in India & Ægypti ſuperioribus pl
vide apud Gal. L. 6. de Loc. affect
3. Æginet. L. 4. c. ult. Aët. tetrab
ſerm. 2. cap. 85. cuius hæc ſunt ver
Qui appellantur dracunculi lumb
cis ſimiles ſunt & aliquando mag
aliquando parvi reperiuntur, freq
tius quidem in cruribus, quandoq
verò & in muſculoſis brachioru
partibus conſiſtentes. Naſcuntur
tem hi in Æthiopia & India in pu
præcipuè, eſtque ipſorum genera
non diſſimilis lumbricis latis vent
Sub cute enim moventur, nihil m
leſtiæ afferẽtes, verùm temporis p
greſſu circa dracunculi extrem
tem, locus ſuppuratur, & cutis,
dracunculi caput exeritur. Quo
dracunculus attrahatur, vehem
tem dolorem inducit, præſertim
mia violentia tractus ſi fuerit aut
pt

: Hanc ſententiam refellit Pare-
: 7. cap. 21. & ait Dracontion nil
d eſſe, quàm tumorem & abſceſ-
à fervore ſanguinis in genere ve-
o genitum, cui ſententiæ & nos
ſcribemus, & cùm varicibus haud
diſſimiles, nomen hauſiſſe puta-
s à draconibus in vitibus, qui ſe-
dum Plinium ſunt **die groſſe vnnd
Schoß an Weinſtöcken/ſeind krum
d gewunden/ gleich wie ein Drach
s Graglen.**

Poſtremò, Exulceratione malam,
ſtaceam, aridam, brachia & crura
cipuè inficientem, quidam Ma-
n mortuum, quidam ulcus Eſcha-
les vocaverunt, quidam ad ſaphati
ſtoſum arabum retulerunt: Eſt
m ſaphati exulceratio, habens fo-
mina plura, è quibus emanat ichor,
nnullis viſcidus, de quo ſupr. l. 1.
.17. p. In capite igitur hoc ſaphati,
horum nomine inſignitur: in bra-
iis autem & cruribus, Malum dici-
r mortuum, & mortuum quidem,
urandi ratione difficiliori, vel quòd
media viliora reſpuat, vel quòd ad
ortem uſq; comitetur, vel mortem
acce-

Malum mortuum ulcus Eſcharodes ſaphati cruſtoſum.

acceleret. Simoneta L. 3. p.396 in
Malum mortuum est species ...
ab adusta melancolia & adust...
phlegmatis salsi, cum livore & ...
dine & pustulis crustulosis, fædis, ...
sanie, cum ærugine, & veluti insen...
les, & turpi aspectu in coxis, ped...
& tibiis. vide Parac. von offnen S...
den mihi p. 38. Hic ulcerum catal...
in cute manifestus conspicitur, ...
tamen & alia plura, interiores ho...
num partes infestantia, de quibus ...
loco. Nunc ad pleniorem recensit...
cognitionem, descriptione cog...
quid sint, ad divisionis eorundẽ A...
tomiam properandum.

CAPUT XIII.

DE DIVISIONE ET SIGN... DICTORUM VLCERUM.

Fistula lachrymalis factiva Almans, dicitur Exitura Bothoralis.

Dividitur autem αἰγιλ... fistula lachrymalis, in fa... vum & factum apostema ... tione generationis, illud ... mansori Exitura Bothoralis, hoc, ... chilus nuncupatur: Et hic alias ap... tus seu conspicuus, cùm scilic... phlegmone origo extitit, aliàs inte...

lat...

ns quando scilicet materiæ pitui- *Facta, Bachilus.*
æ incursu aut congestione loci in
nuerūt, adeò ut foràs nullū visatur
amen, sed tantum tumor pisi ma-
tudine. hic tumor compressus, li-
ore manat, sanioso, sevoso, ruffo &
is albo & viscido, idq; vel per oculi
gulū, vel per interiores nares: qui-
dam talis sanies continentet pro-
t, aliis, menstruis tantū circuitibus,
od quibusdā fistulis est proprium.
Humorum ratione Arculanus in 9.
mans c. 33. Quatuor species, secun-
m quatuor humores recēset. Apo-
ma videlicet, phlegmaticū, sangui-
ū, colericū, & melancolicū. Verùm
icenna de duob⁹ tantum loquitur,
licet phlegmatico, quod est de ge-
re glandularum, sive sit cum cysti,
e sine cysti, & de sanguineo. Ex eo,
òd ista duo sunt secundū plurimū
enientia, phlegmaticū quidem, pro- *Lachrymale domesticum id est Hircus maior.*
er multa phlegmata à cerebro ad la-
rymale domesticum rheumatizan-
i sanguineū etiam accidit frequen-
r, propter uveam, quæ est in lachry-
ali domestico, à qua facilè egreditur
nguis illi⁹ apostematis, factiv⁹, unde
postema hoc dicitur Exitura Botho-
ralis,

Apostemata dicuntur arabibus Exitura.

ralis. Apostemata enim, quæ fiun hoc loco sunt secundum plurimu exituræ, incipiendo, licet ut pluri sint difficilis suppurationis, & pro rea, ex longâ morâ frequenter pu faciunt os, aut aliquam particula vel panniculum, vel cartilagine apostemata vero cholerica, aut lancolica, rarius accidunt in hoc co. Sanguinea Exitura rursus dup quædã enim magis superficialis, jacens visui, sed compressione se tur, & est deterior, arguit enim crassitiem materiæ, aut debilitat virtutis expulsivæ, & est tardioris purationis, quàm prima, secundu plurimum corrumpens os, aut al particulam intrinsecam: Et hæc a lopis est distinctio.

Parotidũ differentia triplex.

Cæterùm quod Bubones in in nibus & sub alis, id sunt parotide carnibus adenosis post aures: à m autem generationis, in triplicem dunt differentiam: Aliquando e sine ulla febre fiunt, natura purg cerebrum ab excrementis in eo co gestis: aliquando verò fiunt in fe & rursus aut motu naturæ sym

mat

[...]itico, quando ſcilicet in principio [...]te concoctionem extuberant; aut [...]itico; ut cùm, morbo concocto, fi[...]t, & cum levamine liberantes. Non [...]tem omnes febres, per parotidas [...]licantur, ſed illæ tantum, quæ à ma[...]ia mediocris craſſitiei & tenuitatis [...]oveniunt, ea enim in caput prom[...]ius aſcendit, & tamen non diſcuti [...]ſenſibiliter (niſi in juvenibus robu[...]s) ſed in inflammationem ſuppura[...]one finiendam ſolet tranſire.

Parotides cur non in omnibus febribus oriantur.

Qua ratione ἐπινυκτίδες, à reliquo [...]pularum genere diſcrepent, tùm [...]lor, tùm magnitudo, tùm dolor in[...]cat: colore namq; ſunt, vel ſublivi[...], vel ſubnigro vel albo, quantita[...]m fabæ non excedētes, magna cum [...]flāmatione, & cùm adapertæ ſunt, [...]peritur intùs exulceratio mucoſa, [...]lor eſt humori ſuo ſimilis: dolor [...]rò ex eis, magnitudinem earum ſu[...]rat.

Epinyctidum à papulis diſcrepantia.

Reliquorum oculi ulcerum diffe[...]ntia ex ſuperiori recitata deſcriptio[...] patet, ex ſuperficiaria enim aut [...]ofundiori læſione, modò hoc mo[...] illud acquiritur nomen, de quibus

ſupra, ubi de gradibus eorum dictu[m]
eſt: quò ſpectat etiam ψωροφθαλμ[ία]
germanis ſchifferricht vnnd ſchrundä[...]
te Augliecer: ſic & locorum ratio[ne]
enumerata ulcera ab interioribus [di-]
ſcrepant ut ex ſuperiori relatione [pa-]
tet.

Φυμάτων à tuberculis diſcretio.

Notandum tamen differre φύμα[τα]
à reliquis: φύματα enim ſeu tuber[cu-]
la, qualia ſunt ἴονθοι, citò generari, [ci-]
tò creſcere, citò etiam ſuppurari, [&]
id, quia à ſanguine calefacto ex bi[le]
miſtura ortum habet, & inflamm[a-]
tiones eryſipelatoſæ ſunt.

Δοθίηνες verò ſeu furunculi ex ſa[n-]
guine craſſiore oriuntur, & proin[de]
tardiùs creſcunt, & ægriùs ſuppur[an-]
tur: differunt præterea, duritie & [fi-]
gura. Nam duriores ſunt furunculi [&]
magis in acutum attolluntur; tub[er-]
cula verò ſunt planiora: furuncu[lo-]
rum etiam alii ad varorum natura[m]
magis vergunt, utpote, qui durio[res]
& concoctu difficiliores ſunt: alii [ve-]
rò inflammationi magis affines, fa[ci-]
liusq; ad ſuppurationem deducunt[ur,]
atque nonnunquam non ſine feb[re]
oriuntur.

Φύ[...]

φύγεθλον à tuberculo differt, quod
[illegible]dius eſt & ortum celeriorem ha-
[illegible], ideoq; ad eryſipelatoſam in flam-
[illegible]tionem accedit.

Φαγέδαιναι, humoris ratione di-
[illegible]epant, qui, ſi prætenuis, non per-
[illegible]git ad profundiores partes, ſed
[illegible]nmam tantum cutim exedit, Celſo
[illegible]nis ſacer; ſi craſſus, veluti exuſta &
[illegible]vens atra bilis, generantur cancri
[illegible]cerati, vel cancroſa ulcera; ſi me-
[illegible]ocriter craſſus & tenuis, phagedæ-
[illegible]m in ſpecie & propriè dictam ef-
[illegible]it.

Signa Diagnoſtica.

Ægilops prodit ſe tumore & rubo-
[illegible]loci prædicti: Atq; cùm dolor aut
[illegible]mor, non reſolvuntur, imò dolor
[illegible]nper augetur, ſuppurationis futuræ
[illegible]gumentũ eſt, cùm verò in ſuprema
[illegible]rte molleſcit jam in pus vertitur,
[illegible]re autem genito, dolor remittitur,
[illegible]in usq; diſtendit ac rubet.

Fiſtulam cognoſcere licet, ex reſu-
[illegible]tione saniei per compreſſionem fa-
[illegible]am: egreditur autem per oculum,
[illegible]t per nares, aut per aliquod foramẽ
[illegible]tis. Cognoſcitur etiam quòd ſit ſu-
[illegible]erficialis, ex apoſtemate præceden-

te ſuperficiali, è contra, quòd ſit p[illegible]
fundum, ex apoſtemate profun[illegible]
ſcilicet cui tardata eſt eruptio. C[illegible]
gnoſcitur quòd ſit cum oſtracoſ[illegible]
te, ex longitudine temporis & per[illegible]
ctum ſentitur durities manifeſta p[illegible]
ter conſuetudinem: cognoſci[illegible]
quòd ſit cum corruptione oſſis, [illegible]
tactum cum ſpecillo argenteo [illegible]
plumbeo, & per virus, quod egre[illegible]
tur, cùm eſt ſubtile tendens ad ci[illegible]
nitatem: putredinem eſſe commu[illegible]
catam colatorio, virus declarat fæ[illegible]
dum, ſubtile, citrinum, per os eg[illegible]
diens: quòd cartilago oculi ſit cor[illegible]
pta, viſus detegit, panniculum cor[illegible]
ptum, ſpecilli facilis ingreſſio ma[illegible]
feſtat.

Præſens Parotis ex colore dol[illegible]
& tumore poſt aures cuivis patet. [illegible]
turæ verò parotidis ſigna ſunt, ſo[illegible]
nus gravis, dolor capitis & ſurdi[illegible]
repentè ſuperveniens, quia hæc in[illegible]
cant materiam, quæ prius in infer[illegible]
ribus partibus contenta, febrem fo[illegible]
bant, nunc repentè ad caput ferri.

Ἐπινυκτίδες cum parotidibus ex c[illegible]
lore & tumore cognoſcuntur, à q[illegible]
b[illegible]

tis, & pro ratione humoris modò
c, modò illum inducunt humo-
, qui vel benignitatem vel mali-
atem habet conjunctam: sic & re-
a omnia sensui patent.

x ulceribus enumeratis maximè
onicum est & ægrè curabile, ægi-
, propter continuum destuxum,
ngulum maiorem, tùm propter
um oculi difficultatem quin et-
parit, denegata conveniens liga-
, in ulceribus requisita, & quòd
licinæ debiles nil proficiant, for-
es verò ob nocumenta, quæ ocu-
relinquunt, applicari nequeant,
ra vide apud Leonum, L. 4. sect. 1.
. 35.

Prognostica.

Parotidem autem meliùs ac tutiùs
suppurari, quàm aliter evanescere,
a in acutis febribus, si parotis citra
purationem evanuerit, expectare
ortet recidivam. Bona autem &
utaris parotis est, quando post cō-
ctionem, & alia bonæ criseos indi-
, oritur: è contra, quæ in principio
orbi enascitur, nunquam benè fini-
potest, imò etsi feliciter procedere
leatur, per omnia sua tempora, usq;

Parotis salutaris, quæ habeatur.

ſuppurationem atque effluat, dein
pus rectè paratum & coctum, nihil
men ad ſalutem prodeſt.

Οζαινα niſi citò curetur, pericul
de cerebri per malignorum ſpiritu
exhalationem, corruptione, quæ
thales morbos generare apta eſt.

Omnia ulcera in cute apparen
validam virtutem expulſivam ex c
tro ad circumferentiam, & à partib
nobilioribus ad Ignobiliores det
ſionem indicant, parotides præfert
febris finem inſtare nuntiant.

Pulſus & urina.

Dictam modò ob cauſam niſi
negligentem tractationem, gravi
ſymptomatū συνδρομιον ſequatur,
in pulſu, nec in urina, quicquam p
ter naturale ſentitur, niſi cum fe
quando conjuncta, quod corroſi
& ambulativis eſt commune.

Caput XIV.

DE CVRATIONE VLC RUM GENERALI ET SPECIALI.

Communis omnium ulcerum
randorum indicatio atq; inten
(ſic & horum enumeratorum) ſi t
um ulceris rationem habemus,

Ex

siccatio. Quod autem cum altero affectu est conjunctum, à quo vel genitum est, vel fovetur, vel sine cuius ablatione sanari non potest 4. habet scopos. 1. victus congruens, vel tenuior, vel abundantior, pro viribus ægrotantis, humorum abundantia vel paucitate, præscribendus. In ciborum qualitate, habenda erit ratio temperamẽti & humorum, tùm in toto corpore abundantiũ, tùm in partem affectam affluentium. 2. Humores vel purgandi vel avertendi, aut venæ sectione, aut ligaturis frictionibus &c. 3. symptomatibus occurrendum 4. Ipsum ulcus cheirurgicè tractandum.

Igitur in ægilope instituto victu conveniente in principio affluens humor, avertendus est, quod seq. pill. assequi poterimus. Rec. Mass. pill. aur. arab. coch. an. ℈i. syr. de stæchad. q. s. f. pill. n. XIII. Hisce succedunt exteriora, qualia sunt album ovi cum aq. rosac concussum, Lac muliebre, vel sief seu collyrium de thure, quod ℞ Ammoniac sarcocoll. an ℈v. thur. ʒiii. croc. ℈ii. omnia ex mucilagine fænugræc. assumpta in collyriorum formam

mam redigantur: vel Rec. collyr. al[b.]
drach. ß. ros. aridar. aloës, thur. a[n.]
℈ß. corall. rubr. præp. ex aq. ros. ℈[i.]
omnia trita & in pulverem exquisiti[s-]
ſimum redacta, qui deinde albo o[vi]
aſſumptus, lineo panniculo molli &
tenui excipitur, demerſo nimirum
panniculo in medicamentum in ea[m]
conſiſtentiam redactum, ut non d[e-]
fluat, & loco inflammato, bis quot[i-]
diè manè & ſerò permutando impo[-]
nitur.

Dolori leniendo ſummoperè co[n-]
ducere ait Rondel. Meth. cur. morb.
c. 62. pomum coctum in lacte, vel la[c]
mulſum injectum: item mucilag. pſy[l-]
lij & fænugræc. ſimul permixtas a[c]
extractas cum aq. viol. & ſupra partem
tumoris appoſitas.

In Parotidibus, ſive criticè, ſiv[e]
ſpontaneo naturæ motu ortis, gene[-]
raliter à repellentibus abſtinendum,
ſed in principio, naturæ committen[-]
dæ, & paulò poſt, maturantibus a[d]
ſuppurationem deducendæ, tandem[-]
que aperto abſceſſu, ut alia ulcera tra[-]
ctanda detergentibus, carnem cica[-]
tricem gignentibus. Vbi verò dolo[r]

gravis

..s, vel inflammatio adeſt magna,
..ere molli alvus movenda, qualis
..qui ℞ Decoct. comm. ℔.j. El. Le-
..u. unc.j.ß. ol.cam.aneth. lilior.an.
..j. ſalis com. ʒj. ms. vel exhibea-
..nic potus. Rec. Extr. panchymag.
..Extr. ſen. ℈iii. ſyr. diaſer. unc. j. ß.
..Eupat. unc. j. prunell. ℥ß. ſi ma-
..ſit corporis plenitudo, & circa
..em calor, rubedo, & magna pul-
..o ſentiatur, ſanguis detrahendus è
..halica ejuſdem lateris. Supra par-
..imponatur lana ſuccida, ol. ca-
..m. lilior. irin. amygd. amar. vel
..th. imbuta. Cataplaſmata item re-
..erantia quidem, at non reprimen-
..cõmodè poterunt applicari, quale
.. Rec. Rad. lilior. ʒii. farin. hord.
..ietar. an. ℥ß. furfur. p. ii. bulliant
..Hydræleo ad juſtam ſpiſſitudinem,
..adijciantur ſub finem axung. por-
.. ℥i. ol. camom. irin. an. ℥iii. ms.
..ataplaſm. Quod ſi digeri non poſ-
..ob materiæ multitudinem aut craſ-
..iem in pus vertetur, ex caricarum
..cocto addito adipe ſuillo. Archi-
..nes hoc modo parotides celeriter
..ppurabat; aſſiduè calidà conſper-

 gebat

gebat & ὠμήλυσιν imponebat fuit
tem veterū ὠμήλυσις cataplaſma ex
rina hord. fænugr. ſem. lin. in ſapa
ctis ad glutinis corp⁹, adjectis inte
duobus vel tribus vitellis: plura pe
tur ex Iac. Holler inſtit. cheir. L. 1.
Rond. L. 1. c. 66. For. L. 12. ſect. 2. ob
Aët. tetrab. 2. ſerm. 2. c. 89. Paræo, L
c. 3. Maturato ulcere, fermentum
imponitur cataplaſmatis modo
ungt. Baſilicon: ſi cutis ſit exten
valdè, ſolo felle porcino, abſce
rumpitur. Quod ſi ob cutim dur
non rumpitur, tunc ferro tentand
Maturantibus ſuccedunt deterge
Emplaſtra, quorum catalogū vid
Antid. Weck. L. 2. p. 981. deterſo u
re ſequuntur conſolidantia inter
haud poſtremū locū obtinet Em
de Minio Vigonis. Item oppo
toch. Paracelſ. vel ſticticum Croll.

ὠμήλυσις quid.

Epinyctides à bilioſo & fervido
guine ſub cutim effuſo ortæ, curab
tur modo aliarū puſtularum, ex ſi
origine generatarū, imprimis tan
tolluntur amygd. dulcibus ex vino
tis & Emplaſtri forma applicatis. B
ſicæ quoq; folia per ſe, aut cum po
ta trita, eaſdem curare ſcribit Gal. L

mpl. facultatibus. Folia quoq; so-
vel Hyoscyami vel Rhamni cum
le imposita idem præstare aiunt,
nō & plantago trita & cent. virid.
passa cum ruta & cucumeris sativi
a cum aq. vel sesamū cum vino tri-
n: Laser quoq; cum aqua desiccat
que mordacitate: Lenticula item
ta, & Emplastrum ex polline tritici
liter imponitur. Postquā verò Epi-
tis ex coriata fuerit, cavendum ne
ia, acida vel salsa adhibeantur.
Oculorū exulcerationibus superius
itatis, tàm superficiariis, quàm pro-
ndis, eadem methodo, qua modò
ylopi & parotidib⁹ succurrebatur;
venitur generaliter, præmissa bona
tus ratione, (in qua vitanda lectio
equens, cibi cōcoctu difficiles, fum⁹,
gus, ventus, ven⁹ &c.) ab evacuatio-
humorū inchoando: ex Hipp. autē
creto lib. de loc. in hom. vomitus a-
rsandus, alvum verò movere cōdu-
bilius. Inter medicamentorum for-
ulas, oculorum vitiis, pillulæ, magis
nt accōmodatæ, ex illis, sine quibus,
pill. Lucis maj. & min. sed hoc dis-
rimine, quod pill. sine quibus, ad te-
uiores & calidiores fluxiones accō-
nodatiores sunt: Lucis verò ad cras-
siores

Vomitus in oculorū vitiis non citandus.

Pillulæ sine quibus & Lucis quando præscribendæ.

Errhina oculorum malis nocua.

siores & frigidiores. Errhina quoq
oculorum ægritudinibus adversa, n
certi simus in capite parum mate
esse: Quia agitato his remedijs h
more, propter vicinitatem partiu
illarum maior fluxio ad oculos c
citatur, morbusq; augetur. Anti
cùm corpus sanguine multo & cali
scateret, nec per venæ sectionem
porum ascensus potuit intercipi, c
sueverunt venas, quæ per collum
cendunt, utrinq; sub cute (non p
fundiores quæ ad membranas cere
progrediuntur) incidere, imò etia
transversas rescindere; ut scilicet s
crescente cicatrice ascensus prohi
retur; quin etiam arterias interdu
incidebant, quod nostra ætate, t
quam parùm tutum prorsus exole

Venas colli & arterias, antiqui aperuerunt in oculorum ægritudinibus.

Peracta communi vacuatione,
est venæ sectione & purgatione
nondum intercepta sit fluxio (cu
rei indicium est perseverans capi
gravitas insignis) ita ut adhuc rev
sione aut derivatione opus sit, præ
pit Gal. L. d. facil. parabilibus ven
sam cum incisione, affigi occipit
atq; ita sanguinem detrahi, eadem
tio

Fluxionis nondum abolitæ signum.

e, qua Hippocr. 5. aphoris. 68. in-
rectam venam frontis consulit,
ndo dolet occiput.
Parmaca quod concernit hæ pill.
mittantur: ℞ Pill. Hier. cum agar.
ine quibus ℈ii. troch. alhand. gr.
um aq. fænic. q. s. f. pill. nu. xxxi.
erum Ægineta L. 1. cap. 31. com-
ndat aq. fænic. viridis cum aq. plu-
i paratam. In specie caliginem
lorum tollit theriaca cum vino
o distemperata & pluries in die o-
s injecta, ut & flores chelidonij
n melle & aq. rosar. vel pluviali
dica usq; ad aq. consumptionem
octi & per pannum transcolati,
ntura oculi madefaciendi.
Ad Nebulam conducunt Locustæ
n nimium virides, & non nimis ni-
, cum acu in filo pendentes suffo-
tur in vino, postmodum siccentur
umbra & pulverisentur, cui adde
v. rad. fænic. & primulæ veris an.
ligentur in petia, quam inijce in
dictum vinum, ex quo indies ocu-
rigentur: cur Locustæ nebulam
lant quærat forsan aliquis? scien-
m ergò subjectos esse oculos, solis
domi-

NB.

dominio, quod exulceratione
quali ecclipsatum, per locustaru
Mercuriale venenum quo scatent
no, (quod & ipsum solis imperio
jacet) extractum, curari.

Ἐπίκαυμα, ἔγκαυμα, cum aut sine
bre fientes, sanare oportet alvo
clysterem præevacuata. clyster si
lis. ℞ Rad. chelid. ℥ii. Herb. Euph
verb Buphthal. calend. rut. fenic.
M. ß. flor. stæch. camom. Hyperic
p. iiij. sem. fenic. carui. an. ʒii. bulli
in aq. font. ℔. iii. ad consumpt. dim
part. in qua dissolve El. lenit. ℥ii. H
picr. ℥i. sal. comm. ʒi. Ms. f. clys
Hunc sequatur collyrium Nili ex
sis, cuius hæc est compositio. ℞ R
tenerar. ʒß. croci ℈i. papav. ℈ß.
pluviali q. s. ms. quod instilletur &
ipsis intervallis infusionis collyrii.
muliebre infundendum: Præter
deinde aliquot diebus admiscend
superiori collyrio aliquid de chi
Apollonii cuius Ægineta L. 7. cap
hanc tradit compositionem. ℞ M
sinopici, gallæ, omphacitidis, cro
rosar. recent. unguibus exemptis
ribus, quem Thylaca vocamus, gu
mi

n. ℥iiij. opij ℥i. vino aminæo aut
no, aut chio auſtero teruntur, ſit
m vinum marinæ expers. Huic af-
cenſetur collyrium in Antid. we-
L. 2. ſect. 42. p. 1103. deſcriptum.
ofundiora quæ ſunt, βόθριον, κοί-
, ἄργεμος Leniter primùm deter-
ibus curabimus, & deinde ad re-
entia tranſeundũ, quale eſt colly-
ex thure paratum, quod hoc eſt.
dm. thur. an. ʒi. ceruſſ. ʒiß. opii
terr. ſigill. ʒii. gummi ʒß. Excipi-
r aqua, vide Aët. tetrab. 2. ſerm. 3.
6. p. 428.
ngues, ὄνυχες Magni & inveterati
m manum expoſtulant: Recenti-
verò & magnitudine mediocres,
idiis eliduntur abſtergentibus;
r ſimplicia ſunt æs uſtum vel atra-
tum ſutorium, ſimul cum porci-
elle. Efficacius autem hoc ſequens
atramenti ſutorij ʒi. gumm ʒß.
læuigata illinuntur. Nonnulli ca-
um fel, melle miſtum inungunt:
rurgicam operationẽ vide apud
eum L. 16. cap. 14. Æginetam. L.
p. 18.
Sic & πύωσις cum ὑπώπιο tollitur,
dolorem autem ſedandum con-
ferer

feret lac recens mulſum, decoct[...]
fænugræc. & lini: ſi inflammatio[...]
tiatur magna, non erit abſurdum[...]
quid viol. vel ſolani admiſcere: [...]
to utcunq; dolore, & pure jam fa[...]
ad leviter diſcutientia veniendu[...]
qualia ſunt mel, mucilago, fænug[...]
cum pauco ſaccaro vel melle: Aë[...]
trab. 2. ſerm. 3. cap. 28. p. 375. ca[...]
concuſſione aliquos ſanatos fuiſſ[...]
fert.

Acres, ſalſi & nitroſi humores[...]
ῥοφθαλμίαν excitantes tolluntur [...]
pulvere ℞ Tutiæ præp. unc. i. An[...]
ʒß. Marg. præp. ʒii. corall. præp.[...]
vel diſſolve Myrrham cum lacte [...]
liebri & oculis inſtilla, non negl[...]
tamen pill. & pharmaciis interni[...]
pius jam memoratis: reliqua pe[...]
tur ex Aëtio tetrab. 2. ſerm. 3. c. 7[...]

In Hordeolo, quod κρίθη voc[...]
abigendo Idem Aëtius cap. 82. c[...]
mendat ſagapenum cum aceto [...]
tum, item confrictionē cum mu[...]
capite abjecto, nec non fomenta[...]
nem cum ſpongia, vel pane cal[...]
Poſt humoris excretionem, mel [...]
natur, tandem collyria ulcerib⁹ c[...]
meda.

Ozænarum curationi universale
gans præmittendum, quale hoc est
el. diacathol. drach. ij. ſyr. diaſer.
. j. ß. aq. cuſc. Euphras. an. unc. ß.
pen. unc. i. ms. ulcus ipſum ſeq. la-
dum Rec. uvarum immaturarum
ij. cortic. malor. granat. balauſt.
ach. an. ℔. j. ß. macerentur in ace-
d eminentiam 3. digit. deſtillen-
in qua diſſolve alum. ℔. j. vitriol.
. iij. f. reiteratio deſtillationis, hac
a tangantur partes internæ nari-
: vel applicetur hoc Rondeletij L.
65. Rec. omphacij unc. ß. cortic.
. granat. balauſt. an. ℥iij. myrrh.
n. ladan. an. unc. ij. chalcit. aloës
tic thur. an. ℥j. ol. ros. & myrtill.
unc. ii. cer. rubr. q. ſ. f. ungt. quod
olvi quoq; poterit in vino aut aq.
till. aut peculi ros. conducet et-
hoc ſuffimigium. ℞ Ladan. pu-
Hypocyſt. maſtic. myrrh. an. ℥iii.
ac. rubr. & calaminth. cortic. thur.
darac. auripig. rubr. an. ℥iii. exci-
ntur omnia terebinth. & f. troch.
bus fumigetur ſerò & manè in cu-
ulo. Quod ſi ulcera dolor comita-
utere ungt. Pauli quod Rec. ol.

ros. myrtill. an. unc. i. plumbi usti
targ. an. drach. i. ceruss boli armen
laust. an. ℈ij. cer. alb. q. s. f. ungt
℞ ceruss. ℔. ß. lytargyrij plumb. usti
℥iß. abluantur & vino myrteoq; c
excipiantur ulcera quando sicca
rint Rec. Adipis cervin. gallin. an
œsypi, mellis an. ℥ii f. ungt & ut
tes magis corroboret adde parũ p
myrti vel gallæ, plura vide apud
tetrab. 2. serm. 2. c. 91. capivace. L.
50. Æginet. L. 3. c. 24.

Ficosos tumores abigit seq. ℞
syos ℥iß. chalcit. ℥iiß. squamæ æri
alum. fiss. ℥i. ms. benè lavando a
rosar. & siccando, postmodum m
inspergantur, die in sequenti ru
pars lavatur, spongiâq; detersa id
applicatur.

Ιόνθȣς emollit Lilij radix trita c
melle & illita: vel Rec. Mellis & a
acerrimi an. ℥j. ms. faciemq; illin
vel argenti spumam cum terebin
næ aut ol. candid. momento trit
infricando perunges: vel alumen
sile cum terebinthina, vel amyg
amara aceto macerata infricar
In callum verò concretos varos t

Rec. ſapon. gallic. drach. iiij. thur.
…iamatis, Ammoniac. an. ℥i aq.
…diſſolutis perungendo & poſt ho-
…eluendo, cumulum medicamen-
…m vide apud Aët. tetrab. 2. ſerm.
…p. 13. Præſtans & hæc aqua, quæ
… camphor. ſulph. an. unc. ß. thur.
…rh. an drach. ii. pulveriſentur ſub-
… & macerentur aqua Ros. ℔. ß.
…ecendium in ſole deſtillando, fa-
…abluta per ſe ſiccеſcere commit-
…r. Idem præſtant folia malvæ cru-
…auco ſale & Melle contuſa & im-
…ta, ſaneſcere quando incipiunt,
…movendus Myrrhis (wild Kerfel-
…) item per triduum in aqua ma-
…ta, quâ facies ſi abluatur, à varis
…atur.

…Φυμάτων malo, diſcutientia & di-
…ntia primum applicanda, è quo-
… numero ſeq. Rec. farin. tritic. ℥ii.
…ue aquâ pulticulæ in formã adde
…r. rec. ℥i. croc. ℈i. vel applicetur
…hyl. cum pulv. irid. malaxatum:
…s ut maturetur hoc cataplaſma
…ſtabit ℞ Rad. alth. inciſ. ℥iß. pa-
…r atripl. viol. an. M. i. flor. camom.
…l. an. M. ſem. coq. in ſ. q. vini albi,

facta colat· pistentur addendo ce
sub cineribus coctas nu.ij. butyr.
unc.i ol. lilior q.s.f. Cataplanna, q
& Pano seu Φυγέθλω conveniet.

In θηριώματι longo usu probata
candela quæ Rec. thur. myrrh. an
c.c. unc. i. as. dulc. Rad. ang. pin
nell. an. drach. ii. croc. ℨij. cam
drach. i. pulveris. omn. & camph
cum croco terantur saliva cer.
mixtis omnibꝰ f. candelæ, hisce m
brum suffumigetur diligenter &
dit θηρίωμα.

Φαγεδαίνοις cataplasma ex fa
Erui, alum. liquido panis siliginei
ca, tereb. liquida pari pondere mi
cataplas. modo imposita conferu
oleæ item summitates in vino de
ctæ cum melle inducuntur.

Παρωνυχίοις probatissimum medi
Excrementum felium impositum
huius defectu Rec. fell. suill. farin.
tic. an. unc. semi. acet. q. s. f. cataplas
Item contundantur flor. paralys.
imponantur, recentes haberi si
queant, coquendi aquâ calidâ.

Aphthas puerorum corrigit I
nutricum alteratum in adultiori
ve

æ sectio plurimum juvaminis ad-
c post octiduum aperiantur venæ
ringuales, eluatur item os seq. gar-
ismate ℞ Balaust. pimpinell. plan-
camom. aneth. cynogloss. an. M.
pq. in aq. font. s. q. in colat. dissol-
iamor. unc. i semis quod acui po-
t necessitate urgente, pulv. gallar.
ranis myrti. Aphthas etiam sanat
cus granati acetosi cum melle mi-
& coctus: thus etiam solum aut
n melle rosaceo mistum, aut cum
o dulci, aut cum utroque. Quod si
ola sit nigra Herpetica. ℞ fol. oliv.
. spinæ alb. rub. acac. an. ℥i. alum.
nen. vitriol. an. drach. ii. croc. dr. j.
rata pulverisentur & administren-
fricando & super apponendo cum
lle rosaceo, aut vino dulci, aut
n uva passa enucleata & aniso cum
lle mixta, aut cum vitriolo trito
m melle. Reliqua vide apud Ar-
ld. d. villa Nov. L. 1. Breviarii c. 44.
171. Marquard. p. 172. Leonum L.
sect. 1. c. 5. p. 512. Rondel. L. 1. c. 76.
ginetam L. 3. cap. 26. Aët. tetr. 2.
rm. 4. cap. 39. Holler. ad Libr. 7. de
mponend. med. perioch. 7. cels. L.

 5. c. 26.

5. c. 26. ſic & Paræum tract. de renu
tiationibus p. 654. chalmet. L. 3. c.
Andr. Chriſtian. Ripens. L. 4. ſect
cap. 7.

Παρελίδας ferrum tollit, pure e
cuato, vino colluendum os, ſeq. c
mulsâ, tertio, antheron pulvis vul
ri inducendus, uſq; dum curatio fin
tur, vide Aët. tetrab. 2. ſerm. 4. c.

Δρακόντιον ex ejuſdem dictatione
li methodo aufertur: valido filo b
chium vel crus conſtringere opor
& quotidiè hoc molliri, ut dracun
lus paulatim progrediens, cōſtrict
ne quidem intercludatur, nequaqu
autem abrumpatur. Locus item ad
mulſâ, & oleo, in quo abſynthium
abrotanum coctum eſt, aut alio q
dam ex his, quæ ad alvi lumbricos
ſcribuntur, irrigandus. Omnia tam
acria vitanda, propter periculum
flammationis. Cataplaſmata quoq
laxatoria ac ſuppuratoria è farin
cum aqua mulſa & oleo preparata
hibeantur. Quòd ſi dracunculus ſp
tè progrediens, facilè extrahi pote
nihil amplius faciendum eſt. Sin
ſuppuratione vertetur, à cataplaſm

& aquæ mulſæ ac olei rigatione
n eſt diſcedendum. Nos verò Em-
ſtrum è baccis lauri, poſt cataplaſ-
tum ablationem imponere ſole-
is: facta verò ſuppuratione, cutis
longitudinem diſſecetur, & dra-
nculus denudatus, auferatur & cu-
linamentis inditis diſparetur, & re-
ua curatio ſuppuratoria adhibea-
, ita ut animali ſuppurato & extra-
, ulcus incarnetur & ad cicatricem
rducatur. Hæc ille Tetrab. 4. ſerm.
c. 85. quibus aſſentitur Ægineta L.
cap. 58.

Malum mortuum corrigitur ſeq. ♃
lphur. liquefacti in vino ardente, li-
ioris de colophonia, per alemb. de-
ll. ol. carab. ſtillatic. an. ℥iiii. Thur.
ii Reſin. abietis unc. vii. f. mixtio ad
nem, hâc malum calidiſſimè inun-
endum, toties reiterando donec Eſ-
ara tollatur, quo facto, ulcus cum
ucco plantaginis conſolidandum.

Membra conquaſſata. verletzte Glieder.

Improvidè ſi quis digitos manuum
el pedum conquaſſaverit aut con-
quaſſationem ab aliis ferre coactus
uerit, malo ſeq. ungt. impoſitum
uccurret Rec. cineris clavellat. ℔. j.

ferr. raſpat unc. vj. Lytharg. aur. un
iiij. tereb. unc. iij. ol. ros. ℔. ij. coq.
ſpiſſitudinem ungt. juſtam ac de
tam, petiis uſurpandum. Geraniu
item & ſerpillum in vino maceratu
potatumque nec non & impoſitu
plurimum juvaminis attuliſſe per
bet experientia.

Spreiſſen fangen.

Similiter per cruda ligna incau
tractata eadem membra læſa, vul
Spreiſſen fangen/ hoc Emplr. cond
cit Rec. Herb. agrimoniæ Rad. fil
Hermodactyl. præp. gumm. arab. a
unc. j. pulveriſatis omnibus ſubtili
mè miſceantur cum axung. leporis
porci ſylv. an. ℥i. cer. parum f. Emp
cui in medio reliquatur foramen
egredietur id quod moleſtum. Cap
item Hirundinis pulveriſatum ac m
le mixtum traditur attrahere omn
membris infixa: idem præſtare
cuntur cancri vivi contuſi & mi
cum pingued. leporis. Expellere qu
que infixa, diptamum, edocuit ce
vus, qui læſus, diptamum comede
ſolet, huic viribus ſimilia deprædica
tur, naſturtium, ariſtolochia, trag
pogon, Eryngium, Anagallis &c.

Fuſu

Fusum tractans muliebre genus,
oquendo, vel aliud meditando,
nimium ad pensum properando,
identem quandoq; incautè arripe-
upiens, manum lædit, quod vul-
german: Spindel fangen vocant
nus certè non parvi faciendum, eò
od ex fuso venenatam quandam
uat naturam, siquidem malignos
mores corporis, continua tractio-
in calescens, fusus attrahit. Repo-
nt mulierculæ fusum extractum ad
inam, persuasum habentes exinde
nus mali vulnus acquirere, forsan
dioscoridis mente; adipem enim
rcinum, tumores tollere, vulnera-
e ad sanitatem perducere probat.
li eundem maturantem & hume-
ntem esse perhibet. Plinius, ad e-
olliendum, scutiendum, purgan-
mq; conferre dictum adipem suil-
m docet referente Vincentio in spe-
l. spec. natur. L. 18. c. 83, participa-
igitur videtur hac ratione arvina
a adeps suillus cum Vnguento, con-
llato, vulgo die Waffensalb/ de quo
fra. nec effectu caruisse hoc medi-
n experientia testatum fecit: Alio-

Spindelfangen.

Waffensalb.

quin & hoc Emplr. erit proficuum
Mumiæ, Masticis. lap. calaminar.
unc. ij. sulph. unc. i. succ. bryon. c
pro incorporatione vel Rec. con
Reg. unc. iiij. visc. de pino ℔. ß. Te
binth. unc. viii. Mum. unc. iii. f. c
plasma. vel Rec. ol. Lin. unc. ij. bl
bacc. laur. unc. semis. ol. vitell. ov
unc. iii. coloph. ad pondus omniu
Mastic. thur. an. ʒi. Mumiæ ℥i. se
ceræ virgin. unc. ii. f. Emplr. vel
retur seq. ungt. Rec. Mell. Mastic.
rebinth. an. unc. i. Lut. ovor. nu.
ol ros. unc. i. in mortario terantur
mul per horam f. ungt.

Dorn vnd Nagel ausziehen.

Spinas evellit Radix liliorum c
tusa & vino cocta, super impo
idem præstat auxilium pedi à cl
offenso, pariter juvat & colchici
dix cum herba contusa. Nec sperni
dus seq. Balsamus vulnerarius R
ol. oliv. ℔. i. flor. camomill. centa
chelidon. Herb. prunell. tapsi ba
an. M. i. fol. & flor. Hypericon.
iii. ms. digerantur in sole per men
duos, si placet reddere efficaciore
adde, Mumiæ, mastic. thur. myrr
an. drach. i. vel Rec. ceræ unc.

co

-ophon. unc.iii. Mum. unc.ii. thur. -. ii. tart. unc. j. ſemis. camphor. -. ii ſemis. ms. Proderit quoque -ps leporinus cum maſtice mixtus -ar. Emplaſtri adhibitus. Nobile -oque ſeq. ungt. Rec. ceræ unc. v. -ſin. unc. iiij. Terebinth. unc. vi. -ll. unc. ii. Maſtic. thur. Myrt. Sar-coll. aloepat. camph. an unc. ſemis -. f. ungt.

Communes exulcerationes extir- -t ſeq. Rec. Bol. arm. unc. i terr. ſi- -i. unc. ſemis. ol. ros unc. ii. camph. -ch. i. Herb. ſolan. ſemperviv. an. -i. acet. ros. ms. Conferent & ungt. -pul. cum Empir. triapharm.

FINIS LIBRI SECVNDI

-E CVTIS AFFECTIBVS Liber Tertius.

CAPVT I.

-E VVLNERIBVS IN GENERE

-Ræter enumeratas uniratis inju-rias, & ulceribus quoq; humanum -rpus nonnunquam cruciatur, mo- -ex [illegible], quod lligatoribus

Gemeine Entzündung.

commune, modò ex accidenti: h
si eveniat, pristina quomodo recu
randa sanitas, licet cheirurgo poti
mum incumbat, brevibus tamen
illis hîc loci aliquid dicere metho
requirit.

Definitio *τραῦμα* *τρῶσις* *Spasma* *Convulsio* *ἀπόσπασμα* *ἐκκοπὴ* *διακοπὴ* *ἕδρα* *Punctura* *θλάσις* *θλάσμα* *ἔνθλασις* *Fractura* **Wund** **Stich.** *Vulnerum Differentiæ.*

Est autem vulnus (græcis τραῦ
vel τρῶσις, in nervorum fibris, spasm
convulsio; in ligamento ἀπόσπασμ
avulsio: in osse, ἄγμα vel κάταγμ
lat. fractura; in ossibus capitis, ἐκκο
aut διακοπὴ, aut ἕδρα: si ab acuto a
pungente, ut est pugio, sagitta, ac
&c. fiat, punctura vocatur: à duris
oriatur corporibus in partibus mo
bus dicitur θλάσις, θλάσμα vel ἔνθλ
σις; in ossibus, fractura) unitatis so
tio recens, cruenta, sine pure seu p
trefactione, in particulis mollioribu
extrinsecus incidens; hæc solut
quibusdam etiam plaga germ. Wu
punctura german. Stich nominatu

Differunt ratione Essentiæ, & r
tione partis læsæ. Essentiæ ration
aliud dicitur simplex, aliud compo
tum, aliud leve, aliud grave seu gra
de, sive lethale vel non lethale, altu
vel superficiarium.

Læsi

Læsionis modo, aliud est in parte
ncipe, ut in corde, cerebro, jeci-
e: aliud in parte ministrante prin-
, ut aspera arteria, œsophago, ve-
; vel in aliis partibus, ut naso, au-
oculis, manu, pede, &c. huc etiam
tantur ulcerum differentiæ, quas
enset Tagaultius L. 2. Instit. chei-
g. cap. 1.

Causas contemplaturus cum Haly
ate binas potissimum agnoscet,
pus scilicet vel inanimatum, ut
t, Ensis, baculus, lapis, sclopeta &
ilia: vel animatum, ut cum homi-
venenatorum animalium punctu-
t ferarum morsus, de quibus in se-
ntibus.

Signa vulnerũ diagnostica cum prognosticis.

υτοψία, plurima quidem signa dia-
ostica comprehendit, sed partes læ-
diversa continent Prognostica: In
ere Divinus senex de vulneribus
proclamat sect. 4. aphor. 23. Qui-
cunque ex morbis acutis, aut diu-
nis, vel ex vulneribus, sive quovis
modo extenuatis, nigra bilis, sive
sanguis niger desubter exierit, po-
diè moriuntur. sect. 5. aph 67. si in
neribus fortibus & pravis tumor
non

non appareat, ingens malum. sect. aph. 4. vulnera circumglabra, pr[illegible] sunt sect. 7. aph. 14. In capitis ictu, [illegible] stupescentia & desipientia malum [illegible] aphor. 60 ejusdem sect. Quibus ce[illegible] brum aliqua ex causa concussum fu[illegible] rit, necesse est statim mutos fieri L[illegible] de morb. sect. 5. In vulneribus si cr[illegible] nervi & musculorum capita, in fem[illegible] ribus præsertim vulnus acceperi[illegible] necessaria est claudicatio Morit[illegible] etiam si quis vulneratum habet ce[illegible] brum, aut spinalem medullam, a[illegible] jecur, aut septum transversum, a[illegible] vesicam, aut venam aliquam multu[illegible] sanguinem effundentem, aut c[illegible] Lib. 2. prædiction. vulnerum artic[illegible] lorum prognosin tradit. Libr. de l[illegible] cis in homine sect. 4. text. 20. [illegible] quit Lethalium vulnerum hæc sig[illegible] sunt: si quis, quavis ex causa m[illegible] affectus bilem atram vomitione [illegible] fuderit, moritur, qui vulnus hab[illegible] quiq; evacuatione detentus imbec[illegible] lus ac extenuatus, derepente sic[illegible] considet, moritur: vulnera verò [illegible] quæ ad regionem prædictarum pa[illegible] tium fiunt, secundum plurimum

mo

talia habentur, articulorum au-
vulnera non lethalia, quoniam
tractata ægrum non jugulant, sed
ri contingit: reliqua ex superio-
agaultij loco citato evadunt ma-
sta.

Sunt quædam vulnerum sympto- *Pulsus & urina.*
a pulsus & urinas immutantia, ut
morrhagiam excedentem synco-
nsequatur, pulsus redditur debilis:
si læsum, pulsum induat deficien-
, aliquando non reciprocantem,
niculosum: Febris, celerem red-
cum inæqualitate: spasmus durũ
æsentat: paralysios pulsus, gene-
ter erit tardus & rarus, aliquando
en propter dejectionem virtutis
ltum debilis & frequens, hæcq; in-
alata. Internæ partes, ni vel læsæ,
συμπτωματικῶς ad aliquam intem-
ien redactæ fuerint urinas non
mutant: Renibus verò læsis, san-
nolenta conspicitur urina. Me-
la spinali læsa, urina emittitur in-
untariè. Omentum quando læ-
n, spumosum sanguinem cernere
t. Vesicâ læsâ, urinæ loco, sangui-
emissionem cernimus.

Præter

Præter superiora prognostica
Ente astrali Theophrastus Parac
sequentia annectens inquit vul
inflicta Luna versante in Gemm
virgine & capricorno sunt pessi
minus mala quæ illata sunt, in T
ro, Leone, magis levia in Ariet
quario, piscibus cancro; Levis
quæ sunt acquisita in Libra, scor
ne, sagittario; sic & horarum rati
citiùs sanescunt in hora solis cui
cedit hora Iovis, veneris, Merc
ægerrimè ad frugem redeunt fact
hora Martis, Lunæ & Saturni. L
tionis respectu, post Novilunium
fra cingulum læsio facta, pejor
supra cingulum, ante plenilunii
læsio salubrior, quàm si plenilun
sequeretur. Pariter & ante meri
num tempus, pomeridiano peric
sius. Ex Mensibus pessimè ferunt
nera Martius & Aprilis cum Aug
Paracelsus Libr. 2. cheirurg. M
cap. 14.

Cæterùm in parte molli facta di
lutione, ob alimonij facilem in
nem conversionem, facilè unit
dissolutio recuperatur. In parte d

pter intervenientem ſubſtantiam, glutinum quoddam difficiliùs, propter duritiem, tùm propter ltatis alteratricis imbecillitatem: arte mediocri, ut in nervis, venis teriis, mediocris fieri unio poteſt. ; enim tam facilè coëunt, ut caro, ue tàm difficilè conglutinantur ut . Sic cùm diſciſſum fuerit os, aut ilago, vel nervus, aut genæ parti- tenuis, vel præputium, neque au- ur, neq; coaleſcit, teſte Hipp. ſect. ph. 19.

Tutiùs citiùs & faciliùs etiam cu- r vulnus quoad magnitudinem, um, breve, anguſtum & in ſuper- : quoad figuram, Rectum: quo- ormam, inciſum & contuſum, ; dilaniatum: quoad ſitum, ſecun- n longitudinem, vel in medio mu- i: quoad morem, benignum: ad tempus, recens: quoad res nplicatas, ſimplex carens cauſis ternaturalibus, morbis & ſympto- tibus. Difficilius curatur vulnus od ſe habet contrario modo.

In corpore ægrotante, tutiùs, ci- & faciliùs curatur vulnus, quoad

Aa tempe-

temperamentum in corpore & pa
temperatum; quoad ea, quæ sequu
tur temperamentum, facilius cu
tur vulnus, in habentibus duram
densam carnem: quoad vires,
corpore valido; quoad ætatem,
adolescentia & juventute: quoad
xum, in viro: quoad habitum,
bono: quoad plenitudinem & i
nitionem, in corpore neutro mo
se habente: quoad humores, in c
pore εὐχύμῳ, quàm in suis op
sitis.

In rebus extra corpus ægrotans
stentibus, si spectemus res non na
rales, facilius curabuntur in aëre te
perato, in optima victus ratione
somno & vigilia, naturaliter se hab
tibus, in quiete, in animi affecti
sedatis & quando excrementa b
redduntur.

De morte subitanea & certa,
suspensa, sequentia informant. In
neribus somni privatio, nec no
puncturarum coalescentia, comi
te siti, mortis præsagia habentur:
dem si accedant pugna oculoru
linguæ balbuties, quæstionum c

gravis auditus. Mortem quoque
cant ex vulneribus ſanies aquoſa
iens, cumque ſanatio quieſcit,
m quietem ſi inſequatur mem-
rum debilitas cum cordis tremo-
ſaneſcente quin etiam vulnere,
mus autem cum corpore ſi non
atur, lethiferos eſſe nuntios ſcito.
lnerati quoq; dentibus ſi fremunt,
umque ora ſi ſpumant, ſpiritum
ahunt altiorem, Ronchos ſi du-
t frequentiores, artus ſi torquent,
tricul ū ſi habent nauſeabundum;
veris gradus eſſe Lethi.

De noxa verò, an ex vulnere ſe-
atur, vel non ex pari conditione
tis vulneratæ & ipſius vulneris cō-
t: Exigua enim & parva vulnera,
xam non relinquunt, niſi parvum
lnus eſſet in parte maximi mo-
enti, ut parva punctura in nervo,
qua ſupervenit inflammatio, ob
us ſenſum vehementem, unde ab-
eſſus ubi nervus læditur: partes
in etiam læſæ de noxa certificant,
namq; præcidantur venæ & arteriæ,
rs carebit nutrimento & vita. Si

præcidantur particulæ defervient sensui & motui, privabitur pars, sen & motu. Si præcidatur pars, quæ nc regeneratur, ut digitus, remanet noxa in magnitudinis & numeri d fectu. Si dividatur pars, quæ non co lescit, remanet vitium in perpetu continui divortio.

Curatio. Si unquam diætetica pars aliqu in re medica confert, certè in vuln ribus confert: sunt enim vulnera pl ribus symptomatibus obnoxia, qu vel pravâ diætâ, accersiri, vel bon corrigi possunt, pro conditione vu neris inflicti.

Aër igitur temperatus eligatur, n calidiore, putrefactioni, vel inflam mationi, gangrænæ, vel alii sympto mati occasio præbeatur.

Victus etiam sit tenuis & parcu primis præsertim septem diebus, fr gidus quoque & humidus, maxim apud juvenes & plethoricos: vinc dum febris aut inflammatio præsen est, interdicatur, in septendio præser tim primo, nisi ex largo sanguini profluvio, viribus destituti, intermo rientes appareant, tum ante ullam ra tio

Vulneratis vinum quando concessum.

nem vino reficiendi: transacto ve-
septimo die, nisi aliud quidpiam
hibeat, innocuè vinum modicum
aqua dilutum exhiberi potest; nam
d hunc usq; diem, nec phlegmone
itetur, nec dolore afficiatur in po-
rum tutus erit: fugienda quoque
nnia salita & acria, nec non species
matica. Potus sit aqua cocta in
a cibarius panis maceratus fuerit
paretur talis. ℞ Rad. Ireos unc. j.
cetox. unc. ß. Enul. unc. i. betonic.
m toto unc. ij. consol. sarrac. ℥vi.
emis rubr. unc. i. ß. Nucist. Zedoar.
ul. cancr. an. ℥ß. infundantur in vi-
& aq. an. ℔ ij. ß. bulliant benè tecta
aq. fervente ad consumptionem 3.
rtis, plures potiones chyronicas vi-
apud Felicem Würtz part. 4. cap. 5.
niversalem Quercetanus in pharm.
stit. hanc parat: Rec. Rad. tormen-
l. consol. utriusq; an. unc. i. limonij
riusq; sannic. pyrol. verben. alchy-
ill. persicar. an. M. i. vinc. pervinc.
erb. Robert. an. M. semis. flor. ver-
asc. Hyperic. centaur. min. an. p. ij.
stacorum expurgatorum & exiccat.
um. vi. Mumiæ unc. semis. Maceren-

tur per 2. dies in vini albi & aq.
ron. an. ℔. ij. in vaſe circulatorio
calorem B. M. vaporoſum, facta
preſſione & colatura, per manica
Hippocr. aromatiſetur pauco cina
vel coriandro in ſucco cydon. p
parato: de hac potione hauriantu
vel 3. cochlearia, manè & veſpe
tantundem etiam tribus ante cib
horis. Alias formulas tradit pagi
ſequentibus, ut & Paracelſus ch
rurg. magn. L. 2. c. 2. vel ℞ Herb. p
nell. ſanic. plantag. Minor. pyrol.
M. i. coq. in aq. font. Mens. 1. de
Manè meridie & ſerò hauriatur c
thus unus. Quidam ex ſeq. temp
matutino & veſpertino exhibent
cochl. ℞ fol. Heder. M. i. Alb. gr
℥i. fol. Hyoſcyam. M. ß. coquantu
vini Mens. dim. ad remanentiam ℔
ipſi vulneri braſſicæ folium ſuperi
ponendo. vel ℞ Herb. ſalv. min. n
jor. prunell. an. M. i. Rad. fenic.
troſel. Heder. an. ℥ß. tormentill. un
ms. coq. in vini Mens. i. ex qua ſu
æger in ortu & occaſ. ſolis. cochl
Item ℞ pyrol. unc. i. alchymill. ſan
an. unc. ſem. conſol. maior. unc. ſe

con

nsol. sarrac. M. i. beton. pæon. an-
semis. coq. in vini Mens. i. de qua
uriantur quotidiè cyathi tres.
Motus in inferioribus partibus læ-
per se impossibilis, in reliquis, Cel-
teste, quies optimum est medica-
entum: reliqua preter naturam sint
iam moderata necesse. De som-
o tamen notanda, cùm vulneratus
embrum læsum continuè movet,
bris vel spasmi esse prænuncium:
erterrefactus verò & à somno ex-
itatus æger, læso præsertim capite,
poplexiæ testimonium esse. Post
ommum æger quando delirat, Fe-
bris indicium est. In capitis vulne-
ibus, somnus planè nullus, mortis
præsagium est: Idem denotat, cùm
æger somno privatus, tandem som-
no capitur, expergefactus tumultua-
tur. Febrem corripuisse læsum, si-
gnificat phantasia in somno facta,
absque sudore. In somno, alvi se-
cessus factus, mortem portendit, pa
riter & inquietudo, principio succe-
dens.

Pharmacia. Ex quibus de diæta medicus instru-
ctus: succis vitiosis corpus si refer-

tum, idem purgare noverit, in magn
præsertim vulneribus. Hipp. præci
piente sect. 6. Lib. de ulc. sic inquien
In magna ulcerum parte, inferiorem
partem, alvum, purgare conven
tùm etiam in vulneribus capitis,
ventris, & articulorum, tùm in qu
bus partis corruptela imminet, item
que in his, quæ suturam postulan
tùm propter morbi magnitudinem,
tùm propter succorum malorum a
bundantiam. Sed per vomitum non
nunquam in vulneribus vacuare con
ducit, ex Galeni dicterio, ajens;
fluxio valenter irruat, revellere a
contraria studebimus, utiq; si in supe
rioribus vulnus consistat, per infern
purgantes; sin autem in inferioribu
sit, superiorem ventrem vacuantes
at si jam fluxio restitit, atque in mem
bro inhæsit, derivare per vicina magi
expedit. Respondebit autem purgans
humori peccanti, vel loco evacuanti
medii, de clystere meditandum hoc
modo, in capite vulnus si resideat. ℞
Herb. 4. emollientium beton, paralys.
sive primul. veris, pyrol. alchymill.
Hyperic. sanic. an. M. i. flor. stæch. ca-
mom.

n. melilot. Ros. rubr. lilior con-
nn. p. iiij. bulliant in aq. font. ℔.
d consumpt. ℔. i. huic adde El.
tiv. unc. j. femis. diacarth. bilis si
at unc. sem. ol. camom. Hyperic.
nc. i. ms. Viribus debilitatis usui
confortantes tùm aquæ, tùm
ervæ, de quibus consule Quer-
pharm. p. 93. Ex conservis præ-
issima hæc est. ℞ carn. citr. con-
unc. femis. conserv. flor. bugloss.
r. de Hyacinth. an ʒi. confect.
m. ℈ij. marg. præp. corall. præp.
i. syr. acetos. ℥i. ms.

ertium succurrendi medium, est
urgica operatio, & quidem in
ne phlebotomia occurrit, quæ
omnibus quidem in vulneribus
ssaria, sed tantùm in magnis, in
us fluxionis metus est, & quando
r, delirium, jactatioque urget,
ore item plethorico existente:
per actâ, reliquos cheirurgus sco-
ractabit, dissolutorum unionem
novens, quem finem ut assequa-
ollicitus sit;

Cheirurgia.

Peregrina corpora, quomodo se-
moveat.

Vulnerum curandorum scopi.

2. Vulneris labra ut conjungat
3. Conjuncta contineat.
4. Temperiem partis læsæ cõse
5. Tandemq; symptomata, qua
abigat.

Peregrina corpora, quandoq; na
motui committenda, quæ non
quam illa sensim tanquam con
um unà cum pure excludit: sin
periculum in mora fuerit chei
oportebit citò, tutò & quàm ju
dissimè res patietur, operari: v
ribus enim inclementius tractati
morrhagia, syncope, convulsio &
horrenda symptomata supervei
ex quibus magis periclitatur
quàm ex ipso vulnere. Aliena
modo evellenda vide apud Par
L. 8. c. 5. Tagault. Lib. 2. c. 4. Ce
L. 7. c. 5. Aët. tetrab. 4 serm. 3. c
Henric. Petreium tract. ult. c. 16
dam commendant hoc Emplast
Rec. lap. Magnet. unc. i. Rad. a
utriusque polypod. visc. querc. a
sterc. anserin. ℥iß. gumm. Am
galban. in vino albo dissolutoru
unc. ß. propoleos unc. ij. ol. lilio
iij. Mell. unc. i. f. Emplr. vel Re

t. propol an. unc. v. visc querc. iij. Ammoniac. unc. ii. ol. comm. ms.

abra vulneris glutinabit decoctio icum interiorum glandium, aut oris glandium & foliorum eius. n præstare dicitur vitellum ovi, neri inspersum: vel Rec. ol. nigri Hyperic. an. unc. sem. vulneri inur, & oppodeltoch superius deptum superligetur. Confert hoc pq; Emplastrum. ℞ cer. virg. unc. cer. alb. unc. iii. Resin pineæ ℔. is. sævi cerv. unc. ii. bulliant unà funde Balsami Nervini ℔. ß. bemixta efferbeant simul, cui seq. v. inijce, Rec. Mastic. olib. dra-. sarcocoll. an. unc. i. ab igne seoveantur, agitentur & inter agitanm misce unc. ij. terebinth. f. Emplr. lsami Nervini hæc est descriptio. c. Fol. plantag. utriusque pilosell. thymill. sannic. consol. sarrac. Milol. serpentar. persicar. Morsus gal. . pyrol. sylv. an. M. j. consol. mar. unc. i. infundantur in ol. comun. ℔. i. semis. bulliant. & contur, hisce adhuc calentibus adde unc. j.

Nervinus balsamus.

unc. i. terebinth. claræ. Hic balsa
nervis apponatur cum petiis illo
defactis, superligato Emplast. s
riori. Hisce nihil proficientibu
labrorum nimia si sit diductio, q
Felix Würz part. 1. cap. 3. schl
Wunden vocat, alii ein Flerzen n
nant: nasus etiam, auris penè dis
labiorum item divulsio, quam v
Hasenschartten / latini labia lepo
dicunt, Suturis opus est: tantum
tem si non sit divortium, sed labia
actè contrahi queunt, intermitte
sutura, & loco huius, superior
Emplastris utendum. Modum su
quære apud Tagaultium de vuln
bus L. 2. p. 746.

Schlemm Wund Flerz.

Hasenschartten.

Tertio scopo satisfaciet comm
ligatura, de qua idem Tagaultiu
cto libr p. 745.

Temperiem partis juxta quart
scopum retinebit debita victus ra
de qua supra.

CAPUT II.
DE VULNERUM SYMPT
matibus eorumq; curatione.

EX Quinto scopo, symptoma
ratione, prima se offert Hæm
ha

Hæmorrhagia.

quam tollit seq. Rec. thuris ℥ii.
℥i. cum albumine ovi applica-
vel ℞ Lap. Hæmat. ℥ii. thuris,
terr. sigill. farin. volat. bol. arm. *Blutstellung.*
telarum aran. molendin. an. ℥i.
por. & bombac. torrefact. an.
ß. cum albumine ovi excepta,
i applicetur: plura vide apud
um tr. 3. c. 4. chalmet. L. 2. c. 2.
m L. 8. c. 7.

emorrhagiam insequitur Syn- *Syncope.*
quam tollet aquæ frigidæ asper-
l aq. rosar. ablutio: Extremo-
quoq; ligaturæ frictionesq; do-
æ conferunt: Nasus, pili, auri-
vellendæ, vini potu reficiendus
aut modicum panis vino imbu-
ibendum. Leni ac blando ser-
consolandus æger, ac multitu-
antiũ deturbanda, ne aut ægro-
erreat, aut aërem loci, immo-
è calefaciat. Nomine quoque
io aperta voce compellandus.
ore putrido, syncope si fuerit,
nabitur, Mithridatii aut theriac.
aq. vitæ ex cochl. dissolutus. Ma-
ic præstantissimum quoque hoc
retum: Rec. vini malvatici, aut
vini

vini albi opt. Mens j. ſem. vel ℔. iiij
v. indantur in vitrum addendo c
oph. Nuc. moſch. macis an. ℥ i.
ZZ. cardom. an ʒ. ſem coriandr
fenic. an. ʒii dipt. flor. anth. bug
an. p. ii. Tab. arom. roſat. ℥i. ſac
albiſſ. ℔. i omnibus craſsè inciſ
contuſis invicem mixtis macere
in B. M. tepido per 3. dies, factâ
laturâ per manicam Hipp. aliquo
cibus cohobando, ut ſpecierum
tus melius extrahatur, huius cl
cochleare unum & alterum, no
lum à ſyncope, aliisque cordis
ctibus liberabit, ſed à pluribus
becillitatibus, jecoris, Lienis &
ri præſervabit Quercetano teſte
pharm. reſtit pag. 217. Epithy
quoque poterit cor ſeq. Rec ſa
citr. rubr. corall. rubr. præpr. ar
boli armen. ℈ii. oſſ. de corde c
ſerici crudi, Macis, caryoph. an
fragm. 5. Lap. pretios. an. ℈i. ca
℈. ſem. Aq. ros acetos. Nenuph
unc. ij. acet. ros. cochl. i. ms. de
Rec. flor. borag. bugloſſ. Meliſſ.
an. p. i f. ſacc. madefiat. in Epith
te prædicto & apponatur tepidè.

.. exhibcri poterunt conserv. bo-
.. ugloss. rosar. Rob. granat. ma-
.. christi perlat. Rab. rib. In com-
.. one immateriali frigida, f. epi-
.. ata ex calidis, seq. modo ℞ pulv.
.. oph. Zedoar. doronic. Been alb.
.. Macis, cinam. Basilic. sem. aqui-
.. cortic. citr. off. de corde cervi
.. an. ℈i. marg. præp. corall. rubr.
.. ß. fragm. pretios. ℈i. Aq. meliss.
.. icon rosar. an. unc. iiij. vini mal-
.. Elect. unc. ii. f. Epith. vel Rec.
.. diambr diamosch. dianth. El. de
.. m. an. drach. i. Aq. Meliss. basilic.
.. an. unc. iij. sacculus si magis arri-
.., paretur seq. Rec. flor. bugloss.
.. mi, borag. anth. an. M. i. caryoph.
.. orall. utriusque sant. omn. an. ʒi.
.. ʒ. semis. off. de corde cerv. ℈i.
.. dii drach. ß. camph. gr. iii. Ambr.
.. sch. drach. i. f. sacculus ex syndo-
.. nterpastatus. Pulsibus applicentur
.. tices citri in aqua ros. madefacti,
.. parentur seq. Sacculi Rec. cortic.
.. drach. ii. galang. caryoph. ci-
.. n. an. drach. i. spec. diambr. lætif.
.. er. cordial. temperat. an. ℈i. flor.
.. rubr. nuc. ß. borag. bugloss. vio-
lar.

lar. lavend. cheyr. an. ℥ß. Herb.
liss. acetos. rut. card. bened cor
an. p. iiij. f. facc. arteriales made
in aq. ros hâc bulliant prius flor.
dial. an. p. iiij. facta expreſſione
ſacculi inijciantur & pulſibus ca
applicentur.

Febris Wundſucht.

Comitatur vulnera quandoqu
bris, vulgò Wundſucht/ hæc iiſd
inducit duritiem, livorem & ali
commoda plurima, cui malo in
nere proſunt cortices Hyoſcyami
to roſarum in ſole digeſti calide

Cautelæ de febribus vuln. notandæ. 1.

impoſiti: at ſpecialiter de febre
nerum capitis, cum fractura &
fractura conſiderandum, an eve
intra quartum vel ſeptimum diem
verò poſt ſeptimum. Si namq; i
quartum diem febris ſupervenerit
cauſâ digeſtionis labiorum vulner
teſte Hipp. L. 2. aph. 47. dum pus c
ficitur, dolores ac febres accid
magis, quàm jam confecto: ſim
eſt cauſa ſi intra ſeptimum febris
ciderit: verùm quando febris in v
nere capitis cum fractura occulta
manifeſta, circa decimum, aut qu
tum decimum diem ſupervene

P

sertim cum rigoribus, ante adven-
a caloris febris, oritur causâ erysi-
tis circa vulnerum partes circum-
ntes; vel ob putrefactionem inse-
itam super menynge, hinc maiori
parte mortem portendit, sin ex
ſipelate oriatur, ut plurimùm
r evadit. Hinc in fractura cranei
la πρόγνωσις ex urina vel pulsu po-
hauriri: urina enim propter ebul-
onem humorum, in principio
ſſa & rubea, similiter pulsus velox
requens, facta autem digestione &
coctione puris, in labiis vulnerũ,
li remedio pulsus & urina pote-
t rectificari, nec tale vulnus fuerit
thale. Similiter etiam post undeci-
m & 14 solent evenire accidentia
la, interdum remissa, interdum se-
cum urina bona, pulsoq; bono, ac
ilominus æger cogitur vitam cum
rte commutare. In cranei ergò
ctura judicium ex urina pulsuque
ax.

2\. Æstivo tempore febris si accesserit
t septimum aut post decimum,
npore Hyemali, non in vanum la-
rabit medicus si vel incisione, vel

trepanatione ſanguini putrefacto
tra ſuccurrere tentaverit tali med
mento quod ℞ Aq. vitæ unc iii. M
ros ʒii. ungt. ægypt dr. i ß. ſarcoc
myrrh. aloës an. ʒi. vini alb odori
unc. iiii. bulliant parum & guttat
fracturæ inijciantur, nec timendu
ægyptiacum, monente enim Hipp
tremis morbis extrema remedia o
ma, melius etiam erit ægyptiacũ
in caſu, cum aqua plantaginis vel v
granatorum paratum, quam cum
to: Erravit igitur Avicenna, qui ſe
mum & diem decimum terminos
cavit, intra quos niſi à medico æ
fuerit ſublevatus, omne in poſteru
fore medicamentum irritum, in
ctura cranei, proclamans contrari
verò quoniam comprobat experi
tia, meritò huic ſentẽtiæ renuncia

3. Ex qua cauſa fovente oriantur
gus & rigor in vulneribus poſt ſe
mum, an ex Eryſipelate an ratione
bris, an verò ratione putrefactio
alicuius, dignoſcitur ex ſequentibu
Eryſipelas ſi moverit, partes vuln
circumjacentes, aliquantulum tu
ſcunt, cum rubedine, aut ad citrin
colorem tendentes, præſertim ſi v

fuerit versus partem capitis anteriorem; ut & palpebræ: febris etiam isto apostemate ingens esse solet, tertiana cùm tendit ad maturationem nec ejusmodi corpus unquam liberatur febre, nisi apostema Erysipelatosum resolvatur aut suppuretur. Si causa frigoris & rigoris; tum de tertio in tertium affligere cum sudore interdum non par. Si frigus & rigor torqueant ob putrefactionem, cum rationis perturbatione, sudor prodit copiosus & caterus quotidiè affligens. Ad Erysipelas corrigendum & resolvendum probatur: ℞ ol. viol. ros. vel loco ungt. Gal. refrig. an. unc. ii. succ. solanuc. violar. an. ℥c. succ. ling. passer. unc. ß. bulliant usq; ad consumpt. succor. colaturâ ungatur totum caput rasis prius capillis, tepidè: ubi notandũ in hoc casu repercussiva fortiora numeratis, esse inimica, primas vero obtinere phlebotomiã, cui subnectenda evacuatio, quæ tentabitur primò clystere, postmodo leniẽte aliquo scãmoniato. Leniẽs tale parari potest ℞ cass. El. diacath. an. ℥iii. cũ sac-

car. f. boli: pro ditioribus Rec. M
El. ℥i. diaprun. vel diacaſſ. drac
Rhab. El. ℈ii. infuſi in aq. Endiv.
aq. Lactuc. & lupul. f. potio cui
ſyr. viol. unc. j.

Phleboto-mia ſcopi in vulne-ribus.

In Phlebotonia vulnerum, ſc
dum, eam adminiſtrari vel ration
verſionis, niſi materia fuerit ven
ſa, vel ratione evacuationis: ill
parte oppoſita in principio uſqu
augmentum facienda: hæc in ſtat
eadem parte.

Quæ venarum aperienda ſit
quèntia nota: Si materia faciens a
tudinem, fuerit in capite, verbi gr
in oculo dextro, corpore exiſt
non multum plethorico, & ca
non multum repleto, materia
cante, tùm Enemate præmiſſo,
commodatiſſimum eſt venam ce
licam, quæ eſt inter indicem &
licem, manus oppoſitæ phlebото
re. In ſtatu verò, ex parte eade
ejuſdem venæ, ad evacuandam m
riam coniunctam phlebotomia
ſcipitur. Verùm ſi corpus fuerit
thoricum, apertio ſaphenæ eiuſde
lateris utiliſſima eſt, materiam en

culum sursum fluentem, deor-
derivando divertit. Consequen-
ante plenitudine humorum pec-
ium in corpore, & materia adhuc
, vel parata sit fluere, ad oculum
ntem, commodè secatur vena
munis seu mediana lateris oppo-
si materia fuerit in superioribus
bus: vel aperienda Epatica, si
ria fuerit in partibus mediis cor-
s: Epatica enim evacuat directè
pate infra: vel quia materia fit ex
ntione menstruorũ vel Hæmorr-
arum. Communis autem vena,
riora & inferiora respicit mem-
propter compositionem, qua n
t cum basilica & cephalica venis
universalem plethoram totius
oris evacuat. Eadem etiam ratio
rvanda in ægritudinibus colli
uris, capitis & reliquis partibus.
Contusis, incisis & obstructis ner-
paralysis sequitur, quæ & vulneri *Paralysis.*
frequens, hanc ergò tollere si ve-
us de convenienti victu meditan-
n erit, causaq; sequenti eradican-
ægro ferente Rec. pill. fætidarum
. aggreg. ℈ii. troch. alhand. gr. iij.

cum aq. beton. & salv. quantum su-
cit, f. pill. nu. XIII. Has respuens, æg
accipiat hunc clyst. ℞ Herb. cent. r
Hyssop. orig. Rorismar. Maior. bet
salv. utriusque, Ivæ, asar. stæch. u
usq; flor. cam. melilot. aneth. an. M
Agaric. ℥v. pulp. colocynth. unc. se
coq. in s. q. aq. font. colat. Rec. ℔
adde Hier. picr. unc. i. salis gemm.
Exteriùs, tùm spina dorsi, tùm me
bra paralytica seq. liquore fricent
Rec. Rad. Ir. & aristol. an. unc.
symph. maior. unc. semis. Herb. Iv.
teric. paralys. pimpinell. rut. salv.
M. i. baccar. Laur. & Iunip. an. dra
vj. flor. stæch. & rorismar. an. pug.
galang. Zedoar. Zinzib. caryoph. n
mosch. cinam. an. dr. iii. ligni al
unc. i. thur. mastic. an. drach. x. myr
aloës, sarcocoll. bdell. galb. Amm
nic. an. unc. j. semis. castor. unc. sem
gumm. Elemi unc. ij. pulverisan
pulverisentur & adijciatur terebin
opt. ad pondus omnium, macerent
in loco tepido ad dies 8. Lentoq; ig
tandem destillentur.

Epilepsia. Ob fortem humorum commot
nem, quandoque vulnera Epilepsi
ex

-stant. ubi liquor Basiliconis potus
-i. vel ℥ii. confert, item liquor co-
-rubr. pæoniæ, hanc Etzlerus col-
-re iubet Iove Lunæ iuncto in can-
Korntavverus verò coniunctis
-& Luna in Leone, addita ratio-
-quod Luna regat influentiis, radi-
-Herbas autem Sol.
-orquet vulneratos etiam Prunella
-acelso, vulgò die Breune / ob He
-is oppilationem, ex qua spiritus vi-
-olatus, ab yleido separatus, impedi-
-, hinc ad collum ascendit, idq; ac-
-dit & tumorem conciliat: digno-
-tur ex calore gutturis cum rubedi-
-: deinde sequitur calor persicus
-m cæruleo colore mixto nigredi-
-& color ut prunus cum Apostema-
-bus usque ad extremitatem linguæ
-m humoribus adustis. Probatur in
-oc malo auferendo seq gargarismus
-ec. flor ros. rubr. Herb prunellæ
-ron. salv. an M. i. Rad polypod.
-uerc. drach ij. omnia minutim con-
-dantur, quibus adde salis petr. dr. j.
-lum crud. dr ß. Mell. unc. ii. Aceti
-in. unc. vi. Aq. pur. Mens. ij. coq. ad
-onsumpt. digiti unius in olla vitreata
-bene tecta, quibusdam placet Epith.

Prunella.
Breune.

Hep. hoc modo paratum ℞ spirit. vi[...]
camph. fol. croc. an. cum aq. sola[...]
applicandum. confert & succus rap[...]
rum cum aq. Lactuc. Endiv. viol[...]
sedi maior. gargarizatus. Pariter [...]
ipso morbo tabulæ nominatæ pr[...]
nellæ cum pura aqua dissolutæ & c[...]
tinuò gargarizatæ, malum retundu[...]
vel Rec. flor. rubr. Malv. arbor. Ra[...]
acac. fol. rub. prunell. an. M. i. alum[...]
crud. ℥i. Liquirit. unc. i. bulliant in a[...]
font. Mens. i. ad consumpt. tertiæ par[...]
f. gargarism. commendantur quo[...]
scoriæ fabrorum vulgò Löschstein i[...]
nitæ si aquæ puræ inijciantur & il[...]
aquâ gargarisatio fiat juvasse perhibe[...]
tur. vel ℞ succ. Moror. nuc. jugland[...]
virid. Mell. Ros. an. unc. i. camphor[...]
℈i. salis petr. præp. ℥ii. ms. ex quo [...]
collutio & gargar.

Synophia Gliedwasser.

Altiùs, si vulnus penetraverit &, sy[...]
nophia sæpe insequi solet vulgò da[...]
Glied Wasser: Est autem synophi[...]
nihil aliud, quàm membri locus, qu[...]
nutrimenta decoquuntur, & velut[...]
stomachus illius partis, vel potiù[...]
mucilago quædam, sanguinis, rubea[...]
cerebri, alba, densior & tenacior albu-

mine

ovi, cum quadam pinguedine; ...is, nigra, Fellis, citrina. Renum..., ...is, Epatis, pulmonis similis illis ...bris, Matricis, bruna tenax, spis... ...edullæ, spicea. cuius defectus in... ...bilitatem facit & gangrænam ...rat. Theoph. Paracelf. in schol. ...paragraph. 7. cognoscitur ex in... ...i dolore oriturque vel ex aëre fri... ...ore ambiente, vel ex medicamen... ...erperam applicitis: succurritur ...modo, Rec. Malor. granat. Rad ...an. unc. ij. farin. fabar. Hord. fæ... ...æc. an. unc. iij. Acet. vin. opt. q. ...q. ad formam cataplasm. cum ad... ...l. Lini ℥iß. tepidè cum petiis ap... ...ntur vel Rec. glaciei Mariæ Mac. ...iii. f. pulv. tenuissimis synoviæ in... ...gendus: quidam pro secreto gut... ...j. ipsius synoviæ patientis, in vino ...q. plantag. propinantes felicem ...uuti sunt finem Laudanum quo... ...exhibitum gr. vi. pondere profu... ...licitur sed & hoc excellens ℞. al... ...ovor. num. i. virid. ær. drach. ij. ...iliss. pulveris. cum petiis vulneri ...icetur, inspersum quin etiam pal... ...m qui ℞ Herb. succis, musci aca...

 ciar.

ciar. an drach. i. juvasse notum est. E
plastr. si arrideat hoc para Rec. ol. l. l
℔. sem. coq. in sartagine ad colore
brunum, in hoc dissolv. ceræ citr. un
iiij. lact. vacc. unc. iii. Lytharg. a
unc. i. sem. tandem adde Mastic. un
Myrrh. unc. i. semis virid. ær. drach
f. Emplr.

Spasmus Krampff.

Vexat post synoviam quando
spasmus cui oleum terebinthinæ
unctum, vel ol. lumbricorum
comm succurrit. celebrant alii f
tiliæ, circumligata, idem & pennas
vonum præstare aiunt: volubilis
jus sit efficaciæ, signatura demonst
tollit spasmum etiam seq. aq. de
landa. Rec. fol. Laur. rorismar. an
j. sem. Ros. rubr. M. i. serpill. M. se
Macis drach. i. cinam. El. unc. i. Ir
unc. iiii flor. Lavend. unc. iiij. con
dantur grosso modo & macere
in aq. tiliæ Mens. i. ß. salv. Mens. se
stent infusa per 24. horas destille
lege artis, qua destillatione frice
primùm membra spasmodica, p
modum in eadem aqua lintea
madefacta iisdem calidè circumli
da. Item Rec. succ. Betulæ Zinzib

nc.i.ß. vin. ard. ℥ii. ol Laur. unc. iiii.
ng. vultur. anſer. an. ℥i. ms. f. ungt.
acte quoq; muliebri membra irro-
ta, miteſcunt, Item prodeſt ol. vulp.
pidè adminiſtratum: vel paretur ta-
℞ ol. Lambric. unc i. Rut. unc. ß.
e caſtor. dr. iii. amygd. amar. drach ii.
aur. drach. i. ſem ms Anguillarum
xuviæ furfure paratæ & circumliga-
e malo reſtitiſſe compertũ habemus.

Conformis ſpaſmo, aliquando vul-
eratis ſuccedit membrorum contra-
tura, quam tollunt ſeq. Balſami quo-
idiè terna vice calidè inuncti. Rec. te-
ebinth. deſtill. ℔. ii. galban. deſtill.
℔. i. gumm. Elem. deſtill. ℔. ſem. de-
tillentur rurſus omnia coniunctim f.
balſamus purificatus à phlegmate &
fecibus, ſervetur in uſum ſuperiorem
vel Rec. Terebinth. ol. Laur. olivar.
unip. an. ℔. i. Maſtic. Myrrh. thur. an.
℔. i. ſem. deſtillentur quæque ſcorſim
tandem conjunctum f. balſ. Item ℞
ping. taxi, ranar. muris mont. ſevvi
cervin. ceræ. an. ℔. i. Maſtic. ℔. ii.
thur. ℔. ſem. Euphorb. tart. an. ℥iiii.
deſtillentur modo ſuperiori. Excel-
lit & ſeq. ℞ Gumm. oppoponac. ℔. i.

Contractura Krümme Lähme.

galb.

galb. ℔. ij. ſerap. ℔. ſem. Ammonia
unc. iii. diſſol. in aceto ſimul miſce
deſtilla, oleo excepto adiice terebin
deſtill. ℔. iij. ol. philoſoph. ℔. ſem. c
Laur. deſtill. ℔. i. Maſtic. thur. an. ℔
ſem. Myrrh. ℔. i. rurſus ſimul deſti
lentur, in hac ultima deſtillatione c
gere per menſem in ſole ſtyrac. liqui
ʒi. ſem. Ranar. num. xx. ping. taxi ℔
ſem. Acet. deſtill. vini ard. deſtill. a
unc. i. ſem. tandem omnia fortiter e
preſſa ſimul ſerventur uſui. Minor d
ſis ſi cuiquam placeat, datis doſib
non erit adſtrictus, ex iis verò anal
giam poterit haurire. Proficua ſ
compoſitio. Rec. ping. human. tax
canis an unc. ii. ol. Laur. oliv. an. un
j. ſem. virid. æris. ʒi. ms. Item Rec. c
terebinth. petrol. an. ℥ii. vel Rec. Ba
car. junip. M. iii. Herb. ſalv. Laven
an. unc. i. caryoph. Zinzib. Zedoar. g
lang. cubebar. Nuciſt. gran. parady
an. unc. ſem. contuſis omnibus affu
de vini ardentis ad eminentiam 2. d
gitorum digerantur vel in ſole vel c
neribus calidis ad dies ſex, hocce i
fuſo membra contracta tincta conv
leſcunt. Idem præſtat camphor. ℥ſem

cu

m: vini ardentis ℥i. benè lutata cum
ro pane crudo involuto in furnum
issa, & cocta in modum panis, tan-
m exempta & membris inuncta.
ncidunt & vulnerata membra non-
nquam Phthysin, huic succurrit
. Rec. ungt. dialth. ℥ii. alum. plu-
os. unc. ß. Euphorb. ʒii. piper. long.
c. sem. f. ungt. paris conditionis est
od ℞ Resin. pini, terebinth. Mum.
tis nigr. an. unc. ii. ms. vel ℞ alum.
mos. unc. ß. piper. longi unc. i. ca-
r. piper. nigri, ping. human. an. ℥ß.
g. canis. unc. iiii. ms. Item hæc olea
c. petrol. terebinth. an. ℥iii. lum-
c. Ros. camom. castor. an. unc. i. ß.
. Paretur & tale ungt. Rec. Axung.
nis, taxi, vulp. ursi an. unc. i. Homin.
c. sem. Euphorb. piper. long. castor.
drach. iii. ms. Item ℞ veron. san-
ul. alchymill. virg. aur. Agrimon.
rifug. malv. linar. unà cum flori-
, camomill, artemis. an. M. ii. mi-
im incisa, contundantur cum ar-
a macerentur per dies 40. his adde
mbricor. vivor. pinguium unc. vi.
nar. abjectis capitibus num. 12. Li-
cum nu. 15. testudin. nu. XVII. om-
nibus

Phthysis.
Schwetnen.
Aridura.

nibus ſimul contuſis coquantur cu
axung. porc. tandem facta fortiſſi
expreſſione per pannum lineum ac
axung. vulp. can. an. unc. iiij. ol. la
unc. iii. Gumm. Euphorb. ℥ii. Alu
plumos. drach. iii. ungt. dialth. un
ms. celebrant aliqui conducere, ſi
ſolis ante ortum, poſt Noviluniu
eruatur particula terræ quam dex
pes contegerit & fumo induretur,
des ſit penes experimentatores. P
batum autem ſeq. Rec. ſanguine
vituli nigri tantundem aceti coq
communi termino carnium hoc
cocto fricentur membra phthyſi
donec ex frictione rurſus ſicceſca
ſanguinem coctum cum panno lan
cærulei coloris in cataplaſmatis m
dum impone membro arido, & re
bunt ſpiritus cum accremento me
bri. Ariduram membrorũ abigit qu
que Iecur talpæ pulveriſatum & cu
Melipecta (vulgò Lebkuchen ulme
bus Leckerlen) tribus vicibus exhibi
Expertum eſt & ſeq. ♃ pyrolæ M
coq. vino albo & calidiſſimè me
bro Emplaſtretur. Magno myſte
in ariduris tollendis quidam Ge
r

stemmatis vir, die proximo No-
nium antecedente & consequen-
n pane vel cum Hostia consecrata,
rebat pedicul. capitis num. 15. hoc
us mensibus cōtinuando, ubi Ho-
abusum ego damnarem, & in lo-
n eius substituerem panem.

Nullū prætera reperire vulnus est, *Tumor.*
od careat Tumore, vulgò gschwulst. **Geschwulst.**
hunc abigendum, conducunt flo-
sambuci cum fecibus vini in mo
n vini ardentis, destillati, hocque
illato tumores madefaciendi pan-
lineis vel ℞ acet. unc. i. Lytharg.
.ß. Alb. ovor. nu. iii. optimè con-
ssator, misceantur omnia probè,
bus tumores madidè ligandi. Non
nis tumor autem quia madida
e potest, loco prædictorum seq.
plr. poterit supponi. Rec ceræ, re-
& colophon. an. ℥iii. ol. junip.
binth. ovor. an. ℥jß. misceantur
nia calidè, his adde Lytharg. unc. ij.
iol. ℥ß. coq. ad fusc. color. tum ℞
ban. myrrh. an. ʒiii. ol. ros. unc. ij.
nph. ℈iiii. ms f Emplr. tumoribus
ommodum: vel ℞ vini opt. qua-
nt. i. vini ardentis ℔. semis. Alum.

℥viij.

℥viij. camphor. ʒß. calefiant lento
ne, destilla per alembicum, aut ad
lem diebus 40. Item Rec. Bufone
iij. pro lubitu, consperge sale &
conde in terra f. aqua, hac illinito
morem omnem. Idem præstant f
prunorum sylv. in aceto cocta, tu
riq; applicata. Hoc etiam ungt. e
lebrandum quod ℞ ol. camom
ping. Anat. anser. an. unc. i. flor
momill. sem. Hyoscyam. an. unc. f
ol. Ros. unc. sem. pulv. consolid.
jor. ʒi. cer. ʒiii f. ungt.

Dolor Stich vnd Schmertze der Wunden.

Dolorem vulnerum tollit Hyp
con in vino coctum, de quo, sp
viginti quatuor horarum hauriat
thos tres, & hoc experimentum
probatissimum. Lenitur quin et
dolor, medicamentis tumoribus
plicitis & internis, de quibus supra

ὑπερσάρκωσις Gayl/ Wild oder faul Fleisch.

Consolidanda vulnera sæpius m
lestat ὑπερσάρκωσις seu ὑπερσάρκωμα
manis Gayl / Wild oder faul Fle
cui symptomati cætus cheirurgor
occurrere solet alumine usto ins
so: item ungt. ægyptiaco, hisce v
bus æquale sequens est: Rec. virid
unc. i. gall. alum. an. ʒii. Resinæ

olivar. unc. iiij. ms. Præcavent & a urticæ cum sale cocta, vulneri- que indita, omnem abolent sabur. ὑπερσαρκωσιν.

Tandem vulnerationibus finem onit, novam inducendo cutim, vulgus loqui consuevit, hic pulvis ersus. Rec. Rad. scabios. Ebul. se- ionis, symphyt. Lapp. an. drach. ii. . Hæmatid croc. Mart. pic na al. drach. i. sem. f. pulv. subtiliss. desu- insperso huic pulveri, paretur seq. plr. imponendum. Rec. gallar. fa- pisor. vitriol. an drach. iij. ceræ q, Emplastr.

Hume tiefere v d besicht's sen.

estant alia quædam symptomata, nera concomitantia, è quorum nero sunt, vertigo, vomitus, asth- constipatio, urinæ retentio, Hy- ps, hæc tamen à cheirurgo perito præcaventur in curatione legiti- vel ad mortem usque perdurant, dam etiam illorum, imperitiam irurgorum detegunt, hinc ad Lu- motum, vel aëris mutationem m ægri alterationem in membro sentiunt, quod mali genus com- ni voce daß Wetter im Schaden/

oder ein Calender/nominatur, qual[...] verò succurrendum, tradit Parace[...] L. cheirurg. Magn. 2. c. 15. sub fine[...]

In vulneribus toxicá quomodo cognoscenda.

Venenatas etiam vulneratione[...] cognoscat cheirurgus, necesse [...] quas curandi methodus prolonga[...] maioribusque periculis æger subi[...]tur: detegent autem armorū gen[...] quę partim per se venenata censen[...] partim arte parantur: prioris gen[...] sunt falx fenaria; usu enim contin[...] incalescens, non solum herbarum [...] nenatarum, sed & animalium diss[...]torum, (ut serpentum, bufonum, [...]nearum, talparum, murium sylv. c[...]darum &c.) virus attrahit, altiùsq[...]git, nec coti facilè cedit; læsus ig[...] tali, graviora incurrit symptom[...] cum falce fenaria participant quo[...] falx messoria, vomer, pala, ex eade[...]ratione, fusus quare venenatus su[...] capite ult. Lib 1. expositum. Arte s[...]ma sint infecta, prodit calor vuln[...] adurens, tumor torrens, caro livi[...]laterum puncturæ, in quibus accid[...]tibus succurrendum internis beze[...]dicis & externis defensivis. Inter[...] probatur haustum Mithrid. cum t[...]riaca Exteriùs conferet seq. catap[...]

℞

ol. amygd. dulc. ℥ii farin. fabar. ℥ß. ...i columb. ℥i. fimi caprar. ℥iii. acet. q. s. f. cataplas. Prosunt & seq. Rec. ...phrygis. ℥ii. Lytharg. arg. ℥iiiß. cer. ...ol. myrtillor. ℥vj. ms vel ♃ plumb. ...ʒiiiiß. lap. calamin. ʒiiiß. diphryg. ...erebinth. venet. ℥iß. f. ungt. vel ♃ ...is nigr sive Naval. ℥iiiß. virid. ær. ...& ʒi. diphryg. unc. i. ʒij. atrament. ...or. unc. i. ʒiß. Laudan. opiat. unc. iij. ...i alb. ℔. sem. lege artis f. Emplr. his- ...ocus vulneratus mundè ligetur.

Vulnera curatu difficiliora in mulieribus quaq; de causa.

...ariat symptomata quoq; vulnerũ; ...lierũ constitutio, hæ namq; vulne- ...e, graviora nonnunquã patiuntur ...mensiũ motum, qui vel omninò si- ...ur, vel immoderatus redditur, vel ...ocum vulneratũ detruditur, unde ...nulus malorũ irruit: retenti enim ...nses uterum moventes suffocatio- ..., plerunq; moliuntur, ventriculum ...endentes, nauseam creant, acriores ...redine redditi, Epilepsiã, vel spas- ...m, vel dolorẽ ulcerosum membris ...versis, inducunt, excessu si peccent, ...copẽ minantur, vires demoliendo: ...vulneratum locũ affluentes, ipsum ...nus inficiunt & minus sanabile red- ...t, non sine dictorum malorũ pe-

dissequis, capitis scilicet dolore, spi
tionis difficultate, appetitus dejecti
ne. Præter cheirurgicam igitur ope
enumerata, etiam exquisitiorem M
dicam requirere patet, de quibus co
sulendi veniunt Pathologici: jam vu
nera potiùs tractare propositum h
bemus, in præsenti ergò casu, direc
justè mensibus, supiora, diligenti a
hibitione, plurimum juvaminis pr
stabunt, hâc cautelâ, mulieribus si
gulari quasi astro annatam iram, c
imperare cùm nesciant, ob illam i
sam, vulnera esse & calidiora & cura
difficiliora, hinc opera navanda sed
la, freno ut compescant, nisi sanitat
beneficio privari velint quod tame
anxiè appetunt omnes.

Caput III.

De Vulneribus Ict
Vel Sclopeto In-
flictis.

Fatidicus Cæsar Iulius, perhiben
Augusta historia, ad deferent
Brutum, corpus manu tangens, a
hæc cutis expectat Brutum: & qu
apud M. Lepidum cænaret, sermon
mor

-to, quænam mors optima foret, -nes antevertens exclamavit. Ino-ata; quæ ambo pauco interjecto -pore tribus & viginti ictibus, (ex-iente casca, qui primus ei gladio -nus inflixit secundum cervicem, -ue lethale, neque grave, ad quem -versus cæsar pugionem corripuit -enuit; sed Brutus ingessit ei vulnus -ndũ inguina, insequentibus cæte-b diro cruore exanimans compro-vit: sed casca cum Bruto & assectis, -odiernum usque diem consangui-os proh dolor reliquère sicarios: -nera igitur talia, ob mortẽ immi-ntẽ exactiùs ponderare methodus -nc requirit. Sunt autẽ talia introitu -va, magnum quandoq; sinum ha-ntia, ex sanguinis vel confluentia, -grumis ibi putrescentibus orta, -æ graviora reddunt, spicula ibi sæ-is relicta: scopus igitur fuerit ora -imùm dilatare, ut sanguini & saniei -sequenti liberior pateat exitus; lo-s igitur vulneris si non refragetur, -vaculâ incidendus, si non ferat in-sionem, turunda ex Radice Gentia-e, vulgò Quell Maissel / locus dila-

Gentiam

Quell. Mais-sel.

tandus, opera tamen navanda ne v
longitudine, vel magnitudine pecc
tur de quibus Felix Würtz c. 7. fidelit
instruit: quo facto ipse globus vel s
culū facilius extrahitur, cui scopo e
tra turundam satisfacient sequenti
℞ ovorū ex cancris vivis unc. iiii. pi
gued. lepor. unc. v. succ. alb. unc. iij. n
vel ℞ colchic. Herb. pulv. unc ii. ite
rad colchic. pulv. unc. ii. vulneri in
pone pulv. herb. & in parte inferio
pulv. radic. & quicquid vulneri for
inhæserit, hic pulvis magnetica vi e
pellet. vel Rec. picis Hispanic. Resi
pic. com. terebinth. an. ℔. j. ceræ no
℔. ii. colcotar. vulgò daß rot Erzpul
calamit. naval an. unc. iii. sal. Arm
niac. unc. iiij. ms. ad vasculum ampl
simum coquendo ad justam cōsiste
tiam, tandem adde ol. rosar. unc. ii
Emplr. quod applicitum vulnerib
infixa extrahit. Ipsis vulneribus in qu
bus nec ossa læsa, nec nervi, seq. Ba
samus ab operatione felici Sanct
vocatus per siphonem inijciendus v
nit, qui Rec. ol. comm. Laudan. pul
myrrh. oliban. an. unc. iij. Mastic. thu
an. unc. i. sem. tereb. optime lot. unc

Balsamus sanctus.

℞ pulvis magneticus

co

quibus ſub finem adde virid. ær. ...s. vel Rec.ol. ros.camom lilior. ...iol. an. unc.ii. terebinth. unc. ij. ...ic.thur.an.unc.i. virid.ær ʒii ms. ... Rec. cer. nov. unc.iii. ping. can. ...ii. axung. vervec. caſtrat. fænugr. ...ı.uſt. an. unc.i. ms. in quibus ma... ...t petia imponenda vulneri, vul... Schwebtuch: Eluenda quoque ta... ...ulnera ſeq. Rec. vin. alb. unc. iii. ...rh. unc. i. ſatis comm. unc. ß. co... ...ntur invicem ac inijciantur per ſy... ...am: vel Rec. Mell. unc. iiii. vin. ...unc.v. aq. font.unc iii. alum. ſalis ...m. an.unc.ii. ms. quod lavamen... ...ı inſequatur hic Balſamus Rec. ol. ... ℔ j.ß. Terebinth. ℔.ſem. Maſtic. ...ban. myrrh. an.unc.i. Mumiæ unc. ...m. camph. ʒi. axung. thymalli gal... ...an. unc.i. cer.virg. unc ii. ms.

Sclopetaria vulnera inflãmatio co... ...ari ſolet quam ſic tolles: ℞ Gallar. ...c.i. Herb. Savin.unc.ſem.pulv.acet. ...m.an unc.ß. vitr.ʒiii.ms.refrigerat ...hõc ungt. ℞ Butyri majalis ℔.ß. ig... ...ſolutũ ſuperfundatur aq. font. opt. ...uretur, huic adde pulv. ſalv. ſylv. ... axung.cervin.lytharg. an ʒiii alb. ...or. num.iij. camph. ʒii. ms. Item ℞

Schwebtuch.

 bol.

bol. Arm. ℥iiij. Acet Ros. terebin
an. unc. ii. Mell. ℔. sem. camph unc
ol. lin. cannab. amygd. alum. vitri
sal comm an. unc. i. coq. lentè ad
diendo sub finem album. ovor. nu.
ms. paris conditionis est hoc R
camph. drach. ii. album. ovor. unc
aq. ros. unc. ii. succ. cynogloss. unc
mucilag. sem. cydon. aq. Rosar. e
tract. unc. i. semis ms. Præstans est
hoc Rec. Salarmon. unc. i. calc. v
unc. ii. semis aq. font. ℔. i. ms. vel R
ol. cannab. ovor. papav. lin. Ros. a
unc. ii. mista calidè vulneribus imp
nantur. Item Rec. Herb. solani, pla
tag. min. Brassic. an. M. vi. destille
tur & petiæ madefiant toties quoti
exaruerint. Idem præstat & aqua sti
latitia ex stercore vaccino in sole ar
facto: commendatur & hoc quod
ol. cannab. unc. iiij. Lin. ℥iiii axun
suill. Merc. præcipit an. unc. i. sal
petr. unc. vi. succ. express. ex sterco
equino unc. vii. ms. In maximis i
flammationibus sistendis hoc cond
cet Rec. aq. sperm. ranar. succ. sem
perviv. maior. cancr. fluvial. recen
Nymph. Lin. palustr. an. unc. iiii.

phon

ne inijciantur vulneribus, non neglectis tamen potionibus vulnerariis de quibus supra.

Ipsum vulnus consolidabunt Emplastra vulgò sticticа nuncupata inter quæ hoc seq. sanctum vocatum, ma è celebratur. Rec. thur. mastic. myrrh. virid. ær. an. unc. semis pulverentur subtiliss. pic. purg. unc. ii cer. unc. iii. f. Emplr. in cuius adhibitione interius exhibeantur singulo mane & vespertino tempore cochl. decocti parati ex iiii. Mens. vini & aq. in quibus efferbuerint thur. Mastic. an. unc. ß. Myrrh. unc. ii. & consolidabitur vulnus brevi. parabitur & Rec. cer. resin. axung. suill. sevvi, ll. an. unc. iii. farin. frumentac. iiii. pic. unc. ii. ms. Probatum & est Rec. colophon. ceræ an. unc. Terebinth. unc. i. ungt. popul. ℥ii. liquefiant tepidè simul adde pulv. seq. Rec. succin. thur. Mastic. Myrrh. aloës. an. unc. i. Rad. diptam. gentian. aristol. rotund. an. unc. ii. salis petr. camph. an. unc. i. f. Emplrm. cui sufragatur potio vulneraria seq. ℞ Rad. os unc. i. vinceroxic. flor. alb. Bet.

Emplastrũ sanctum.

 flor.

flor. rubr. an. unc ſem. enul. unc i.
tonic. cum toto unc. ii. conſol. ſar
cum toto. unc. vi. artemis. rubr. ʒ
caryoph. flor. unc. i. cinam. ʒß. N
muſcat. non rancidæ, Zedoar. an. u
ſem. oculor. cancr. unc. i. quibus
perfundantur vini albi fortiſſ. &
font. an. Mens. dimid. optimè cla
bulliant, de hocce hauriat æger ma
cyathũ unum jejunando per hora
Auriũ item ſordes cum ol. terebin
mixtæ vulneribusq; injectæ ſpatio
horarum conſolidare dicuntur.

Maculas vulnerũ præcavet vitel
ovi vulneri inditus ſuperligãdo pet
intinctas urinæ vulnerati propriæ.

Fulmen quandoq; proh dolor h
mines lædere quàm notiſſimum, t
rore igitur conſternati erigendi ſu
aq. Epilept. Lang. ceraſ. nigr. flor. til
jaceæ, Hirund. lilior. convall. adm
tis Marg. præpar. pulv. item Marchi
nis cum prædictis aquis exhibitus, n
non & viſcus quercinus Lypothimi
quoq; tollit aq. talis Rec. flor. lili
convall. M. i. Ros. rubr. M. i. caryop
cinam nuciſt. Mac. an. unc. ſem. fl
ſpic. lavend. Balſamin. borag. buglo
an. M. i. macerentur in vini malv

reinfalic. vel ſpirit. vini Mens. ii.
rantur in ſole, tum appetente au-
no deſtillētur tertiò cohobando,
remò in petia ſuſpendantur Mo-
gr. v. vel vj. hoc deſtillato æger re-
ur, ſi tempora, nares & pulſus ir-
ntur. Ipſum vulnus curabitur ſi
arvina veteri miſceatur pulvis
ri & vulneri inungatur: tradit e-
Plinius Lib 8. cap. 38. præſentire
rum tempeſtates, hinc cavernas
verſus fulgetra occludere, parte
ex adverſa reſerare, Ioviali ſcili-
ex natura, quæ martiali adverſa-
fulmina verò Marti ſubiecta quis
et, & Iovialia omnia dicuntur
eribus, (quæ & ipſa ſunt, Mar-
a) proſunt. Myſterium autem
πάθειας ac ἀντιπάθειας cùm ex mo-
dictis, tùm ex unguento quod vo-
e ſolent conſtellatum, altiùs tru-
tum aliquo modo patebit, quo
m abſentes vulnerati multis etiam
liaribus, perfectæ reſtituuntur ſa-
ati. Quæ ſanatio fit, (ut acutiſſi-
s ille Philoſophus Marpurgenſis,
dolphus Goclenius in oratione
8. ibidem habita docet) per meram
natu-

naturam atq; magneticam quan-
efficientiam, attractionem & d-
ctionem ac spiritum mundi, qu-
lorum existit vector, in totam un-
sitatem diffusus, rebus singulis si-
& speciem & nativum vitalemqu-
lorem impertit gignendis accom-
datum. Is enim omnia continet-
lore vitaq; fovet, huius vi & ope &
anima quæque persistunt & anim-
sui quæque generis habent anima-
alia nutrientem quidem, alia sent-
tem, alia rationis participem. Si-
men vis illa cælitùs dimissa rebus
accommodat, sic singulis inservi-
quantam cuiusque natura deside-
quantum ipsa subiecti ratio & co-
tio ferre potest, tantundem exhib-
Nec tamen illa virtus sui semper e-
milis, aut uno se semper & modo
dem se rebus exhibet, sed aliàs ali-
pro stellarum statu multiformi, c-
rum commixtio implexioq; pleru-
evariat, tametsi vectoris spiritus
semper est & impermutabilis subst-
tia. Fieri igitur non potest ut quid-
existimant, Mundi spiritum, vita-
statumque rebus omnibus sic imp-

Spiritus Mundi.

Spiritus Mundi astrorum

ut ne minimam quidem, astro- opem desideret, hoc enim si es- imilia & similiter, id est pari men- perpetuò generaret. Vitalem qui- animam secum affert & natu- ipsam, ac quæcunq; subierit, vi- facit, sed pro cuiusque subiecti, ra, conditione & apparatu. Hic nam Spiritus tanquam medium ulum, primò ex definitis & pro- constellationibus, synpathian & ulam, seu convenientiam inducit, ua deinceps vis sanatoria in telum licatum derivatur, è quo postea editur, & ad partem usq; vulnera- continuatur ac traducitur, tan- que actione istius virtutis conse- ur effectus.

ope diversa producit.

Spiritus Mundi causa unica συμπάθειας.

Nec tamen dubium phantasian pa- tis plurimum hîc habere momen- uxta illud Hippocratis in meden- sæpè concurrunt, spes, fiducia &) tùm ad balsamicam in sanguine entem virtutem è telo medicato ahendam dirigendamque ad par- affectam & læsam, tum ad mo- dum principium sanativum in pore existens. Cælum igitur, quod pluri-

Phantasia excitat principium sanativum.

ona opinio patientis ... / ... ra

pluribus & uni influit, imaginatio
quæ ſemper adeſt, & ſympathian,
intercipi aliquando, impedirive,
ſtrui non poteſt, ad determinatam
corpore partem vim ſanatoriam
ducere ſtatuendũ eſt. Nam inter
nus & telum eſt vis attractrix & de
ctrix, hæc partem ſpectat affectam
eſt vulnus, hoc eſt, traductio fit ad p
tem vulneratam, virtutis verò at
ctio ad telum medicatum.

Objectio contra ungt. armarium deſumpta ex ſpatio, tempore & loco diſtante.

Verùm obijcitur, ſpatium inter
niens, tempus, & locus, quæ iſtam
ductionem, ſanationemq; impedia
nec admittant, nihil enim ultra de
minatum agere ſpatium: item cor
à corpore ſanando tangi neceſſe
tangere enim ſe propriè dicũtur, q
rum extremitates ſeu fines ſunt ſim
Iam autem ſola corpora tenent ſup
ficies ergò ſola corpora ſe tangu
Talis autem contactus non fit in
vulnus & telum medicatum, ergò
natio quoque per illud impoſtoria
& Magica.

Præcipui hi ſunt arietes, quibus p
adverſa & ſenſuales philoſophi ad
vertendum & explodendũ natura
finibus excludendum miraculoſum

unguen

quenti armarii effectum, utitur. Sed dis occursus est. Et miseret me eorum. Qualitas enim seu virtus cæs & magnetica mediante spiritu us deductionis directionisq; causa & quasi vehiculum, quo moto, vecta movetur similiter: nam in iculo requiritur, ut sit aptum ad endum, ad vehendum autem apma virtus est, Magnetica cælestis, quasi intervenit & interijcitur, r telum obligatum & vulneratum um, movetque seu dirigit vim ad ctum consequendum. Et qui ignat vel negat, virtutem quandam eris naturis elementaribus à cæcommunicatam (quam astrologiæ iti dicunt formas earum comple-& absolvere) qua mediante vis ac prietas quarundã naturarum fors implantetur, ac inter se corpora nnectantur atque cohæreant, & hoc ordine nexuque, similitudinaturalis ortum esse indeque midarum actio causas eruendas, is oto hoc negotio cæcutit. Inter utem enim & vehiculum, priσυμπάθεια est, quæ postea deducitransitq; in telum, dehinc in vulnus

Solutio priorum.

NB.

nus ob familiaritatem & similit[...]

NB. nem, hæc enim efficiens causa est[...] res invicem vinciantur, unde inte[...] lum obligatum & vulnus contact[...] fieri nemo inficiaturus est, licet is [...] fiat immediate extremis simul & [...] gat quod remotum est, primùm [...] enim in hoc mysterio necesse non [...] cùm enim principiorũ hîc actio [...] porea non sit, contactum etiam [...] poreum requiri opus non est.

NB. NB. NB. enim seu virtus pervenit ad vul[...] mediatè, non per dæmonem, sed [...] terventu ut dictum est, virtutis cu[...] dam sublimioris & incorporeæ, qu[...] magiæ naturalis doctores Magn[...] cam rectè appellitarunt. Imposto[...]

,, igitur sanatio non est, Magica tam[...]
,, Impostores enim verè sunt, qui [...]
,, ne magicum dicunt superstitiosum[...] impostorium.

Armariũ unguentum aliis tum constellatum, vulgò Waffensalb. Compositionem admirandi hu[...] unguenti Philosophus nostræ ger[...] niæ celebratissimus, ex Portæ Lib[...] c. 12. talem communicat: Rec. usn[...] in calvaria hominis aëri derelicta. [...] (de hac autem non est consensus: [...] petitam eam volunt, ex capite str[...]

gul[...]

ti, alii parum referre ajunt, ſive ſit
rangulati, ſive ex alterius cujuſ-
capite. Verùm cur ex ſtrangulati
ùs, quàm alterius cuiuſdam capi-
nea petenda, cauſas adhuc à ne-
e ſcripto explicatas atque allatas
Ego, qui tamen aliorum erudi-
m judicio hîc me ſubiicio, hanc
ri rationem poſſe exiſtimo, quod
rangulando, Spiritus vitales ob
entiam mali præſentis, in caput
rebrum refugiant, unde, quia re-
ſus illis, ob violentam illam con-
tionem, ad principium ſuum non
t, remanere eos, & cum ſpiritibus
moque capitis ac cerebri miſceri
nfundi neceſſe eſt. Et licet om-
functiones animales intereant;
et tamen calor ille in oſſibus ner-
liisq; partibus ſimilaribus, qui &
pide eſt & pipere emortuo, ſcili-
Elementalis. His ita commixtis in
amico ſanguine, vi caloris cir-
fuſi ambientisq; humorem vita
uentis cæliq; influxu cooperante,
am ceu vegetabili vi & virtute
dam in calvaria tandem progene-
veriſimilimum eſt, maioris po-

tentiæ, quam eſt ea, quæ in alteriu
juſdam ex morbo defuncti capit
peritur: In decollatis ſpiritus no
tineri, ſed diffugere, evaneſcere a
ſipari omnibus in confeſſo eſt.)

Mumiæ, ſang. human. an. ℥ß. (
cipua ac potior cauſa eſt in ſangu
in quo dominatur ſpiritus ille vit
vegetabilis & balſamicus.)

Adipis humani ℥ß.

ol. lini, terebinth. bol. arm. an
Miſceantur omnia ſimul in m
rio, ſerventurque in urna oblon
anguſta.

Vſum hunc deſcribit, Immerge
rum quod ſauciavit, vel lignum
dem ſanguine madefactum, & it
linque: æger manè ſua urina vel
aquâ vulnus eluat deligeturque p
panno lineo, ſemper pus exterge
& absque ullo dolore ſanabitur H
Maximilianum Imp. comprobaſſ
confeſſo eſt. Si inſtrumentum,
vulnus inflictum eſt, haberi neq
aliud ducatur per vulnus, & loco
teli inunges utroq; latere, repona
loco mundo & calido, ſi enim aëri
frigori exponatur, excitabitur do
Attendendum eſt etiam cæſim ne

p

ctim factum sit vulnus. In punctu- nim telum inungendum est à cu- le capulam versus, in cæsura, ab versus tergum. Meminisse præ- a oportet obligare tela. Si non ap- et quàm altè sint infixa, tota inun- da sunt, sin apparet, pars illa tan- , quæ fuit in vulnere. Citò sana- ts sæpè illinc, si maturatione opus est, intermitti quidam dies pote- t, imò sufficit, si senis diebus id bis, vel ad summum ter, semper men vulnus manè abluendo, exter- ndo, iterumque deligando. Qui- n superiori descriptioni adijciunt, ll. ℥j. axung. bovin ℥i. nec solum neribus inflictis applicant enume- o modo, verùm & dentium dolo- us profuisse perhibent, si ligno tes cruententur & lignum postea iter curetur cessisse dolorem expe- ntia comprobavit.

Dentium dolor.

Ex iisdem fundamentis paratur & id unguentum sympathiæ ad intel- entiam duorum amicorum, quo s alteri conceptum significare po- ,ad multa centena milliaria, tàm ra quàm supra terram hac ratio: Duo simul & semel mittant san-

Sympathiæ unguentum.

guinem, aperiantque venam eand[illegible] educendo unc.vj. observato temp[illegible] ascensionis eius signi Zodiaci, q[illegible] regit membrum venæ aperiendu[illegible] Is sanguis destillatur ter in B. M. h[illegible] adde pinguedinis humanæ ol. ros[illegible] unc.i.sem. succi barb. Iovis unc.i.[illegible] dullæ bovinæ unc. semis. coquan[illegible] lento igne in vase terreo & spatulâ[illegible] siduè agitentur, donec ad consist[illegible] tiam unguenti conspissetur. Vsus e[illegible] maximè in augmento Lunæ. Fer[illegible] missoria sumenda sunt & ad invic[illegible] commutanda & usui servanda, d[illegible] pacto, quæ junctura digiti, quam[illegible] teram significet per totum alpha[illegible] tum: Et cùm operari volueris con[illegible] tuta primùm die & hora cum ami[illegible] inunge manus & omnes digitos n[illegible] nus sinistræ ungt. supra dicto, [illegible] sumpto ferreo missorio punge cu[illegible] illo paulatim juncturas digitorum[illegible] literas deputatas ad formandum v[illegible] bum, quas alter colliget & in sensu[illegible] rediget. Poteris etiam quandocun[illegible] non constituta hora te inungere & [illegible] parte inferiore te pungere donec [illegible] ter sentiat & repungat, quod est si[illegible]

nu[illegible]

animadvertentiæ, hac ratione
remotiſſimus ſentiet puncturas,
finitis punget & ipſe pro reſpon-
uod inter arcana divinitùs con-
nō poſtremum meretur locum.
a inſuper ſagaciores dictis exci-
Medici, mira in tollendis morbis
ire nunc licet, compertum enim
mus nunc temporis plurimos
bos vel in plantas vel animalia
transplantari, ex magnetica vi
nimalium vel plantarum: Liceat
n & alterum recenſere: ſcabio-
uidam pabulum equi urinâ ſuâ
perſum, equo tradidit comeden-
, unde hic affectum ſuum in
m transplantavit & liberatus,
m reddidit ſcabioſum: ſic & au-
oſos curatos notum in pulmen-
hibitâ urinâ, canibus: qualiter
collo appenſa & plantata poſt-
um in terram mumiâ patientis
am febres abegerint, exempla
nobilia: ſic & Limaces varices
ſſe ſub certa conſtellatione ipſe
expertus, talibus nobiliſſimis
icamentis refertum eſt naturæ
ium, quod ſummo ſtudio venit

ſcrutandum, revelatū enim & æg
reſtaurando & Medicos admira
contemplatione ſolet recreare hæ
ductu armarij unguenti fuerant co
municanda.

Caput IV.

DE HOMINIS MORS

OMnium animalium Princep
Dynaſta, præter dominium
cuncta ſublunaria Gen. 1. v. 28. div
participans etiam naturæ, non im
ritò divinum appellatur animal
mo: de quo Gregorius Nazianze
ſcriptum reliquit: Deus, homin
factum, velut alterū quendam M
dum, in brevi Magnum, atq; exi
totum in terris ſtatuit. Animal q
hîc quidem inſtituatur, ſed aliò tr
feratur: Animal quod imitati
Dei, Deus efficiatur. Deplo
dum igitur divinum hoc animal
numeris malis ſubjectum eſſe i
ab animalibus, quibus dominari
bebat, nunc virulenter labefact
Magis verò deplorandum ipſos
mines in ſeipſos inſurgere vuln
busque torquere, maximè deplo

brutorum more quandoq; mordendo inficere planeque destruere. Hominis enim morsus Plinio teste L. cap. 4. inter asperrimos numeratur, ab iracundo præsertim si fuerit infectus, aut à cane rabioso idem homo mordens, si fuerit infectus. Nil enim detrimenti fuisse insequutũ post morsum factum à muliere prægnante ac laborante Exempla nobilia edocent: Novi enim & ego Nobilem quandã matronam quæ gravida mariti cervicem morsibus petere appetebat, voti compos facta, dirè mordere conjugalis amor retraxit. At alia cives, suras mariti petens, grave inflixit vulnus, de repetitione Marito supplicans, in cassum laborans, gemellos enixa, quorum alter vivus, alter mortuus, ex petitionis denegatione; Hos tamen morsus maritis læsis, mali nil sequutum. Iracundi verò hominis ob bilis effervescentiam veneni naturam induit, secundum Ardoyni definitionem, quam c. 1. de venenis describit; venenum dicitur, quia per venas vadit: non enim aliter cor & alia præcipuè principalia membra molestat, nisi quia ad ipsa vadit

Ethymologia. per venas & arterias; vel dicitur ven-
num quasi venas nectens: ob ipsi-
namque principium formæ homi-
corruptivum, nectit venas & arteri-
ut nõ deferant ad membra spiritus
sanguinem congruentes: hinc mo-
dicando contusæ venæ spiritus def-
re nequeunt, venenosus ergò mors
dici meretur: porrò quoniam pr-
prium est veneni, sanguinem, si à c-
lore afficitur, congelare, substantia
cordis superfluè inflammando: I
verò Secundum Gal. mentem L. 2.
tuenda sanit. veluti fervor est calo
in corde, ex quo fervore, calefit spi
tus aliquando, aliquando verò & sa
guinis substantia, eodem teste L. 1
diff. febr. hinc & morsus hominis ir
cundi venenatus eidem dicitur L. 1.
compos. medicament. per Gener. i
Iratorum morsus cur venenati. quiens Hominum morsus aliis ulc
ribus admodum similes sunt, nisi q
morsum acceperit, vitiosis humo
bus abundet, aut diutius à cibo abs
nuerit, aut ira correptus sit, ut unive
sum corpus, etiam dentes bile mad
ant, tàm igitur & mordens iratu
quàm morsus vindicandi cupidine i
flam

mmatus ac incensus venenata qua-
a inficiuntur qualitate, quam ad-
et matutinum tempus, quo in
pore jejuno vigent spiritus tenui-
s adq; infectionem habiliores.

Diagnostica. Hanc venenositatem manifestant
egmonis dolor, insequensq; Livi-
tumor, quem morsus inducere
t, Nervis quoq; communicata il-
ncalescentia, humores fundendo,
nere facit.

Pulsus & urina. Vnde & pulsus redduntur celerio-
urinæque sunt magis tinctæ.

Prognostica. Mala hæc altiùs si serpant, ipsum
tandem tentant, lypothymias,
ndoq; leviores, quandoq; gravio-
inducunt, paralysin quin etiam
movent, in quibusdam ipsum
rbum Herculeum.

Curatio. Curabitur Vi primùm magneticâ
pso homine medicamētis desum-
, inter quæ primarium obtinent
cum Vrina hominis antiqua, cum
morsus lavandus, & sic præcave-
exulceratio, dùm ab interioribus
xteriora trahitur id, quod naturæ
molestum, caliditate urinæ & sale
rta balsamico putredinem cohi-

 bet.

bet. Eiuſdem efficaciæ traditur ſtercu
humanum combuſtum ac pulveriſa
tum, Emplaſtri modo cum oleo com
muni & pauca cera ſuperimpoſitum
Conſtantinus in viatic. L. 7. c. 13. cum
Albucaſi partic. 2. Azaravij tract. 2.
de morſu hominis & canis non ra
bioſi commendant oſſa vituli com
buſta cum melle temperata & Empla
ſtrata: item unguent. Alcaban quod
adipis cer. pic. galban. an. ℥i. liquefa
cta f. ungt. Idem albucas. 23. parti
Azaravii jubet glandes terere, cum ſa
le ac cæpe nec non morſibus applica
re. Fænic. Rad. tritam cum melle ca
taplaſmatis modo ulceri imponit Ae
tius tetrab. 4. ſerm. 1. c. 1. plurimum
etiam confert vitriolum calcinatum
& cum melle impoſitum. Avic. can
4. Fen. 6. tract. 4. c. de morſu homi
nis in hominem conficit Emplaſtrum
ex cæpe, ſale, & melle per diem & no
ctem adhibendum inſequente ung
de galbano, quod Albezaard nomi
nare ſolet. Plin. Lib. 20. c. 14. Men
taſtrum ſeu pulegium ſylv. cum ſal
adhibendum mandat. Petrus de Aba
no L. de venen. c. de morſu homin

ſte

rcus gallinæ morſuræ imponit: Itē
odeſt Erui farina cum vino ſubacta
mpoſita, ſecundum Dioſc. L.2. de
ter. med. cap. 126. ſtercus gallinæ
Bolo armeno & menth. oleo mix-
n & cataplaſmatum conferet plu-
num. Et hæc quidem proficua cen-
tur morſibus humanis, non furio-
ſeu læſis ab homine vel cane rabio-
verùm iratis tantum, de poſterio-
us enim infra c.6.

CAPUT V.

E FERARVM MORSIBVS.

INter feras (quòd deſiderio ſuo ferantur dictæ. Iſid. in Ethymol. Lib. 12. cap. 2.) lædere hominem & mordere ſolent etiam Lupus, dip ſeu lupus cerverius, vulpes, mu-s, Equus, Aſinus, camelus, Felis, eo, Pardus, Leonza, ſimia, Furun-lus, Muſtela, Mus, Canis, præſertim biosſus.

Horum animalium natura, relatio-e ad hominem, cùm ſit maiori ex rte Melancolica, groſſa & difficilio-s concoctionis, hinc eorum morſu-e meritò inter morſuras venenoſorū ani-

animalium referuntur: hac additâ r-
gulâ, si sana sint, minori venenosita
eorum salivas participare, maiori a
tem, cùm malè disposita, aut qu
dammodo rabida.

Lupus quia dentes inæquales h
bet mordendo vehementius lædit, a
vulnera eius per ligamẽta virus com
municant. Eiusdem conditionis e
cervarius lupus dictus, quem Avi
can. 2. tr. 2. c. de strangulatore adi
Lyncem interpretatur. Barth. Angli
L. 18. cap 69. cervarium lupum sic d
scribit inquiens, in India est quidam
lupus habens tres ordines dentium
superiùs & inferiùs, pedes Leonis fa
ciem hominis, caudam scorpionis
vox ejus imitatur vocem humanam
velox cursu in modum cervi & vald
sævus comedens homines: & paul
post vulnera quæ accidunt ex morsi
luporum sunt valdè mala, quoniam
exit ex eis virus.

Vulpes calefactione Hepatis æsti
vali tempore in rabiem adigitur, mor
sus hinc eius venenatus: eadem mal
generat, quæ canis rabiosus, de quo
infra. Reliqua, mordendo, conqua

satio

ionem potiùs cutis, quàm dissolu-
nem invehunt.

Cognoscuntur generatim ex tu-
re quandoq; rubicundo, quando-
e livido & dolore tensivo.

Signa Diagnostica.

Morsuram tamen Mulorum juxta
asin insequuntur punctio & am-
læ circa locum plenæ humiditati-
sanguinolentis, quæ velociter pu-
iunt, & dolor & stranguria, & su-
frigidus, & torsio.

n Felis morsu Vincent. in specul.
ural. Lib. 19. c. 33. præter ingentem
orem etiam viriditatem in corpo-
pparere tradit, quæ sanè nullam
m originem nisi adustionem ani-
lis summam agnoscit: cerebrum
m eius à maleficis exhibitum, non
delirium, sed & rabiem quoq; in-
ere docuit experientia, hinc vene-
itas salivæ, corpori communica-
calorem innatum mortificando,
iditatem inducit.

Cum Fele participat Simia, cuius
us quoddam in Italia catus May-
nus, vulgò Meerkatz dicitur. Hu-
morsum & dolor ingens & apo-
na, ob concursum sanguinis &
alio-

aliorum humorum ad locum mor-
ræ, propter doloris vehementiam
malam complexionem calidam
trahendam.

Ob eandem caliditatem, Leo, P
dus, Leonza; morſu inflammatione
& apoſtemata excitant.

Muſtela ſeu donnula dolorē ve
ciſſimū cum incremento & colore
declivem ad ſubnigredinem cauſat

Mures per ſe venenati, præſerti
domeſtici, non ſunt: ſylveſtrium
peritur genus coloris rubei & nig
qui mordētes phlegmonem move
ob cutis vulnerationem, veneno v
aliquo infecti, veneni hauſti vuln
colorem imprimunt.

In murium numerū etiam glires
feruntur qui naturaliter venenati
bentur, unde præter phlegmone c
croſa apoſtemata inſequuntur, cu
exemplo eſt puer in Xenodochio
à gliribus infectus, faciei cute cō
pta & ſerpente malo horrendi a
ctus miſeram nunc trahit vitam.

Mus araneus græcis μυγαλὴ den
habet trium ordinum retortos, ad
periora torſione parva, ſi mordeat,
lores inducit vehementes, punctu

[illegible] corporis, locus morſus ruborem
[illegible]itur, in circuitu apparent veſicæ
[illegible]næ humiditate ſanguinea fuſca, ſu-
[illegible] baſes fuſcas; his ruptis egreditur
[illegible]o alba in colore nervi, habens tu-
[illegible]as, quandoque apparet in eis adu-
[illegible] quædam, quandoque corroditur,
[illegible]ndoq; pus emittunt virulentum,
[illegible]od emiſſum carnem decidere facit,
[illegible]nunquam inteſtinorum punctio-
[illegible], urinæ difficultatem, ſudoremque
[illegible]idum & corruptum inducit.

Omnes repentinas mutationes pe-[illegible]loſas divinus noſter Hippocrates [illegible]. aph. 51. edocuit, earumq; mala 6. [illegible]dem 3. comment. 27. præcipuè ve-[illegible]. d. vict. rat. in acut. 18. 21. uſq; ad [illegible]numerat. Hoc periculum adauget [illegible]rum animantium & mordenti-[illegible]natura.

Prognoſtica.

[illegible]upus enim Marti ſubjectus ſecun-[illegible]n Etzleri mentem, calidus & ſic-[illegible]ferventiorē reddens ſanguinem, [illegible] ſpiritum ſuffocare ſolet, pariter [illegible]lpes.

[illegible]ulus, Aſinus, Equus, ob frigidi-[illegible]m & potius contuſionem ſeu cō-[illegible]ſſationem morſu inductam mi-[illegible] periculi creant.

Felis

Felis morſum habet noxium, q rabiem & hydrophobiam indu omnem enim ſuam naturam Satu nam & Lunaticam, morſu & ha communicat: Imò, ſolo halitu ad l cticam promovet, quòd omnis ta ratione ſiccitatis, ſaturnina ſit, ſic facilè inducitur vel actuatur, parte turnina vel potiùs mumia, ſatur animalis ſpirituali, tanquam ipſo ritu mortifico μεγακόσμυ, morbu ſaturninum microcoſmi ſtimula & exaltante.

συμπά-θεια & ἀντιπά-θεια quid.

Leo, Pardus, ſi quos offende homines melancolicos, quibus ximè infeſti, non mordendo, ſed ἀντιπάθεια naturali, omnimodò d cerando devorant, ſolaribus è co parcendo, ex συμπάθεια, quæ nil, mutua quædam conſenſio eſt in res phyſicas, quâ ſe amicè amplect tur, alii compaſſionem vocant. Ga de ſimpl. med. cap. 5. utitur nom Amicitiæ, Plin. L. 37. c. 4. vocat c cordiam. cic. de fat. graviſſimis ve ſimisq; verbis, convenientiam, na ræq; continuationem vocat. E co ἀντιπάθεια rerum eſt mutua quæda

a

affectio, quâ se aversantur. Gal. & Plin. pugnantiam vocant atq; discordiam, alii dissensum, inimicitiam, dissidium, simultatem.

Simiarum morsus tremorem inducit, quandoq; & convulsionem, ob calorem excedentem in ira, quâ infigit halitu vulnus.

Mus & Mugali ob saturninum virus tabificant.

Varietate symptomatum, variat & ipsa victus ratio in curatione primùm observanda, ubi dictatoris nostri instructio mentem ad virium infirmitatem dirigendam jubet, illamque examinare, an ex vasorum inanitione profecta & orta sit, vel ob aliud quoddam irritamentum, vel ob dolorem & morbi vehementiam, quòd hęc cognita aut ignorata, salutem aut mortem afferant. Hipp. de rat. vict. in acut. Vbi ergò calor & siccitas urget ex morsu inducta, victus constituatur in frigiditatē & humiditatem vergens, talis autem constat ex ovis tremulis, cancris fluvialibus, Lacte amygdalino, ptisanâ ex lacte & hordeo, Aquâ hordei, conducit & lactuca portula-

ca, blitum & atriplex omnium ol
aqua sunt elixa quoque assatis præ
renda. præsertim carnes hædoru
commendantur, contrariis symp
matibus, sit & contrarius victus.

Pharmacia. Cor ut muniatur, neq; malum ex
riùs morsu vel halitu inflictum, id
inficiat, generalissimè Bezoard
conveniunt, qualia sunt ipse Bezo
lapis, c. c. ustum, terra sigillata, Th
riaca, Mithridatium & secretum ita
cum orvianum dictum, quod ℞ Ra
gentian. corall. tormentill. bistor
aristol. rotundæ diptam alb. card. b
ned. sem. rut. ligni sancti calam. a
mat. scorzoner. an. ℥iß. Theriac. op
℥iii. cum melle coquantur f. El. cu
aq. acetos. fumar. rut. pimpinell.
similibus sumpta, præcavent & m
niunt cor à venenorum ingressu. A
morsum tamen lupi commendat
gentiana dr. ij. pondere ex decoct
calami montani hausta. Exterius Em
plastratum cerotum dictum nigrum
quod componitur ex sævo, pice
galbano. Vulpes si læserit Rec. o
Mastic. unc. i. de camphora drach. i
ms. & vulnus inunge superimponēd

Empla

plastrū Paracelsi oppodeltoch di-
n cujus compositionem vide in
ment. lobi Korntaveri in lib. de
Paracelsi non minoris effaciæ
esset Emplastrum quod ℞ ol. Lini
e bacc. lauri ℥ß. è vitell. ovorum
coloph. ad pondus omnium. Ma-
thur. an ℥i. Mumiæ ℥iß. ceræ virg.
f. Emplastrum. Mulorum mor-
juvat emplastrare locum ex fa-
hordei dissoluta cum syr. aceto-
alii suadent gentianam cum vi-
temperatam imponere, vel Rec.
rh. drach. ii. aristol. dr. iii. Mell.
ij. ms & illine. Equi morsus ut
is vel Muli curatur. Cameli mor-
allio cataplasmandus est cum bu-
vaccino mistum. Leonis, Leo-
di & Leonzæ morsibus Albucasis
nda particula Azaravij tr. 2. c. d.
rtu. Leon. jubet in principio cu-
pitulam cum scarificatione appo-
e, veneni & sanguinis extrahendi
one locumq; postmodum ablue-
ale & aceto ac vulneri Empla-
m imponere nigrū de quo supra.
i abbas Ireos radicem cum mel-
itam applicat, aut Narcissi cæ-

 pam

pam cum aceto ſuperimponit. Sin
morſus ab Avicenna can. 4. ſen
tract. 4. cap. 12. poſt attractum ve
num cucurbitulâ factum, cataplaſ
componit vulneri imponendum
cinere & aceto & melle, aut amyg
lis amaris, aut ficubus & propriè i
maturis. Ad ſedandum apoſtema c
fert lithargyrum in aqua liquefac
idem aperit nigella cum melle ap
cita. Oſſa item vituli combuſta & m
le temperata & ſuper poſita, Nob
& hoc unguentum, quod Rec. Adi
human. ℥v. galbani ℥iii. ol Hyper
unc. i. cer. q. ſ. f. ungt. Prodeſt qu
fel taurinum illinitum. Guilielmus
varignana ſerm. 4. tr. 3. c. 5. fabas m
ſticatas & impoſitas ſubitò contuli
refert. Furunculus ſi læſerit, cond
cit Emplaſtrum compoſitum ex cæp
tritis, allis tritis, foliis ficus & cymi
tritis, ruta quin etiam ſingularis
theriaca. Sic & ficus immaturæ e
plaſtratæ cum orobis & vino con
rũt morſui muſtelæ; varignana ſer
4. pract. tr. 3. c. 5. rutam ſuadet com
dere ſuperbibito vino. Mures ſi aff
gunt vulneri inflicto ſtercus gallin

imp

positum succurrit, ut & allium ex scholæ salernitanæ dictatione. Muris aranei malo medetur Galbanum cum aceto, decoctio absynthii, aut erucæ, abrotani, volubilis: concelebrat quoque Plinius L. 23 c. 1. acetum: L. 29. c. 5. inquit Muris aranei morsus sanatur coagulo agnino, in vino poto. Aldroynus. Lib. 8. c. 11. murem recenter divulsum & impositum vulneri remedium summum ex eodem plinio narratur, nec non & fel vespertilionis ex aceto idem præstare ibidem docet, item terram ex orbita, allium cum foliis ficuum & cumino coctum & Emplastratum. Ex Mineralium numero plurimum emolumenti conferet spiritus nitri artis, seu Mercurij philosophorum.

CAPUT VI.

DE MORSU CANIS RABIOSI.

Sive græcum ἔτυμον canis, à κύω, quæ Eustath pro φιλῶ interpretatur, hinc canis animal φιλοδέσποτον; sive Latinum à canore latratus appella-

Canis unde dictus.

tum secundum Isid. L. 12. c. 2. por-
res, inter bestias omnes nullam c-
sagaciorem fideliorem q; invenies
Epyro namq; referente vincentio
spec. natural. L. 19. c. 13. domini
custorem, in cœtu agnitū, Latratu
nis prodidit. Iasone Licio interfe-
canis ejus, aspernatus cibum, ine-
obiit. Lysimachi Regis canis, flam-
se injecit, accenso rogo domini, &
riter igni absumptus est. Appio
nio, Publio Silio, consulibus, Ro-
damnatum dominum dum canis a-
gi non posset, comitatus in carcere
mox percussum, ululatu prosequu
est, cumq; propter hoc, ex miserat-
ne ei potestas cibi fieret, ad os def-
cti escam tulit, ultimò vero abjectu
in tyberim, cadaver adnatans sust-
tare est conatus. Hoc tàm fidum h-
mini animal, naturæ dicitur calida
siccæ test. Gal. Lib. de temperam.
sententiæ subscribit etiam Aëtius.
trab. 2. serm. 2. c. 24. quæ vel exter
aëris statu, vel pravo victu aucta, qu-
doque Rabiem causat: Nam, ut cu-
Plinio loquar; caniculæ exortu
cendi solis vapores quis ignorat? c

Canis fidelitas.

Plin. L. 2. c. 40. Rabiei causa cælestis.

ſyderis effectus ampliſſimi in terra
ntiuntur. Fervent maria exoriente
, fluctuant in cellis vina, moventur
gna: canes quidem toto eo ſpatio
aximè in rabiem agi, non eſt dubi-
n, hinc ſidus etiam vocavit per ſe
hemens. De quo Hippocr. ulterius
monet: ſyderum quoq; ortus ob-
rvandi præcipueq; caniculæ, deinde
rcturi & vergiliarum occaſus. His
nim potiſſimùm diebus, Morbi ju-
icationem ſubeunt, & alii quidem
erimunt, alii verò deſinunt, aliique
mnes in aliam formam & ſtatum
ranſeunt. Qui ergò, acclamat Galen.
Aſtronomiæ imperitus eſt, hunc ce
atum nolim, ipſum haudquaquam
obſequi Hipp. ad illam, ob prædicto-
rum uſum cohortanti. Cauſæ porrò
προκαταρκτικαὶ, præter externas jam re-
citatas, enumerant Authores come-
ſtionem cadaverum ſeu aliarum re-
rum putridarum, linctum item ſan-
guinis interfectorum, potū aquarum
putridarum ex quibus bilis cumula-
tur atra, quæ dum aduritur Rabiem
inducit: his non abſimilis Iſaaci in
viatic. cauſa, lambendo ſcilicet lin-

L. 18. c. 29.

Hipp. d. aëre, locis & aquis.

Sydera cur obſervanda.

Gal. comment. 1. in L. 1. Hipp. d. morb. vulg. circa initium.

Rabiei cauſa procatarctica.

guæ attenuatio facta, cujus saliva li-
guæ sanguinem si attigerit, in rabie-
agere opinatur.

Diagnostica.

Avic. Fen. 6. quart. tr. 4. c. 5. Constant. in viatic. L. 7. c. 13. Vincent. in spec. nat. L. 19. c. 2. Forest. sect. 1. L. 0. obs. 27. Aëtius tetrab. 2. serm. 2. c. 24.

Rabidum canem cognosces ex i-
solita tristitia, unde solivagus nut-
quasi ebriosus, ore hiante, linguâ pr-
minente, cum multa & crebra saliv-
tione, oculis rubentibus, caudâ d-
missâ: qui obvium quemq; modò i-
silit, citraque rationem currit, mod-
rursus consistit subitò, cum ira qu-
dam magis furens. Mutus & adeò d-
lirus, ut ne familiarissimos, cogno-
scat, sed hos primùm lædat, cibum
aversatur & siticulosus quidem est,
potu tamē abhorret, aures inclinans
somnolentior existit aliisque canibu-
est terriculamento unde fugiunt ip-
sum, cuilibet rei visæ repugnat, um-
bramq; propriam allatrare solet.

Prognostica.

Virulentus hic morsus homini in-
flictus, præsentaneam inducit mor-
tem nî principio statim occurratur,
quod plerunq; ob vulneris paritatem
cum reliquis vulneribus flocci pendi-
tur, paucorum autem dierum inter-
vallo subsequi solet, cogitationum &
somniorum corruptio, corpus inarc-
scit

...x convellitur interdum, febrique ...intùs uritur, hanc comitatur de-...m, Avicēnæ Alguesgues dictum, ...quis secum ipse colloquendo vel ...murans, vel clara voce aliena ...ert: insequitur motus membro-...involuntarius, singultus, sitis ve-...ens, oris siccitas, ὑδροφοβία, ob ...d symptoma & talis morsus Lim-...icus nuncupatur vinc. in specul. L. 19. c. 24. luminis evitatio, ru-... membrorum faciei præsertim, ...s raucedo, Nausea, spermatis ...ssio involuntaria, urinæ retentio, ...livitas ad mordendum, tremor, ...rram prolapsus volutationisque ...ctatio, latratus similis latratui ca-...um raucedine, Instante jam mor-...ncope, sudor frigidus. Hæc enu-...ata quandoque manifestantur in-...aucos dies, aliquando pertrahun-...usq; ad 40. dies, nonnunquam ad ...enses; juxta Albucasin ad com-...um annum: Ad biennium etiam ...um latere posse singulare Exem-...n Nürtingense recensitum & cal ...Nobiliss. & Celebratiss. viri Dn. Horstij nostri seculi Machaonis,

Gal. d. Theriaca ad Pison.

Alguesgues.

Avic. Antidot. L. 5. can. tr. 1. 6. & 11.

Albucas. Azaravij pertic. 2. tr. 2.

Horst. Ep.

Medic. L. 2. sect. 3. Epist. 2. Tom. 2. approbatum edocet: post 18. an[illegible] quendam demum in ὑδροφοβίαν [illegible]cidisse Guainerius refert. For. Lib[illegible] sect. 1. obs. 28 Levius malum c[illegible]tur à spuma saltem contractum[illegible]culatur dum canis hominem, [illegible]vius, insequatur si ὑδροφοβία, fu[illegible]tes enim aquam paventesque m[illegible]rimo mortis genere intereunt: I[illegible]rabile, ad spermatis involunta[illegible] excretionem syncopemque si de[illegible]derit.

Pulsus. Calida siccaq; demorsi exorb[illegible] constitutio, fervidum etiam r[illegible] sanguinem, qui calidior factus, [illegible]nifesto pulsum reddit maiorem [illegible] pliùs calor si increverit, cum m[illegible]tudine elucebit celeritas, plurim[illegible] si auctus fuerit, accedet & crebr[illegible] calorem insequens siccitas, op[illegible]tionem & duritiem creat, quæ[illegible]sum vibrare facit, donec in dec[illegible]tum transiens, concidat tandem[illegible]ninò.

Vrina. Vrina, licet alioquin fallax [illegible] judicium impræsentiarum tam[illegible] veneni qualitate non semper fa[illegible] ipsa comprobavit experientia, &[illegible]

tè grassatur, lento quoque gradu
tat urinam, quæ ob nauseam ci-
rum & potus defectum, primùm
uis, sed procedente malo, in vine-
, ex hac, in passeam, & tandem Ni-
m devergit: Est etiam pinguis,
qua res carnosæ mirabiles, simi-
parvis canibus aut eorum sterco-
us, vel visceribus, aut aliis con-
ilibus & horribilibus: quia vene-
m rabidi canis, ex sui proprietate,
am habet ad hominem, disponit
nnes humores, ac humiditates ho-
nis, cui communicatur mirabili-
ad ipsius rabidi canis complexio-
m, naturæ ut introducat formam,
continuata veneni in hominem
ione & diuturna veneni ipsius di-
sitione, assidua fortissimaque pa-
ntis imaginatione de canibus, aut
rum stercorum vel viscerum, in va-
re præfatorum humorum intro-
cit ipsas canum figuras in super-
itates ultimæ digestionis, quæ ex-
lsæ cum urina, tanquam hyposta-
, repræsentant in ipsa urina figuras
num, patienti priùs, quàm aliis
æcipuè concurrente melancolica
patien-

Ardoynus. L. 7. c. 2.

patientis diſpoſitione, præcedente
rò adhuc ulteriùs confirmatione
ſpoſitionis, repræſentant non ſolu
patienti, ſed etiam aliis non patien
bus, parvorum canum figuras, ſeu
rum ſtercorum vel viſcerum aut a
rum horribilium rerum.

Ὑδροφοβία cum appetitu mord
di, ſummum attigiſſe faſtigium ve
num, indicio ſunt, nilq; niſi morte
inſtare probant. Latratus quin eti
imitatio, venenoſis ſpiritibus ratio
nationem infectam judicant, uri
rum recenſita ὑπόστασις, omnem ſ
guinis maſſam corruptam prodit.
dor frigidus cum ſyncope, mo
præſentiam annunciant.

Caput VII.

De Curatione Mo ſus à Cane Rabido inflicti.

Diæta.

HVmorum malignitatibus reſi
plurimum victus ratio, quæ h
in caſu conſtabit, nec ex inedia, n
repletione nimia: Inedia namq; h
morum malignitates auget, ulc
bus in malignis fugiendum, hinc

[illegible]boni succi studendum, quin & [illegible]retorum ratio quotidiè habenda, [illegible]ō cōcedendum, ulla constipatio ut [illegible]um inveniat, unde commendan-[illegible] Radices cichorij, fænic. aspar. pe-[illegible]el. Brassica, Rumex hortens. & [illegible]stis. Ex carnibus extremæ partes, [illegible]lorum, hædorum, aujum monta-[illegible]um, vinum quidem conceditur, [illegible]tenue, album nec vetus. Præserva-[illegible]ais loco conducit singulis annis, [illegible]ropinquante tempore factæ mor-[illegible]ais, purgare corpus Hierâ, instante [illegible]per triduum sumere theriacam.

Victus mox sis conveniens.

Præservatio Annua.

[illegible]ipsam curationem, quod concer-[illegible] ipse Galenus noster tanquam pa-[illegible]eam deprædicat modò nomina-[illegible] Theriacam. Lib. de Ther. ad Pi-[illegible] Sed & ipsius Animi fortitudo ac [illegible]itētia, phantasiæ perturbatæ facta, [illegible]nmodi plurimum attulisse, apud [illegible]rium pulcherrimum est legere Ex-[illegible]plum. Philosophus enim quidam [illegible]so ita dictitante) morsus à rabioso [illegible]e, & generoso animo affectioni [illegible]stens, & inconsequens ratus ca-[illegible]n in balneo apparere: (apparebat [illegible]m ipsi sicut & aliis hoc modo læ-sis)

Curatio. Pharmacia.

Aëtius. tetr. 2. serm. 2. c. 24.

ſis) Ratiocinatus & ſic ſecum loqu-
tus, quid cani & Balneo commu-
eſt? ſuperavit affectionem & ſa-
tus, ubi citra timorem bibiſſet. H-
ille. Statim etiam hunc in fine-
maritimos in oceanum, reliquos i-
piſcinas mitti ex Galeni ductu,
bet Foreſtus. ſect. 1. obſerv. 28. L-
10. De mirabili proprietate cine-
cancrorum fluviatilium, vel ſoli-
vel cum gentiana & thure, conſu-
tur idem Galen. Lib. de ſimpl. M-
dic. facultat. 10. ubi monet eunden-
parari debere, (ſecundum Æſchri-
nem, qui concivis ac Præceptor fu-
poſt ortum canis, quando Sol i-
Leonem tranſiſſet, non niſi Lu-
decima octava. Porrò bibendun-
eſſe medicamen tale, ijs, qui à c-
ne rabido morſi fuerint, quotidi-
diebus quadraginta, menſurâ coc-
learis magni aquæ inſperſum. A-
ſi non protinus ab initio, verùm al-
quot poſt dies, cura demorſi cæpi-
ſet, tùm quotidiè duo cochlear-
quæ inſperſa, exhibenda docet. Flu-
viatiles cancri marinis cur præſtan-

Aeſchrion quis.

tiore

Pelops hanc tradit rationem, animalia marina, ob admisti- salis, naturâ ſiccisſimi haud tuerentur, eam, quæ eſt ad- rabiem, contrarietatem: Ga- autem ex proprietate totius ntiæ prodeſſe opinatur: cùm- Libr. de ſect. ad eos qui intro- ntur contraria contrariorum idia proclamet, nec non & Pli- ut ex ſuperiori cap. patet, ca- e exortum incuſet non etiam gante ipſo Hippoc. patebit ex i natura humida & frigida, cui præſidet, ſingulari vi præca- ὑδροφοβίαν, ſecundum enim ologos in humana compage, ſolum humoribus ſed & ipſi ce- , rationis ſedi, dominari, ean- Exempla morborum demon- , unica puerorum examinetur pſia, taceo reliquos. Præter os conveniunt & marrubij ni- lia ex lixivio impoſita, item pa- odo cataplaſmata Ruta, alli- lyſſos herba, Gentianæ radix & ium cum vino potum. Conve-

nit

nit autem morsui confestim cucu-
tulas vel sanguisugas apponere, l
quoq; morsus cauterizare tand
uti seq. Emplr. ℞ cancr. fluvial. c
bustor. allij, menth. gentian. ar
rotund. an. ℥i. baccar. Laur. bo
men. an. ℥v. bdellij vino dissol. u
cer. q. s. f. cerotum. cataplasmat
iam utiliter aqua serpilli & rutæ
neno attrahendo confert urtica
salis æquali portione imposita,
vice quotidiè renovando. Hau
dus & hic potus pulv. gent. my
ocul. cancr. an. ʒi. bulliant cum v
quod potandum tribus diebus
horam jejunando tempore ma
no. Consimilis est & hic potus, q
Theriac. opt. ʒii. Gentian. ʒiß. a
mis. M. j. decoq. in Mens. vini d
dia ad consumpt. 2. digit. & bib
per aliquot dies, manè calidè, ve
tepidè. Phlegmonem morsum
runq; molestantem tollit hoc se
ol. de Hyoscyam. papav. albo an.
de boletis, ex Iunipero. unc. i. ms.
vulnus inungendum; non in pri
pio statim si medicus fuerit voca
& laterum dolor cum tumore a
ru

it liquor tapſi cum fimo colum-
b illitus venenum attrahit: pari-
pſum jecur canis mordentis cali-
n vulneri appoſitum, curaſſe vene-
n proprium inflictum experientiâ
um. Nunquam etiam effectu ca-
ſeq. Rec. Rad. gentian. ℥i Myrrh.
lor. cancr. an. ℥i. coquantur in
o, cujus per triduum hauriatur te-
e cyathus unus ad ſingulos, ingre-
ntia renovando. Item Rec. Gen-
. valerian an. ℥iß. Herb. conſolid.
or. Rut. puleg. an. M. i. Mumiæ
cror. fluvial. calcinat. an. unc. i. de-
uantur cum vino, ex quorum de-
to æger capiat manè ℥ij. vel ℥iij.
octiduum. Aëtius tetrab. 1. ſerm.
175. ad morſum tàm canis rabio-
quàm omnium reptilium, cancros
mmendat uſtos, urere verò jubet
nſe Auguſto ſub caniculæ æſtibus
na decima octava. Mergi quoque
ur aſſatum datum cum oleo ac
dico ſale commodum eſt, ajunt
m ita efficax ipſum eſſe, ut æger
eſtigiò aquam petat. Sed & Hippo-
mpus marinus comeſtus prodeſt:
nguinem enim ipſius amorē aquæ

Cancri ad morſus rabioſorum quando utendi. ὑδροφοβίαν quæ pellant.

 indu-

inducere dicunt & formidini a
resistere. Vnde iterum atque ite
Hippocampum edere jubent. E
sos Hippocampos cum acri acet
tos ulceri imponunt & hoc phar
co sæpè rabiem superarunt. Qui
catuli coagulum cum aqua datu
utilissimè à morsis, bibitur, at
ubi semel ipsum acceperint, assi
commovet ipsis potus cupiditat
& bibunt etiam alios liquores in
pidè. Oportet autem catulum n
multorum dierum esse, sed rec
natum & adhuc lactentem. Pro
ipsis etiam Leucanthemum he
pota. Tantam autem ejus vim
ajunt, ut si ex ea fundum poculi
linatur & exhibeatur, morsi liber
potum accipiant. Idem etiam
chæmæmelo traditur. Vtilissimu
autem est ipsis bitumen Iudaicu
potum, cum aquæ cyathis tribus. I
tur ex ipso perfectis ℈i. quibusda
placet drach. j. utiliter etiam da
sylvestris fici virgultorum cortex
catus ac tusus & cum aqua potus.
lycium Indicum. Et absynthium
scordium & centaur. min. Aris
lo-

.. artemis. chamædr. bryoniæ ra-
..polium, laſer. Subſternitur com-
..dè & inſternitur ipſis urſæ pellis
..ocæ. Sed & Hyænæ pellis effica-
..ma eſt, ut ipſis intecta velociter
..tem in integrum reſtituat. Quin
..ellis Hyænæ efficaciſſima eſt exu-
..ſi cinis in potu propinetur, affe-
..nem enim formidinis aquæ ſe-
.. Plura peti poſſunt inter innume-
..ex pareo de venenis Lib. 20. c. 14.
..eſt. ſect. 1. Lib. 10. obſerv. 27. Ar-
..d. villanovan. Breviar. L. 3. cap. 13.
..on. d. vuln. cap. 6. Myl. in Antid.
.. cap. 6. Horſt. Lib. 2. Epiſt. Med.
.. ſect. 3. Ras. Lib. diviſ. cap. 14. 1.
..in. L. 5. c. 2. Gal. de theriac. ad pi-
.. Vincent. in ſpec. nat. Lib. 19. cap.
..3. 24. 25. 26. Fuchs. de meth. med.
.. 6. cap. 10. Paracelſus tract. 1. de
..ilitate, canum morſibus utiliter
..onit cutem Lupi piſcis caput ejus
.. contegit. Retulerunt alij pro-
..ſe ſeq. verba pani azymo inſcri-
.. & homini à cane rabido morſo
..ata: Affra, Gaffra, Gaffritan.
..n.

S	A	T	O	R
A	R	E	P	O
T	E	N	E	T
O	P	E	R	A
R	O	T	A	S

Verborum magicorũ vires unde.

De quorum & aliorum verbor
inuſitatorum & magicorum viri
philoſophatur Henric. Corn. Ag
pa in Libro de philoſophia occu
primo cap 69. in hunc modum.
verba præ cæteris maioris effica
ſunt, quæ res maiores, puta inte
ctuales, cœleſtes & transnatural
cùm expreſſiùs, tùm myſterioſiùs
præſentant: quæq; à digniore ling
& ſanctiori dignitate inſtituta ſu
hæc enim veluti ſigna quædam &
præſentationes, ſeu ſacramenta
rum cæleſtium & ſupernaturali
vim obtinent, cùm ex virtute reru
explicatarum, quarum vehicula ſu
tùm ex vi inſita illis à virtute inſti
entis & proferentis. Et Paracelſus
3. de origine Morborum inviſibiliu

ha

informat. In den Dingen allen sendt/ das in der Schöpffung deß schen/ der vnsichtbar Leib/ wie der war geschaffen / vnnd jedtwederer l auß dem Limbo kompt. Dann theil ist jrrdisch/ der ander ist Him̃- Darumb so hat der Him̃lisch als sein Würckung/ als wol der Irr- . Dem Irrdischen aber seind die lch geben/zu bawen vnd die Händ brauchen/ darumb jhm mehr in der ndtnuß befohlen ist/ dann dem vn- barn Leib: vnd was der eüsser Leib elt/ das seind gantze Werck: Was der vnsichtbar handelt/ seind gleich die Schatten von dem Leib. Dann wol der jrrdisch Leib seine Werck h die einbildung verbringt/ so ist es nur das Leiblich: Was aber an Ort gehandelt würdt / das mag die Bildung durch den vnsicht- n Cörper abreissen/ dann kan ein ge- n das gehördt brechen / die Sonn/ Gesicht nem̃en/ das leibliche Krack- darauß werden: So kan auch die agination ein solches dergleichen: nnd zu gleicher weiß wie einer mag ch seine Augen ansehen einen der vor

jhm stehet/ daß derselbig der vor jhm
het/ fleucht: oder einer mag ein and
heissen/ thu daß/ vnd ist nur ein W
vnnd das Wort zwingt so viel/ da
geschicht/ vnd das Wort geht auß d
Leib/ vnnd also zwingt der Leib ei
vber dreissig Meil. Wie also diß
schicht/ in derselbigen Vrsach zwi
auch der Leib die Imagination da
den Lust deß Leibs vollbringt/ v
würdt hie an dem Ort nicht ande
dann wie ein Wort verstanden/ daß
dem Leib gehet/ vnnd ist selbst kein L
nicht/ vnnd zwingt den andern/
er deß Leibs Lust vollbringt/ auß d
das Wort gehet. Die Ding thut
olimpisch Geist/ der von allen Werc
deß Leibs den Schatten reißt.
dem olimpischen Geist ligt die Ku
Gabalistica mit jhren Annexis. w
che Kunst bewehrt/ daß der einbildu
noch viel mehr müglich ist in dem/
die zusammenfügung der olimpisch
Geister sich verfügen mögen/ dann
gleicher weiß wie die sichtbaren corp
ra, können zusammen kommen das k
nen auch die olimpischen Geister

Schöp

schöpffung. Et Libr. 1. Archidox.
&c. So nun einer fürwürff/ das
Wort oder character kein Krafft
n/ vnnd ein Nulla als viel würcke/
ttliche sagen/ als ein Creutz/ dann
e ein bloß Zeichen. So sey oder
ὀπόχυνδος nicht mehr in Griechi-
Sprach/ dann zu Teutsch schlan-
ödten: heiß oder anders/ hab auch
mehr Krafft. Lieber so sag mir
/ waher kompt es/ daß ein Schlang
Schweitz/ Algew oder Schwaben/
Griechische Sprach/ ὄσι, ὄσια, ὄσι
verstehet? so doch an den Schwei-
/ Allgewern vnnd Schwaben/ di-
zeit die Griechische Sprach vnnd
gen/ nicht so gar gemein ist/ daß die
gifften Würme die lernen soltē: wie
tehn dann sag ich die Schlangen
e Wort/ oder wo/ auß was Vrsa-
n/ vnd auff welchen Vniversitäten
en sie so viel Studirt? daß sie/ so sie
che Wort hören/ mit dem Schwantz
e Ohren verstopffen/ damit die
ort nicht von jhnen gehört werden
en. Dann so bald sie die Wort
ren von Stund ligt sie wider jhr
atur vnnd Arth still/ Thut dem

Menschen weder mit vergifft/ noch
chen keinen Schaden. Da sie sons
bald sie den Menschen höret gehen/
lend darvon vnnd jhrer habitation
schleichet. Sprichst dann/ es thue es
Natur in der Schlangen/ warumb n
sie es auch nit in andern thun? Spri
du dann/ es thuts der Schrecken da
Schlangen von der Menschen Kr
erschrecken/ daß sie erstummen vnd
still ligen. Warumb ligt sie auch n
still/ so ein Mensch mit grossem Get
mel laut schreyet/ oder ein Büchsen
„ scheust oder sonst Boldert? Derhalb
„ so müssen character, Wort vnd Sig
„ ein verborgenliche Krafft haben hin
„ jhnen/ vnnd ist diß der Natur nicht
wider/ es ist auch kein superstition d
bey. Sprichst du dann/ die Wort thu
nicht/ wa daß Menschen Geschrey ni
darbey were: darwider bin ich gar
Dann so du diese Wort auff ein Per
ment oder Papir schreibest zu seiner Z
vnd legst es auff ein Schlangen/ so ble
sie gleicher Gestalt/ als ob du die W
laut darzu redest ꝛc. Zu dem solt du d
das nicht größlich verwundern/ daß
Artzney den Menschen hilfft/ so er
glei

ich in den Leib nicht neußt/ sondern
nur an dem Halß trägt/ wie die Si-
. Dann was hat die Blater mit den
ntharidibus vnnd grünen Käferlin
chaffen/ daß sich der Harn in Blut
wandlet/ so du die cantharides allein
der Hand haltest/ so doch die Blater
lches ein Faß deß Harns ist/ im Leib/
Hand aber weit darvon/ vnd ausser
m Leib stehet. L. 5. de orig. morbo-
m invisibilium pag. 112. sagt er also/
r müssen hilff in mancherley suchen/
ff daß wir mancherley Magnalia er-
ren/ vnnd sein heimligkeit in vielen
ingen sehen/ vnd so wirs alles erfah-
haben/ was gut ist/ daß sollen wir
halten. Altiùs hæcce rimari si cui
aceat, dictum Agrippam cum Pa-
celso nec non & Portam cum Etz-
ro poterit evolvere, sano tamen sen-
omnia ponderanda, condimenti
co hæc recensere fuit visum ex ansa
nis rabidi. Chyrandrus l. 1. cap. ul-
mo hæc tradit. In lapide ochitorio
l est Echite sculpe hirundinem & ad
edes ejus, scorpionem & super mæ-
ulam piscem marinum stantem, &
ub lapide reclude oculos scorpionis,

Annulus magicus contra rabiem.

& mænidæ herbæ id eſt, ſcorpiuri, ſ
Baſiliconis radiculam & porta. Av
tet omne venenum animalium, i
micos & inſidiatores humiliabit:
quis percuſſus fuerit à ſcorpione, cu
Sigillo prædicto ſigillet plagam
mox ſanabitur: Si quis à rabido c
ne fuerit morſus & factus ὑδροφ-
βος, accipe annulum prædictum
mitte in aquam, dabis bibere, & ſ
nabitur. Idem author. Libr. 2. ca
de Hyæna id eſt animali quadrupe
ſylveſtri bifido, quod naſcitur fæm
na & poſt annum fit maſculus, dei
de poſt alium annum fit fœmina: al
quando calcat, aliquando ſuccum
bit & parit & lactat: ſi Hydrophob
co axungiam huius animalis ded
ris, ſanabitur: Danda verò ignora
ti: Dexter pes ſi circumligetur phi
læ vini, & detur ad potandum mo
ſo à rabido animali, mox ſanabitu
Lib. 4. cap. de cricos quem quidam
ſmaridam dicunt, piſcis eſt habe
pedem ſiniſtrum magnum & lo
gum, dextrum autem valde parvum
corium teſteum, molle, nigrum, i
terpoſitis rubeis maculis, tempore ſ

rei,

aëris abſolutum ambulans: &
c totum corpus eius immittitur
i ſiniſtro, & alium poſt ſe trahit
n autem nubilus aër eſt, immobi-
dhæret lapidibus; hoc etiam ani-
cuicunq; alteri animali inhæſe-
vix evelli poteſt ab ipſo, ad ſcor-
nis morſum, & canis rabidi, cru-
cõvenit. Cap. de phoca ſeu vitulo
rino: corrigiam eius ſi liges circa
alam, desq; bibere his, qui à rabi-
cane morſi ſunt, mox curabuntur.
aym, in libr. de incantatione, ad-
atione & colli ligatione: Dentes
nini in cane rabioſo cùm hominē
morderit in fruſto corij ligati, &
ui ſuſpenſi, defendunt portantem
morſibus canis rabioſi. Avic. can.
tract. 2. cap. de aſefem commen-
t aſefem id eſt ſtercus camelorum,
poſitum. Reliqua petenda ex ca-
n. 4 Fen. 6 tract. 3. canon. 5. ſumm. 1.
act. 1. c. 1. Averr. L. 5. collig. c. de nar-
tione medic. & L. de theriaca Plin.
20. c. de peponib⁹ L. 22. c. d. urtica.
23. c. d. vitibus. L. 24. c. d. ſambuc.
25. c. d. aliſma. &c. Meſue in Anti-
ot. diſtinct. 3. Haly abb. in Regal. di-
ſpoſit.

ſpoſit. 4. practic. c. de morſus hom
nis & ſimiæ & canis medela. Conſta
tin. in pantechni Lib. 4. pract. c.
morſu canis rabidi. Gilbert. Angl
L. 7. ſui compendij Med. c. de mor
canis. Io. Gadesden 2. ſuæ practic.
ctæ Roſa, c. ult. Petr. de Aban. lib
de venenis. c. proprio. Guil. de v
rign. in ſua practic. ſerm. 4. tract. 3.
d. morſu canis rabidi.

CAPUT VIII.

DE REPTILIVM VVLN RATIONIBUS.

Reptilium Etymol.

PRæter enumerata & lædent
animalia, Homini quoq; i
fenſa ſunt Reptilia dicta I
dor. L. 12. c. 4. quòd ventre
corpore reptant. Horum tria ſunt g
nera, videlicet ſerpentia, ut colub
qui coſtarum vi ſe rapiunt. Repenti
ut lacertæ, ſtelliones, botrax, quæ p
dibus repunt. Trahentia, ut verme
qui ore ſe trahunt. Primo gene
commune vocabulum Anguis eſ
quia plicari & contorqueri poteſt,
Angulоſus ſemper, nunquam rect
aliàs & ſerpentis nomen accepit, qu

Reptilium genera ſunt triplicia.
1. Serpentia.
2. Repentia.
3. Trahentia.
Anguis unde nomen habeat.

occu

multis accessibus serpit; nec apertis
sibus, sed squamarum minutissi-
nisibus repit. Quorum tot sunt
ena, quot genera: tot pernicies,
ot species; tot dolores, quot co-
es habentur.

Differunt autem serpentes corij ra-
ne, quidam enim squamosum, qui-
n asperum, quidam spinosum ha-
nt. Respectu loci, quidam manent
er terram, quidam, at pauci de-
nt in aqua. In Mari quoq; serpen-
sunt similes serpentibus terræ, ex-
tis capitibus, quæ in eis sunt du-
ima & aspera. Nonnulli in morsu
nenum inferunt, alii punctione, alij
cultâ quadam virtute, sive spiritu:
voce vel aspectu. Quidam ex na-
a venenosa sunt, quidam ex trans-
ione: Nonnunquam præcipitium
erunt, nonnunquam passionem,
nnunquam periculum. Morsus et-
n varios causant Loca, tempora &
æ serpentum: Hyeme namq; cùm
veas intrant; aut continuò post fo-
am infirmantur, aut morsus ferè in-
cui sunt. In montanis & asperis lo-
, aridis & calidiorib9, omnes mor-

Serpentū differentia.

dacio-

daciores ſunt: in humidis, diſſol
Quidam non ſolum mordendo,
etiam flatu per media arva, ligna
lapides nocent ac interimunt. T
& quorundam mordentium vi
eſt: ut, ſi radicem arboris momor
rint, omnis arbor folia proijciat. S
& ſerpentes ſola voce interimen
qualis dicitur eſſe ἱερὰ circa theſſa
quæ dum apparet, fugiunt vipe
ſerpentes & alia omnia. Sexus rat
ne maſculi pauciores habent den
& plus veneni, & acutius. Sic & p
pter ætatem ſenes deteriores ſunt
venibus Magni, parvis, & ij, qui
habitant montes, deteriores ijs,
littora incolunt & aquarum lo
Item famelici deteriores ſaturat
nec non & irati: æſtate quoque
neno turgent acriori quamq; hyen
Quidam unum habent caput, q
dam verò duplicata, triplicata, q
druplicata. Diſcrepant etiam ſerpe
tes, colore, alij namq; ſunt, nigri, ru
maculoſi: Motu, tardiores enir
velorioresque imò volantes quaſda
videre licet ſerpentes: item alii i
cedunt flexuoſi ſeu tortuoſi ſemp

...recti quidam etiam à pectore sur-
...n erectus, similiter in arabia sunt
...pentes, cum alis, qui à multis sy-
...e vocantur, cursu equos superan-
..., hinc volare dicuntur: sunt &
...ligna sagacitate quidam præditi,
...od in cerafte patet, qui se abscon-
...sub arena & ostentat cornua sua,
...x eorum ostentatione alliciat ve-
...ad escam bestias, sive aves, cor-
... enim habet ad modum arietis,
...e nuda super arenam & directa di-
...ttit, ad quæ dum volucres vel ani-
...l accesserit, non ipsum arietem,
... virulentum anguem per experi-
...iam comprobabit. De Aspide Pli-
...s Libr. 8. cap. 23. Sic refert unus
...c pestifero angui est sensus vel po-
...s affectus: compares suos conju-
...i affectu diligunt, nec sine compa-
... consortio benè vivunt, unde alter-
...a interfecta, incredibilis ultionis
...â, altera persequitur interfecto-
...a, & illum solum, in quantumli-
... populi agmine agnoscens, infe-
...: nititur interrumpere omnes dif-
...ultates, permeat spatia, nec nisi
...oci fugâ, aut amnibus, aut fluviis

Aspidum singularis natura.

coër-

coërcetur, quando ultio de m[illegible]
comparis assumitur. Recitatur [illegible]
Philarcho miraculum aspidis, [illegible]
cùm ad mensam cujusdam venien[illegible]
ægypto aleretur assiduè, catulos [illegible]
xam: quorum ab uno, filium hosp[illegible]
interemptum. Illam verò revers[illegible]
ad consuetudinem cibi, culpam in[illegible]
lexisse, & catulo necem intulisse, [illegible]
postea in tectum id, reversam. An[illegible]
bus universis, hebes est visus, ex[illegible]
verso contuentur. Nec mirum, [illegible]
oculos non in fronte sed in tem[illegible]
ribus habeant, hinc citiùs audi[illegible]
quàm aspiciunt. Nullum etiam [illegible]
mal tanta celeritate linguam ag[illegible]
ita ut triplicem videatur habere, [illegible]
tamen non habeat nisi unam. Ser[illegible]
tum humida sunt corpora, adeo[illegible]
ubicunque jerint, viam cujusdam [illegible]
scosi & limosi humoris inficiam[illegible]
designent. Serpentes diu vivunt et[illegible]
sine cibo, & tantæ efficiuntur long[illegible]
dinis dierum, ut depositâ veteri t[illegible]
câ, senectam deponere & in juve[illegible]
tem redire perhibeantur, unde & [illegible]
pentum tunicæ, nuncupantur E[illegible]
viæ, eo quòd senescentes eas exu[illegible]

Aspidis miraculum.

Serpentũ natura qualis.

Exuviæ serpentum

sitiens enim serpens morbo vel senio aggravatum, pluribus diebus abstinet à cibo & jejunat, ut sic pellis à carne faciliùs relaxetur, deinde gustatâ herbâ quadam amara vi herbæ provocatur ad vomitum & sic vomit humorem virulentum, quæ est causa suæ infirmitatis & defectus, deinde ut cutim rigidam temperet & mollificet, in aqua sese balneat & connectat, postmodum angustam rimam alicujus petræ quærens, per rimæ angustiam intrat & cum quadam violentia transiens ab Exuvia penitus decorticat ac denudat, & tandem soli expositus se desiccat, & in carnis superficie, novam cutem recuperat, resumptis viribus, clarius videt, incedit ac repit fortiùs. Monstra serpentum ex Aristotele Plinio, orosio, solino, petenda. In syria circa Euphratis ripas, Plinius refert, maximè dormientes, angues, syros non attingunt: ut etiam si calceatos momorderint, vi venena non sentiunt, aliis tamen cujuscunq; gentis hominibus infesti, avidè & cum cruciatu exanimant; quamobrem syri nequaquam illos ne-

unde dicta & modus exuendi.

(Origano)

necant. Fertur etiam quòd ſerpen[illegible] meat hominem denudatum, nec [illegible] det eum contingere, quamvis in ve[illegible] tum inſiliat, recenſente Iſidoro.

Deſcriptio ſerpentum ſpecialis cum ſignis diagnoſticis morſuum.

Aufudius & ſabrin.

In ſpecie ſerpentes ſi ponderan[illegible] erudit Avicenna Fen. 6. Quart. trac[illegible] de Aufudio & ſabrin c. 36. quod [illegible] pentes ſint, arenoſa corpora haben[illegible] & ſuper capita eorum puncta alba[illegible] nigra, quandoq; conſpiciuntur, nig[illegible] rubei, & albi, eorumq; inceſſui ſtre[illegible] tus ineſt propter ſiccitatem corticu[illegible] ventrium ipſorum, & ſunt gravis m[illegible] tus, æqualium dentium. Ad Horum morſus ſequitur hæmorrhagia oc[illegible] lorum, narium, ſputum ſanguinole[illegible] tum, vomitus, dolor ſtomachi, loc[illegible] denigratur, inſequente ſanie aquo[illegible] virulenta, ſolvitur venter, ſtringit[illegible] anhelitus, fit difficultas urinæ vox i[illegible] tercipitur, membra reſolvuntur, m[illegible] leſtat oblivio, accidit ſpaſmus, cadu[illegible] dentes, moritur patiens. Dioſcori[illegible]

Hæmorrhous.

L. 6. c. 38. & 40. Hæmorrhous dicitu[illegible] cujus Iconem depinxit Nobiliſſ. & ce[illegible] lebratiſſimus ille Argentinenſiũ Po[illegible] daleirius Dn. D. Sebizius, Præcepto[illegible] meus ætatem colendiſſim⁹, in diſcu[illegible] ſu ſuo Medico philoſ. de caſu adole[illegible]

ſcentu[illegible]

ntis cujusdam Argẽtoratensis An-
1617. habito: cujus ulteriorem de-
ptionem vide infra.

Acontias

Acontias, quòd sagittæ in modum, homines aliaq; animalia fertur, di-
s & jaculus, seu serpens jacularis
m ein Schußschlang. Avicennæ ca-
ati & Altararati. Trium palmorũ
gitudinẽ habet: & minoris digiti
ssitiem non superat, color ejus ci-
neus ad lacteum tendens, venter au-
n omninò candidus: squamas in
rso, tabellas verò sub ventre habẽs,
quorũ more. Cervicem nigram &
as albas lineas ab ea per dorsi lon-
udinem usq; ad caudam excurren-
. Maculæ, quas inspersas habet, len-
ulâ majores non sunt, coloris ni-
, albo orbe cinctæ. Ex huius morsu
lor accidit vehemens, qui totum
rpus pertransit & mortem infert.

Schußschlãg. cafezati. Altararati. Alcharatus Altynanites.

Amphisbæna.

mphisbæna sic dicta ὅτι ἀμφὶς βαίνη
ia in utramq; partem anteriorem
licet ac posteriorem graditur: ser-
ns est parvus Authore Nicandro,
mbrico terrestri haud crassior.

Terreus est illi color, & densissima pellis,
Plurima quam variè distinctã signa figurãt.

enas habet tàm latas, ut oculi ab-

ſcondantur videaturq; viſu carere. E-
dem illi craſſities eſt per univerſum
corporis ductum: ſola è ſerpentum
genere frigori ſe committit, prima
omnium è caverna ſua procedit. D
hac beſtia ferunt, teſte aëtio tetrab.
ſerm. 1. c. 30. quòd, ſi fæmina uterum
ferens, ipſam transgrediatur, conce-
ptum malè pariat ac abortiat. Cæte-
rum contingit morſum obſcurum
eſſe, ac vix apparere, veluti ſunt mu-
ſcarum puncturæ, quapropter etiamſi
mordeant, non enecant tamẽ, verùm
inflammationes inducunt veluti con-
tingunt etiam ab apum ac veſparum
ſtimulis.

Armena. Armena inquit vincent. in ſpec.
nat. Lib. 20. c. 19. eſt ſerpens proprie-
tates habens Reguli proximas, non
enim interficit morſu tantum, ſed &
viſu & ſibili ſui auditu. Quodcunque
animal mordet, diſſolvitur, & quod-
cunque ei appropinquat moritur. So-
lùm quantitate à Regulo differt, à cu-
bito uno ad cubitum uſque unum &
ſemis: morſui eius præter ſemen pa-
paveris & caſtoreum reperitur nul-
lum.

Aſp-

Aspis Isidoro dicta quòd morsu venenum immittat atque aspergat. Arnaldus ab asperitate cutis Etymologiam derivat. Avicen Fen. 6 quart. 4. cap. 46 Aspis dicitur serpens ara-: Ejus habitatio est in sicco, in quantitate ad quinq; descendit cubi-: color eius est cineritius, ad citrinitatem declivis, oculi flammantes, morsos interficit spacio trium horarum: morsum comitatur coloris alteratio, sensus stupefactio frequens singultus, membrorum infrigidario, palpebrarũ clausio, somnus profundus. Tumor, continuus dolor urens, lividus locus & feculentus, vertigo oculorũ, vomitus biliosi, fœtidi: propriè autem motus totius corporis inordinatus, ut & per ventrem quædam inordinatè ferantur.

Aspis Atter.

Aspidis sunt tres species. 1. Chersæa vel chersydrus Arnoldo celidoros seu antheironta, dicitur, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & Hydrus appellatur, ab ipsis aquis, hoc est Natrix Wasserschlang: postea verò, siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, id est,

Natrix Wasserschlang. *Chersæa. Chersydrus*

Natricis terrestris nomen invenit. terra itaq; degens, chersydrus seu c luber quasi colens umbras vel qu lubricè incedens appellatur, & tùn sanè seipso sævior redditur. Equide in humectis locis ex humido vic exatiatus, non purum venenũ hab cùm verò terrestris fit, maximè m rum & nocentius id acquirit. Cæt rùm similitudine est aspidis terrestr parvæ, præterquàm quòd cervicem non ita latam habet. Hoc enim insi ne solum aspides præ his habent, maxima est aspidum, ita ut quando quinq; cubitorum longitudinẽ æqu

πτύας.

2. Spuens seu ptyas, quæ omnium e pernitiosissima, siquidẽ erecto coll extensoq; pro distantia loci ad quen dirigit, venenum in hominem jacu latur. Hanc, memoria tradit, Reg

Cleopatræ mors.

nam Cleopatram, quum Antonio de victo Augustus eam capere vellet, si nistræ mammæ admovisse, morsamq ab ea interiisse, ut quæ longè celerri mam mortem inferat. Barthol. Angl L. 18. c. 9. vult hunc aspidem à Cleo patra uberibus fuisse admotum, quò resolutione somnum inducat, siv somno interficiat. Eidem ὑπναλεὶς 3.

Hirun

rundinacea seu chelidonia, vix cu-
maior invenitur, in dorso nigra
circa ventrem alba.
Natricis morsu ulcus factum dila-
tur & livescens augetur, sanies ex eo
ra, copiosa & fædi odoris qualis ex
nascente ulcere nascitur. πτύαδος.
rsus acus puncturæ similis, omni-
exiguus sine tumore apparet, san-
s non copiosus, sed exiguus & ni-
destillat, subita oculorum hebetu-
invadit, dolor corporis multiplex
modum, sed mitis, nec sine volu-
te comitatur. Quapropter rectè
cander cecinit:

Et vir perit absq; dolore.

Mutatur color & virescit, stomachi
sio exigua infestat, frons continuè
vellitur, atq; inter hęc mors prehen-
t, ne tertia quidem diei parte dilata.
Aspidum tertium genus, hirundi-
ei coloris, unde & nomen hausit, cu-
ti est unius, morsu necat horis dua-
us, morsum ipsius accidentia conse-
uentia sunt singultus, alteratio colo-
s, stupor, frigus membrorum, pro-
unditas somni, clausio palpebrarum,
ehementia pulsus, & magnitudo do-
oris.

Basiliscus seu Regulus & sibilus.

Basiliscus uti Gal. Lib. de Theria ad Pisonem describit bellua est su flava, & triplici frontis apice munit visus etiam solùm, conspectusque ajunt, & sibilo auditus, homines p imit. Atque ex aliis animantibus quod illum extinctum, attingit, & i sum subitò interit, quare omne ali rum ferarum genus propinquitate ipsius devitat. Plinius magis graphi depingens. Lib. 8. c. 2. ait: cyrenai hunc generat provincia 12. non am plius digitorum magnitudine, cand da in capite macula ut quodam diad mate insigni. Sibilo omnes fugat se pentes, nec flexu multiplici, nec ut r liquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Neca frutices non contactas modò, verùm & afflatas, exurit herbas, rumpit saxa Talis vis malo est. Ejus species cen sentur κατωβλέπων, bestia tauro simi lis, terribilis aspectus, non directè, se ad terram versus intuens, unde & No men teste Ælian. histor. antiq. Lib. 7 c. 5. addit Arnaldus de venen. patriam reperiri scilicet apud sperios, & mole capitis continuè in terram prostratū

ne

[..]dendo, oculis ipſius deperdatur
[..]e genus animalium. Ejuſdem
[..]litionis & altera ſpecies Harme-
[..]imate dicta, longitudinis uſq; ad
[..]tum 1. & 5. nequiores regulis.

Boas. Vnck.

[..]uod Baſiliſcus omnibus animan-
[..] generatim eſt exitium, id Boas
[..]is Italiæ immenſa mole, bobus:
[..]quitur enim greges armento-
[..] & callidè uberibus irriguis lacte
[..]nectit & ſugens interimit, hinc
[..]boum depopulatione nomen ac-
[..]t.

Ceraſtes Hörnechte Schlang.

[..]eraſtes ſerpens ſic dictus, quòd in
[..]te cornua habeat arieti ſimilia
[..]drigemina, quorum oſtentatione
[..]ti eſcâ, illiciens ſollicitata & fa-
[..]ica animalia perimit. Totum e-
[..] corpus arenis tegit, nec ullum
[..]cium ſui præbet, niſi ex ea parte,
[..] invitatas aves vel animalia capit.
[..]enim flexuoſus, pluſquàm alii ſer-
[..]tes, ita ut ſpinam habere non vi-
[..]tur. Longitudine cubitalis eſt,
[..]ngiſſimus duorum cubitorum co-
[..]e arenoſus. Ejus morſu, locus du-
[..]e & puſtulis intumeſcit, emanat ex
[..]nere ſanies, modò nigra, modò

 ſub

ſub pallida & porraceo colore:
tum corpus varicum modo, att
tur, genitale arrigitur, mens alie
tur, oculi obſcureſcunt, poſtre
convulſione ut in Tetano, pereu
Arnaldus inquit accreſcere ceraſt
ad longitudinem 5. cubitorum,
quòd etiam mordēdo ungulam eq
interficiat itidem equites, locoo
morſo videantur ineſſe clavi fixi, c
inflatione labiorum.

Cenchrus Aractes. Marataſſus.

Si cenchrus nocuit, aliàs ſerp
miliaris, à milio dictus; quia macu
magnitudine & colore milio ſim
bus corpus habet notatum Nican
ait, priſcos illum

—*varius pictum ſquamis dixiſſe Leon*

quòd ſcilicet leonis in morem fer
ſit atque crudelis. In corpora enim
vibrat: ſpiris ea involvit, adactoq;
claviculas & thoracem vulnere, ſ
guinem exugit, leonino omnia ri
Stata illi craſſities non eſt: auth
Nicandro: nec eadem cuivis cench
ti longitudo eſt.

Eſſe autem ſerpentem eximiæ m
gnitudinis, inde conſtat, quòd Nica
der illam prolixū & inamabile mo

ſtru

n appellat. Truncus & cervix
n ſunt, cauda tenuis : venter vi-
r: reliquum corpus variè colora-
. Vidit cenchridem Bellonius
Inſula Lemno. Frequens quoq; eſt
mo, teſte Nicandro. Recto in-
t tramite, rubosque ac ſpinas fu-
Cùm rectà iter facit, ſerpit velo-
, cùm viam ſæpè flectit, tardiùs;
ob corporis longitudinem. Hinc
fugere cenchrinem volunt, mo-
tur, ne rectà currant, ſed flexioni-
& diverticulis, illius curſum re-
ent.

orſum eius comitatur putredo &
es intumefactæ prius, ut in hy-
pe, defluunt, lethargo veternoque
nuntur morſi : Teſtatus Eraſiſtra-
eſt, jecur ipſis, veſicam, & colon
i : reſectis ſiquidem ipſis hæ pàr-
quodammodo corruptæ inveni-
ur.

Ceterilia dicta ſerpens, quod par- *Ceterilia*
it & non habeat oculos Arnoldo : *Cæculæ*
lonio autem cæculæ vel cæciliæ, *Cæciliæ*
tratibus Blindenſchleich/ quibus- *Blindenſchleich.*
n hi ſerpentes Nervi dicuntur ig- *Nervi igniti.*
i nimium, ac veloces ut ſcintillæ,
od vulneratū inflando veneno ine-

bri-

briant, & vulneri ruborem igneu[m]
thalem inducunt.

Dipsas *Situla* *Præster* Brenner.

Dipsas seu situla ab effectu, per[cus]sos enim ardor intollerabilis urge[n]tis, tanta excruciat ut nec extin[gui] nec intermitti possit: copiosè po[tum] ægri hauriunt, eâdem tamen siti c[on]spiciuntur, tanquam nihil planè h[au]sissent, similesq; toto habitu sunt qui antea potus nihil hauserint, u[nde] propter continuam potus assump[tio]nem Præster ab urendo, διψας, [à si]tiendo, serpens appellatur. Long[a di]spas est palmum decernente Avic[en]na: Iudice verò Aëtio cubitum, ca[put] habet parvum: collum crassum [i]simq; in tenuem ac subtilem caud[am] desinit, quæ parvis nigris maculis [no]tata. Incedit quatiendo caudam copiosè in Libya atque syria inv[eni]tur, hinc Luth. διψαδας vertit few[rige] Schlangen. Num. 21. v. 6.

Draco Drach.

Draco, maior cunctorum serp[en]tium, sive omnium animantium [su]per terram, sic dictus, quòd sæp[e è] speluncis abstractus fertur in aër[a,] concitaturq; propter eum aër. Est [au]tem cristatus, ore parvo & arctis fi[stulis]

per quas trahit ſpiritum, & lingu-
xerit. Vim autem non in denti-
bus ſed in cauda habet, & verbere
magis, quàm rictu nocet, innoxius
quin à venenis, ſed ſi quem liga-
rit, occidit. A quo nec Elephas
tutus eſt ſui corporis magnitudine.
Nam circa ſemitas deliteſcens, per
quas elephantes, ſolitò gradiuntur,
crura eorum nodis illigat ac ſuffoca-
tos perimit. Genera ejus multa qui-
dem ſunt uti Ardoynus L. 6. de vene-
nis cap. 27. refert, omnes tamen ferun-
tur eſſe magnæ quantitatis. Minor au-
tem eorum ſpecies eſt 4. vel 5. cubito-
rum: Major verò communiter poni-
tur eſſe triginta cubitorum & ultra,
oculos habent binos eosq; magnos,
dentes plures videlicet 3. in utraque
mandibula, & ſub mandibula inferio-
ri est eminentia inſtar menti, ſuperci-
lia oculos eorum ſunt cooperientia,
pelles habent citrinas & nigras, ſuper
quas pilos groſſos deſcendentes in la-
titudine tanquam juba. Magni viden-
tur in India, parvi, in Regione Nubiæ
& Aſiæ: In Ruinis turris Babel &
in confinibus ejus ſunt dracones adeò
terri-

terribiles, ut ipſorum terrore ho-
nes moriantur. Aſſerunt etiam al-
dracones quandoq; tempore ten-
ſtatum diffuſis pelliceis alis, vol-
ut plurimum pedibus carent repen-
ſuper terram.

Draconis cum Elephante dimicatio qualis & cur talis inimicitia inter ſeſe oriatur.

Inter Elephantes & dracones, p-
petua eſt dimicatio. Nam draco c-
dâ conſtringit elephantem: Hic, p-
& promuſcide proſternit dracone-
draco autem, nexu caudæ innodat-
des elephantis, cadereq; facit ſug-
ſanguinẽ ejus, tandem verò poſt l-
gum conflictũ elephas ex ſubtract-
ne ſanguinis, debilitatur & cadens
moriens interficit occiſorem ſuu-
cauſa verò cur draco appetat ſang-
nem Elephantis, eſt ejusdem ſang-
nis frigiditas, quâ infrigidari dra-
anhelat. Draco enim uti Divus H-
ronymus ſuper verba Ier. 14. v. 6. t-
xerunt ventum ſicut dracones: co-
mentatus eſt in hunc modum. Dra-
eſt animal ſitibundum in tantum,
vix aquâ poſſit ſatiari, hinc os ven-
aperit, quò ſitis ardorem extingu-
unde videns naves in mari cum turb-
ne; velis advolat, ut hauriat ventum

fri-

dum, quare propter magnitudi-
corporis & fortem impetum,
doque ſubvertit navem, Nautæ
ex tumore aquæ colligentes, ſta-
ela deponunt ſicq; ſalvantur. So-
de æthiopib⁹ refert, quòd utan-
nguine draconum contra fervo-
æſtus & veſcantur carnibus con-
iverſos morbos, ſcire enim vene-
ſeparare ab ejus carne, amputan-
orundem linguas & fella. David
r canit Pſal. 74. v.14. dediſti eum
conem) eſcam populis æthiopũ.
us vult vi veneni, linguam ejus
er erigi, & quandoque ex calore
ni inflammare aërem, ut videatur
re ex ſe ignem. Nonnunquam
habitat, nunc in ſpeluncis & an-
titat, raró dormit, imò ſemper
at, aves ac beſtias devorat: acu-
o viſu præditus, unde in altiſſi-
montibus manens, de longinquo
prædam ſuam, morſu & ictu pu-
, ex animalibus oculorum & na-
maximè potitur.

Paradiß. Schlang.

racon copedes ſerpentes ſunt ma-
& potẽtes facies virgineas haben-
c referente vincentio in ſpec. nat.

L. 20. c. 33.) humanis ſimiles, in
conum corpus deſinentes. Beda
hunc, Evam ſeductam credit, hu
nim virgineo vultui diabolus ſe c
jungens, conſimili forma mulie
allexiſſe, faciem tantum oſtendiſſ
liquam partem corporis, arbor
frondibus, occultaſſe opinatur. I
cris igitur adhuc dum, Diabolus
nomen ſerpentis, Ceti, Leviat
Draconis. Et huius morſu homi
genus univerſum infectum, inena
bilium morborum ſymptomati
quotidiè torquetur.

Ad draconum genera referu
quoq; Alhartaf ſeu Halatraf & H
den, ſerpentes quinq; cubitorum
gnitudine, quorum natura eſt frig
hinc morſuras ipſorum, ſequitur
lor vehemens, frigiditas plurim
mors.

His conſimiles ſunt Haren &
ruen, ſpecies draconum marinor
ejusdem cum ſuperioribus, magn
dinis, nigri aliquantulum, piloſi ju
caput, horum morſuram comitan
ſymptomata viperarum, exceptâ
gnitudine vulneris ex oris & denti

rum magnitudine orta. vide Avi- Fen. 6. quarti tract. 1. cap. 53. & l.

Dryinus juxta Hellespontum in rcuum radicibus vitam agens, malefica parataq; ad nocendum st, ut calcatus solùm, pedes homi- nudos cute relinquat, totisq; cru- is tumorem laxum, quem œdema tant, copiosum excitet. Ad hæc, od multò magis admirandum, fe- t, omnes eorum pariter manus ex- iari, qui curationem vitij admini- verint: & si quis ulciscendi studio eremerit, dicunt hunc pravè ad- dum olere, illoq; suo fœtore, om- um aliorum odorum sensum au- re. Porrò, qui ab eo percutiuntur, tumor insurgit nigricans, dolor emens, νόμη, delirium, corporis citas, singultus, vomitus biliosus, t omninò vomitus simplex, urinæ ppressio, tremor, interceptio vocis, por, scissura & mortificatio per- ssorum locorum; plurimi etiam tereunt. Aët. tetrab. 2. serm. 1. c. 29. ulus Lib. 5. cap. 15. Ex habitatione a dictus serpens utitur, Nomen

Dryinus.
Eychschlang.

haußiſſe ſuum, idipſum declarat δ
enim quercum ſignificat: caput
bet cherſidro æquale, latiuſculum
men, & non ita acutum, pinguis
atque obeſus, ſquamis aſperrimis
ca univerſum corpus munitus:
quibus muſcæ pennis æreis, latib
ſua habere dicuntur, quæ tandem
pentes ipſos occidant. Vnde che
drus, etiam appellatur: quia cutin
ob duras rudesque ſquamas aſpera
callosamque obtinet inſtar χελώ
h. e. teſtudinis. Longus eſt ſecundu
Aët: duos cubitos. Aſt Petr. B
lonius Lib. 3. obſerv. c. ult. ſcrib
nullum ſe ſerpentem noviſſe, qui
majorem amplitudinem & craſſitie
perveniſſet: teſtaturque ſe tàm m
gnum aliquàndo Dryinum reperiſſ
ut ſacco incluſum, ruſticus per du
milliaria ferre nequiverit, quin qu
eſcendum illi fuerit. Addit inſup
Exuvium illius fæno repletum craſ
alicujus viri crus, magnitudine æqua
ſe. Altiùs ſibilat, quàm ſerpentes ali
vide Iconem apud præcellentiſſ. D
D. Sebizium in diſcurſu prænomina
to. Arnaldo hic ſerpens Ilicius no

mina

tur vincent. in spec. nat. Lib. 20.
Glandosa.
serpens vulgò natrix quasi
rix vocatur de hac supra. Sed
cedra dicitur draco multorum,
um secundum vincent. Hinc si
rum verba fidem capiunt, nemi-
bium est, quin omnium, (qui
igiosis viribus extitêre) laudem
is intervallis excesserit ille Iovis
cmenæ filius Hercules, qui odio
rcæ Iunonis agitatus, multa pas-
t, & plerisque naturæ portentis
itus, à quibus tamen semper re-
ictor. In primis dum adhuc esset
s, duos angues, arctatis gutturi-
lisit. Provectior factus in Lærna
le certamen suscepit cum Exce-
u Hydra, redivivis capitibus pul-
te, dum unicus amputabatur
x. Hoc poëtarum somniũ Barth,
ic. interpretatur Hydram locum
entem aquas, vastantes vicinam
tem, in quo uno meatu clauso,
i erumpebant. Quod Hercules
s, loca exussit, & sic clausit mea-
quæ, diciturq; hinc Hercules Hy-
serpentem sex capitum, occi-

 disse,

disse, unde vincentius pro Excedr
ctius ἔξυδρα scripsisset: Christi
hæc ponderantes ab Hercule sum
Christo, qui diabolum dracont
dem vicit, ex hac poëtarum fab
de luce subobscura Ethnicorum,
poterunt facilè augurari, nec dub
quin sub ejusmodi figmẽtis sani
ænigmaticè voluerint de divinis
tibus philosophari, pro illumina
ne igitur nobis facta quantas de
mus gratias nemo non videt.

Referunt authores præter enu
ratos serpentes & alios, quos suc
ctè recensere temporis angustia
net. Inter eos est & Gnatrix vic
L. 20. c. 36. Arnaldo Rimatrix.
glico, Rinatrix veneno aquas in
ens. Item Hydra sive Hydrus Plin
8. cap. 24. & 25. serpens omnium
pentium pulcherrimus apparens
Nilo flumine, de quo perhib
quòd, (dormiente crocodilo fu
ripam ore aperto) involvat se l
lubrico, ut facilius illabatur sic
immergat, faucibus crocodili, qu
evigilans transglutit eoq; viscera
dem lacerans de ventre exeat:
hu

Rinatrix *Hydra.* ἰχνεύμων.

morſum ex vulnere humiditas
t nigra, fætida in magna copia,
curatio difficilis magna cum
ongatione.

æmorrhous Arnaldo Effodius, *Hæmorrhous. Effodius.*
us & quidem vipera minor eſt,
m longus; toto corporis tractu
ilis, capite præditus horribili atq;
o: dentes habet æquales, cor-
in fronte bina, eaque parva &
lida, quæ velociſſimè, nunc hûc,
c illûc verſat: magnaq; cupiditate
am inferendi flagrat: oculos ig-
s, collum ſatis ſtrictum, caudam
uiſſimam habet. Eſt colore, cine-
ac arenoſus quandoq; candidus,
ſò præditus multis maculis nigris
albis variegato; ſquamiſq; aſpe-
ribus obſito. Rimoſás petras co-
reptat tardè: dumque reptat, pro-
r ſiccitatem ſquamarum, ſtrepi-
n edit. Non autem recto tramite
edit; ſed rivuli inſtar in pratum
quod effuſi reptat: & figuram Li-
æ S repræſentat: Præterea non ali-
,quàm navis, quæ mare ſulcat. h. e.
out undæ vel aſſurgunt, vel depri-
untur, progreditur. Anteriorem

enim partem attollit, cùm poste
est depressa & è contra, ob quam
sam Nicander navigij vocabulo
est, ut ingressum Hæmorrhoi apte
primeret.

Ex medio (dicit) videas appellere dorso
Parvum navigiū: terit ima lubrica ter
Alvus.

Distinguitur serpens ille marem
fæminam: quæ Hæmorrhois dicit
estq; mari similis nisi quòd alia in
rat symptomata, est etiam discrim
in motu, Fæmina enim ventri
cumbens per terram serpit & gressi
infernè circa caudam firmat. Mas
rò circa ventrem ingressu nititur,
collum in serpendo extendit. Con
quitur horum morsum color icti
ci cruentus, mali coloris & nigrican
ex quo nihil in principio effluit, p
terquàm quippiam aquosum. Stom
chi adest dolor & spirandi difficult
Deinde sanguis ex naribus profl
& ex foraminibus ipsius morsus.
quicquid est in toto corpore circa
cum, id rumpitur & sanguinem pr
fundit, atque hæc quidem in ma
Hæmorrhi morsu contingunt. A f

mi

æ verò hæmorrhoidis morſu ad
& anguli oculorum ſanguine
ant, & gingivæ dentium & un-
um radices, & ut uno verbo om
dicam, per omne corpus ſangui-
efferri contingit. Dolor item ſe-
ur continuus in loco morſuræ &
ſtematio loci, ſolutio ventris, cō-
tio anhelitus, difficultas urinæ,
ciſſio vocis, mollificatio membro-
, oblivio, ſpaſmus, caſus dentium
nors.

Non minoris malitiæ eſt Sepedon *Sepedon*
Seps vulgò Kupfer edex Longitu- *Seps*
e quidem duorum cubitorum re- *Kupfer*
itur, ex craſſo autem in tenuem *Edex.*
t, rectà verò & tardè proſerpit: ca-
t habet latum, os acutum, univer-
n autem corpus multis albis notis
perſum. His, qui ab eo percuſſi
nt, ex vulneribus manifeſtus ſan-
is excernitur, paulò poſt verò ſa-
es graveolens, tumor & dolor lan-
idus eſt; at affectæ partes putre-
ctæ dealbantur, ac totum corpus
tiligni, (quæ alphos appellatur)
mili colore inficitur: defluunt ca-
lli toto corpore atque intra tres

Selsir aut quatuor dies pereunt. Hic serpe Ardoyno dicitur selsir, eundemq asserit reperiri in Regionibus Asse & in Ægypto.

Padera. Padera serpens crassitudine br chium humanum æquans, colore ventre aureo & dorso virenti, hui flatus tàm noxius esse dicitur, ut si vi gam recenter cæsam ori adhibea corticem eius flatu faciat suo, in ve cas felleas ebullire. Sed & fulgente gladium si ori ejus adhibeas, ling veneno eum inficit, & usque ad sun mum gladij percurrens, tetro cær leoq; colore afficit, ac si flammâ vi lentâ corriperetur. Hic cùm hom nem in pede percusserit, venenum ad cætera membra, in momento d currit, cordi communicatum repe tinam infert mortem.

Meminit Aëtius etiam quorun dam serpentum minus virulentorun syriæ locis communium, quorum a *Pareas.* ter Pareas, qui colore, æs refert, alt *Spathirus.* spathiurus, vocatur, & juxta chalc dem magis reperitur, animal ex cra so, in caudam abiens tenuem, latum habens caput, ac mures comede

qu

ambo læsionibus suis non ene-
, sed inflammationes tantùm in-
ant.

elias si lædat, dolor sentitur circa
m & putrefactio, non periculosa
en & obfuscatio oculorum.

Elapis morsum tormen voluulo-
consequitur.

Scytala manubrium æquali sua
itie referens ligonis, vocata, tan-
rgi fulget varietate, ut admira-
e suæ pulchritudinis spectatores
neat. Tanti fervoris est, ut hyemis
pore exuvias corporis ferventes
onat. Arnaldo Sicalis vel picalis
tur, quòd transeuntes nautas re-
et; tradit Barth. Angl. quoniam
ando pigrior est, igitur eos, quos
qui non potest, miraculo sui stu-
tes capit, & quantò magis est dis
or, tantò est deterior.

imilis varietate colorum est ophi-
quæ tot habet nocendi modos;
t habet colores varios ac distin-
s.

irena ut fertur in lib. de propr. re-
n: revera sunt serpentes alati in
abia, velociores equis, necantes

Pelias. *Elaps.* *Scytala.* *Sicalis.* *Picalis.* *Ophites.* *Sirena.*

antequam doleat. Quidam ſirenes in-
terpretantur dulces, monſtra ma[rina]
quòd dulcedine cantus, attrahen[tes]
naves ſubmergant.

Tortuca Schil Krot. *Teſtudo.*

Tortucam Barthol. Angl. in f[lu-]
vialem & terreſtrem dividens Lib. [1]
cap. 106. fluvialem venenatam trac[tat,]
vincent. in ſpec. nat. Lib 20. c. 44. [in-]
ter ſerpentes refert, ſic deſcribens, [est]
duorum pedum caput habens ut [bu-]
bo, caudam ut ſcorpio, duobus ſ[cu-]
tis duriſſimis quaſi teſtis tegitur, q[ui-]
bus adeò ſe induit, ut difficulter [et-]
iam validiſſimis ictibus perimi p[os-]
ſit. Hujus morſum ſequitur anxie[tas]
ſumma.

Tyrus. Vipera.

Tyrus Arnaldo vipera quòd vi [pa-]
riat, cui adſtipulantur Barth. Angl.
L 19. c. 115. vincent. in ſpec. L. 20. c.
Quam tamen vitioſam opinione[m]
refellunt Scaliger Exercitatione [in]
card. 201. mihi p. 647. Matthiol. co[m-]
ment. in lib. 2. Dioſc. c. 16. Tyrus, [ve-]
rò anguſtiam vel tribulationem [so-]
nat. Eſt autem vipera ſerpens m[ini-]
mus, habens oculos valde lumino[sos,]
caudamq; curtam, acutam, necat[que]
plurimùm à 3. uſque ad dies 7. [...]

subveniatur. Est etiam Tyrus quidam pilosus, quasi cubiti unius, quem serpentes fugiunt, putrefaciens statim circa morsuram. Estque alius parvus in India, cuius morsus irremedicabilis necat triduo. Distinguuntur viperæ sexus ratione in Marem, qui ἔχις & fœminam, quæ ἔχιδνα nominatur. Famem sustinent diutissimè & solæ inter serpentes in terræ cavernis se abscondunt: Hyeme priùs evomito veneno & usque ad veris tempora dormiunt. Cùm autem calore solis pori terræ aperiuntur, vipera expergefacta egreditur de cavernis, & quoniam visus ejus ex longa mora in tenebris caliginem contraxit, fœniculi radicem vel herbam quærit & succo ejus, oculos lenit hebetatos, sicque gustu herbæ oculos acuit & visum recuperat, quem amisit. De Tyro in specie recenset Vincent. Lib. 20. cap. 46. quòd reperiatur in partibus Hiericho, circa solitudines Iordanis, quòdque infestus sit avibus & animalibus, maximè ovis avium, quæ comedere soleat cum ipsis avibus. Ac secundū quosdam hunc

ἔχις.
ἔχιδνα.

ante

Tyrus qui factus sit medicamentosus.

ante passionem Christi nullum habuisse remedium, maximèque fuisse hominibus infestum. Ipsa verò die passionis, unum ex eis infestissimum circa partes Hierusalem, casu fuisse comprehensum, & ad christi latus fuisse cruce suspensum, atque ex illa die, totum illud serpentis genus, accepisse virtutem contra omne venenum. Hæc vinc. Formam quod concernit: utraque colore est subflava, teste Aët. tetrab. 4. serm. 1. c. 21. multis instar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longissima verò palmos tres æquat. Caudam habet acervatim in tenuitatem desinentem, non paulatim imminutam, estque omninò carne nuda cauda & aspera: oculi verò subrubri & caput latius, angustius collum. Ventrem autem sinuosiorẽ habet, & ingressu ad summum caudæ nititur, sensim verò incambulat, & quatuor habet caninos dentes. Vipera verò mas ejusdem coloris: verùm caput angustius, & collum crassius habet, & universum corpus tenujus, & quodammodo prolixius; gressum autem super-

cir-

circa ventrem firmat & alacriùs mo-
uetur: dentes autem caninos solùm
duos habet, paulatim verò cauda ei
imminuta est, quemadmodum & re-
liquo serpentium generi, non acerva-
tim, velut in vipera fæmina, & per
hoc sanè à fæmina differt.

Ad trochiscos conficiendos, qui theryacam ingrediuntur, eliguntur ex viperis fæminæ, quia minoris sunt veneni, propter debilitatem caloris innati generantis venenum, & propter humiditatem extinguentem veneni acuitatem: Eliguntur flavæ, propter bonitatem complexionis huius coloris, quia minoris est venenositatis nigro nec tàm debilis ac albus, sed æqualis: Niger enim signat vehementiam inflammationis & adustionis Albus verò debilitatem ac paucitatem caliditatis, multitudinemq; humidatis. Flavus inter hos medius est, æqualis. Sint etiam Electæ, velocis motus, facilis incessus ac festini saltus, sintque capita earum alta & ad superiora sublevata, hæc enim caloris & magnæ virtutis corporum earum signa sunt, & quòd mundæ à super-

Viperarũ fæminæ ad theriacam eliguntur & cur.

fluita-

fluitatibus. Oculi earum ad rubedi-
nem tendant, aſpectus ſit torvus, acu-
tis & iratæ ſimilis, produnt enim ta-
lia vehementiam naturalis calidita-
tis & ſanitatem corporis, alioquin fo-
rent oculi citrini vel albi, propter pau-
citatē ſanguinis. Capita habeant cum
rotunditate plana, latorum ſyncipitū,
quod ſignum eſt fortitudinis robuſtę,
quàm magis cōfirmant vētres rugati.

Morſus viperini ſymptomata.

In viperæ morſu tàm maris, quàm
fæminæ, dolor loci ſtatim ab initio
ſequitur, mox totius corporis: appa-
rent etiam in morſu duo foramina,
parvo invicem ſpatio diſcreta, mas; ſi
momorderit: quatuor; ſi fæmina;
fluitq; ex his ſanguis humorq; ſanio-
ſus, deinde oleoſus, poſtremò etiam
æruginoſus, quem nonnulli virus vi-
perarum eſſe dicunt. Præter hæc tu-
mores juxta morſum ſubrubri, lividi-
que aſſurgunt, corporis color perit,
vertigines oculorum, ſtomachi reſo-
lutio, & animæ defectus oboritur,
quibuſdam etiam vomitiones bilio-
ſæ, urinæ anguſtia, inſuper puſtulæ in
commorſa parte erumpunt, velut in
ambuſtis; item depaſtio vicinarum
partium, gingivæ cruetantur, accedit

tre-

mor, sopor, & frigidi sudores, mi-
i autem periculo liberantur, quos
ra mas, quàm quos fæmina mo-
rdit : minus etiam periclitantur,
rum stomachus cibo repletus,
m qui jejunus.

CAPUT IX.

REPTILIUM SECUNDI generis Læsionibus.

Eptilium ut & serpentium varia
quoq; est natura quæ itidem hu-
o generi exitiosa, de illis hoc ca-
pauca. Primùm verò se offert Bu- *Bufo.* Fewr-Krott.
rdoyno Lib. 4. c. 7. Bottus animal
nosum omnibus notum, visum
t pestilentem attactum sordidũ,
i vescitur, & hoc pondere ac men-
, quantum enim in anteriori pe-
oncludere potest, hoc illi pro ci-
uotidiano est. Timet enim, ne
erra pro cibo deficiat. Huius spe-
est Borax, in capite gemmam sui *Borax.*
inis portans, quæ gemma vinc. *Crapondina.*
. cap. 56. crapondina vocatur vul-
Krottenstein vivo bufoni eximen- Krottenstein.
tùm in medio sui oculum habe-
icitur, si mortuo animali extraha-
malitiâ veneni oculus extingui-

tur

tur & lapis vitiatur vide card. de lap
l. 7. Hic Bufo propter veneni qua
tatem, quando tangitur inflatur, c
aranea pugnat & ab ea vincitur,
ctus enim ab illa, vindicare se non
lens, tantùm inflando se extuberat
medius crepet. Humida loca & m
cida libenter inhabitat, odit clar
tem solis, nocte ambulat, & hoc
gis per vias hominum tritas vesti
per diem latet in abditis, & prop
cubitalem magnitudinem aliqua
accrescit. Ob palustrem habita
nem Isidoro Lotra..ha dicta, quòd
τραχ@,Hipp. etiam βάτραχ@ seu
na nominatur. Et hoc genus in
spania frequens. In Galliæ parti

Bufo cornutus.

Bufonis est genus, quod cornutu
dicitur, quia cornisare videtur, u
à sono vocis sic appellatur: col
habet duos, tetrum & croceum,
cùm prodeunt, voces tubarum ed
duoq; sibi invicem respondent.
tium genus Rubetum, à Rubo i
quem frequens latitat, nomen
riens, à forma quam cum ranis c
munem habet, Rana rubeta voc
Strabon. crassantium. Aëtio tetra

Rana Rubeta.
Ein gemeine Krot.

n. 1. c. 36. ſic dicta, quòd paluſtris
conditionem in terreſtrem mu-
t, hac autem mutatione, ſimiliter
hersydrus, ægrè curabilem infli-
nem, eis, qui in eam inciderunt,
ucit. Exaſperat & vibrat terga,
a ſpiritu expletur, atque ob id ip-
audentiùs evadit. Ad lædendum
; & manifeſtè inſurgit, & ſaltibus
rpoſitum ſpatium contrahit, raró
dem morſum infligens, verùm
elitum conſuevit, vehementer vi-
enter inducere, adeò, ut etiam ſi
elitu contingat tantùm, eos, qui
pè ſunt lædat, mictu, ſalivatione,
vomitu: quo veneno afflati ægri,
eſcunt, toto corpore intumeſcũt,
noeâ aſthmaticâ corripiuntur,
tigine, convulſione, ſyncope, ac
pore, tandem morte corripiuntur.
nt & aliæ ranarum ſpecies non ta-
n malignæ, quarum prior calami- *Calamita*
quia inter arundines & frutices vi-
e ſolet, minima omnium & viri-
ſima: poſterior rara viridis ac par- *Coriens*
la Coriens, cognominata, quæ ar-
res aſcendit, ibiq; inter folia requi-
it, vulgò Laubfroſch / hæc pluvias *Laubfroſch.*

Ii in

in nubibus ſentiens, naturali præ-
gio fortiter clamat, reliquo temp-
vix uſquam cantat, & in ora canu-
projecta, eis vocem demere putatu-

Lacerta. σαῦρα Eder. Eckes.

Repit & Lacerta græcis σαῦρα vul-
Eder / vel Eckes cuius ſpecies præ-
enumeratas reputantur quoque ſa-
mandra, ſtellio. Lacertam verò I-
dor. L. XI. cap. 4. vocatam vult à b-
chiis, clementiùs quàm ſerpens fer-
ſibilat tamen, ut ſerpens & caudam
habet conſimilem linguamque bi-
dam & piloſam, pedibus verò gra-
tur. Huic animali nulla eſt memor-
hinc non cubat, oblita quidem i-
quo loco ſit enixa, per ſe erumpu-
catuli numero undeni. Quidam aſ-
runt, fœtus à matribus devorari, u-
relicto, qui ſe maris clunibus imp-
nit, & hic ultor fratrum, parent-
ſuos occidit. Seneſcenti excæcantu-
oculi, tum intrat in foramen pariet-
contra ortum ſolis & oculos ſuos al-
quanto tempore matutino per for-
men dirigit quousq; redeat viſus eju-
læſionem huius animalis inſequitu-
dolor vehemens, pruritus, corpori-
totius aduſtio & tenebroſitas oculo-
rum.

Sala-

Salamandra est animal lacertæ si-
[illegible], hæc falsò ab Alberto tantæ fri-
[illegible]ratis esse describitur, ut ignem ex-
[illegible]uat, sed ob cutis densitatem, qua
[illegible]dita est, per exiguo tempore mo-
[illegible] in igne trahit. Ex morsu eius ori-
[illegible] dolor vehemens, inflatio corpo-
[illegible] gravitas linguæ & punctio ejus,
[illegible]ochondriorũ apostema, sermo-
[illegible] abscissio, destructio rationis, tre-
[illegible] & nigredo corporis, putrefactio
[illegible]nbrorum, defluxus capillorum,
[illegible]ropinquante morte, fluxus hu-
[illegible]ris putridi.

Salamandra. Molch Mohl *Cameleon vinc. L. 20. c. 58.*

[illegible]tellio à pictura tergi nomen hau-
[illegible]s formâ lacertam imitatur vulgò
Thier in Italia wie ein Eder in locis
[illegible] domesticis conversatur & quan-
[illegible]idet hominẽ, ipsum fixè intuetur
[illegible]iridis totus, ejus species ascalavo-
[illegible]eu asclavotin, ab aliquibus prasiiũ
[illegible]tur, propter colorem similem vi-
[illegible]tati porri, quòd græcè πϱάσον dici-
[illegible] In Marchia Anconitana vulgari-
Raganus, Bononiæ & regionibus
[illegible]centibus, Ligorium appellatur,
[illegible]nes, vel vinum, vel aquam inficiens
[illegible] llis homo quando degustarit, vo-
[illegible]um excitat & dolorem stoma-

Stellio. *Ascalavotin.* *Asclavotin.* *Raganus.* *Ligorium.*

chi vehementem, oris præcipuè, [...]
guæ inflationem, Morsus ejusdem, [...]
sus obscuritatem & pruritum cor[...]
ris inducit & tineam. Pari modo [...]
fligunt Harbe vel alharbe, species [...]
lionis. Item Vasga stellio subnige[...]
Cathalonia draco domorum dict[...]
dum mordet inflatur locus usq; d[...]
ticuli infixi extrahantur, velut etia[...]
denticuli stellionis vel lacertorum[...]

Harbe. Alharbe. Vasga. Draco domorum.

Crocodilus

Crocodilus arab. Tinsa. à croc[...]
colore dictus, animal 20. ferè cubi[...]
rum, dentium & unguium imma[...]
tate armatum: tantâ duritie cutis, [...]
fortissimorum lapidum ictus in ter[...]
non curet: Nocte in aquis, die in t[...]
ra quiescit, cuius ova maiora anse[...]
nis, linguæ usu inter animalia ter[...]
stria caret, solâ superiori mandibu[...]
existenti mobili, morsum imprim[...]
venenosum, dentes habet horribi[...]
ad modum pectinis sive serræ, & c[...]
mos ad modum apri, hebetes in aq[...]
habet oculos, sed in terra videt acu[...]
Hyeme per 4. menses se abscond[...]
vere prodit. Si hominem offende[...]
juxta littus, interficit insequente pl[...]
ratu tandem eundem solet degl[...]
ti-

O Omnimodam interneciorem,
mo si effugerit à crocodilo, sed læ-
excesserit ipso morsu, summum
rret tumorem partiumque ἀναι-
σίαν. Terrestrem crocodilum Pau-
L. 7. c. 3. scincum nominat. *Scincus.*
enenositate Reptilium præclarus
m est scorpius παρὰ τὸ σκαιῶς ἕρπειν *Scorpius.*
us, caudam habens arcuatam,
quòd caudâ figat & arcuato vul-
e venena diffundat: cujus propriũ
ut palmam manus non feriat: le-
li ictu percutiunt virgines & fæ-
nas, maximè tamen viros lædunt,
utino præsertim tempore; quan-
exeunt de cavernis suis, priusquam
uitò aliquo ictu, jejunum infun-
nt venenum, semper cauda parata
percutere, nulloq; momento ces-
à læsione: si datur occasio læden-
& obliquo ictu & inflexu feriunt:
enum candidum eos infundere,
pollodorus auctor est. Nicander,
ianus & Promotus, Novem gene-
scorpiorum esse tradiderunt, colo-
m ratione. Gemminos quidam
aximè tempore coitus habent acu-
os, & inter hos mares sunt sæviores,

 gra-

graciliores, longiores. Omnium
tem venenum in meridie magis
nocuum, quando ſolis ardoribus
duerint, ſimiliter, quando ſitiunt
habent quædam internodia in cau
quæ quantò plura, tantò, peiora:
runq; ſunt ſena, nonnunquam ſe
na. Tradit idem Appollodorus qu
dam in Africa eſſe alatos. In gen
tione numeroſiſſimum & quod
quam ſingulare Foreſt. ſect 1. L. 9.
2. refert, ex frequenti adoratu ba
conis in capite Itali cujuſdam nat
ſcorpionem, qui tandem poſt ve
mentes dolores & longos perierit.

Ictum eius generaliter ſequitur a
ſtema durum, rubeum, ſudor &
mor labij. Specialiter ubi quis ab
bo ſcorpione percutitur, dolore
unt vehementes, circa plagam ip
uſque adeò ingens ſuboritur inc
dium, ut locus videatur peruri, ci
labia apparent veluti formiculat
nes, oculi contorquentur, corpora
dentur veluti guttis quibuſdam p
cuti, in oculis fiunt lachrymæ viſci
tenaces, ſitis, muſculi & nervi om
quodammodo videntur tendi. Si

aut

m percutiatur quis à viridi ſcor-
ne, fiunt quoq; dolores vehemen-
horrores, aſſiduus veluti frigoris
us, ita ut Gal 3. de loc. affect. 7 di-
t, ſe quandoq; audiviſſe à percuſſo
orpione, quòd veluti glacie qua-
corpus ejus opprimebatur; ſu-
es oboriuntur frigidi, & ſi partes
rnæ percutiantur, tumores oriun-
in inguinibus, ſi partes ſuperio-
oriuntur in locis ſubaxillaribus,
nis quoque ſolet interdum oriri
vulſio, ſolet anus procidere. Si
gro ſcorpione venenum effunda-
delirant percuſſi, & veluti igno-
tiâ quadam rerum perpetuâ deti-
tur, vultus contorquetur, indu-
tur omnes artus, & lingua craſ-
& impotens ad loquendum red-
ur. Tot ſunt calamitates eorum,
ab hoc animali percutiuntur,
ot corporum percuſſorum diſpo-
ones, & facultas veneni prava &
verſa, hinc Galen. dicere ſolebat,
nenum ſcorpionis, eſſe quidem mi-
mum mole, ſed facultate & imma-
ate maximum atq; potentiſſimũ,
minimè dubitandum ſit eſſe lerha-
, præſertim, ſi à jejuno ſcorpione

effundatur, si tempore æstivo, & [illegible]
cane.

Iaararia. *Alierarat.* *Algerarati.* Iaarraria seu Alierarat, vel Alge[illegible]
rati est scorpio quidam (recense[illegible]
Ardoyno L. 8. de venen. c. 2.) hab[illegible]
corpus parvum & gibbosum, caud[illegible]
acutam, quam valdè movet, trah[illegible]
do per terram, quasi rastellando, [illegible]
lerrimi motus. Reperitur in quib[illegible]
dam regionibus orientalibus, præs[illegible]
tim in Coz, & in Hascarin honora[illegible]
uti asserit Gordonius. Hic à Ras. [illegible]

Iarraria. *Iarrareti.* *Gerarat.* *Algrata.* *Alierarat.* *Algerarati.* continent. c. 2. vocatur Iarraria. 8. [illegible]
rò Almans. Iarrareti, in divisionib[illegible]
Gerarat. Ab Albucasi 2. partic. A[illegible]
ravij tr. 2. Algrata, quòd valdè m[illegible]
veat caudam. A Rab. Moys. l. de [illegible]
nen. tr. 1. celeriter currens. Ab Av[illegible]
2. canon. Alierarat 4. can. Fen. 6. A[illegible]
gerarati. Ab Hali abbat. in Reg. [illegible]

Rastellans. sposit. 4. pract. scorpius Rastella[illegible]
Puncturam ipsius primâ quidem h[illegible]
râ non sequitur nec sentitur dol[illegible]
manifestus, die verò sequenti torqu[illegible]
angustia & tristitia fortis; altera[illegible]
color modò ad citrinitatem, mo[illegible]
ad rubedinem, modò ad viriditate[illegible]
calefit locus puncturæ & ulceratu[illegible]
sen[illegible]

...itur & pruritus vehemens cui ſuc-
...t ſyncope, cordis tremor, febris
...ta, tumor & apoſtema linguæ, vo-
...ius rei viridis ſimilis porro, mictus
...guinis, alvi ſuppreſſio tandemque
...rs ipſa.

Narrat Albucaſis 2. partic. Azara-
tract. 2. aliam inſuper ſpeciem
...rpij, Alhatrahay ſeu Alhatrabam
...tam, eſt autem ſcorpio multorum
parvorum pedum, ſimilis radici
...lypodij, longitudinis unius palmi,
...s vel minus, colore varius, modò
...beus, modò citrinus, modò viridis:
...ncturam huius ſequitur rubor loci
principio punctionis, deinde obfu-
...tur facies, exulcerationem comi-
...nte vehementi dolore, corporisque
...cendio.

Alhatrahay. *Alhatrabam.*

Raſis 8. Almanſor commemorat
...eciem ſcorpionẽ Akatareti dictam
...rvam in terra cohet ut chazet habi-
...ntem.

Ariſtoteles Lib. 8. d. hiſt. animal.
...ap. 29. refert, in Pharo, loco ægypti,
...corpiones non lædere, at in ſcythia,
...multos, magnos eosque venenatiſſi-
...nos gigni, à quibus nec ſues evadere

Scorpena piscis.

queant, qui tamen cæteros virulent ictus minimè sentiant. Est & pis in mari degens, scorpena dictus cui color medius est inter rubrum & ni grum, quantitate unius palmi, cap magnum respectu reliqui corpor cuius puncturam sequitur dolor i primis parvus, qui quottidie augetu donec ad interiora penetret non ce sans: sensus item comitatur abolit & motus membri puncti, interdum & spasmus.

Caput X.

De Reptilium Terti Generis Ictibus.

Vermis Etymologia.

TErtium ordinem reptiliu constituunt ore trahent qualia sunt vermium gen ra plura. Dicitur autem ve mis, quasi vertens, quia multas in pa tes se vertit; vel verrens, quia verrit, i est ad partes oppositas se trahit: No enim serpentum modo, squamarum nisibus, vermis repit, sed in diversa partes corpusculũ suum trahit. Qu dam vermem dictum volunt à vere quòd verno tempore de latebris ex eant. Horum aliis vivunt in aëre e

cuiu

us nutrimento Aranea nomina-
p , quæ differt, venatione, opere,
antitate & colore: venatione;
ædam enim venantur muſcas quæ-
m reptilia, quædam piſces, quæ-
m ſaltando vermes. Opere; quæ-
m texit telam, albam, nigram, ſub-
em groſſam, medio modo; quæ-
m ſuſpendit inter duos parietes,
ædam in angulis parietum, quæ-
m in aëre. Quantitate; quædam
agna, quædam parva, quædam me-
ocris. Colore; quædam, albæ, ni-
æ, cinereæ, virides, hyano virulento
ctatæ, diverſimodè coloratæ.

Aranea.
Aranearũ Differentiæ.

Inter ſpecies juxta authores, prima
t Rutela ſeu phalangium vulgò **ein
Spinn mit langen Beinen.** Eſt au-
em Rutela animal parvo araneo ſi-
ile, vocatum phiphit, muſcas vena-
quod ſolet, huius Raſis 8. Almans.
ap. 6. ſex recenſet genera 1. nomi-
atur Albaribon aliàs albarhaſion,
ecundum Avicenn. 4. can. Fen. 6.
act. ult. cap. 7. figuræ rotundæ colo-
s uvei ſeu ad nigredinem declivis.
. dicitur anchos Avicen. ſed Ardoyn.
ucos, auricos, latioris corporis pri-
mâ,

Aranearũ ſpecies.

Rutela.
Phalangium.
Spinn.
Albaribon
Albarhasion.
Anchos.
Aucos.
Auricos.
Murchion.
Sagluuscolon.
Saglucis-colon.
Sagluucoslon.
Suclion.
Suchon.
Surbultutis.
Suburclitis.
Furbulẽtis
Formicalis
Vespalis.
Altursimati.
Alheremati.
Alkersenati.

mâ, rotundæ figuræ, in partibus co squamæ sunt apparentes & super tria corpora eminentia proceden ad exteriora rara & lenia. 3. vocat Murchion, magnitudine apis magn nominatæ ageruf, colore tendens citrinitatem: tegitur corpus ejus co poribus eminentibus parvis, rub & propriè ad dorsum eius. 4. appe latur Sagluuscolon, vel saglucíscolo sagluucoslon, quoniam totum co pus & caput, est durum, habens al formicæ magnæ. 5. Insignitur Su lion vel suchon, quæ est longi corpo ris, subtilis, habens puncta circa c put præcipuè & collum. 6. Nuncup tur surbultutis vel suburclitis. Avi Furbulentis, estq; longi corporis vir dis coloris: cui quasi aculeus sub co lo ipsius. A lineis lucidis in dorso, vo catur quædam Rutela stellata. Qua dam etiam formicalis, rubeum ha bens collum, nigrum caput, album dorsum, punctata coloribus diversis Est & vespalis similis vespæ. Item qua dam orobi similitudinem referens Arabibus dicta est Altursimati, alhe remati, alkersenati, rotunda, parvum haben

ens os, ſubalbidum ventrem, al-
ventres multorum pilorum.
æc genera phalangiorum ſeu Ru-
rum Aëtius Tetrab. 4. ſerm. 1. c.
ic depingit inquiens: Phalangio-
genera quidem plura ſunt: quæ
apud eos, qui de noxiis beſtiis
pſerunt, referuntur ut plurimum.
Ac primum quidem ῥάγιον ſeu
neum, figura rotundum eſt, colo-
erò nigrum, acini uvæ nigræ ſimi-
dine, unde etiam appellationem
epit. Et os quidem juxta medium
trem habet, pedes verò ex utraq;
te quàm breviſſimos. Alterum ve-
Lupus appellatum muſcas perdit,
q; paſcitur: ac corpus quidem ha-
latum ac volubile, partes verò cir-
collum ipſius inciſæ ſunt, amplius
em & os eius eminentias tres ha-
. Tertium autem μυρμήκιον hoc eſt
micarium dictum, formicæ maxi-
æ aſſimilatur: colore eſt fuligino-
n, corpus verò eius velut aſtris qui-
ſdam inſignitum eſt maximè circa
rſum. Quartum deinde κρανοκολά-
πης ſublongum eſt, & viride, ſtimu-
mq; juxta collum habet, atq; ſi in-
quem

quem irruat, locos circa caput pet-
Quintum σκληροκέφαλον dictum, c-
put habet ſaxeum & obduratum:
neamenta verò per omne corpus
milia cicindulæ, quæ & λαμπυρὶς L
cernas circumvolitanti, Nachtmu
Fewr-Kefer/Johanns-Kefer. Sextu
autem vermicularium appellatum
ſublongum eſt & ſubmaculoſum
maximè circa caput. Quoniam ſup-
riorum arabicorum verborum (ha
Aëtij) ſunt interpretatio, meritò h
fuêre inſerenda.

Generaliter ex phalangiorum ict
locus rubeſcit & veluti punctus pe
ambitum apparet, non autem tume
neq; incaleſcit, ſed leniter rubidus, fr
gore & pruritu vexatur. Comites no
tæ percuſſorum ſunt, perfrictio, tre
mor, corporis gravitas, ſudor frig
dus, dolor validus, pallor, contin
urinæ excernendæ incitatio: quibu
dam & urinæ difficultas, colis inten
ſio; oculi hument, inguina & popli
tes intenduntur, rigentq; convulſori
modo valida ſtomachi roſio urget
lingua ſermonem manifeſtò non ex
plicat, vomitus aquæ vel aranearum
textis ſimilium erumpit: ſunt etiam
qui

dibus per urinas & alvum eadem de-
cendunt.

In ſpecie ſecundum Raſim ex ictu
rutelæ rubeæ accidit fortis dolor &
gerendi duricies: ex ictu viridis, do-
lor parvus, pruritus, qui velociter ſe-
datur: depictæ, fortis dolor, in corpo-
re frigiditas, tremor: albæ, parvus do-
lor, pruritus, fluxus ventris: Stella-
tæ, dolor parvus, pruritus, ſtupor &
corporis relaxatio. Citrinæ, dolor ve-
hementiſſimus, tremor, ſudor, ven-
tris inflatio & mors. Secundum Avi-
cennam: Ex ictu rutelæ rubeæ, ac-
cidit dolor parvus velocis ſedationis:
nigræ aut viridis, fortis dolor cum
horripilatione, frigore, tremore, gra-
vitate in coxis, pruritu, putrefactione,
mollificatione ventris & fluxu eius.
Stellatæ, dolor cum pruritu, horripi-
latione, ſtupore, gravitate capitis, mol
lificatione corporis: uveæ, dolor ve-
hemens in loco percuſſionis, frigus
corporis totius, horribilatio, tremor,
ſpaſmus, ſudor frigidus, abſciſſio vo-
cis, ſtupor totius corporis, apoſtema
ventris, tenſio virgæ, vomitus invo-
luntarius, urina turbida. Nigræ ſeu

fumo-

fumosæ, dolor stomachi, vomi-
frequens, dolor capitis, tussis, diffic-
tas egerendi interficiens velociter.
trinæ pilosæ, evenit dolor fortis,
mor, sudor frigidus cum inflatio-
ventris, quàm plerunque sequi-
mors. Formicalis, dolor vix sensib-
corporis vesicatio, gravitas ling-
Vespalis, sequitur apostema icti lo-
spasmus, somnus profundus, ger-
debilitans. Alcursimati, vel Altu-
mati, orobi magnitudine, cum uv-
symptomata paria habet.

Tarantula. Est præter enumeratas jam aran-
rum seu rutelarum species & alia,
cta Tarantula in Apuliæ urbe Tar-
to frequens. A Rasi 8. almans. nu-
Sibth. cupatur Sibth. Albucasis 2. part.
Alsari. Azarav. vocat Alsari. Rabbi Moy-
Ayyonsarpa. Ayyonsarpa. Avicen. Sebegi. Gilb-
Sebegi. tus Taranta. Est verò animal parvu-
simile araneæ magnæ, sex habens p-
des, tres ex unoquoque latere, & ca-
dam extensam, in cuius superficie,
extremitate, habet aculeum parvu-
cum quo pingit, cuius duæ sunt sp-
cies, videlicet nigra & crocea cla-
uti definit Ardoynus Lib. 8. de vene-

C-

5. Huius puncturam ſequitur dolor ortis in loco læſo, dolor ſtomachi & omitus, difficultas urinæ, ut & egetionis, & mors aliquando feſtina. Inper & Mercurialis Lib. 2. de venenis oc addit, ſingulare Tarantulæ ictum abere, ut conſervet læſum in eo sta ac opere, in quo invenit, donec veenum ſit expulſum, unde ſi ambuntem offenderit, ſemper ambulare, tripudiantem, ſemper tripudiare, ſi dentem, ſemper ridere. Ardoynus icto loco hæc ſymptomata, melanolicam phantaſiam vocat, communicatam cerebro, tempore ictus, ut ſi um fuerit phantaſia occupata, libidie, tripudio, cantu, reverentiâ, gauo vel triſtitiâ, in eo perſeverare neeſſe habeat æger ictus, uſque ad veeni conſumptionem, ex ipſius taranilæ proprietate & melancolica comexione.

CAPUT XI.

E INSECTORUM PUNCTURIS.

ANimalium differentias, Ariſtoteles Lib. 1. de Hiſtor. animalium

cap. 1. aut per vitas, aut per action[...]
aut per mores, aut per partes con[...]
tui, docet; hinc post pauca divide[...]
terrestria inquit: Terrestrium a[...]
mantium alia accipiunt, redduntq[...]
aërem (quæ res spiratio nominatu[...]
ut homo, & quæcunque terrestria h[...]
bent pulmonem. Alia, quamvis a[...]
rem non recipiant, tamen sedem i[...]
terra perpetuò tenent, & victum i[...]
didem capiunt, ut vespæ & apes, [...]
reliqua insecta, quo nomine ea app[...]
lo, quorum corpus incisuris præci[...]
gitur, aut parte tantum supina, a[...]
etiam prona Vincentius Lib. 20. ca[...]
70. Annulosa vocat, quod quasi p[...]
quosdam Annulos videntur esse fo[...]
mata & distincta, horum quædam
volatilia ut apes, quædam gradienti[...]
ut formicæ, & illi, qui propriè d[...]
cuntur vermes. Eadem quoq; gene[...]
dicuntur Rugosa, quia rugation[...]
habent in corpore. In Novem qu[...]
etiam distinguuntur modos, quoru[...]
sex dicuntur gregales, tres solitari[...]
Quoad pedes insectorum, aliis ad la[...]
tera flectuntur & aculeos fovent in[...]
terius: aliis ad posteriora. Sunt &
alii

Spiratio quid.

Insecta unde dicantur.

Annulosa cur nominentur.

Rugosa cur vocentur.

[...]s insectis multi pedes, propter sui [...]litatem & frigus, & longitudinem [...]poris: pauciores pedes habent in[...]a parvi corporis & maximè id [...]od solitarium est volatile, quibus[...]n extremi longiores curvantur ut [...]ustis. Quædam etiam insecta ha[...]t alas, ut apes, vespæ, &c. quædam [...] carent, ut formicæ &c. Alas ha[...]tium, quædam duas, ut muscæ, [...]dam quatuor, ut apes. Hæ, inter [...]leata, principatum habent & cæ[...]s animalibus præminent dignitate [...]tilitate, præclaris dotibus & nobi[...]te, vigent agilitate, strenuitate, ani[...]sitate, ingenij subtilitate. Harum [...]ndiora in extremis favis genita, [...]erasq; fugans apis œstrus Avicen. [...]ion. vocatur. Fit & in favis qui[...]dã qui vocatur Clerus amaræ duri[...]ceræ, cùm fœtum indè non eduxê[...] morbo vel ignaviâ, sive natura[...]fæcunditate, hicque est abortus [...]m πλαςφυγία dictus. Cùm amitti[...] in aliquo loco pullus, Rector su[...]o quærit, donec inveniat, quod co[...]scit ex odore kikin seu maris Ki[...]es enim mares apum dicũtur. Re-

Oestrus.

Clerus.

Sollicitudo apum de pullis. Kikin dicuntur mares apum.

ctores ſeu Reges ſunt duplices al
rubeus alius niger. Fæmina recto
dupla eſt ad fæminas apum, dividu
tur in ruſticas ſeu ſylveſtres, horri
aſpectu: & urbanas, ex quibus op
mæ breves, variæque & in rotundi
tem compactiles. Deteriores ve
longæ, quibus etiam eſt ſimilitu
veſparum. Deterrimæ piloſæ. In po
to quædam apes albæ ſunt, quæ bis
menſe mella faciunt. Circa Therm
doontem fluvium duo ſunt gene
aliarū quæ mellificant in arborib
aliarum ſub terra, triplici cerearu
ordine, quæ ſunt uberrimi provent
Kako. Kakin. Eſt apis Cubo ſimilis, kako dicta,
alia magna lati ventris, kakin nun
pata, ambo ponderoſæ aculeos no
habentes. Apes autem parvi corpo
meliores ſunt, & artificioſiores æ
ficant, laboriſque patientiores, p
mellificant ex floribus montanis, h
bent alas ſubtiles, coloreq; ſunt nig
vel quaſi combuſtæ. Reperiuntur
Apum in otioſas animadverſio. apes quædam ſolitariæ ac otioſæ, q
volando per aëra, quaſi exercentes
cum apibus operoſis, intrant alvea
& comedunt mel, ſed apes opero

pu

gnant cum ociosis, easque interfi-
nt & hoc maximè Reges apum fa-
nt, extrahentes eas de alveariis.
rrò dum advesperascit, post labo-
n diuturnũ strepunt minus ac mi-
s in alveo, donec una circumvolet,
asi capere quietem imperans, eo-
m modo, quo excitavit, Bombo.
usarum volucres apes existimatæ
nt olim, Testaturq; Varro ideò sic
ctas Lib. 3. de re rustic. cap. 16. quòd
ando displicatæ sunt, cymbalis &
ausibus, numero reducunt in locũ
um. Et sicut Musis Helicona atque
ympum, hic his, floridos ac incul-
s natura attribuit montes. Musicâ
lectantur, huius causam Etzlerus
fert in Mercurium cuius Imperio
bijcit, unde sagacitate ingenij præ-
llentes: lacessitæ animas ponunt in
lnere, ardore vindictæ, nec fugiunt
iquod animal, sed quasdam alias ab-
orrent & pugnant contra illas, in-
rficiuntque quoad poterint. Quare
vicen. duplicem aculeorum usũm
adit, primum ad dictam defensio-
em, alterum ad superfluæ humidita-
is consumptionem conducere ait,

Apes volucres musarum.

quòd vis ignea ſit in acu. Ictum c[illegible]
mitantur dolor, rubedo, & apoſte[illegible]
in locis vulneratis.

Veſpæ. Weſſtzen.

Ad veſparum ictus ſequitur qua[illegible]
doq; ſpaſmus, debilitas genuum, [illegible]
ſicæ circa locum morſuræ & grave[illegible]
linguæ, inguinum tumor, Labri jec[illegible]
gatio, virgæ erectio.

Hurnuß *Crabones.* *Fuci* Hummel. *Scarabæus* *Culex.* Schnack. *Tabanus* Bremen. *Aſilus.* *Muſcæ* Mucken. *Pulices.* Flöh. *Cimices.* Wentel.

Crabrones, Ardoyno, Scrabr[illegible]
Scaraſon, Zambor, calauronus, T[illegible]
fanus. Fuci, Scarabæus, Roßkefer. C[illegible]
lex, dictus ab aculeo, quem acuti[illegible]
mum habet, quo pelles animaliu[illegible]
moleſtè perforat, quæ pellis ara[illegible]
Zenzala dicitur. Tabanus, qui & a[illegible]
lus, præter dolorem & ruborem, m[illegible]
gnum etiam excitant pruritum & t[illegible]
morem.

Muſcæ, pulices, cimices præter pr[illegible]
ritum & loci ruborem nonnunqua[illegible]
tumorem relinquunt, cimices præſe[illegible]
tim. De pediculis vide ſupr. L. 1. c.1[illegible]
pag. 72.

Formica Iſidoro dicta quòd fer[illegible]
micas farris, harũ aliquæ ad modu[illegible]
muſcarum in minuta volatilia tran[illegible]
formantur: ſunt etiam quædam fo[illegible]
micæ in æthyopia, uti vincent refer[illegible]
ad formam maximi canis, de quibu[illegible]

Pl[illegible]

nius Lib. 11. c. 13. Sic commemorat.
dicæ formicæ cornua, Erythris in
e Herculis fixa, miraculo fuêre. Au-
m ex cavernis egerunt terræ, in Re-
one septentrionalium Indorum,
i Dardæ vocantur, Ipsis color fe-
m, magnitudo ægypti Luporum.
odū ipsis aurum auferendi vincent.
Physiologo talem describit: Qui
lunt à formicis æthiopicis aurum
ripere, accipiunt equas cum pullis
is & fame affligunt tribus diebus,
nique pullos earum ad littus aquæ
ligant, quæ currit inter eos & for-
icas. Et equas agunt trans aquam
am, impositis clitellis super dorsum
rum, quæ ubi vident trans flumen
rbas virêres, pascuntur per campos
tra flumē. Formicæ autem videntes
rinia & clitellas, super dorsum ea-
m, comportant in eas aureas are-
as, volentes eas sibi recondere, ve-
erascente autem die, postquam
tiatæ sunt equæ, & auro onustæ:
ullos suos audientes, præ fame hin-
ientes, regrediuntur ad eos cum
uro multo. De iisdem ultra & hæc
x libro de natur. rerum: In In-

dia ſunt formicæ circa montes a
reos, vulpibus maiores, fortes ac ſ
vuæ nimis, pedes quatuor habent
& in pedibus hamatos ungues: Ta
tæ fortitudinis ſunt ut viſos homin
diſcerpant. Beſtias autem de fac
non lædunt, ſatis conſciæ, quod a
rum illud, quod ipſæ cuſtodiunt, i
vitis non auferant. Ad plectendun
ergò temeritatẽ avaritiæ, illîc à D
collocatæ ſunt beſtiæ. Commenda
tur alioquin formicæ ſolertiæ rati
ne: providet enim in futurum & pr
parat in æſtate, quod comedat in hy
me: In meſſe eligit triticum, hord
non tangit. Cùm animadverterit, m
didos imbre, fructus ſuos humeſcer
explorato diligentius aëre, quand
jugem poſſit ſervare temperiem, acc
vos ſuos reſerat, & de cavernis for
humeris ſuis portat, ut jugi ſole pr
pria frumenta ſiccentur: Et nunqua
illis diebus imbres erumpere videbi
niſi cùm fruges ſuas horreis propri
formica revocaverit, ſemina condu
abroſa, ne rurſum in frugem exea
à terra, & dividunt ne germinent. E
licet ob dictam ſolertiam commen
dai

Formicarum ſolertia.

ndæ, minus tamẽ laudis acquirunt
arum pernicie, unde exoſæ, dum
im ad radices arborum nidificant,
ſdem lædunt, manus tangentium
inquinant, ad ſummitates arborũ
ndunt, flores & germina earum
rrodendo violant, imò fructus, ſi
rmittantur, concavant & mandu-
nt, hominibus nocent, attamen
ſos juvant, ægrotantes enim for-
ças devorant, & devoratæ ſanant.
rmicis etiam infeſtus eſt Formica-
on. animal parvum, aliis animali-
s eſt formica, ſed ipſis formicis Leo
, eas enim comedit, & furtivè ea-
m promptuaria intrans grana co-
edit formicarum, aliis Mirmico-
on nuncupatur, hominem ſi læſe-
nt ingentem cutis excitant pruri-
m, quem vulgus Ohnmeiſſen Seich
pellitare ſolent.

Formicarum mala.

Formicaleon.

Mirmicoleon.

CAPUT XII.

E CURATIONE VULNERUM à REPTILIBUS ET INſectis inflictorum.

VIdimus & ſerpentum naturas & læſionum ſigna diagnoſtica ex

Prognoſtica.

quibus partim prognoſtica ipſa mani-
feſtata, partim facili conjectura pot-
runt colligi, omnium autem hic e-
limes, quantò venenoſiora fueri-
animalia, tantò pericula maiora vi-
humanæ: quantò manſuetiora, tan-
maior ſpes ſalutis.

Pharmacia.

Anguineam catervam naturâ f-
giunt & abhorrent omnes tutiora v-
rò loca ut reddantur laborandum f-
dulò, cui ſcopo inſervient generalit-
abigendo venenoſa animalia, & pr-
cavendo ab illorum morſibus ac pu-
cturis, ex innumeris ſimplicibus h-
ſeq. Agrimonia viridis trita & pota-
ſerpentum morſum curat. Item Ag-
ricus cum aqua potatus omnibus v-
nenis cōtrarius probatur. Ariſtoloc-
aniſum, abrotanū, aparine contra v-
peram & phalangium. Anchuſa ma-
ducata & bibita & in collo ligata vi-
venenorum non admittit. cinam-
mum. calamenthum. Nux juglans j-
junè comeſta venenis contraria e-
Lyſimachia ſuffumigatione adhibi-
vim veneni longiùs arcet. Spinam a-
bam in collo, qui portaverit ſerpent-
non timebit. abrotanum, fumigio ſu-

ſerpe-

[ser]pentes de domibus excludet. Bryo-
[ni]um si tecum portaveris à te fugient
[an]gula. Agnus castus lecto substratus
[&] fumigatione sua serpentes fugat,
[id]em præstat cornu cervinum in fu-
[m]um redactum. Ex dragonteæ radice
[i]unctus tutus ab incursu serpentum
[ser]vatur. Dictamnum odore suo in-
[ce]nsum, viperas & serpentes interfi-
[cit]. Nec non & Galbanum fumigio
[ser]pentes excludit. Iuniperus prunis
[in]census serpentibus exitio est. Ga-
[ga]ti eadem inest virtus: pariter &
[Op]opanax fumigio serpentes abigit,
[n]on minoris efficaciæ censetur peu-
[ce]danum, pastinaca, scordium, ser-
[py]llum, pyretrum, sulphur, quod
[si]ngulariter omnia venenosa pellit,
[u]nc pestis tempore fumigatione sul-
[ph]uris ob vires attractivas ædes red-
[d]untur tutiores, quod comproba-
[ru]nt milites. Similiter venenata ex-
[pe]llunt fumigationes factæ ex co-
[ri]za, pulmone asini: Erica, thure,
[ra]dice Lilij aut salicis, opio, ni-
[ge]lla, ungulâ caprinâ, ligno grana-
[ti], pennis ciconiæ & ossibus ejus,
[o]lio, pilis mustelæ, aut elephan-
tis,

NB. pestis remedium.

tis, hominis, argento vivo sterco[illegible] tauri.

Terrent etiam animalia veneno[illegible] & arcent à morsibus, ex animalib[illegible] desumpta: adeps Leonis perunctu[illegible] cor vulturis ad latus suspensum. Sp[illegible] tum hominis, corium Leopardi str[illegible] tum. Lien chamæleontis. Cornu c[illegible] prarum. Ex lapidibus carbunculu[illegible] Adamas, Diamon seu iris dæmon[illegible] Gagates, ophites, succinum, quod el[illegible] ctrum dicitur, orites, de quo Evax [illegible] lib. de lapid: pretios: sic canit:

Letiferos morsus orites niger atq; rotund[illegible]
Quos fera vel cornu vel diro dente peremi[illegible]
Cum roseo mistus perfectè curat olivo,
Per vastos heremos interq; feras gradient[illegible]
Illæsos servat, morsus levians bestiarum.

Ex magicis Chirandus L. 1. c. 7. tes[illegible] Ardoyno L. 5. c. 2. hæc prodit: In l[illegible] pide vulcani, qui etiam pyrites dic[illegible] tur, i. e. lapis marchasita si sculspe[illegible] phylincopteron i. e. upupam aven[illegible] quæ est septicolor, coronam habe[illegible] in capite, altitudinis duorum digit[illegible] rum, quæ aperitur & cõtrahitur, qu[illegible] etiam ab aliquibus vocatur cucufa[illegible] & secus pedes ejus scorpionem: [illegible]

Vulcani lapis.

Phylincopteron.

Cucufas.

mi[illegible]

ſeris ſub lapide radiculam herbæ
ingi, & portaveris philacterium, &
ſtodia vel theriaca eſt contra om-
s venenoſas puncturas. Fugat quo-
e phantaſmata nocturna, omnem-
e faſcinationem, & prodeſt etiam,
idoſis, & facit hominem pruden-
m & virtuoſum in omnibus &c.
p. 21. In lapide phrimos, quem qui-
m dicunt varitrachus vel vatrachus,
ulpe accipitrem, & ſecus pedes eius
tulum piſcem i. e. vitulum mari-
um, & reclude de lingua phocæ i. e.
tuli marini, & radiculam herbæ apij
arini, & extremitatem linguæ avis,
uæ eſt viridis, & magnitudinem ha-
et ut paſſer, & da portare cuivis; ſiſtit
uxum ſanguinis & ſervat à venenoſis
uncturis. Et hæc quoad præſerva-
onem.

Ipſam curationem quod concernit.
x ſimplicibus acori radix aquâ cocta
 hauſta morſui ſerpentis conducit.
nagallidis item ſuccus bibitus mor-
bus venenatis medicatur. Adianti
lia cum vino bibita itidem venena-
s opitulatur; plantago trita & ex vi-
o ſumpta contra ſerpentis morſum
ſumi-

ſumitur: pariter & aſari radix in aqua cocta & bibita venenis medetur. Ejuſdem conditionis ſunt caſſia fiſtula, cinamomum, coſtus, naſturtium, clinopodion, chamædrys, calamenthum pluribus pulegium agreſte, daucus, gentiana drach. ij. pondere cum pipere & ruta ex vino hauſta: artanitæ ſuccus cum vino potui datus. Cyclamen ſive panis porcinus confert venenis omnibus & propriè morſibus, item avellana, caſtoreum, tormentilla, pimpinella cum vino bibita cum pulv. gentianæ, allij, cinamomi centaur. an. drach. ij. defendit cor ab omni veneno: teſta ovi plena ſucco agrimoniæ, data potui expellit per os potenter, & cum multa facilitate morſus ſerpentũ & aliorum animalium venenoſorum curat. Item ſanguis anatis cum vino bibitus, ſalvat bibentẽ ab omni veneno. Ardoynus L. 5. c. 3. ex Ioh. Damaſceno c. de morſu tyri & ſerpentis ſequentia narrat. Dicunt quidam, quòd cùm nunciatum fuerit aliquem venenatum eſſe, morſu vel puncturâ, nuncius debet ſtare, & informetur pes, & de terra in

forma

ma pedis elevetur, & coletur no-
s versando super cultellum manu-
j albi: Et alij fatentur, idem posse
i sine cultello, dicendo hæc verba:
to, pota, Zenezebete, zaray, abna-
. Vel cum his, caro, caruce, rampi-
e, seray, abnaray, & detur aqua in-
mo, vel nuncio, si infirmus defue-
in nomine venenati: vel sic: cùm
ciatum fuerit tibi, quòd aliquis
rit morsus, mitte ipsam, scilicet
am in manicam tuam, & recolli-
eam retrò dicens, zaro, zare, ze-
e, porrò, pota, in mana, in synay,
da bibere nuncio. Hactenus da-
scenus, fides sit penes experimen-
rem, speculationis solummodò
tiâ huc inserta. Gordonius in
ct. suæ dictæ Lilium c. de morsu
entum generali, jubet primùm
ema ligari ligaturis fortibus &
orosis: postmodum gallum in a-
deplumari morsuiq; imponi, qui
noriatur pro bono reputat sig-
quòd venenum tractum sit ad ex-
ora. Petrus de Abano in libr. de
enis c. 4. Inquit septem sunt her-
, quarum cuilibet natura univer-

salis,

ſalis, cuius intereſt ſpeciem cuiuslib
plantæ ſigillare & ſpecifica virtute c
tare, non à complexione Element
quia calida vel frigida, vel quia ſic
vel humida, ſed quia talis à natura,
ſtella mediante ſic dotata, dona
NB. virtutem liberandi à venenoſis ci
& potibus & letali venenoſo vuln
ſive morſu. Prima iſtarum eſt Hy
ricon, quod alio nomine dicitur h
ba perforata, quam Achilles orac
Apoll. in exercitu Trojan. dicitur
veniſſe. 2. eſt vincetoxicum 3. Enu
4. Raphanus. 5. Dictamnum. 6. A
ſtol. longa & rotunda. 7. lactuce
Quarum unaquæq; dicitur æquip
lere Theriacæ, ita ut vulneribus ve
noſis ſuccus alicujus prædictarum
tus in potu vulnera veneno infec
purget & ſalvet: & per iſtum mod
omnes antiqui talia curabant vul
ra antequàm theriacæ haberent no
tiam. Morſus verò ab animalibus
nenoſis, curat quælibet prædictaru
theriacæ more, loco, ſuperpoſita:
neno verò, bibita, curat pulvis fact
ex qualibet prædictarum datus in p
tu cum vino vel aqua mellita. Ve
nu

m ad exteriora prolicit caſtoreum
m oleo, vel ſuccus porri, allium
m butyro ſulphur cum urina, cala-
nthum fluviale, fel tauri, allium
m ſale & ſtercore caprino. In om-
morſu prodeſt calx cum melle &
eto emplaſtrata. Ex compoſitorum
mero intus adminiſtrandorũ ſunt,
eriaca, Mithridat. diateſſaron. The-
ca Eſdræ magna, quam propheta
Babilonio Exilio poſitus compo-
it contra ægritudines corporis &
orſus ſerpentum cuius deſcriptic-
m talem communicat Ardoynus.
aliptæ moſch. myrrh. fol rut. api,
nci, chamædry. fænugræc. an. ℥vij.
oris, ſem. rut. ſalv. origan. balauſt.
. ℥v. cinam. caryoph. Xyloaloës,
c. Zedoar. lacc. roſar. cappar. pu-
g. abrotan. melanopip petroſel. oſſ.
ctyl omnium, an. drach. XII. galang.
nzib croc. hortens. anacard gagat,
andragor. acori. pæon. thymi, Hyſ-
p. ſumach, baſilic. dauc. ſem. fæn.
th. olivar. vini vet. opt. an. drach. xx.
oc. orient. gall. moſch. folij, coſt,
lam. aromat. caſſ. fiſtul. myrobal.
rd. ſpic. celtic. dragac. corall. utri-

usq; Ladani, bdell. galban. oppop nac. asphalti, terebinth. splen. pu equi. (est autem secundũ Platearium splen. de pulitro seu pultri, quædam superfluitas emissa à pullo equi c post nativitatem eius per nares i modum sternutationis, quam, nisi tò auferatur, mater statim absorbe ventr. merguli Rheupontic. rad. as aristol. long. meu, ireos, pyretl Gent. peuced. fol. epithym. viol: artemis. citr. laureol. menth. ma batr. pentaph. carpobals. anis. am mi, cymin. papav. sem. ocym. rut. ho tens. siler. mont. baccar. laur. san dra. lap. magn. agapis, oss. de cor cerv. petrol. phu. an. ʒxviii. caphu ambr. margarit. perforat. & non pe foratar. blat. bisanciæ, styrac. calami serapin. sulph. viv. ammoniac. ant mon. acac. betonic. hypocyst. maci licij, squinanth. valerian. marrub. ab synth. agni casti, petrosel. Macedon Euphorb. nasturt. aneth. ameos, ni gell. levistic. pip. alb. macropip. ci nabr. succ. caulis agrestis, aq. vitis an drach. viiii. lytharg. amyl. opij, junc rad. calamenth. jusquiam. an. ʒiiij. s

Hippomanes.

melli

ellis q. s. f. El. de quo exhibetur dr. j. d drach. ij. Probatissima est & con- NB. itio. orviana supra p. 434. commu-cata.

In Hæmorrhoi læsionibus condu-nt uvæ passæ comestæ, semen item hani, vel succus papaveris cum ra-ce lilij cælestis cum vino haustus, c non & Rubi succus potatus. San-inis fluxum restringet Emplastratio m portulaca & farina hordei, aut iis vitis decoctis cum arnoglossa & llis. Item imposita ruta cum farina rdei & albumine ovi. Hæmorrhoi ius caput crematum in potu exhi-re suadet Paulus L. 5. c. 16.

Aspidum & reliquorum omnium nerum serpentũ mala tollunt, the-ca exhibita cum vini ℥iiiiß. succus ntaur. lap: Hæmatites de quo Evax c habet

Vt sumpsit hæmatites, græcum de sanguine Nomen:
Naturæ lapis humanæ servire creatus.
Serpẽtis morsũ, vel quod sit ab aspide vulnus.
Egregiè curat resolutus aquis & inunctus,
Hic ferrugineo rufove colore notatur.

rdes quin etiã auriũ Emplastri mo-

 do appli-

applicitæ juvamen manifeſtum pr
ſtitiſſe comprobavit experientia, ite
dentes hominis tritos, nec non & u
na ſæpiùs potata: celebratur quoq
fel muſtelarum contra aſpidum mo
ſus efficax, pariter & cimices. Int
compoſita ſupra enumerata cōferu
& hæc ſeq. ℞ Gentian. carpobalſam
rutæ an. ℥ii. f. pulv. ex quo ſumen
℈ij. cum vino. vel ℞ caſtor. caſſ. lig
ariſtol. roſar. an. ℥i. ſem. anis. cit
an. ℈iiij. lap. Smaragd. Rubin. Bez
ar. an. ℈i. ms. doſis drach. i. cum vin
Huic pulveri ſuccedit, ſeq. potio. qu
Rec. Tereb. diptam. card. bened. a
℈i. Theriac. ℈ß. doronic. ſmirald. a
drach. j. Syr. de ſucc. acetos. aq. bu
gloſſ. an. ℥vi. vini granat. vini odor
fer. mediocr. an. drach. j. ß. ms. non
ſolum in venenatis morſibus ſed &
NB. peſtis. peſte quoq; feliciſſimas operatione
habens. Ex cheirurgorum ope ſtatin
locus læſus ſcarificandus profund
ſuperimpoſitis cucurbitulis, vel actu
ali cauterio, vel loco actualis & igni
ti cauterij, ferventi oleo ſambucin
morſum profunde comburere con
ducit, quo facto, Emplaſtretur cepi

coctis

ctis in furno, cum modico theria-
& parva quantitate butyri, pulv.
bios. diptam. gentian. an. ℈ij. te-
binth. q. ſ. f. Emplaſtr. quod vene-
m attrahit, locumq; cauteriſatum
nollit.
In primis viperarum morſibus ſuc-
rrit Ebuli radix elixa & impoſita,
c non & bibita. Vrinam etiam
am quisquis biberit percuſſus à vi-
ra, ſanabitur. Agates, qui colorem
bet pelli Leonis ſimilem tritus &
lneri aſperſus vel in potione cum
no datus viperarum ſanat morſus.
ragacanthum album limpidum, lu-
dum, lene, mundum, mixtum cum
rnu cervino combuſto itidem pro-
ſt cum vino hauſtum vel ſi cum
umine ſciſſo exteriùs aſpergatur. Ne
pera mordeat, dragonteâ tritâ &
anus inuncta redditur tuta. Rapha-
cortex in modum cataplaſmatis
m melle mixta ſi imponatur, con-
a viperarum morſus prodeſt. Anatis
nguis calidus aut ſiccus cum vino
bitus, ſalvat hominem ab omni ve-
eno & eos, qui à vipera ſeu tyro
orſi ſunt. Ejuſdem efficaciæ perhi-

bentur ſanguis chelonis ſeu teſtudi[nis]
marinæ & terreſtis. Virga cervina p[o-]
tata cum vino juvat contra morſu[m]
viperæ. Furfur cum aceto coctum
Emplaſtratũ morſus viperinos cu[rat]
vel teratur ſal cum ſemine Lini & i[m-]
ponatur. Singulariter etiam cõme[n-]
datur contra viperas agaricus tri[to]
pondere drach. j. cum ℔ ß. vini vete[ris]
exhauſtus. Stercus quoq; caprarum
propriè montanarum decoctum cu[m]
aceto, & bibitum, morſui viperæ o[p-]
fert. Coagulum leporis cum ℥ iiii. ac[e-]
ti vini mixtum & potatum, à venen[o-]
ſitate morſum viperinũ liberat. Ide[m]
præſtat coagulum cervi. Viperæ cap[ut]
impoſitũ, vel alterius quàm, quæ pe[r-]
cuſſerit ſine fine prodeſt. Item ſi qu[is]
exuſtæ cinerem illinat. Conſtat etia[m]
omniũ ictus, quamvis inſanabiles i[p-]
ſarũ ſerpentũ jecur, exteriùs impo[si-]
tum auxiliari, eosq́ue, qui aliquand[o]
viperæ jecur coctum hauſerint nu[n-]
quam poſtea feriri à ſerpente. Caſe[us]
etiam vetus ſi teratur & cum aqua d[i-]
ſtemperetur, morſusq́; loco ſuperpo-
natur, prodeſt. In omnibus tamen
morſibus Rex medicinarũ eſt Theri[a-]
ca, quæ primò omnium exhibenda.

Baſ

Basiliscus quoniam visu & sibilo inficit, morsus eius ab omnibus æstitur immedicabilis.

Contra ceraſtem pugnat ſalis natucum origano pice aut melle applia. Teſtes item caſtorum medentur verſus ceraſtem, cum panace aut a in vino exhibiti drachmarum arum pondere.

Diſpados malo ſuccurrunt canceri viales triti & bibiti cum lacte capri. Avicen. canon. 4. Fen. 6. tr. 3. comendat ingurgitationem meri ad votum uſq; nec non diuretica parata decocto apij, ſpicæ indicæ, cinaom, aſari, ſeſeleos, petroſelini & ſilium. Et hæc reliquorum ſerpenm includunt etiam ſanationem.

Reptilium morſibus & ictibus plafere eadem, quæ ſerpentum, conducunt: unde Tortucæ venenum theacâ reprimitur.

Bufonum ſalivationes abſtergere oportet urinâ, aut aquâ ſalitâ; ore ſi ſumptum, vomitus procurare juvat. ræſtat & confectio diaſulph quam rap. ſic deſcribit: Rec. ſulph. citrin. m. Hyoſc. alb. cardam. ſtyrac. myr-

rhæ an. ℥viiii. rut. costi. an. ℥x. op
croci, an. drach. ij. caſſ. lign. ℥vii. p
per. alb. drach. XXII. terantur & c
brentur & conficiantur cum mell
Doſis ℥i. confectio item Luti Lac
næ contra mordicationes reptilium
hæc communicatur ab eodem. Re
Luti de lacuna, granorum junip. a
℥ij. coaguli capreoli ſylveſtris ℥vii
coaguli lepor. drach. iiij. gentian. ba
car. laur. ariſtolochiæ rotundæ, ſe
rutæ ſylveſtr. myrrh. an. drach. i. trit
& cribratis omnibus ſubtiliſſimè c
ficiantur cum melle deſpumato ad ju
ſtam conſiſtentiam, huius drach. i. ex
hibita ſummoperè proficua cũ aqu
rutæ. Philaretus, jubet ſumere can
cros fluviales & gentianam, lavare
vulnus cum alliis & aſſa: potum præ
ſcribens ex vino & lacte, quòd oppo
nantur omnibus venenis. Ranæ rube
tæ morſui præter interna theriacali
enumerata, exteriùs applicetur ſeq
Alliorum num. iij. caſtor. drach. j. te
rantur & cum oleo veteri miſceantur
Emplaſtrenturque vel ℞ ſerapini, ca
ſtor. aſſ. fætid. ſtercoris columbini,
calamenth. puleg. an. drach. iij. ol

comm

mm. & picis q. s. f. Emplrm. Squil-
tem confert cocta cum farina oro-
& aceto, ac imposita. Item Rec.
tri, sinapis, salis comm. sal. ammo-
ac. cum aceto forti. f. liniment. Li-
mentum etiam ex felle bovis trahit
inde convenienter venenum. Se-
ē pomi citri acetosi tritum & mor-
æ superpositum, liberat à morte
tientem, quòd occurrit singulari
oprietate omni veneno. Ex com-
sitis autem medicinis ad idem con-
rentibus sunt, allium, sal, stercus
lumbinum æquis ponderibus sum-
a & trita more Emplastr. super po-
ntur. Item succus aut semen al-
eæ cum oleo & aceto mista, morsi-
as feliciter imponitur. Pariter & si-
pi vel spica frumenti viridis testa &
psum recens æquis ponderib⁹ cum
leo antiquo incorporata, imposita-
ue venenũ per corpus dispergi pro-
ibent. Compilator inquit, quicunq;
orsus fuerit ab animali aliquo ve-
enoso, aut etiam venenum in potu
sumpserit, utatur micis panis cum
leo & butyro, sumatque in potu lac
ecenter mulsum, comedat frequen-

ter ficus, nuces, avellanas, rutam, cæ
pas, allia; continuet usum horum
vitet carnes omnes, quia sanguis
carnibus generatus, dispositus est su
cipere corruptionem ex ventositat
seu vapore, à veneno derelicto in sa
guine eius, qui morsus est ab aliqu
venenoso: utatur multo sale in cib
suis, quia deficcat, congruit & usu
mellis ob detersionem, & maxim
butyrum quod, lubricatione, vener
adhæsionem abigit.

Lacerta cum stellione dentes par
vos, subtiles & nigros quoniã in vul
neribus relinquere solent, omnium
primò veniunt evellendi, cui scop
quandoque inserviunt oleum & cin
eorum, item Endivia cum radice con
tusa & imposita dolorem lenit ac au
fert: vel ℞ rad. cappar. colocynth. an
drach. i. herb. absynth. aristol. long
gentian. baccar. laur. been citrin. vi
tis alb. an. ℈ij. f. pulv. incorporandus
cum melle ad justam consistentiam,
de hoc composito exhibeatur quan-
titas Nucis iuglandis cum vino. Fo-
ris, furfur tritici cum fimo columbi-
no & sampsucho sicco sale & urinâ
mistis, ac emplastratis plurimum iu-
vami-

minis præſtant. Aqua item deco-
onis camom. urticarũ calidè deſu-
embrocata mirabilis eſt effectus.
Salamandræ adverſatur Muſti & ſa-
uſus, ut & cor veſpertilionis. ale-
eriũ quoq; eſt terebinthina, ſtyrax,
nen urticæ, folia cupreſſi. Aëtius
r.4.ſerm.4.c.52.Propriè reſinam pi-
s cum melle tritam deligendam iu-
t; aut etiam galbanum cum melle;
nuces pineas tritas cum chamæ-
tios decocto, aut urticæ folia li-
incocta cum oleo. Præter opinio-
m autem à ſalamãdra demorſis au-
iatur Ranarum iuſculum, ſi Eryn-
radices in eo coquantur.

Ad crocodili morſus ait Paulus L.
c.25. Nitrum cum melle tritum, uſq;
m ulcus repurgetur imponito: de-
de repleto melle, butyro medullâ
rvinâ, adipe anſerino. Adeps quoq;
oprius crocodilorum vulneri ap-
icatus exactè iuvaſſe perhibetur.

Sicut & Scorpius, contritus ac
npoſitus ſeipſum curat, eundem
igunt paſtinacæ Sylveſtr. ſemen &
uces ponticæ in Zona geſtatæ por-
ntem ab ictibus tutum reddunt:
ochlea item hortulana cum teſta tri-

ta,

ta, plagæq; impoſita dolorem ſed
cancer etiam fluvialis cum vino &
ſere tritus in potu ſumptus excelle
medium. Theriacam ſingularem i
ſeipſo expertam Aëtius hanc comm
nicat, quæ Rec. caſtor. ſucc. cyrena
piper. an. drach. iiii. coſti, ſpic. nar
croc. ſucc. cent. an. drach. ii. Mel
deſpumat. q. ſ. datur cum vino dilu
nucis ponticæ magnitudine, ab aſ
de morſis cum aceto diluto. Alliu
quoq; aut per ſe, aut cum ſale tritu
imponatur, aut ſylveſtris ruta, a
ſcorpiurus herba. vel paretur ſeq.
Rut. ſylveſtr. dr. j. teratur cum acet
cer. unc. i. Reſinæ pini unc. iii. ol. o
var. q. ſ. f. unio & uſurpetur illine
do. Quin & ovillum ſtercus vino c
ctum & impoſitum, confeſtim liber
dolore.

Tertii Generis Reptilium ſpeci
humanum genus infeſtantes medica
menta quoque ſua habent: Arene
namq; ſeu phalangio lædenti ſuccu
rit tàm interiùs, quàm exteriùs adhi
bitum hoc quod ℞ ſulph. vivi, galba
ni, laſeris an. drach. iii. amygd. amar
excortic. drach. ii. vino & melle di
luta

ms. conveniunt etiam lauri bac-
serpillũ, silphiũ, calamintha, cha-
pytis per se vel cum ruta & pipe-
singula verò ex vino hausta. Men-
quin etiam M. i. posca meraciore
sta & cyath. 2. quantitate hausta.
m & maioranæ & radic. spinæ al-
, & pulegii decoctum præstat, nec
n & hæderæ succus cum aceto: vel
c. nigell. drach. vii. dauc. cym. an.
ß. baccar. junip. cupress. nucleor.
land. an. drach. iii spicæ indic. sem.
oglosſ. apij. an. drach. ii. cum mel-
q. s. f. El. ex hoc capiatur cum vino
eri ad quantitatem juglandis. Em-
strum & hoc Epithimetur. Rec. fa-
. hordei, rad. virg. past. folior. porr.
stol. rot. cortic. granat. terantur
nia cum aceto & urina humana
dito pauco salis & ciner. de lign. fi-
s f. Emplastrum. Iuvat etiam fo-
re loca ipsa vino, in quo bullierint,
iganum, serpillum, ruta: juvat as-
care & potare theriacam. Potus vi-
quoq; commendatur, præsertim
quo bullierit calamus odoratus.
Læsos, vel ictos à Tarantula, quos
lgò tarantatos dicunt, mox veluti

veter-

veterno corruptos procidere, neq;
citari posse, nisi peculiari instrum
to musico, ad ictum mira solertia,
luti destinato, excitatos resurgere,
perpetuo motu, saltando veneni v
eos digerere solere meminit Came
rius in horis successiv. cent. 2. c.
ex dictatione Generosi & Nobilis c
iusdam Neapolitani. Rarissimè a
tem & non nisi robustiores, pristin
vires, & valetudinem integram rec
perare: Imbecilliores verò, vel me
te captos, vel ineptos ad labores, t
stes & stupidos reliquum tempus vi
suæ, absq; spe pristinæ valetudinis r
cuperandæ consumere. Hæc vera e
se, & alii observavêre, inter quos e
veteribus est Iulius solinus. Ex recen
tioribus Ioh. Porta. Mag. nat. Lib.
cap. 21. sic scribit. Est Phalangij genu
quoddam quod à Tarento in Apuli
partibus Tarantula dicitur, univer
enim Regio sic eis laborat, ut pe
pauci sint, qui evadant. Eorum mor
sus acerbior est, quàm vespæ ictus, &
homines qui ab eis iciuntur, diver
sis afflictantur casibus: Multi enim
perpetuò canunt, illachrymant, de

lirant

ant. Sed omnes ferè ſaltant. Meſ-
es enim dum operi incumbunt,
arique doli, ſæpè acriter percuti-
tur, muſiciſque adhibitis modu-
animum delinientibus, permul-
ntur, eiſq; in ſanitatem reſtituun-
. In quibuſdam cavernulis vitam
gunt, eaſque in ſegetibus condunt.
exander de Alexandro Genial. di-
Lib. 2. cap. 17. inquit Tarantula
nei genus eſt, dirum animal, tactu
tilens, eam ſi caſu ſpectes, futilem
ſine noxa putabis: & ſanè reliquo
ni tempore minimè pernicioſa aut
tialis, vix aliquid nervorum, aut
ium ad nocendum habet. Cùm
cò æſtu anni flagrantiſſimo aſſiduo
e, Apuliæ campos (ubi peculiare
c malum) torreri cœptum eſt, tum
ximè ſeu afflatu noxio, ſeu æſtu
cenſa, morſu virulento peſtiferam
rniciem affert, cui tanto malo vis
, ut quemcunq; morſu percuſſerit,
i celeri remedio ſuccurratur, aut
por exitialis primò, deinde certa
x ſubſequatur neceſſe eſt, aut ſi, qui
tè vitæ damnum evaſerint, veluti
lienati mente & ſemivivi, conti-

NB.

nuo

nuo ſtupore, & hebeti ſenſu, ocu-
rum, auriumq; affecti, vitam miſe-
bilem ægerrimè ducant. Huic pe-
tàm præſenti malo, quantum ca-
humana diligentia voluit, unum l
ſalubri remedio eſſe compertum
ſi protinus tibicen, aut cithariſta
rios concinat modos, tunc enim m
bo ejuſmodi percuſſus, qui morib
dus, & ſermonis & oculorum ſen
amiſerat, quippe nec ingredi, nec
ri, nec aliquo ſenſu frui valuerat, n
ubi tibiam aut cytharam admota
propriusaudit, illo miti ſono, & c
centu captus & demulſus, velut
gravi ſomno excitus, oculos atto
parumper, mox ſe in pedes erigit,
ſeſe recipiens, paulatim pro modu
& pulſu ſonorum, ſervata pſalle
lege ingreditur, tunc enim inau
ſcente ſono, quaſi permulſis anim
& confirmatis exultabundus, ma
mo niſu atque impetu, in ſaltus g
ſtusq; nec indecoros, neq; à pulſu
tharæ diſſonos, erumpit, ita ut eti
rudes, & ignavi pſallendi modos, d
cti in ludo videantur. Ideoque fate
dum concludit, in inſtrumentis m
ſic

s, occultam aliquam vim ad com-
ovendos animos inesse, sicut in
reneticis nonnullis videmus; quod
Asclepiades literis prodidit, nulla
magis, quàm συμφονία & vocum
ncentu ac modulis resipiscunt &
itati restituuntur. Tanta hominis
uræ, cum harmonia consensio est.
usam occultam modò nomina-
n Theophrastus Paracelsus L. de
orbis amentium Tract. 1. c. 3. fusius
larat ubi choream Lascivam, seu
oream S. viti, (quam camerarius
notato loco Furorem corybantæ-
nominat) examinat, quo Lecto-
n brevitatis studio ablegamus.

Apum, vesparum, crabronum, Fu-
um, scarabæorum, culicum, Ta-
ni, Asili ictus tollunt succus malvæ,
malvæ, solatri, citrull. cucum; cu-
b. & similia: vel aceto ol. viol. ro-
& album. ovi mista & illinita Lo-
etiam læsa cum muscis pistatis li-
a mirabiliter consanescunt. Pro-
t & stercus vaccinum cum aceto
licitum. Item panis infusus in ace-
vel luto mistus, vel muscus cum
ra pessali & involutus, appositis

vulneribus mirè conducit. Nec no
perfundantur loca sale cum aceto.
cum succo malvæ aceto commis
quis se inungat, non timebit morsu
vesparum, nec apum, farina quoq
hordeacea ex aceto imponitur, qu
etiam muriâ seu aquâ salitâ loca fo
rè conducit.

Muscæ ne sint molestæ, fumigio
thure vel helleboro nigro fugand
vel interficiēdæ pulvere ejusdem cu
arsenico misto lacti vel melli. N
cat etiam muscas veratrum album t
tum, lacti aut aquæ mulsæ inspersum
vel semen Hyoscyami, veratrum n
grum, & argenti spuma, simul trita
cum polenta irrigata subactaq; but
ro aut adipe nidorosa facta & in ma
ssas coacta, muscisque exposita, ips
occidunt. Fuscinulam magicam con
tra muscas vide in Theophrast. P
racels. Archidox. magic. Lib. 3. su
finem.

Pulices necat rhododaphnes, au
cumini decoctum respersum, Idem
& aqua marina facit, nec non & al
synthij decoctio aspersa per domum
item colocynth. fol. rubri, oleandri

San-

nguis hirci in sartagine sub lecto
ositus ad illum pulices accurrentes
cantur. Si quoque liniantur cami-
e aqua in qua decoctum absynth.
orpus à pediculis, lentibus, & pu-
ibus præservant: puer etiam ab
fantia pluribus hebdomadis, seu
uolibet sero per duos vel 4. men-
s si balneatur dictâ aquâ absynthii,
unquam gravabitur à dictis inse-
is.

Cimices ne gignantur, chamæleo-
is nigri decoctum facit, si ex eo le-
us proluatur. Sutorium item atra-
ientum cum felle tauri terito, ex
oque lectum illinito: Aut etiam o-
um per se, aut cum atramento suto-
o inungito. Item caul. cannab. cum
m. coct. & lecto imposito. Barbam
ircinam ex animali nigro fugiunt
imices.

Cõtra formicas si radix arboris cum
elle vaccino inungatur, fugient ab ea
ormicæ. Cor itẽ vespertilionis ostio
ormicarũ injectum, inde egredi pro-
hibentur. Sulphure & colocynthide
imul mixtis & lócis formicarum istâ
nixturâ suffumigatis, omnes quæ re-

cipiunt odorem, perimuntur formicæ. Locus morſus lavandus cum aqua roſarum & caphura, ſæpius, aceto etiam aquæ mixto & fiat fricatio cum muſcis tritis, aut fricetur locus cum oleo & cinere. Tollit etiam formicas origanum montanum cum ſulphure pulveriſatum & formicarum domibus injectum. Arbores quoq; tuetur à formicarum injuriis, vaccinum ſtercus cum aceto illinitum.

FINIS LIBRI TERTII.

DE CVTIS AFFECTIBVS Liber Quartus.

Caput I.

DE TVMORIBVS CVTEM MOleſtantibus in genere.

INter morbos, qui plerunq; corporis noſtri partes externas, de quibus jam loqui propoſitum, occupare ſolent, & ſenſibus ſunt expoſiti, ὄγκυς græci nominant, quæ vox omnem eminentiam ſive prominentiam in genere ſignificat: In ſpe-

ὄγκοι

cie

[illegible]e verò pro tumore præter naturam, [q]ui in magnam ſatis molem attolli[t]ur, & ex humorum affluxu vel con[g]eſtione procreatur, atque adeò ipſi [q]uoque actioni alicuius membri vel [p]artis incommodat, eamq; vitiat.

Tumorum differẽtiæ generales.

Horum tumorem differentiæ ſu[m]untur ut plurimum à quantitate: [ſ]unt enim alii magni, ut phlegmone [i]n carnoſis partibus; alii mediocres, [a]lii parvi. A qualitatibus primis, alii [c]alidi, ut Eryſipelas, alii frigidi, ut [o]edemata. Subſtantiæ ratione, alij [m]olles, alii duri. A ſymptomatis, vi[d]elicet colore, alii albi, flavi, nigri, [li]vidi, rubri: dolore; alii dolentes, [al]ii doloris expertes: A partibus affe[c]tis, dicitur vel ophtalmia, peripneu[m]onia, pleuritis, angina. A materia, [h]inc quidam ſanguinei; ut phlegmo[n]e vera, carbunculus, anthrax, gan[g]ræna, æſthiomenes, ſphacelus, fu[r]unculus, phyma, phygethlon, Epiny[c]tis, terminthi & ecthymata Quidam [b]ilioſi; ut Herpes, Eryſipelas impeti[g]o. Quidam pituitoſi ut œdema. Qui[d]am melancolici, ut ſcyrrhus, gan[g]lium, βρογχοκήλη, ſtruma, cancro-

 ſum

ſum omne genus, phagædæna, vari
Alii ſeroſi, ut aſcites, hydrocele, h
drocephalon , veſiculæ ex motu v
inceſſu aut contactu ferventis aqu
aut ferro ignito, quæ concitantur, p
pulæ denique. Alii Flatuoſi, ut h
drops tympanites & vitium, quod v
catur, pneumatompholos. Eſt etia
genus quoddam tumorũ auth. Gal.
Med. Method. c.12. & L. 6. ad Glau
in quibus aliquid pulti vel melli v
ſævo ſimile, reperitur, ut in illis, t
moribus capitis, quos meliceride
στεατώματα & ἀθερώματα appellant: v
etiam aliæ quædam variæ atque e
traneæ ſubſtantiæ inveniuntur, v
luti cœnum, ungues, lapides, pi
craſſiſſimo humore impliciti, teſta
item veluti manſa quædam oſſicu
gallinarum, vermes, pulices, atqu
exiguis muſcis ſimilia & alia anima
cula. Sumuntur & tumorum diff
rentiæ à modo efficiendi, fiunt enir
quidam per defluxionem, alii, pe
congeſtionem. Nec non à decub
tu, ut ἐντεροκήλη, ἐπιπλοκήλη, κιρσο
κήλη &c.

Διάγνωσις exteriorum tumorum ſu
mitu

ditur ex partis tumentis, colore, ca-
lore, frigore, duritie, mollitie, tensio-
ne, renixu, dolore & fluxionis perio-
do. Color enim subalbidus si fuerit,
pituitam; si nigricans, humorem me-
lancolicum; Rubens, sanguinem; si
flavus aut subpallidus; bilem flavam
indicat. Calor præterea sanguinem,
aut bilem flavam, aut tumorem ali-
quem putridum vel adustum subesse
signum est. Frigus autem comes si
fuerit, pituitam aut aquosos humo-
res, aut flatus, aut succum melancoli-
cum, aut concretos & induratos tu-
mores subesse, ac ejusdem naturæ tu-
morem esse suspicandum. Ex partis
mollitie vel duritie, speciem tumoris
cognoscimus. Hæc enim cum dolore
si fuerit, phlegmonem; si sine dolore,
scyrrhum; cum mollitie, œdema in-
dicat. Ex tensione & renixu, tumorem
flatulentum adesse judicandum. Mor-
dicationem humoris, tumorem co-
mitans acrimonia indicat.

Πρόγνωσιν quod attinet, eventum tu-
morum nosse quispiam si voluerit, ip-
sius materei naturam & conditionem
ponderet primò necesse est, utrum

 nimi-

nimirum ea, benigna, an verò alic
jus malignitatis particeps, tenuis v
crassa, calida vel frigida, vel alteri
cujuspiam sit qualitatis. Secund
partis affectæ natura, robur & imb
cillitas, totiusq; corporis omnimo
dispositio expetenda erit. Quidam
enim tumorum, per digestionem
resoluto per insensilem transpirati
nem omninò humore, qui ad parte
affectam affluxerat, solvuntur. Al
rursus per suppurationem & absce
sum finiuntur, humore extra vasa e
fuso, in puris substantiam commuta
tur. Alii resoluta tenuiore humori
parte, ipsius cheirurgi culpâ, & cra
siore relictâ, in σκιῤῥον transeunt. Ali
adhuc multò deteriores sunt, in qui
bus partes à fluxione suppurantur &
ad tantam intemperiem deveniunt, u
& partium actio pereat & ipsæme
partes gangrænâ corripiantur; alii
denique omnium pessimi ac maligni
existunt, utpote qui repentè ac sine
causa evanescunt, atq; intrò in corpus
regrediuntur, quorum materia pro-
pter malignam aliquam qualitatem
ad internas ac nobiliores partes rela-

ægrotantes in ſummum diſcrimen
ducunt: periculoſi enim admodũ
nt morborum motus ac tranſitus
ignobilioribus & exterioribus ad
rtes nobiliores & interiores.

Ad hanc ipſam πρόγνωσιν plurimum
am conſiderare juvat tumorum
mpora ſeu decurſum ubi effatu di-
æ ſenſuque perceptibiles mutatio-
s reperiuntur. Quarum initium ſeu
incipiũ in tumoribus dicitur, cùm
rticula affecta diſtẽdi & mole qua-
m, naturali paulò maiore excreſce-
conſpicitur, cum dolore adhuc ad-
odum exiguo. Aſcenſum verò ſeu
crementum adeſſe judicatur, cùm
demus partem affectam in tumo-
m manifeſtè attolli, molemq; ipſius
turalem augeri & ſymptomata, quę
umquemq; tumorem conſequi ſo-
nt, manifeſtè adaugeri. Vigoris ſeu
tus, ſignum erit, cùm tumor eius-
ue ſymptomata ſunt vehementiſſi-
a, & ægro periculum minitari no-
s omninò fit manifeſtum. Declina-
onem autem tunc adeſſe ſuſpican-
um, ubi omnium accidentium ſeu
mptomatum, viſa fuerit manifeſta

Tumorum tempora quatuor.

1.

2.

3.

4.

remiſſio, ſeu ſedatio, tandem eoru
omnimoda abolitio, vel ubi mater
quæ tumorem facit, incipiet in alia
ſubſtantiam tranſmutari.

Curationem ipſa cauſa, variat, n
non & pulſum cum urina mutat.

Caput II.

DE TVMORVM ENVM
ratione & curatione.

Phlegmone.

INter tumores autem frequent
ſima eſt Φλεγμονὴ, ſeu inflamm
tio, cuius nomine veteres gen
raliter intellexerunt omnem fe
vorem, ardoremve, qui græcis Φλ
γωσις, germanis **brennend erhitzigun
oder hefftige erzündung/** etiamſi abſ
tumore fuerint: teſte Gal. 13. Met
& 2. ad Glaucon. ſpecialiter phle
mones nomen, Eryſipelas, Herpeten
anthracem ſeu carbunculum, inclu
dit: de quibus partim in ſuperioribu
abundanter tractatum, partim nun
declarabimus pauca. Magna cum fue
rit, vel locum principalem aut corc
vicinum ſi occupaverit, febris comi
tatur, parvæ autem, eam ſolum par
tem accendunt, quem occupant. Et
vere

cò phlegmone tumor præter natu-
m in cute apparens rubicundus, do-
osus, renitens & calidus, muscu-
s seu carnosam partem obsidens,
nquam subjectum proximum à san-
ine laudabili, quantitate duntaxat
copia peccante, internarum parti-
n phlegmones examinare, præsen-
s opusculi finis jam cùm non sit, obi-
r, quatenus cutem tumores mole-
ant, transfunctoriè eosdem cõtem-
ari libebat.

Diagnostica. In superficie itaq; quacunque tan-
em in parte fuerint corporis digno-
entur exquisitæ & synceræ inflam-
nationes, ex tumore partis affectæ,
uam consequuntur, calor & fervor
isignis: dignoscitur quoque ex do-
ore vehementi, pulsu molesto, quem
ntea dum esset sanus ægrotus nullo
nodo percipiebat: deniq; ex rubore,
uem facit similem sui coloris, ipse
inguis natura calidior, quandoque
tiam ex febre diaria vel putrida, pu-
redo cordi ab inflammatione si fue-
it communicata.

Prognostica. Inflammationis materia discussa di
gestaq; nisi fuerit, vel in pus conversa,
eam

eam vel corrumpi vel in ſcyrrho
duritiem, vel in gangrænam comm
tari neceſſe eſt. Citiùs & haud diffi
ter quoque curantur inflammatio
in juvenili corpore & tempore æ
vo, in parte quoque calida & ran
conſiſtat, quàm in corpore ſenili
partibus natura frigidioribus.

Victu probo ad frigidum declin
te inſtituto, cheirurgus revellen
primùm, venam ſecabit, è directo p
tis dolentis, ad inferiora loca fluxio
ruat, ſuperiores autem partes infla
matio ſi moleſtaverit, venæ in cru
bus poplitis videlicet vel tali cru
aperiendæ, ſi minus tutò fieri poſſ
venæ ſectio, ſanguinis impetus retr
hetur frictionibus & ligaturis.
quoniam corpora hominū nuſqua
inveniuntur ab excrementis pura, i
circò ab initio ſtatim poſt venæ ſect
onem ditiores tali poſſent evacua
medicamento quod ℞ Rhab. El. ʒi
Agaric. troch. ℈ii. ſpic. nard. Zinzil
albiſſ. an. ℈i. infundantur in aq. E
div. & bugloſſ. an. unc. i. per 12. hora
facta expreſſione addatur ſyr. diaſe
unc. i. aq. cinam. ʒi. vel exhibeantu

Man

...næ unc. ij. in jusculo pulli disso-
... Pauperes in seq. modum pote-
... purgari. ℞ Decoct. sen. ℥ii. dia-
...nic. vel diaturb. cum Rhab. ʒiii.
...inam. parùm f. haustus. Levior.
...erit inflammatio partis affectæ,
...poterit applicari ℞ aq. ros. ℥iiii.
...m. ovor. nu. i. agitentur simul &
...niculi linei immersi applicentur.
...nungatur locus affectus mucilag.
... cydon. ex aq. rosar. vel plantag.
...acta, affusa parte octavâ aceti. Cō-
...unt quoque aq. semperviv. plan-
...lact. portulac. burs. past. auric.
... cum ol. olivar. vel rosar. vel myr-
... vel cydon. mixtæ vel solæ usurpa-
... Solis oleis in phlegmone nequa- "
...m utendum: vel paretur hoc. Rec. "
... rosar. lactuc. plantag. an. ℥ii. ol.
... unc. ß. album. ovor. nu. i. agita-
...mul applicetur loco affecto. Gra-
... si fuerit inflammatio superfun-
...r hoc, Rec. plantag. Ros. rubr. an.
... balaustior. incisor. ʒii. coq. s. q.
... colat. factâ adde farin. hord. ℥iii.
... ad formam pulticulæ liquidæ cui
...ergatur pulv. seq. ℞ Rhois Myr-
... rosar. an. p. i. bol. armen. drach. i.

ms.

ms. vel Rec. Farin. hord. ℥i. sem
unc. ß. pulv. flor. camom. rosar.
ʒiii. coq. in aceto ad eius consum
addita pig. gallin. drach. ij. ol. ros.
mom. an. unc. ß. vitell. ov. nu. j.
applicetur inducta linteo crasso.
santem dolorem mitigabunt super
ribus admixta vitella ovorum,
muliebre, vel vaccæ, axung. gall.
camom. amygd. dulc. vel f. seq. ca
plas. Rec. Micæ panis alb. unc. ij. c
in lacte caprin. addendo vitell. ov
nu. ij. ol. ros. unc. ij. croc. ℈i. f. cata
vel ℞ farin. fabar. Lent. an. ℥i. Ma
parietar. an. M. i. sem. aneth. fænu
an. ℥ß. pulv. flor. camom. melilot.
ʒiii. coq. in s. q. aq. pistentur add
do ol. cam. ros. an. unc. i. f. catapl.
℞ Emplr. diachyl. Irin. de Melil.
℥iß. pul. irid. florent. drach. i. Ma
xentur cum ol. camom. & lilior.
℥ß. ms. De reliquis phlegm. specieb
vide supr. c. 12. L. 2.

Erysipelas. Haud absimilis phlegmoni est t
mor dictus græcis Ερυσίπελας τὸ δὲ
ἐρύεσθαι ἐπὶ τὸ πέλας καὶ ἐπιρρεῖν τοῖς
σίον ἐπινεμόμενον. Latinis Ignis sace
ab incendio & fervore, quo flagr
hc

vitii genus conſpicitur. Vulgari-
Roſa, à rubore roſeo, quo cu-
perfundit, appellatur. Item pul-
lla à rubello & pulchro loci co-
. Nominatur etiam Ignis S. An-
ij: vulgò, **Rottlauff/ ſchön/ Glock
or / Freiſam / das heilig Ding / die
errôt.** Eſt autem Eryſipelas, tu-
r præter naturam, haud ita mani-
ò extuberans, nec partem affe-
m attollens ac diſtendens, quem-
nodum in phlegmone fieri ſolet,
ens tamen ac cum febricula &
rrore incipiens: cutim duntaxat &
mbranam tenuem, ſingulas inter-
partes circumcingentẽ obſidens,
nis vero ſubjectæ per exiguum ad-
dum, vel planè nihil attingens,
dè Eryſipelas dicitur tantùm cutis
ectio propria cap. 1. Lib. 2. ad Glau-
n. accidit tamen quandoq; & hanc
oque ab hoc tumore occupari, lo-
n quemcunque apprehendit, cum
nnunquã rodit ac exulcerat vel ſal-
n exurit, & priore ſede relicta, in vi-
as partes, ſenſim ſerpendo obrepit,
bus tandem pruritus ſupervenire
et, ac cutim interdum vel ſponte
vel

vel frictione findit, quâ fissâ, fur-
rum instar abscedit aut abraditur. C-
lor ei inest ex rubro flavescens, qui
gitis prementibus evanescit, iisde
remotis statim revertitur.

Erysipelatis differentiæ seu genera.

Cùm autem omne Erysipelas, v
cum ulcere affligat, vel sine ulce
sæpèq; simplex non sit, sed cum ali
ro humore junctum, idcircò à pler
que tria ipsius constituuntur gener
1. Exquisitum seu simplex & unifo
me: Estq; illa Erysipelatis species, qu
simplici ac solo rubore, fervore s
ardore, sine ulla exulceratione afflig
ac in sola cute existit. 2. Minus exqu
situm seu spurium nominatur, quo
non ex simplici & bilioso humore g
neratur, sed etiam ex aliis, utpote c
sanguine, bile, vel pituita, vel melan
colico humore, bili simul mixtis, pro
venit, atque tùm non simpliciter ery
sipelas appellatur, sed pro exuperan
tis humoris conflatione: Nam illud
quod ex sanguine & bile conflatum
est, phlegmonosum nominabitur: s
multa bilis melancolico humori jun
cta fuerit, Erysipelas tùm scyrrhosum
vocabitur: Quemadmodum & œde

mato-

...atosum pituitoso vel seroso humo-
...bilis abundantior si fuerit. 3. Est
...ysipelas Exulcerans, appellatum sa-
...r Ignis celso, quod nimiâ humoris
...rimoniâ exulcerat, atq; jam ad Her-
...tis naturam magis, quàm Erysipe-
...is vergit, non solum supremam
...rporis cutem, sed & subjectam ipsi
...rnem exulcerans, altiùs & profun-
...ùs in eam dum progreditur materia
...ccans.

Diagnostica. ...Ex colore, dolore, pulsu & superio-
...bus signis recitatis facilè ipsum Ery-
...pelas cognoscitur, quod, si non re-
...lutione aut insensibili transpiratu
...netur, quod optimum, suppurari
...let, quod pessimum: tum enim in
...ofundum subiens carnem ac mem-
...anam subjectam corrumpit, unde
...aximum periculum minatur, Gan-
...ænam videlicet vel sphacelum. Ery-
...pelas minus exquisitum, senum cor-
...ora, quæque pravi habitus sunt, om-
...ium maximè infestant, præsertim in
...ruribus: Inter corporis autem par-
...es omnium frequentissimè & ferè
...emper infestantur hoc morbo, caput
... crura, sed frequentiùs adhuc ipsum

Prognostica.

caput, ob bilioſi humoris facilem
ſuperiora raptum, & caput hoc m
correptum ad inſignem & monſt
ſam magnitudinē deveniſſe comp
tum & nî efficacibus auxiliis præ
ſuccurratur, ſuffocari ægrotantes
numero ſolent: Aëtio teſte tetrab
ſerm. 2. c. 20. Periculoſa quoq; ſ
Eryſipelata vulneribus ſuccedent
aut ubi prope os fractum vel ca
nudatum proveniunt. In Eryſipel
œdematoſo, licet ipſum Eryſipelas
niatur, permanet tamen nihilomi
adhuc aliquandiu intumeſcentia
œdematoſa, imò verò multoties
unquam curari poteſt: non rarò
iam in ſcyrrhoſam duritiem tra
mutatur. In Aſciticorum œdema
ſis cruribus, vel etiam ſcroto eor
dem tumido, Eryſipelas obortum
fuerit, periculoſum admodū eſt; p
tes enim jam dictas, ſive carnes h
malum non módò exurit, ſed eas
univerſum corrodit ac depaſcit, ita
tota caro in cruribus planè corru
patur, burſa ſcroti hoc modo exulc
retur ac abſumatur per putredinem
ut teſticuli nudi à ſcroto planè orba
penduli conſpiciantur.

Ery

Eryſipelas leve, curare ſolet vulgus
[p]artem affectam obvolvendo panno
[li]neo vel cannabino, unctuoſo nec re-
[ce]ns loto, ut melior fiat humoris diſ-
[ſi]patio, alii panno ſcarlato vel de
[k]ermes, & ſyndo[ne] [r]ubra, vel etiam
[fu]mo ſuccini vel thuris: præſtantius
[ta]men nihil ipſo ſudore, qui provo-
[ca]ri poterit in hunc modum: ℞ the-
[ri]ac. opt dr. i. aq. acetos. vel card. be-
[n]ed. vel fumar. an. unc. i. ß. ſyr. acetos.
[c]itr. vel Limon. unc. ſem. detur calidè
[æ]grotanti ad ſudandum. vulgus exhi-
[b]et Rob ſambuc. Quidam ſequenti
[u]tuntur ℞ Nuc. myriſt. lino vel can-
[n]abe madente obvolutã & ſub cinere
[c]alido aſſatam. Item ſem. aquileg. illi-
[g]ati lineo panniculo madido & ſimi-
[li]ter toſti tantundem in pulverem re-
[d]actum & miſtum bibat æger ex te-
[n]ui vino calente vel aq. ſcabios. affir-
[m]ant pro certo quidam, eum, qui ſe-
[m]el in morbo incipiente ſumpſerit,
[n]unc poſtea non experturum mor-
[b]um. Tumorem diſſipat ſeq. Rec fa-
[ri]n. orab. fabar. an. unc. i. pulv. flor ca-
[m]om. Melilot. an. unc. ß. coq. in ſ. q.
[a]q. ad formam pulticulæ liquidiſſ. af-

NB.

 ſun-

fundendo ol. camom. aneth. an.
f. cataplasm. vel Rec. ungt. rosar.
ol. rosac. succ. lactuc. an unc. i.
bum ovor. num. iij. ms. vel Rec.
Ros. unc. iiij. album ovor. nu. ij. ac
℥iß. agitata simul applicentur. Bu
seu vesiculæ conspectæ si fuerint
locus affectus inungendus. ℞ ol. v
lar. ros. an. unc. ii. ungt. Ros. unc.
Lytharg. aur. & argent. an. ℥ß. tu
ceruss. an. ʒii. camph. ʒi. succ. pl
tag. semperviv. an. unc. ß. scyrrhos
duritiem hoc tollit ℞ mucilag. se
alth. malv. psyllij. an. unc. ii. ol. v
lar. rosar. ping. gallin. butyr. an. ʒ
Medull. cruris vituli unc. ß. coq. sim
ad consumpt. mucilag. addendo
tharg. aur. ʒiii. cer. q. s. f. cerotum.

Tertium tumorum genus ab h
more melancolico suum ortum t
hens à græcis σκίῤῥος, latinis quoq
scirrhus Barbaris sclirosis germa
Ein harte Beulen oder ein harte G
schwulst / vel etiam hart apostem n
minatur. Est enim tumor præter n
turam propter humoris crassitiem
siccitatem naturâ durus, contum
ac tactui renitens, coloris inter r

Scyrrhus.

bru

rum & nigrum medij, omnis dolo-
expers vel saltem cum sensu exi-
o. Partes tàm internas, utpote, ie-
r, Lienem, renesq; (de quibus alias)
cturi, quàm externas, (quas jam
aminabimus) occupat.

Et eius multiplex est differentia: *Scyrrhorũ divisio.*
nt enim alii incipientes, alii confir-
ati seu facti & omnis sensus exper-
s, alii simplices ac legiti à solo me-
ncolico humore vel pituitoso geni-
: alii spurii & illegitimi, quibus ali-
uid vel bilis flavæ, aut sanguinis aut
tuitæ est admixtum, hinc & Erysi-
latodes, phlegmonodes, œdema-
odes dicuntur. Item alii statim ab
itio per se geniti; alii ex coinciden-
a sive transmutatione phlegmones
el erysipelatis vel œdematis geniti,
rrore ut plurimũ medici plus æquo
efrigerãtis superiores adfectus. Sunt
enique scyrrhi cancrosi, quod mul-
am affinitatem cum cancro habeant,
tq; si diuturniores fiunt, in cancrum
beant, quod ex lib. de atra bile cap. 4.
& 14. Meth. c. 19. colligi potest; qui-
bus omnibus ipsa jam signa diagnosti-
ca & prognostica patent.

Curatio. Probâ institutâ victus ratione, a[d] malum hoc tollendũ, sanguinis mi[s]sio locum non invenit, sed evacua[n]dus venit humor melancolicus præ[-]paratus tali potione Rec. syr. fuma[r.] de Endiv. bugloss. an. unc. i. Aq. c[a]pill. vener. fumar. bugloss an. unc. i[.] cinam. ʒi. f. potio, quam insequatu[r] hæc evacuatio in ditioribus. ℞ Rha[b.] el. drach. i. sem. pulv. turpeth. albi[ss.] drach. j. cinam. Zinzib. alb. an. ℈i. i[n]fundatur in unc. ii. decoct. senæ p[er] noctem vel per 12. horas Matutin[o] tempore facta expressione dissolvatu[r] syr. diaser. vel de Epith. unc. j. aq. c[i]nam. drach. i. f. potus. pillulas si ma[-]vult. æger Rec. Mass. pill. aggreg. ʒi vel de fumo terræ tantundem f. pil[l.] num. xi. Pauperiores purgentur ta[li] Rec. diaturb. cum Rhab. unc. semis decoct. sen. unc. iij. syr. violac. solut[.] unc. j. sem. f. potus, quæ singula ob hu[-]moris contumaciam sæpius reiteran[-]da. Postmodum in scyrrho nondum confirmato hic fotus adhibeatur. ℞ Rad. alth. bryon. cucum. asinin. an. unc. j. Herb. Malv. violar. branc. ur[-]sin. an. M. i. sem. Flor. camomill. Me[-]

lilot.

ot. violar. an p. i. ſem. lin fænu-
æc. alth. an. unc ſem. comar. aneth.
i. f. decoctio in ſ. q hydromelit.
cuius colatura madefiant panni li-
i duplicati, fomentetur locus, poſt
oras aliquas ſeq. applicetur lini
ent. Rec. ungt. dialth unc i. Am
oniac. in decoct. ficuum diſſolut.
ac. ſem. Styrac. liquid drach. iii. dia-
yl. ireati q. ſ. pro ungt. vel paren-
r ſeq. ℞ Mucilag. ſem. alth. fænu-
ræc. lin. ex decoct. fic. extract. an. ℥i.
mmon galb. oppoponac in aceto
iſſol. an. drach ij f. ungt. parandum
t hoc Empirm. ℞ caricar. ping. eli-
ar. & probè piſtatar num XII. Am-
non. galb an ℥i. ſtyrac liquid unc. ß.
Mucilag. ſem. lin. fænugræc. an. ʒvi.
Butyri rec. unc. ſem. cer q. ſ pro Em-
plaſtr. Scyrrho exquiſito conferret
forſan & hoc. Rec. axung. gall. anſ.
an. drach vj tax. unc ii. Medull. crur.
vitul. cerv. an. drach. i ſtyrac calam.
bdellij an. unc. i. ſemis. Mucilag. ſem.
alth. lin. fænugræc. an. unc. ß. Maſtic.
thur. an. drach. i. ß. ol. amygd. dulc.
amurcæ de ol. lilior. an. unc. i. vel
Rec. Ammoniac. bdell. in ſapa diſ-

 ſol.

sol. an. ℥i. Myrrh. thur. olib. an. ʒ
ping. anguibl. gallin. an. ʒiii. adip.
tul. unc. sem. ol. antiq. delilio an. ʒ
cer. q. s. aq. vitæ guttas xx. f. ungt.

Oedema quid ejusq; divisio:

Scyrrho contrarius est tumor œdematosus græcis οἴδημα. Avic. Fen. tract. 2. c. undemiam vocat, germa fühl phlegmatisch Gschwulst & ei weich Geschwulst ohne Schmertzen a pellitant: Est autem naturâ & essentiâ suâ laxus, mollis, rarus, ac spongiosus, colore sub albidus, caloris, ruboris, doloris, pulsationis planè expers, digitis pressus cedit nonnunqu compressu cavatur, sed remoto digit in suam revertitur molem, nulla pro sus inæqualitate post se relicta quandoque certam aliquam corporis partem occupans, & tum simpliciter œdema dicitur: quandoque per totum aliquod membrum expansum est & rectiùs ædematosus tumor appellatur, qualis nonnunquam in pedibus crure & femore tabidorum conspicitur: quandoq; per universum corpus dispersum uti apparet in Leucophlegmacia. De quibus alias. Ex syncera pituita hoc malum si generatum fuerit,

Œde-

dema legitimum, vocabitur: si ve-
portio alterius humoris fuerit ad-
ixta, vel phlegmonodes, ex sangui-
; Erysipelatodes ex bile, scyrrho-
s, ex melancolia nominabitur item
spurium.

Prognosti-
ca.

Ex Galen. L. 2. ad glauc c. 10. men-
diximus ædema aliud simplex seu
orbũ, aliud accidens morbis, quod
aximè contingere solet in cruribus
manibus, interdum etiam in Hy-
ochondriis, & consequitur, phthy-
, Hydropem aut cahexiam, in qui-
as vel ob refrigeratum jecur, vel im-
ecillitatem omnium partium, ob di-
inutam earum coctionem, genera-
r tumor pituitosus: & huiusmodi
dema, ratione suarum causarum,
plurimum solet terminari ad mor-
m. Oedema verò de quo hîc propriè
gimus & quod morbus est, nec suc-
edit aliis morbis, facit ægritudinem
iuturnam & minori cum periculo
t. comm 24. l. 1. præsag. diuturnus
uidem est morbus, quia frigidus,
deoque calor, qui concoquere debe-
at, est debilis: minori autem est cum
ericulo, quia dolore vacat. Durum

autem œdema, quod Hippocr. ita v[ocat], est cum dolore & est morbus p[e]riculosus in coac. prænot. sect. 2. 6[2] & 63.

Tollitur hoc malũ avertendo ca[u]sas internè victu probo, & pharm[a]ciis appropriatis, inter quæ ad præp[a]randum humorem seq. conducet; ℞ Mell. ros. syr. acetos. simpl. an. ℥i Aq. beton. Maior. buglosſ. fenic. a[n.] unc. ii. cinam. ʒi. f. potio per 2. vel [3.] dies sumenda. Hinc purgandus æg[er] seq. catharctico ℞ agaric. troch. ʒi Rhab. ʒi. infundantur in ℥ii. deco[ct.] sen. & ℥sem. vini aromat. per 12. h[o]ras vel per noctem, manè factâ col[a]turâ & expressione dissolv. tab. di[a]carth. ʒi. sem. aq. cin. drach. i. f. ha[u]stus: pillulæ si plus arriderent ℞ pil[l.] d. agaric. Hier. an. ℈ii. cum aq. meli[ss.] f. pill. nu. xi. vel Rec. pill. cochiar. ℈i aggregat. ℈i. cum aq. fenic. formẽtu[r] pill. nu. xiii. Partes corroborando, n[e] materiam ulteriorem transmittan[t] proderunt seq. ℞ spec. arom. ros. ʒ[...] spec. diagalang. ℈sem. cort. citr. feni[c.] coriandr. an. ℈ii. saccar. finiſſ. in a[q.] beton. dissol. q. s. f. rotul. vel Re[c.] spec. arom. ros. drach. i. ß. diagalang[.]

diamb[r.]

mbr. an. ℈i. ſem. anis. fenic. cinam. drach. ii. ſaccar. q. ſ. conſerva ſi iſerit Rec. conſerv. Major. beton. gloſſ. an. unc. i. cortic. citr. condit. m. Nuc. Ind. condit. drach. ii. ſpec. om. ros. ℈ii. ms. Externè Repellet. digeret hoc ſeq. Rec. flor. cam. ch. ros. myrthi, abſynth. an. M. i. auſt. Nucum cupreſſ. an. drach. vii. um. liquid. & ſalis an. ℥i ſem. Romarin. Iunc. odorat. an. p. i. bulnt in oxycrato & lixivio ad conmpt. 3. part. in quibus madefacta ongia applicetur tumori. vel parer ſeq. linim. Rec. ſucc. Ebul. ſamc. oxylapat. leviſt. fenic. an. unc. j. ngt. dialth. unc. iij. Mell. unc. j. ol. n. vel camom. unc. ij. coq. ad ſucc. onſumpt. f. linim. quo inungatur rs affect. Indureſcere prohibet ſeq. ec. Mucilag. ſem. alth. lin. fænuræc. an. unc. ij. farin. hord. ℥j. ſemis xung. gall. ol. lilior. an. unc. j. butyr. ec. ℥. ſem. croc. ℈. ſem. vitell. ovor. um. ij. coq. mucilag. & farin. lento gne, quibus ſi adjeceris bdell. galan. & Styr. liquid. q. ſ. reddetur um ung. omnib⁹ tumoribus frigidis

&

& durioribus commodiſſimũ, com-
mendatur & Emplr. diachyl. cum
gummis item ung. Baſiliconis Agri-
pæ, Aragonis.

Ad œdematis naturam referunt
quoque tumores illi, quos aquoſos
Barbari aquoſum apoſtema appellā
in quibus nimirum vel aqua citri
vel lutea vel ſanguinis ſerum, vel t
nuis quidam & aquoſus humor co
tinetur, à quibuſdam recentioribu
phlegma aquoſum nominatur, cùm
tamen revera non ſit pituita, ſed po
tius ichor quidam & humor aquoſu
à quo tumores præter naturam ori
ſolent, in variis corporis partibus, u
in capite externa ſede, inter eius cu
tim & calvariam & vocatur ὑδροκέφα
λον: aliàs in ſcroto in herniæ illa ſpe
cie, quam ὑδροκήλην nominant & alii
in locis, qui tamen illegitima & non
vera ſunt œdemata. Eſt verò aquoſu
hic tumor nihil aliud, quàm ſeroſi &
alieni humoris in parte aliqua corpo
ris, præter naturam collectio, cum
ejuſdem partis ſecundum quantita
tem exceſſu, in quo ferè eadem con
ſpiciuntur, quæ in œdemate vero vi

ſun

ὑδροκέφα-
λον.
ὑδροκήλη.

ntur, in eo duntaxat differendo, quod in istis aquosis tumoribus, laxus magis tumor ac mollior, quàm in œdemate legitimo; atq; adeò non tantum renititur tactui sonatq; non ut flatus sed potiùs ut aqua, editur. Nam instar aquæ murmurantis sonus it, splendere quoque aliquando videtur, cùm ad lucem, ipsum contueatur.

Curabitur hoc malum cum probo victu & seq. purgatione. Rec. glyzirrhizas. ℥sem. passul mundat ℥sem. cicer. rubr. sem. carth. an. drach iij. sem. anis. fenic. petrosel. an. drach. i. flor. genist. ononid. an. p. i. Fol. sen. probè purgat. unc sem. f. decoct. in colat. unc. iij. dissolv. diacarth. unc. sem. syr. diaser. vel è spina cervin. drach. ii. aq. cinam. drach i. ms. vel exhibeatur pulv. Mech. drach. i. in jusculo cicer. rubr. Reliqui curationis scopi cum Hydrope concurrunt unde repetendi.

Ejusdem quoque propemodum naturæ sunt ἐπιφυσήματα lat. Inflationes, barbaris apostemata ventosa dicta, quæ nihil aliud sunt, quàm eiusmodi tumorum species, qui ex collectione

ἐπιφυσήματα.

ctione flatuosi spiritus, in inani[...]
partium spatiis, vel etiam in majo[...]
bus nostri corporis cavitatibus co[...]
tinentur, actu œdemate hoc uni[...]
differentes, quod pressi digitis, n[...]
lum retineant vestigium, & sonitu[...]
veluti tympanum reddant: sub cu[...]
consistit hic flatus, nec ob crassitie[...]
exhalare potest, palpitationem qua[...]
dam concitat, quam vulgus vitam

Vita
Das Leben.

daß Leben/ nominat: cùm enim m[...]
sculos temporum, frontis, genæ, p[...]
pebrarum ab intercutaneo aëre c[...]
stentos contremiscere vident, illic[...]
animam hominis & vitam latere v[...]
luti ergastulo inclusam proclamant[...]

Succurritur huic malo discutient[...]
bus potissimum, hinc seq. linimen[...]
tum commodum erit. Rec. ol. ru[...]
aneth. an unc. i. amygd. amar. ℥ sem[...]
sem. anis. carui, cumin, rutæ, in te[...]
nuissimũ pollinem redact. an. ℈ i. sem[...]
cer. q. s. f. liniment. vel ℞ ol. rut. ℥ i[...]
Laur. costin. an. unc. i. de spica unc[...]
pollinis sem. cumin. rut. baccar. lau[...]
an. ℈ ii. cer. q. s. f. linim.

Essent tumorum adhuc aliquot ge[...]
nera recensenda, quæ itidem cutem

ac[...]

[d]epravare solent, quorum ex numero [su]nt scrophulæ, steatomata, athero[m]ata, Ganglium, Talpa, Lupia, glan[d]ula, nata, Rana &c. Illa verò Claris[si]mus Forestus, Hieronymus Fabrici[u]s ab Aqua pendente, Pareus, Ta[g]ultius & reliqua cheirurgorũ scho[la], cùm latius explicuerit, nos tempo[ri]s angustiâ præclusi, pedem hîc figi[m]us, aliam de his uberiùs tractandi, [D]EI nutu, venaturi occasionem.

CAPUT III.

[D]E COSMETICIS QVIBUSDAM.

OB mollitiem, quâ turgent mulieres, medicus Gynizæa salutans, [u]t & hoc in casu gratus sit & acceptus, [c]oronidis loco, pauca cosmetica cõ[m]unicare visum fuit, de reliquis ad [R]ondeletium, Zapatam, & Forestum [d]e fucis, curiosum lectorem ablegan[t]es.

Gutta rosacea. *Rot vffzügig Angesicht.*

Guttæ rosaceæ, german. rot vffzü[g]ig Angesicht hæc cõferunt. Rec. flor. [s]ulph. ℥ß. camph. gr. vj. per noctem [i]n aq. ros. macerata & usui reservan[t]ur. vel ℞ Lyth. arg. ℥ii. ceruss. ℥i. pulv. [r]ad. Raph. ʒii. sigill. salom. ℥i. bry. ʒi.

flor.

flor. fabar lilior. convall. sambuc.
unc. i. ß. camph. ℈i. infundantur
horas 24. in aq. Ros. alb. sigill. salo
flor. fabar. omnium flor tiliæ, port
lac. an. unc. ii. destillentur rursus p
alembicum quo destillato facies m
NB. nè abluenda. Item ℞ nucleorum p
sicor. unc. iiij. sem. cucurb. enucle
unc. ii. exprimatur oleum in modu
amygd. dul. quo facies manè & vesp
ri inungatur. Galen L. 10. de med.
cil. parab. de crocodilorum sterco
ait, Exiguorum & humi repentiu
stercus pretiosum effecêre mulier
deliciosæ, quibus non est satis, quò
alia sint medicamēta tàm multa, qu
bus faciei cutis, & tensa & splende
efficitur, quin etiam adjungant ste
cus crocodilorum, similis illi est
sturnorum, cùm solam oryzam ed
rint. Clarum itaq; est, quòd abste
gendi desiccandiq; facultatem utran
que moderatam habent stercora eiu
modi & multò moderatiorem & h
betiorem stercus sturnorum. At ste
cus crocodilorum sicut à facie Eph
lem tollit, ita & vitiliginem & liche
nas. vel ℞ Rad. gent. scrophul. an. ℥

herb

herb. plantag. maior. flor. paralys. ro-
ar. an. M. i. coquantur vino & ablua-
ur facies. Rec. ſem. in cannab. M. ij.
um aq. font. ℔. ij. f. emulſ. qua ma-
defiant panni linei quibus inſperſa
nt grana piper. nigr. imponantur cer-
ici. Expertum & hoc eſt Rec. ſterc.
olumb. M. ß. acet. ℔. i. ſtent mixta
er diem & noctem miſce poſtmo-
um aq. Ros. Leviſt. ſigill. ſalom. an.
nc. iij. colentur quâ colaturâ per 14.
ies abluenda facies, tandem Rec. fur-
ur. M. ſem. cum aq. Ros unc. iiij. ol.
art. gutt. viij. ultimò facies deter-
gendos.

Lentigines Roßmucken. Lentigines; **Roßmucken** / mundavit ſequens Rec. Gumm. ceraſor. diſſolv. in aceto cum pauxilli farin. avenac. & illine iturus cubitum reliqua pete ex c. 5. l. 1. p. 39.

Wörner oder Wörnickel. Palpebrarum ulcus, vulgò **Wörner oder Wörnickel** cuius mentio facta L. 2. c. 1. p. 178. tollit globus è ſclopeto emiſſus ac laminatus matutino tempore ulceri imponendo.

Verrucæ. **Wartzen.** Ad verrucas commendatur ſtercus caprar. vel ovill. aceto diſſolutum cum panno lineo impoſitum. vel ♃

at. ament sut. alum. vitr. Rom. calc
viv. an. ℥iiii. pulverisata destill. per
retort. & aq exiens prima tollit ephe-
lides secunda rubra verrucas. pulvis
item colchic. verrucis inspersus, eas-
dem abigit. Nec non cortex salic.
pulverisatus & cum aceto mixtus im-
positusque profuisse compertum est.

Vibices.
Tubera.
Blawe mähel
ler.
Beulen von
fall n schlagē
oder stossen.

Vibices & Tubera curantur sec.
Rec. ceruss. unc. j. Thur. masc. sevu
Hirc. ol. olivar. an. ℥. sem. aq. Ros
℥j. terantur opt. in mortario plumb.
ad ungt consist. quo inungantur lo-
ca ægra. vel Rec. Aq. Ros. acet. ros.
spirit. vin. an. ℥iß. croc. gr. vj. ms. vel
Rec. ol. aneth. Lilior. alb. an. unc. ß
Nuc. ʒi. scorp. ℈. sem. ms cum papy-
ro cæruleo applicentur. Quidam ol.

NB.

ferri ex incensu papyri in ferro reli-
ctum nō sine commodo usurparunt.
applicatur & Emplr. diachyl. simplex
vel paretur seq. catapl. farin. fabar.
hord. an. unc. i. album. ovor. nu. iij
cum vitell. ol. ros. myrtin. an. ℥ii. con-
quassentur omnia addito vino gra-
nat. vel aceto cum stupis cannabinis
tuberibus alligētur per triduum, quo-
tidiè semel immutando postmodum

pare-

aretur seq. Emplrm. Rec. farin. fa-
ar. ℥iiii. Farin. Hord. unc. ii. sulph.
ulveris. unc. iiii. camomill. melilot.
ranor. & fol. myrt. rosar. absynth.
n. M. i. coriandr. cymin. fenic. an.
iiii. calam. arom. drach. ij. cum sapa
ufficienti & parum vini odoriferi,
rituratis triturandis bulliant omnia
d solidam spissitudinem addendo in
ne cocturæ, ol. myrt. ros. camom.
n. unc. j. ß. cer. alb q. s. f. Emplr. Fo-
us etiam seq. non inutilis, qui Rec.
amom. melilot. rosar. absynth. myr-
ll. an. M. i. calamenth. nepet. an. M.
m. coriandr. cymin. fenic. an. ʒvi.
uc. cupress. num. x. Mell. unc. iii. sal.
um. roch. an. drach. x. bulliant in
yath. vj. vini rubr. aq. ciner. cyath.
. ad consumptionem 3. part. colen-
ur, & cum spongia benè expressa tu-
eribus superligetur. Vulgus Lami-
am plumbeam fortiter desuper tu-
era ligat, quæ si multis foramini-
us fuerit pervia & cum descripto de-
octo per spongiam superligatam ir-
orata, maiorem ambo relinquent
edicamina fructum.

Dentes mundificabunt stabilientq;

Dentifricia. ZahnPulver. hæcce Rec. pumic. p. iiii. pulvis. ol. amygd. dulc. unc. i. Benzoi ʒi. alum. ust. corall. utriusq; an. ℈iiii. spod. ℈ii. Matr. perlar. unc. ß. f. pulv. subtiliss. vel Rec. sang. drac. ℈iiii. balaust. oss. sæpiæ. pumic. mastic. sal. usti. an. ℈ii. alum. ust. Ireos. c. c. ust. spum. mar. an. ʒi. semis. cinam. acutiss. caryoph. margarit. an. ℈i. corall. rubr. albor. spod. an. scrup. i. sem. santal. rubr. alb. squinanth. ros. rubr. thur. an. scrup. ß. mosch. alex. gr. v. cum s. q. trag. in aq. ros. liquati f. massa ex qua formentur dentifricia vel ℞ corall. alb. præp. ʒii. oss. sæpiæ, Ireos, tart. vin. an. drach. j. sem. spodii scrup. iiii. pumic. ʒi. mosch. gr. iiii. ms. Item Rec. Alum. ust. drach. ii. corall. alb. tart. vin. an. ʒii. pumic. drach. iii. pulver. rorismar. cupress. santal. sarcocoll. an. ʒi. f. pulv. dealbans dentes. Idem præstat myrrha cocta in aceto vel vino.

HandPulver. Manus reddit delicatas seq. pulv. qui Rec. farin. fabar. cicer. an. unc. ii. pulv. tart. alb. unc. iiij. furfur. tritic. amygd. amar. an. unc. v. ciner. clavell. unc. i. Ireos. unc. iii. Ireos. flor. unc. ij. ms. f. pulv. Item Rec. aq. fol. querc. vitell. ovor. papav. alb. sem. urtic. Lilior.

ior. alb. fumar. flor. omnium : an. unc. ii. quibus invicem mixtis vel alterutrius horum mixturâ manus lavandæ & aëre exiccandæ.

Perniones seu clavos vulgò Krånaugen/ Aglasteraugen/ Hüneraug: Paracelso von offnen Schåden porrum, tollit seq. mixtio Rec. aq. dipsac. Meliss. raphan. vitis, testud. Esul. an. ℥ii. sal. comm. dr. ii. vel Rapa excavata, oleo impleta, rursusq; operculo suo cooperta, stupis munita, sub cineribus dum coquitur, oleo exstillante feliciter perniones illiniuntur. Thus quoq; in tenuissimum pollinem redactum & suillo adipe exceptum & impositum. Inter reliqua verò medicamenta adeps ursi commendatur. Pannus item menstruosus impositus aboleviſse docuit experientia.

Perniones Clavi. Kråenaugen. Aglasteraugen. Hüneraugen.

NB.

Vngues si scabri vel decidere parati, Rec. sevui hircin. ℥ii. picis. nigr. ℥iß. ol. myrtill. ℥i. ms. quidam ceram virgineã solummodò imponunt vel ℞ rad. Irid. cum vino cõtusam & Emplastretur unguem recrescere facit.

Någel die abgehen.

Παντοκράτωρ igitur clementia quoniam hæcce cutanea contemplari cõcessit, meritò cum Moyse vocem extol-

Operis conclusio.

extollens dico; cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus eſt:

Fortitudo & Laus mea Dominus & factus eſt mihi in ſalutem, iſte Deus meus, & glorificabo eum, Deus patris mei & exaltabo eum.

Quis ſimilis tui in fortibus Domine? quis ſimilis tui, Magnificus in ſanctitate, terribilis atque laudabilis faciens mirabilia?

Nonne, ſicut Lac, mulſiſti me, &, ſicut caſeum, me coagulaſti?

Pelle & carnibus veſtiſti me, oſſibus & nervis compegiſti me.

Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi, & viſitatio tuá cuſtodivit ſpiritum meum.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: ut non moveantur veſtigia mea:

Sic pſalmum dicam Nomini tuo in ſeculum ſeculi, & reddam vota mea de die in diem.

Benedictus Dominus Deus, Deus Iſraël, qui facit mirabilia ſolus:

Et benedictum nomen Maieſtatis eius in æternum, & replebitur maieſtate ejus omnis terra. Amen, Amen.

INDEX

INDEX VOCVM Arabicarum.

A

Padera

A.

B.

Γ.

Δ.

E.

μελα...

Τερηδὼν

INDEX.

INDEX RERVM ET VERborum Latinus.

A

B.

Barbæ

Clerı

Eſch

Mo

pru-

INDEX GERMANICA continens.

A.

Eder

Ha.

Ohn

Vnna-

FINIS.

TVBINGAE

TYPIS ET IMPENSIS,
IOHAN. CONRADI GEYSLERI

ANNO M. DC. XXX.

Errata Benevolus Lector sic corriget.

Pagin. 3. Lin. 27. pro casus lege cuius. 16. Lin. 8. Lege accidit ut spiritus meatus. obserent. p. 19. l. 15. pro est, lege sit. 20. l. 12. juniperino. l. 14. chisc. p. 21. l. 27. diagal. p. 23. l. 5. siccitatem. p. 25. l. 19. libet. p. 29. l. 19. aquosa. p. 31. l. 23. diacnic. p. 32. in margine Hepatic. p. 35. l. 17. Riesel p. 36. l. 1. Fuchsium. p. 40. l. 1. sigill. ibid. l. 3. pro M. B. lege M. B. p. 60. l. 25. annos. p 68. l. 10. gignunt. p. 78. l. 12. de p. 79. l. 16. humorum. p. 85. l. 16. nimium. p. 97. l. 5. cavenda. p. 100. l. 12. in margine Angulus p. 101. l. 16. leprosis. Ibid. l. 26. vermium. p. 105. l. 2. πιτυρίασις p. 108. in margine σατυριασμὸς p. 137. l. 29. sanguini. p. 139. l. 8. constiterit. seq. pag 148. pro 194. leg. 149. p. 165. l. 12. sevuo. p. 166. l. 25. apertis. p. 176. l. 18. duras. p. 177. l. 6. post cuniculosum sit. p. 184. l. 3. aquosam. p. 192. l. 11. parti. p. 210. in marg. duritiē. Ibid. tractanda. p. 218. l. 9. reliquias. p. 220. l. 28. ad futuras. p. 221. l. 8. infectis. p. 236. l. 5. perferre. p. 246. l. 27. mammillam. p. 247. l 11. redditur. l. 16 subnigra. l. 20. affligens. p. 253. l. 13. urinæ. l. 18. Leti. p. 254. l. 5. letalibus. p. 268 l. 8 Rob. rib. p. 270. l. 2. pro verbo est lege è p. 279. l. 2. interdum. p. 299. l. 3. vertebrct. p. 301. l. 7. nu. ij. p. 323. l. 25. aluminis. p. 331. l. 3. dehiscit p 349. l. 4 p. 361. l. 10. tractatione p. 363. l. 24. pro ulceribus lege vulneribus. p. 365. l. 14. lege pharmaca ut sunt, p. 367. l. 20. intemperiem. p. 383. l. 3. Rob p. 407. l. 11. salis comm. p. 436. l. 2. sect 6. p. 444. l. 1. procedente. p. 462. l. 26. velociores. p. 486. l. 9. in marem. p. 506. l. 28. aliј. p. 512. l. 26. pungit. p 534. l. 24. feriri. p 544. l. propius. p. 548. l. 23 etiam tumores referunt, quos ὄγκους græci nominant. p. 549. l 7. tumorum. l. 17. affectis. p. 568. l. 22. œdematosius. p. 572. l. 17. capitis. p. 573. l. 9. contuemur. p. 574. l. 8. quando. p. 575. l. 16. Gynæcea.

Unguentum aromaticum p: 418

cap: 7o De curatione morsus a Cane rabido inflicti